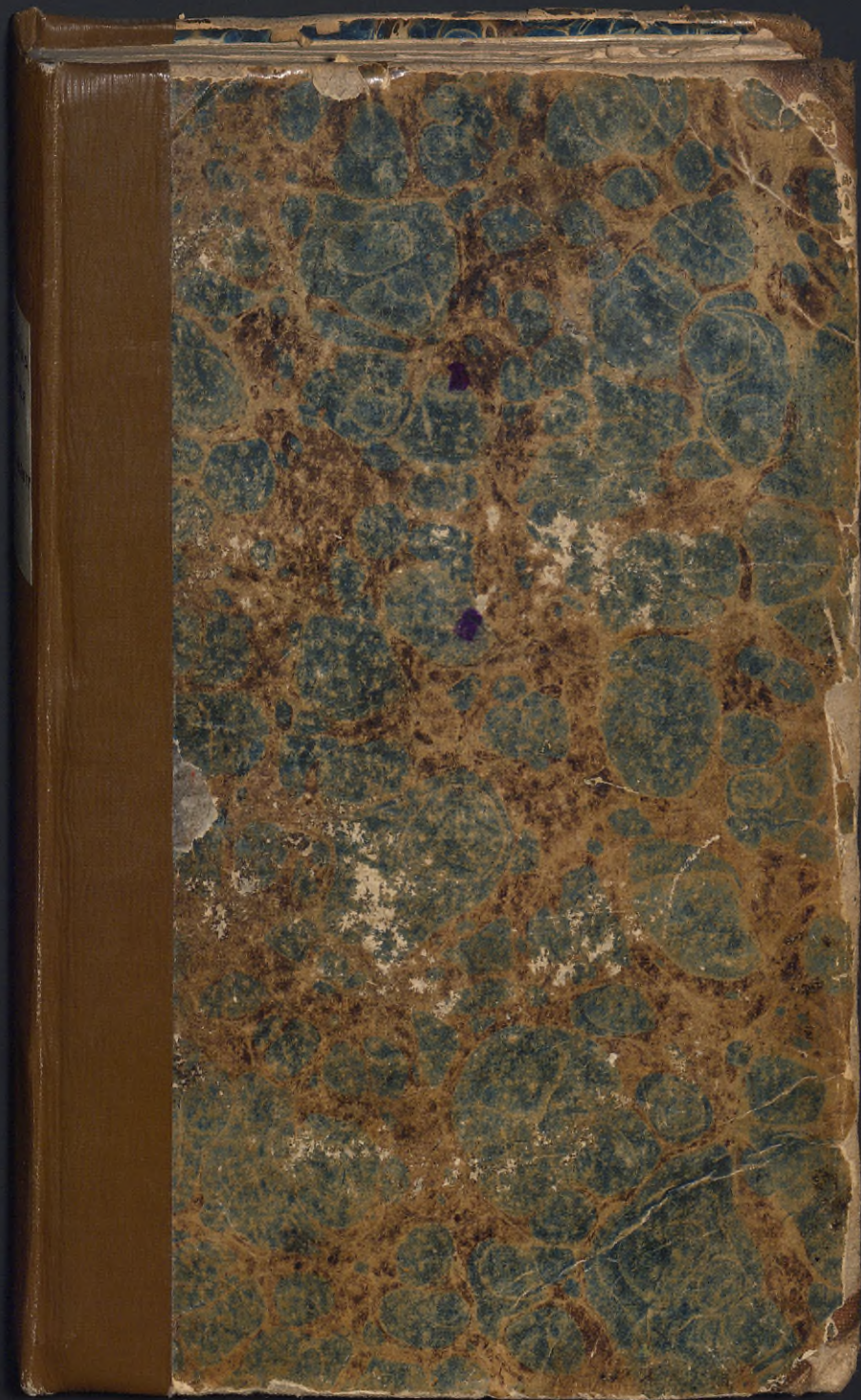

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

*Kapmanus
Sjöfart*

Lit. bibl. Skadat

Nr. *9909 686*

ur
Göteborgs Arbetareförenings-Bibliotek.

VÄRDE

Foreskrift för dem, som låna böcker.

I. lånas i

II. bevara tillhör nit nöd ket ön visa eg Utan till lån på någ derom denne Sker d såsom sig sjel skadan få ej i

III. gar ocl kan, or gar, m efterfrå

IV. skall, i måste l dessa b

fritt

ngen

t ega

fun-

ote-

upp-

gen.

i bok

oken

ande

i, då

skna.

oken

ande

l för

ppar

da-

men

i da-

n på

agas

nom.

eket

man

läns.

ernes

I öft... önskan och håg, att väl värda denna deras dyrbara egendom, hvilken är af stor betydelse för Föreningen.

OBS. Hvarje låntagare insätter som pant en gång för alla 2 Kronor, hvilka återfås då boken återlemnas och han eller hon så äskar, om boken ej skadats, hvaremot annars afdrag göres.

STYRELSEN.

HISTO

om

Skeppsbr

och Norr.

Sid.

eller

Less

S A M L I N G

31

Af märkvärdiga beskrifningar om Skepps-
brott, Vinterliggningar, Eldsvådor och
andra olyckshändelser till Sjös, som
inträffat från det femtonde år-
hundradet intill vår tid,

af

DEPERTHES.

Första Delen.

ÖREBRO, tryckt hos N. M. LINDH, 1818.

Konungariket
Sjöfart

Titel

N° 9209

Göteborgs

- I. länas l
- II. bevar
- t

Innehåll.

	Sid.
Petter Qvirinis skeppsbrott på den Norr- ska kusten, ...	I
Ett Holländskt Skepps skeppsbrott och dess Besättnings Vinterliggning på Nova Zem- las östra kust. åren 1596 och 1597	31
Huru Holländska Skeppet Neiwe-Hoorn, nä- ra Straat-Sunda, i Indiska Oceanen, sprang iluft, samt Bontekoes äfventyr år 1619	82
Åtta Engelska Matrosers kvarlemnande på Grönlands kust år 1630	120
Åtskilliga Holländares öde, som med eget sam- tycke blifvit kvarlemnade på en ö nära Grönland och vid Spitzberg, att der till. bringa vintern åren 1634 och 1635	132
Engelska Fregatten Speed-Wells skeppsbrott på Nova Zemlas vestra kust vid udden Speed-ill, år 1676	144
Några Sjömans öde, som med en Slup blef- vo skickade att uppsöka Besättningen på ett Holländskt Skepp, hvilket förolycka- des vid ett okänt land i södra Oceanen	156
Wilhelm Oakeleys berättelse om fem Engelsmans fångenskap i Alagir, och om deras förundransvärda räddning i en båt af lärft, år 1644	163
En förkär kl g hungersnöd om bord på Ame- rikanska Skeppet Peggy, vid dess återresa från de Azoriska öarne till New-York år 1765	179
Berättelse om det skeppsbrott Holländska Skeppet Batavia, kommenderat af Fran- ciscus Pelsart, led på Fredric Hout- mans klippor, nära Eendraghts-landet, i nya Holland, år 1630	186

Innehåll.

	Sid:
Om det skeppsbrott Engelska Skeppet Tobias led nära Cap Spartel, år 1593	203
Holländska Skeppet Coromandels skeppsbrott i Bengaliska viken, år 1660	210
Om den olycka som inträffade då en Fran- sisk Slup, tillhörande Skeppet Le Tau- reau, år 1665 kantrade i en vik nära Cap Verd på Afrikas vestra kust	219
Berättelse om det skeppsbrott Engelska Skep- pet Sea-venture år 1609 led på Bermu- diske öarne, ...	228
Berättelse om det skeppsbrott Mandarinen Occum Chamnan från Siam led, på Afrikas södra kust, år 1686	247
Beskrifning om tvenne Engelska Skepps stran- dande på klippor nära ön Majotte, en af Commoriske öarne, år 1701	283

---

*Peter Qvirinis Skeppsbrott på
den Norrska kusten år 1431.*

Läfvad vare Försynen som i sin godhet frälsat den Venetianska Adelsmannen Peter Qvirini, och några af hans kamrater från de aldra största faror, och bevekt honom att för efterverldens väl, utgifva en beskrifning om deras gemensamma olycka. Han har trodt att han derigenom skulle gifva andra förtroende till himlen, och ett efterdöme som kunde röra deras hjertan.

Drifven af begäret att förbättra sina vilkor, antog Qvirini på ön Candia befalet öfver ett skepp, lastat med bomull, vin och andra dyrbara varor, för att afgå till Flandern. Han ämnade föra med sig sin enda son, men till des stora smärta inträffade, att denna unga mannen, då allt var färdigt och man inom fem dagar skulle afresa, dog. Denna första olycka var ganska påkostande för Qvirini, som på en gång såg sig beröfvad den förnämsta tröst han, under denna långa och farliga resa, hoppades få njuta.

Den 25:te April 1431, afreste han från ön Candia, som den tiden tillhörde Venetianerne. Motliga vindar drefvo honom mot den barbariska kusten, och han kunde icke komma igenom

Gibraltars fund, förrän den 2:dra Junii. Han var nära Cadix, då, genom styrmannens okunnighet, skeppet slötte på grund; rodet blef skadat, och läckor uppkommo på trenne olika ställen. Vattnet inströmmade med så mycken häftighet, att ett beständigt arbete fordrades att icke sjunka. Icke utan möda anlände Qvirini till Cadix hamn. Man lossade skeppet, och efter en kölbaling, som varade tjugofem dagar, intog man åter lasten.

Som Qvirini fick veta att republikerna Venedig och Genua förklarade hvarandra krig, anslåg han nödigt öka sin besättning till sextioåtta man. Han gick till segels den 14:de Julii, och ämnade styra på Cap Vincent, för att undvika fiendtliga skepp; men den nordostliga vinden som kom från landet, och som på denna kust är känd under namn af Agione, dref honom i fyratiofem dagar långt ifrån fasta landet, och innemot de Canariske öarne. Han kände alldeles icke de höjder på hvilka han befann sig, och hvilka hans landsmän anslågo som ganska farliga.

Provianten började att förminskas. Qvirini blef orolig för sin besättnings föda; hans hälfa hade också af refans besvärigheter lidit. Lyckligtvis inträffade en gynnande vind, som räckte några dagar och tycktes lofva en lycklig resa; men en del af rodrets jernbeslag lossnade, man reparerade så godt man kunde denna skada, och ankom till Lisabon den 20:de Augusti. Sedan han åter iståndfatt sitt skepp och intagit liss-

medel, affeglade Qvirini den 14:de September derifrån.

Knappt var han kommen till sjös, förr än han åter uppehölls af motliga vindar ända till den 26:te October, då han anlände till Mures, hvarest han, åtföljd af tretton man af sin besättning, för rättade sin andakt i St. Jacobs kyrka. Den 28:de gick han till segels med en god sydvestlig vind, och räknande på des förtfarande, fullföljde han sin resa, ända till 200 mils afstånd från Cap Finisterre; den 5:te November förändrade sig vinden till sydlig; om den fortfarit från detta håll hade man snart inkommit i kanalen, men snart blef skeppet af en vestlig storm drifvit borttom Sorlings öarne. Man lodade och fann botten på femtio-fem famnar.

Den 10:de November, St. Martini afton, blef stormen ännu mera häftig, och sjögången ganska stark; rodret losnade, emedan des beslag åter gifvit sig. Skeppet drefs af böljorne och fördes långt vester ut. Qvirini uppmuntrade sin besättning, som, med oändelig möda lyckades att fästa rodret intill skeppet, men det losnade ånyo, och släpade i trenne dagar efter fartyget; ändtligen lyckades man dock att åter fästa det.

Vindens och sjögångens häftighet fortfor att allt mer och mer aflägsna fartyget från land. Den 11:te råkade Qvirini tvenne Irländske fartyg, som voro lastade med salt och ämnade sig till Spanien; med svårighet kunde han komma att få tala några ord med den ena, som sedan under stormen förgicks.

Qvirini, som såg att hans matroser icke ville inskränka sin matlust, anmanade dem att spara provianten, men då han fann att hans föreställningar voro förgäfvade, ålade han trenne personer af besättningen att efterse det lifsmedlen blefvo, så mycket ske kunde, sparade, och lika utdelade, samt underkastade sig sjelf äfven förknappning. Han hoppades att tillgångarne genom denna försigtighet skulle räcka längre, i händelse deras motgångar icke ännu nådt sitt mål. Dets vidtagande blef af alla gillat, och förslaget genast fatt i verkställighet.

Faran var nu ganska stor och fruktansvärd. Qvirini nedgick i sin kajuta. Han tänkte på döden som han hade för sina ögon; men religionen tröstade och stärkte honom. Hans tankar vände sig från de farligheter som omgäfvade honom; han skyndade att uppmuntra dem som låto sig nedslås af föreställningen om sin närvarande olycka. Hans ord blefvo icke fåfanga.

Sedermera lät han, emedan skeppet vände sidan emot vinden och våldsamt vräktes af böljorne, timmermannen, af stänger och sparrar, sammanfatta tvenne roder af trekantig skapnad för att styra det. Dese begge roder, som på ett tjenligt sätt blifvit fäste, uppfyllde sitt ändamål; men de blefvo snart sönderslagne. Ett annat, som man sedan försökte att utfätta, gjorde icke samma nytta, och blef äfven af de stormande böljorne krosfat.

Den 25:te November hade stormen blifvit så förskräcklig, att hvar och en trödde sin sista stund

stund nalkas, och anbefallte sin själ i Guds händer. Dock blefvo desse olycklige derigenom, att stormen hastigt stillade sig, frälste från döden, men de aflägsnade sig beständigt mera från land. Det myckna rågnen och vindens häftighet hade i den mån skadat seglen, att de, då man försökte att hissa dem, efterhand, alla blefvo sönderbläste; någon ny uppställning var icke heller att tillgå, så att skeppet, som nu var utan så nödvändiga behöfver, som roder och segel, utan all styrfel kastades af vågorne; genom des slingrande öppnades näten så mycket, att vatten i myckenhet inträngde, och man kunde med stor möda hindra det ifrån att sjunka.

Man hade ofta förgäfvets lodat; men äntligen träffade man lerbotten på åttio famnar, och om aftonen på hundraåtjugo. Man sammanfogade trenne starka tog, och lät, såsom det sista räddningsmedlet, ankaret falla. Skeppet låg fast i fyratio timmar, slingrade mycket och arbetade så våldsam, att en man af besättningen, som ansåg denna belägenhet farligare än någon annan, i hemlighet kapade toget. Större delen af matrosarne bredde sig nu, med Christelig undergifvenhet, att undergå sitt öde, under det andras uttryck och handlingar tillkännagäfvos högsta graden af förtviflan.

Den 4:de December fylldes skeppet till en stor del af vatten, derigenom att fyra ofantliga störtjöar efter hvarandra gingo öfver des däck. Besättningen arbetade, fastän i yttersta grad utmattad och slående till medjan i vattnet, utan
raft

raft vid pumparne; de trenne följande dagarne stillade sig vädret något; men den 7:de uppreste ilningarne hafvet så att vågorne voro som berg. Ån uppsteg skeppet till skyarne, än nedfönk det i en afgrund bland böljorne; det djupa mörkret skingrades endast af blixtrarnes bländande sken. Skeppets aktersta del var alldeles nedfjunken, och vattnet inkom i sådan myckenhet i skansen, att matroserne, som hvarje ögonblick väntade sig att sjunka, med sorgsna blickar betraktade hvarandra, icke vetande hvad man skulle göra, ändtligen kapade de, i hopp att det derigenom skulle resa sig, masten, som det enda ännu användbara räddningsmedlet. I det ögonblick då masten föll kastades den, genom skeppets slingringar, öfver bord utan att vidröra däcket, liksom om man dertill användt något färdedes medel. Skeppet arbetade nu mindre häftigt, och besättningen sysfelfatte sig, hela den mörka bedröfliga natten, med att utpumpa det vatten, hvaraf det nästan var uppfyllt.

Qvirini höll då för sitt folk, i affigt att föreställa dem den bedröfliga nödvändigheten att lemna skeppet, följande tal: "Ni vet väl," sade han dem, "att det icke mera är möjligt styra skeppet; det häfves hit och dit af vågorne, utan att vi kunna hindra det; vår proviant förminskas med hvarje dag. Att förblifva om bord är att utfätta sig för en säker död; vi skola blifva upplukade af böljorne, eller omkomma af hunger. Om vi deremot öfvergifva skeppet och gå om bord på sluparne, med det ringa matförråd som
än-

ännu är kvar, kunna vi med Guds hjelp hoppas, att, i fall stormen något stillar sig, annu frälsa oss." — Befattningen samtyckte enhälligt till Qvirinis förslag.

Man trodde att Irlands kust skulle vara den närmaste och belägen på ett afstånd af sjuhundra Engelska mil. Man beredde sig således att vid första lägliga tillfälle öfvergifva skeppet, och i den stora båten och slupen afresa.

Till undvikande af alla tvister, om hvilka som skulle gå i slupen eller i båten, föreflog Qvirini att genom lottning bestämman tjugo man för det första och fyratiohju för det sista af dessa fartyg; men genom en besynnerlig tillfällighet erbödo sig sjelfmant så många som voro bestämde för slupen att gå om bord på den. Man bad Qvirini välja det fartyg han sjelf behagade. Han hade förut, inom sig sjelf, gifvit slupen företrädet, emedan den syntes vara i bättre stånd; men som hans Officerare gått om bord på båten förändrade han sitt uppsåt.

Sedan detta blifvit öfverenskommit, skyndade man att utslätta små fartygen, hvilket dock, i anseende till den bristande masten, icke utan största möda kunde verkställas; men den 17:de i dagningen, då stormen var något mindre häftig, ehuruväl sjögången ännu ganska stark, lyckades man att få dem öfver relingen. Qvirini kallade alla dem som hade dåliga kläder till sig, och gaf dem nya. Man delade sedermera provianten efter folkets antal; men fartygen kunde icke iataga mer än en obetydlig quantitet af vin.

Skiljasmäsfans stund var för alla bedröfvande: alla omfamnade hvarandra med lifligaste uttryck af sorg. Capten var icke mindre orolig då han öfvergaf sitt olyckliga skepp, som han med så mycken omsorg och nöje låtit bygga, och på hvilket han grundat sina käraste förhoppningar. Han lemnade det med en rik laddning, bestående af åttahundra pipor Maloisir-vin, plankor af Cederträd, dyrbara Specerier och en myckenhet skönt Silke och andra köpmannavaror.

I ett töcken, som uppkom emot aftonen, blef slupen skiljd från båten, i dagningen såg man den icke mera och har icke sedan hört talas derom. De som voro på den stora båten förjde mycket öfver sina kamraters öde, hvilka, som de trodde, omkommit, och väntade sig samma öde; ty stormen hade gjordt sjöhäfningen så häftig, att en störtsjö, som kom in öfver fartygets akterspegel, nästan fyllde det med vatten. Hvar och en skyndade att utöfa det, och af förskräckelse och nödvändighet kastade man allt hvad man fick tag uti öfver bord, äfven vin, lifsmedel och kläder. Då båten åter blifvit läns, nödsakades man, i anseende till vinets förlust, inskränka utdelningen deraf till ett glas om dagen, på hvar man; efter åtta dagar måste ännu denna ration ytterligare till hälften indragas.

De olyckliga sjömännernes lidanden aftogo icke, natt och dag måste de öfa vattnet ur båten. De erforo en häftigare köld än de någonsin känt i Venedig, hvarest det, likväl till folkets stora förundran, en gång frusit så hårdt, att isen icke alle-

allenaft burit menniskor, utan ockfå häftar och kärror. Matroferne ledo få mycket mer fom de voro tunnt klädde, illa förfedde med mat och utfatte utan skygd för kylan om nätterne, hvilka varade i tjugo timmar. Deras fötter domnade, och briften af all känsla fpridde fig öfver hela deras kropp. Anfallne af en flukande hunger förtärde de med glupfket allt hvad de kunde åtkomma, men korrt derpå öfverföllos de af en våldfam darrning, hvarpå de, flagna af dödens hand, nedföllu och uppgåfvo andan.

De förfta fom af detta bedröfliga öde träffades, voro de fom under gladare dagar varit begifne på drickande, och fom beftändigt hållit fig vid elden för att värma fig. På detta fått dogo flundom tre eller fyra man om dagen; från den 19:de December till den 5:te Januari, hade tjugoflex omkommit. De blefvo af fina kamrater kaflade i fljön.

Allt vinet var nu förtärt: de flackars fljömännerne förutfågo intet flut på fina lidanden, och beredde fig ånyo till döden: Qvirini fljelf beklagade att han icke var bland dem fom flutat fina dagar. Några man fom ännu önskade att förlänga fina lif, drucko hafsvatten, hvilket jemförelsevis till deras krafter inom längre eller korrtare tid vållade deras död. Qvirini och några andra förfökte att flilla fin brännande törft derigenom att de blandade fin egen urin med något ingefärsflrap och citron, fom ännu var kvar. De funno att detta bidrog till fräflsandet af deras lif.

Man

Man tillbringade fem dagar i denna ömkansvärda belägenhet. Den 3:dje eller 4:de Januari fick en matros i dagningen se någonting som liknade höga klippor, betackte af snö. Han omtalade sin förmodan för de andra, som, vändande ögonen åt denna sida, med otålighet väntade att det skulle blifva ljusare. Med obeskriflig glädje funno de också ändtligen att de hade landet framför sig.

Deß åsyn gaf dem en ny styrka; men vinden var så motlig att de icke kunde betjena sig af segel, och deras krafter så uttömda att de icke med eftertryck kunde sköta årorne. Dagen räckte nu icke mer än i tvenne timmar. Vind och strömfättning dref båten tillbakas, och landet försvann. Natten öfverraskade dem, och de tillbringade den under största oro. I gryningen syntes ingenting. Men midt på dagen visade sig i öster andra höga klippor, till hvilka man med mera lätthet kunde anlända än till dem man den föregående dagen blifvit varse. Att icke under natten gå miste om detta land, pejlade man dit med kompassen.

Klockan tre om morgonen befann man sig midt ibland klippor och bränningar. En störtfjö som slog in i slupen utfatte deß besättning för den aldraförsta fara. Matrosernes glädje lemnade ånyo rum åt förskräckelsen: de beklagade den oafbrutna följd af olyckor som förföljde dem och anbefallte sig i Försynens händer. Båten stötte, men lyckligtvis blef den af en annan väg åter
upp-

upplyft, och kastad emot en klippa vid landet, der han var utom all fara.

Fem matroser, som voro otålige att släcka sin törst, sprungo i land och skyndade att der förtära en myckenhet snö som de upptogo; hvar på de äfven buro deraf till sina kamrater, hvilka förblifvit i båten och använde allt sitt bemödande för att hindra den att stötas fonder mot klipporne. Sålunda fökte de att lindra sin förtärande törst. Qvirini förklarar att han tror det han nedsväljt få mycket snö som han skulle orkat bära. Dess helfosamma verkan tillskrifver han sitt lifs bevarande. Tvenne man dogo, som man trodde, endast deraf att de druckit en myckenhet hafsvatten.

Befättningen, som icke hade hvarken togvirke eller någon annan utväg att fåtta båten i säkerhet, fysfelfatte sig hela natten med att hålla den från stranden. Dagen derpå gingo de sexton man som ännu, af fyratiofsju, hvilka från början gått om bord, voro kvar, i land. De lade sig på snön i brist af bättre lägerställe, och tackade himlen för sin underbara räddning. Hungren bevekta dem sedan att öfverse sina matförråder: de bestodo af några bitar af skämda skorpor, en skinka och ett litet stycke ost. De uppgjorde eld med några roddarebänkar af båten, och tillagade sin dåliga föda.

Sedan de funnit att den ö, på hvilken de räddadt sig, endast bestod af en ofruktbar klippa, beslöto de att påföljande dagen åter resa derifrån. Man fyllde fem tunnor med snövatten och begaf

gaf sig till båten utan att veta hvad kosa man skulle taga; men då man kom om bord, befanns den ganska läck, emedan man den föregående natten icke aktadt den från flötande mot klipporne. Två man som skulle hålla den på afstånd från stranden hade, då de icke blefvo aflöste, af otålighet att få varma sina stelnade lemmar, gått derifrån. Båten hade tagit så stor skada, att han sönk då man stigit i den, och desß besättning, som varit på vägen att dränka sig, nödsakades återvända till landet.

På aderton dagars tid, som var förfluten sedan man lemnade skeppet, hade man, utan att se land, tillryggalagdt 2500 Engelska mil, och man befann sig nu på de Heligas Ö, belägen på Norrska kusten och tillhörande Konungen af Danmark *). Fastän desß olyckligas öde var beklagansvärdt, ansågo de desß svårigheter som ett intet mot ett stormande haf, på hvilket de icke mycket längre hade kunnat lefva. De inrättade af båtens segel och åror tvenne små tält, under hvilka de kunde finna något skygd, och sönderhöggo stycken af sin båt till bränse.

Den enda föda de kunde förskaffa sig bestod af sjögräs, musflor och andra små snäckor, som de plockade på hafsstranden; men i för ringa quantitet

---

*) Troligen menas med denna Ö Helgeland på Norrska kusten, på 66° Lat. Nord. Dock är sannolikt att Qvirini befann sig mycket mera nordligt. Hvad som angår Geographien är i Originalen något otydligt.

titet att mosvara deras behof. Befättningen delade sig i tvenne hopar, i det ena tältet voro tretton man, och i det andra tre. Somliga lågo i snön under det de andra värmdo sig vid elden, hvars rök, i anseende till trädets fuktighet, var nästan olidelig. Desfa beklagansvärda menniskor blefvo deraf så skadade i ögonen, att de nästan icke kunde se, och fruktade att de skulle blifva blindas; deras kroppar voro betäckta af löfs, som de högtals kastade i elden. Denna ohyra hade ända intill senorne uppfrätt halfen på Qvirinis Secreterare, hvilket han anser som orsaken till desd död. Trenne unga raske Spaniorer dogo också, hvilket man ansåg härröra deraf att de druckit hafsvatten. De tretton man som återstodo voro så svaga och utmattade, att de på trenne dagars tid icke voro i stånd att släpa sina affidna kamraters lik ur tältet.

De tillbringade under denna belägenhet elfva dagar, efter hvilkas förlopp Qvirinis betjent, som gått ut att plocka muflor, upptäckte på en annan sida af klippan en fluga af träd och nära intill den spår efter boskap, hvilket ingaf dem det säkra hopp att de befunno sig i granskapet af bebodda trakter. Kojan var i godt stånd, hvarföre de skeppsbrutne beslöto att flytta in i den. De begåfvo sig alla dit, utom två som icke orkade gå, och buro knippor af bränse med sig. Fast än det icke var mer än en och en half Engelsk mil till denna koja var Qvirini med möda istånd att komma dit, och hade mycken svårighet att gå i snön. Men rönto efter framkom-

komsten stor fågnad af den förmodan att bebodda ställen icke kunde vara mycket aflägsna.

Efter tvenne dagar hittade en matros, som sökte muslor på stranden, en stor fisk, som kunde väga omkring 200 skålpund; den var färsk och syntes nyligen uppkastad; men vid denna tid hade oenighet uppkommit bland matroserne, så att de voro delade i tvenne partier. Den matrosen som funnit fisken sökte att dölja den för dem som icke voro af hans parti; men desla sista, som blifvit underrättade om des s fynd, ville med godo eller våld deraf bekomma sin del. Qvirini medlade i saken, och befallte att fisken skulle delas i lika lotter mellan alla. Derpå högg man den i bitar, och bar den till kojor, hvar est man kokade och stekte den. Några som voro mycket otåliga åto den rå. Sedan man med omåttlighet ätit deraf i fyra dagar, insåg man att besparing var nödvändig. Genom en klok fördelning räckte det öfriga af fisken ännu i tio dagar, under hvilka vädret var så stormigt och åtföljt af så mycken snö och regn, att man icke skulle hafva kunnat förskaffa sig någon annan föda. Sedermera måste man åter lefva af muslor, som man samlade vid stranden, ända till den 31 Januari 1432.

Ändtligen anlände en fiskare, som bodde på en, vid pass åtta Engelska mil derifrån belägen klippa, som kallades Rusten, med sina begge söner till denna ödsliga ort, att söka efter boskap som de lemnat der. Under det fadren kvarstannat på stranden att draga försorg om båten,
gin-

gingo hans söner fram till kojans och började, då de till sin stora förundran sågo rök derifrån uppstå, att tala om hvad som på detta obobodda ställe kunde gifva anledning dertill. Christopher Fioravante märkte deras talande och sade till sina kamrater: "hören j icke menniskoröster. — Det är," svarade de honom, "endast roffoglars skrik, som vänta på vårt slut för att uppfräta våra lik, som de redan gjort med våra kamraters." Man trodde också detta så mycket mer, som man i samma ögonblick såg en myckenhet kråkor sysfelfatte att uppäta de redan dödas kroppar.

Emellertid utgingo de skeppsbrutne, då rösterne tydligare hördes ur kojans, och blefvo varse tvenne ynglingar som bleknade af fruktan vid så många obekanta främlingars åsyn; men de insågo snart att de voro nödlidande och började dertfore att tala dem till, nämnande namnet på det ställe der de voro hemma och andra saker; men Qvirini förstod icke deras språk. Emellertid gingo tvenne af hans folk till deras båt, i hopp att få någonting till mat, men som de icke funno något, förmodade de att de nykomne männen icke voro långväga. Man beslöt dertfore att tvenne af de skeppsbrutne skulle afgå med båten, som icke kunde bära flere. Några ville att man skulle kvarhålla en af de unga männen på det man så mycket förr måtte komma till deras undsättning; men Qvirini föreställde dem huru otjenligt det skulle vara att i någon måtto förolämpa personer af hvilka deras egen rädd-

räddning så helt och hållit berodde. Tvenne af hans folk, Ghirardo di Lione och Cola di Otranto, som kunde litet Fransyska och Tyska, gingo med fiskarne och bemödade sig att genom tecken göra för dem begripligt hvad de behöfde. Båten afreste, lemnande de qvarblifvande i stor oro. Som en dag och en natt förflöt innan han återkom, fruktade desse olycklige att han förgåtts, emedan han var hårdt lastad.

Orsaken till detta dröjsmål härrörde endast deraf, att, som alla klippans inbyggare voro ute på sitt fiske, hade de icke förr hunnit blifva under rättade om de skeppsbrutnas bedröfliga belägenhet, men deras Kyrkoherde, som var en Tysk munk, beskref för dem, med så rörande uttryck, desfa olyckligas öde under det han visade dem de två som voro anlande, och lofvade himlens välfignelse åt den som först skulle bistå dem, att alla blefvo rörde till tårar.

Sex båtar lastade med lifsmedel ankommo till de skeppsbrutnes koja, hvilkas glädje öfver desfa stora tecken till vänskap och hjälpsamhet icke kan beskrivas. Kyrkoherden, som var en Dominican, var sina sockenboar följaktig. Då han ankommit frågade han hvem som var Capiten på det förolyckade skeppet. Då Qvirini gifvit sig tillkänna lemnade han honom ett stycke hafrebröd, som Venetianaren fann ganska läckert, samt dricka, sedermera tog han honom vid handen och bad honom utvälja trenne af sitt folk att i samma båt med honom sjelf afresa. Qvirini utvalde Franciskus Qvirine af Candia,
och

och Venetianaren Christopher Fiorarente. Desse fyra afgingo i samma båt, som tillhörde den förmögna fiskearen på ön Rusten. Då de kommo fram blef Qvirini, som af mattighet icke orkade gå, ledd af fiskarens son.

Då han kom in i huset mötte han matmodren, åtföljd af en piga; han ville, enligt de Grekiska slafvarnes plägsed, kasta sig framstupa på jorden för henne; men hon afhöll honom derifrån. Rörd af hans bedröfliga belägenhet, förde hon honom till elden, och gaf honom en skål mjölk. Under trenne månader som han vistades på detta ställe, fortfor denna kvinna beständigt att visa honom det ömmaaste deltagande.

Hans folk blefvo emottaghe i andra hus, och med samma gästfrihet behandlade. Man gaf dem tillräckligt föda, och de åto med stor snålhet. Fisk, stundom kött samt smör och mycket mjölk utgjorde deras mat.

Ännu voro tvenne man kvar på klippan, som voro för svaga att gå till kajan och icke visste att de andra blifvit räddade. Rustens invånare skyndade, då de erhöillo denna underrättelse, till deras räddning, men de funno den ena redan död och den andra med litet lif. De begrofv den aflidne, samt de åtta andra som förut blifvit döda, med all anständighet, och läto läsa själamesfor öfver dem. Den som lefde blef förd från de heligas ö, till Rusten, hvarest han efter trenne dagar affomnade.

Rusten innehöll omkring tolf stugor. Denna ö hade hundrade och tjugo invånare, hvaraf

hundredetolf, som goda och Gudfruktiga Catholiker, på Påskdagen gingo till Nattvarden. De mästa voro fiskare, och, som ingen såd växer i detta aflägsna land, födde de sig förnämligast af fisk, hvaraf man fångade en otrolig myckenhet. Der fanns endast tvenne slag, nemligen stockfisk och en annan sort som var ganska lång och smal, och af hvilka stundom en kunde väga 200 skålpund. Man torkar det första slaget i solen, och, som dess kött är magert, blir det snart så hårdt som träd. När man vill anrätta det, klappas det med en yxhammare, kokas och ätes sedermera, tillagadt med smör och kryddor. Ortens invånare drifva med denna fisk stor handel på Tyskland. De platta fiskarne äro ganska stora. Några äro som Venetianska fot långa, två breda och tre fjerdedels fot tjocka: huggne i stycken och saltade, äro de ganska goda att äta.

I Maj månad blef ett fartyg, af omkring femtio lästers drägt, lastadt med fisk och affänt till Bergen i Norrge, en stad belägen omkring 1000 Engelska mil från Rusten. Dit ankomma många fartyg från Tyskland, England, Skottland och Ryssland. Med dem bortbytes fisken mot andra matvaror och kläder. Landet var ofruktbart och dess invånare nyttjade icke myntade penningar. Så snart de slutat sin handel återvände de hem, och landstego under vägen på flere ställen på kusten, för att skaffa sig åtskillige saker som de behöfde, och bland annat bränse för hela året.

Rustens invånare äro af en exemplarisk redlighet. De läsa aldrig in något, och tvifla aldrig om sina qvinnors dygd. Vi hafva sett de starkaste prof derpå. Alla medlemmar af en familj, män och qvinnor, söner och döttrar, lågo tillfamman i ett rum med de främmande, och fångarne stodo ända intill hvarandra: ännu mer, då de gingo till badet, som var på ett pilskotts afstånd från huset, sprungo de alldeles nakna, utan att medhafva något mer än en hötapp för att torka sig. De badade sig på en gång med karlarne. Otukt och andra laster voro alldeles obekanta hos Rustens invånare. De gifte sig endast till åtlydnad af Guds befallning. De voro ganska måttliga och andäktiga, svordomar och Guds namns missbrukande hörde man aldrig bland dem. Vid sina anhörigas död visade de stor undergifvenhet för Guds vilja. Då en man dog klädde sig hans enka i sina bästa kläder, gjorde ett kalas för sina grannar, och anmodade dem att för den afsidnes själs hvilas skull deltaga deri. Alla iakttago noga de af kyrkan påbudne fastor, och bevistade ordentligen och väl klädde Guds-tjensten.

De nyttjade vanligen groft Engelskt kläde och Danska mösfor. Några hade röda eller svart-pälisar. Deras hus voro af träd, runda, och med ett hol ofvanpå i stället för fönster. Då kölden om vintern var mycket stark, var detta hol betäckt med ett stycke fiskskinn, hvilket man genom beredning gjort så genomskinligt, att dagen derigenom inkom. Att hårda barnen mot

kölden, lade man dem, då de ännu endast voro fyra dagar gamla, under det öppna fönstret, så att snön fick falla på dem. Härigenom vänjdes barnen i tid vid vintern, så att de icke aktade des s stränghet. Under Qvirinis vistande på denna ö, snögade der nästan beständigt, från den 5:te Februarii till den 14:de Maj.

Vid vårens början ankommo en oändelig mängd af vilda gäfs, af landets invånare kallade *Muxi*, och byggde sina bon mot klippor och mot hufens väggar. Då desla foglar vid solens nedgång tyfnade, var det ett tecken för folket att lägga sig. De voro tama och vistades omkring hufen som dufvor, så att då matmodren i ett hus tog äggen ur deras bon, flög gäsen fakta undan, och kom igen då hon slutat. De skeppsbrutne sågo på denna ö sköna hvita björn-skinn, som voro tolf fot långa, hvilket mycket förvånade dem.

Från den 20:de November till den 20:de Februari var der nästan ingen dag. Från den 20:de Maj till den 20:de Augusti var solen beständigt öfver horisonten. Ön höll trenne mil i omkrets och var lågländt, utom på det ställe der hufen voro belagne. Den låg sjuttio mil väster ut från Norrge, och des invånare ansågo den som verdens ända. I des grannskap voro några andra små klippor, af hvilka några hade invånare, men de mästa voro obebodda.

De skeppsbrutne tillbringade trenne månader och elfva dagar på ön Rusten, inväntande Maj månad, som var den tid då man förde stock-fisk

fisk till Bergen: man beredde sig att afföra dem till denna stad, då, några dagar före deras afresa, underrättelse om deras ankomst inlopp till desfa öars Guvernörs hustru, hvilken, under sin mans frånvaro, skickade sin husprest, i en stor slup, som tillförde Qvirini en skänk af sextio torkade fiskar, trenne stora bröd af korn och en kaka. Äfven lät hon säga att detta skedde, emedan hon fått veta att öboarne icke väl handterat hans folk, hon önskade få veta om så var, anmanade öboarne att väl behandla dem och föra dem till Bergen. Jemte tackfägelser till sin välgörerska, förklarade Venetianerne sina värdar, och omtalade med största beröm huru väl de emottagit dem. Qvirini som hade ett raddband af bernstens-pärlor, hvilket han vid sin peligrims-resa till S:t Jacob af Compostella bekommit, skickade det till detta fauntimmer, som ett tecken af hans erkänsla, och anhöll att hon skulle be Gud för honom och hans folk, att de lyckligen måtte återkomma till sitt fädernesland.

Då tiden för deras afresa nalkades, begärte desfa öboar, på anstiftan af den Tyska Munken, två plåtar i månaden af matroserne för den tid de hos dem vistats, hvilket utgjorde sju för hvar och en af dem. Som de icke hade penningar nog uppgjorde de det som felades med sex skålar, sex skedar och sex gafflar af silfver samt åttskilliga andra saker af mindre värde, såsom bälten, ringar m. m. Det mästa här af behöll den Tyska Munken, under den förevändning att han varit tolk. De skeppsbrutne, som nu icke hade någon,

någonting öfrigt af hvad de före sin olycka ägdt, bekommo, samma dag som de afreste, af öboarne en skänk af torr fisk. Då de togo affked greto qvinnor och barn, de skeppsbrutne kunde icke heller afhålla sig från tårar. Kyrkoherden var dem följaktig för att uppvakta Årkebiskoppen och med honom dela rofvet.

Man afreste från Rusten den 14:de Maj. Dagarne hade blifvit ganska långa och vid månadens slut var icke mer någon natt. Då man kom längre föder ut gick väl solen ner, men det blef likväl icke mörkt, hvilket bekräftade fanningen af hvad öboarne hade sagt. Då de kommo tvåhundra Engelska mil från Rusten fingo de se stycken af sin slup, hvaraf de slöto att folket på densamma omkommit. Man landsteg på åtskilliga öar, och då Munken berättade de skeppsbrutnes olyckor blefvo de af öboarne öfverhopade med vänskapsbetygelfer, man ville icke heller för hvad man gaf dem hafva någon betalning. Oräkneliga hopar af sjöfogel hade bygd sina bon på klipporna. De förorsakade om dagen ett obehagligt skrån och buller; men tyfnade emot natten, och gafvo derigenom sjömännerna ett tecken att hvilans tid vore inne.

Man seglade beständigt i sexton dagar med god vind, Qvirini såg många uddar utsticka i hafvet. Han råkade Årkebiskoppen i Drontheim, som Munken skulle resa att uppvakta. Denna Prelat visiterade alla öar i sitt stift. Hans sällskap bestod af 200 personer, som voro om bord på rvenne galerer. Då man föreställde honom des-
sa

sa främlingar och han fick veta deras olyckor, tröstade han dem och gaf dem, på det de måtte blifva väl emottagna i Drontheim, recommendations-bref till sina vänner i denna stad.

Då man kommit nära fram, fick fartygets Kapten veta att krig utbrustit mellan Tyskarne och hans Monark, hvarföre han icke vågade sig längre; men han satte Qvirini och hans folk i land på en liten ö nära intill, som var bebodd och recommenderade honom på det högsta hos desä öboar. Dagen derpå, som var Christi Himmelfärdsdag, blefvo de skeppsbrutne förde till Drontheim, hvarest de bevisade mässan i den präktiga kyrka som kallas S:t Olof, och i hvilken denna Norrges Konung ligger begrafven. Då Gudstjensten var slut, presenterade man dem för Guvernören, som ganska väl bemötte dem. Han frågade Qvirini om han kunde tala Latin och då han svarade ja, bjöd han honom tillika med sitt folk till middagen. Sedan de ännu någon stund varit i kyrkan, kom en Domherre att föra dem till Guvernören. Under vägen afhörde han berättelsen om Qvirini öden med största förundran. Åtskilliga invånare i Drontheim hade samlat sig hos Guvernören, mera af nyfikenhet att få höra de skeppsbrutnes historia än för att deltaga i kalaset. Desse sista blefvo väl fagnade och fingo öfverflödigt mat.

Dagen derpå rådfrågade Qvirini dem som så väl emottagit honom om utvägar att komma till Tyskland eller England, men alla voro af den tanka att en sådan resa, i anseende till när-

varande krig, icke vore säker, utan man rådde honom att resa till en af sina landsmän, Johan Franco, som Konungen i Sverige dubbat till Riddare och som bodde i ett slott i detta rike, på femtio dagsresors afstånd från Drontheim. Qvirini afreste från denna stad sedan han der vistats i åtta dagar. Guvernören skänkte honom tvenne hästar och skaffade honom en vägvisare. Qvirini gaf denne deremot sin torra fisk, ett sigill och ett bälte af silfver; af Guvernören bekom han vidare ett par stöflor med sporrar och en hatt samt en liten yxa, hvarpå Konung Olofs vapen var utstuckit, fyra Rhenska gyllen, något bröd och sill. Heia resfällskapet, bestående af tolf menniskor, gifvo sig den 9:de Junii på vägen. De hade trenne hästar, af hvilka den ena blifvit gifven till Qvirini af Arkebiskoppen i Drontheim.

Sällskapet färdades beständigt vester ut i femtiotre dagar. På somliga ställen funno Venetianerne ganska dåliga nattqvarter; ofta kunde de icke förskaffa sig bröd. Man nyttjade i des ställe bark som man malde och, med blandning af mjölk och smör, gräddade till kakor; dock singo de resande alltid ost och mjölk, både föt och sur. Då de kommo längre fram träffade de bättre qvarter, der man gaf dem kött, dricka och andra födoämnen; men hvad de öfverallt bekommo, nu som förut, var ett vänligt och gästfritt emottagande. På alla ställen sade man dem att de voro ganska välkomna.

Konungariket Norrge var glest bebodt. De resande togo ofta qvarter innan det blef mörkt, ty

ty dagarne voro ganska långa. Deras vägvisare, som kände landets sed, öppnade dörren på huset der de funno ett bord omgifvit af bänkar och dynor af läder i stället för madrasser. De åto hvad de fingo och lade sig sedan att sofva. Ofta kommo husens ägare in och betraktade dem med stort medlidande, sedan deras tolk omtalat deras olyckor. Ingenstädes ville man emottaga betalning så att desse tolf personer med sina tre hästar, under en resa af femtiotre dagar, blefvo försörjde utan att medhafva andra penningar än de fyra gyllen som de bekommit i Drontheim. De resande öfverreste åtskilliga höga berg, åtskiljde af ofruktbara och ödsliga trakter, och sågo en mängd vilda djur, såsom hjortar och andra slag. De sågo också raphhöns så hvita som snö och fasaner så stora som gäfs. I St:t Olofs kyrka i Drontheim hade man visat dem ett skinn af en hvit björn som var fjorton och en half fot långt. Hökar, glador och andra roffoglar äro, i anseende till den stränga kölden, i detta land af ljusare färgor än annorstädes.

Fyra dagar innan de kommo till Stegeborg, der Riddaren Johan Franco bodde, ankommo de resande till Vadstena, den Heliga Britas födelseort, som der instiktat en Nuane- och en Munk-orden, som styres efter ganska stränga klosterlagar. De nordiske Monarkerne hafva, henne till ära, låtit uppbygga en präktig kyrka, täckt med koppar, i hvilken Qvirini räknade sextiotvå altaren. Som klostret äger stora rikedomar, anslagne till de fattigas understöd, blefvo fram-

främlingarne derstädes väl bemötte och man förj-
de öfverflödigt för deras behofver, hvarest de
afreste till sin landsmans flott. Tvenne af dem,
som gingo ett stycke framom de andra, hade
kommit till ett ställe der vägen delade sig, och
gått galit, deras kamrater voro oroliga för deras
skull, men funno dem vid framkomsten till Ste-
geborg lyckligen anlände, emedan den väg på
hvilken de inkommit väl var elakare, men ock så
kortare än stora landsvägen.

Venetianerne voro oändeligen glada då de
befunno sig hos sin landsman. Han sökte ock så
på allt vis att vara dem till nöjes, ty han var af
natur och vana höflig och ädelmodig. Under
fjorton dagars tid, som de vistades hos honom,
blefvo de af alla menniskor så väl behandlade,
att de ansågo sig som de varit hemma i sina
egna hus.

Riddaren Johan Franco önskade att hans
gäster måtte blifva delaktiga af det aflat som
vid denna tid utdelades i St Britas kyrka i
Vadstena. En otalig mängd Christna kommo dit
från aflägsna länder. Han ville att de ock så der
måtte efterhöra om icke i någon hant funnos
fartyg som skulle afgå till England eller Tysk-
land, hvarifrån hans landsmän sedermera kunde
begifva sig till sitt faderne-land.

De afreste således med Riddaren, som hade
ett fallskap af mer än hundrade och tjugo per-
soner, alla till häst och utrustade på hans bekost-
nad. Under deras resa, som påstod i fem dagar,
hade

hade hela resfällskapet bestämdigt sina nattqvarter i byar som tillhörde Venetianernes landsman.

Mängden af andäktige, som samlat sig i Vadstena, var ofantlig. Bland dem voro åtskillige Riddare med sina följeslagare ankomne, somliga från trakter af Danmark, på mer än sexhundra mils afstånd; somliga från länder belägne på andra sidan hafvet, såsom Tyskland, Holland och Skottland, samt många från Sverige och Norrge. Våra resande fingo veta att vid Lödese, en hamn belägen åtta dagsrefor från Vadstena, funnos tvenne fartyg, af hvilka det ena skulle afgå till Rostock i Tyskland, det andra till England, hvilket var en ganska lycklig händelse. Venetianerne bekommo sitt aflat den 1:sta Augusti och togo den 3:dje afsked af Riddaren Johan Franco, som ålade sin son Mathias, en ung ganska älskansvärd man, att föra dem till Lödese. Då han såg Qvirinis svaga tillstånd, skänkte han honom sin egen häst, som bar ganska lätt; hvarförutan Qvirini svärligen hade kunnat uthärda resan. Då de resande kommo till Lödese blefvo de inqvarterade i ett hus som också tillhörde Riddaren, hvars son visade dem samma godhet som den de åtnjutit af hans far.

Då det skepp som ämnade sig till Rostock var färdigt, gingo Niclas af Michiel, Christopher Fioravante och Ghirardo di Lione om bord på detsamma. Några dagar efter afreste de åtta andra Venetianerne, af Riddarens son försedde med allt hvad de behöfde, den 14:de September till England. Gynsamma vindar förde dem

dem till Ely, der fartygets Kapiten, som blifvit underrättad om deras olyckor, skänkte dem fyra gyllen. Tvenne dagar efteråt begåfvo de sig på vägen till London.

Från Ely gingo de sjöledes till Cambridge, som är en stor stad med ett universitet. De inkommo i ett namnkunnigt kloster att derstädes afhöra mäsfan. Under densamma sade en Benedictiner-munk på Latin till Qvirini, af hvars utseende han slöt att han var af högre stånd än de andra, att han efter mäsfan önskade tala med honom. Följakteligen förde han honom affides i kyrkan, och utfrågade der des s namn och fädernesland, hvarpå han lade sexton plåtar i des hand, tilläggande: att han skulle hälsa på honom i Venedig under den vallfart till den Heliga Grafven som han ämnade företaga. Denna almösa blef med tacksamhet emottagen och af Qvirini använd att betala de utgifter hans folk varit tvungne att göra på värdshuset. Han kunde icke vid detta tillfälle undgå att ännu en gång beundra den Gudomliga Försynen, som, fastän han ingenting mera ägde, icke lemnat honom utan uppehälle, sedan han genom des nåd blifvit frälsad från den ofruktbara klippan, på hvilken han räddadt sig.

Han afreste från Cambridge följande dagen och ankom till London, dit några af hans folk anländt före honom, och tillkännagifvit hans ankomst för Italienska köpmän. Man kan göra sig ett begrepp om Qvirinis glädje då han mötte desse på vägen, emedan de gått ut att möta honom.

nom. De betraktade honom som en vän, hvilken uppfått från de döda, och omfamnade honom med tårar. De vårdade sedermera både honom och hans olyckliga kamrater med största ömhet, och underläto intet som kunde tjena till dess hälfas återställande.

Några dagar derefter afreste Styrmannen Bernard di Cagleri och Matrosen Andrea di Piero att fullgöra löften som de gjordt Gud. Qvirini förblef i London med sin trogna tjennare Nicolo, som beständigt visat en större sorgfällighet för sin herres bevarande än för sitt eget, samt Alvise di Nasimber, Francisco Qvirini och Pietro Gradenigo. Man lemnade dem som afreste en summa penningar till nödiga utgifter.

De öfriga förblefvo ännu tvenne månader i London, emot sin vilja, men de voro så matta och så sjukliga ut att deras vänner icke ville låta dem afresa. De blefvo uppklädda och behandlade, hvar och en efter sitt stånd, och Qvirinis vänner ville icke höra talas om någon slags ersättning för hvad de gjordt.

Ändtligen lemnade Qvirini London med en af sina välgörare, Jerome Brigadini. Då de kommo på fasta landet skiljde sig några matroser från dem att fullborda andäktiga löften; andra togo en ferskiljdt väg. Han sjelf och hans reskamrat foro genom Basel och ankommo till Venedig på fyratiotvå dagar. Han fick veta i Bruges att det skepp som han sett i början af si-
na

na olyckor på höjden af Cap Dear vid Irländska kusten, ankommit den 11:te November 1431.

Qvirini var af naturen svag och ömtålig; men sedan han undergått så hårda prof, som dem han nu uthärdat, ombyttes hans kroppsbeskaffenhet, så att han blef stark och kraftfull.

De Venetianer som i Sverige gått om bord för att segla till Rostock, återkommo den 12:te October 1432 till Venedig, sedan de under vägen varit i Rom och gjordt en lång och bevärlig resa.

Bernard af Caglieri hade då han gick om bord kvarlemnadt en ung hustru, som, i anseende till sin mans långa frånvaro och det rykte som gick, förmodade att han var död. Hon gifte sig derföre ånyo i Treviso, och framlefdé flere månader med sin nya man. Då hon fick veta att den första ännu lefde, öfvergaf hon genast den andra och begaf sig till ett kloster, att derigenom försona det fel hon mot sin vilja hade begått. Men Bernard som tillräknade människans svaghet det steg hon tagit och urfäktade henne, öfvertalade henne så mycket, att hon återkom och lefde lycklig med honom.

N. B. Ön Rusten som omtalas i denna berättelse är troligen den som i sjökorten utfättes under namn af Rust eller Roest. Den är belägen på 68°—5' nordlig Latitud, och är en af de såkallade Lof-öarne, som ligga längs Norska kusten och äro namnkunnige för sina fiskerier. Rust ligger nära den hafsvirvel som kallas Maelströmmen. Mycket af hvad Qvirini

ni anför har också blifvit anmärkt af Herr Buch, den enda resande som besökt desfa nordliga länder. Man kan således icke med skäl betvifla Venetianarens berättelse, hvilken äfvenså mycket bör interesfera i afseende på sjelfva ämnet, som de begrepp den gifver om handelns och sjöfartens tillstånd under första hälften af det femtonde århundradet.

---

*Ett Hollenskt Skepps Skeppsbrott
och dess Besättnings Vinterligg-
ning på Nova Zemlas östra kust,
år 1596 och 1597.*

Af alla de resor som Engelsmän och Holländare företagit i norra Oceanen, att uppsöka en väg till China, Japan och Ostindien, somliga åt nordost och andra åt nordvest, är ingen mera ryktbar än den som 1596 företogs af Holländare, under anförande af Jacob Heemskerck, Wilhelm Barenz och Johan Cornelius Ryp.

Tvenne föregående resor, företagne af Barenz, att i nordost finna en väg till Ostindien, hade endast åstakkommit några upptäckter. Vid sin återkomst försäkrade denna ryktbara sjöman så bestämt att man skulle finna den åstundade vägen genom Nassaus sund, att de som stodo i spetsen

fen för detta företag använde ännu mera nit till des fullbordan. De öfvervägade huru de skulle kunna finna medel till ett tredje försök, och hoppades derutinnan af Regeringen blifva understödde. Emellertid blef dock deras anfökning efter flere rådpläningar af General-staterne förkastad. De nöjde sig med det tillkännagifvande, att om någon stad, något bolag eller några enskile personer ville bestrida resans kostnad, skulle de icke sätta sig deremot, utan i händelse af en lycklig utgång lemna dem en anseelig belöning; hvars belopp bestämdes.

Magistraten i Amsterdam, hvars nit härigenom tilltog, begagnade genast detta tillstånd för att utrusta tvenne skepp. Befättningarne blefvo förhörde på fördelaktiga vilkor; men man undvek så mycket ske kunde, att antaga gift folk, af fruktan att de af kärlek till hustrur och barn förmycket skulle tänka på hemresan. Heemskerck utnämndes till Kapiten på det första skeppet och Barenz till des första Styrman. Johan Cornelius Ryp blef Kapiten på det andra. Begge skeppen voro färdiga i början af Maj månad 1596.

De affglade den 18:de från Texel och befunno sig redan den 30:de på $69^{\circ}-24'$ nordl. Latitud. Den 1:sta Junii hade de icke mera någon natt och påföljande dagen klockan half elfva singo de se ett ganska belynnerligt phénomen: solen hade på hvardera sidan en väderfol och desä tvenne solar sammanbundos af en regnboge. På samma gång såg man tvenne andra regnbogar,

af hvilka den ena gick genom den verkliga solens discus, hvars underkant var 28° öfver horisonten.

Den 5:te Junii blef man så förundrad öfver att redan finna isstycken, att man i början ansåg dem för svanor. Men det var verkliga isbankar som lossnat och nu flöto omkring. Den 7:de befann man sig på 74° , seglande emellan isstycken som genom skeppets rörelse gifvo sig undan åt sidorne, så att det såg ut som om man farit mellan tvenne land; vattnet var så grönt som gräs. Man ansåg sig vara nära Grönland. I den mon man kom längre fram blef isen tjockare.

Den 9:de upptäckte man en ö som syntes omkring fem mil lång. Några matrosar gingo i land den 11:te, och funno en myckenhet fiskmäsäggar. Sedan gingo de upp på spetsen af ett ganska brant berg, men kunde icke utan yttersta fara komma ner igen, de sågo bergspetsar under sig på hvilka de icke kunde falla utan att blifva förkrosade. De blefvo tvungna att lägga sig på magen och åka ner i denna ställning. Barenz, som såg dem från stranden, der han förblifvit, var ganska orolig för deras skull, och förebrådde dem så mycket mera deras förmätenhet som de derigenom icke vunnit någonting annat än att de sett brådjud och ödemarker. En hvit björn, som de efter tvenne timmars strid dödade, föranledde att ön blef kallad *Baern Eilandt*, det är björnarnes ö. Han blef slädd, hans skinn var icke mindre än tolf fot långt.

Den 17:de och 18:de fortfor man att finna mycken is som man måste segla igenom för att närma sig öns södra udde; men man bemödade sig förgäfvos att komma förbi den.

Den 19:de upptäckte man ett annat land. Latituden observerades till $80^{\circ}-11'$. Det land man såg var vidsträckt; man följde kusten vester ut, och fann en ganska god redd, till hvilken man dock, i anseende till en nordostlig vind som blåste med häftighet från land, icke kunde komma.

Den 21:sta kastade man ankar nära land. Under det Barenz besättning hade begifvit sig till den vestra kusten att hämta barlast, hoppade en hvit björn i vattnet och sam emot des skepp. Besättningen öfvergaf genast sitt arbete och skyndade i slupen samt i begge jullarne för att jaga detta djur. Han gaf sig då ut åt hafvet och simmade mer än en mil. Man följde honom. De fångar hvarmed man slog honom gingo sönder mot des kropp. Ändtligen uppkastade han sina ramar med så mycken styrka på den ena jullens förstäf, att om han med sådan kraft fattat den på sidan, skulle den säkert hafva kantrat; men han blef i samma ögonblick dödad och förd om bord. Hans skinn var tretton fot långt.

Den 29:de nödgades man aflägsna sig från kusten, att akta sig för isen. Man återkom till $76^{\circ}-50'$, och såg den 1:sta Julii ännu en gång björnarnes ö. Här begåfvos sig Cornelius och hans Officerare om bord på Barenz skepp för att rådgöra om vägen, men som man icke kunde

de komma öfverens, afgjordes att hvar och en skulle taga den kosa som öfverensstämd med hans begrepp om faken.

Cornelius åtrvände till 80°, i den tanka att han skulle kunna gå öster om det der belägna landet och sedan norr om dess udde.

Barenfz beslöt deremot, i anseende till den hinderliga isen, att segla söder ut.

Den 17:de, då han befann sig på 74°—40', igenkände han i söder Nova Zemlas kust, nära Loms vik, och såg den 19:de Kors-ön, vid hvilken han den 20:de gick till ankars, emedan isarne stängde vägen. Åtta af hans matrosar gingo i land, endast att besöka korsfen, och satte sig vid foten af det första att hvila. Då de gingo till det andra, fingo de se tvenne björnar, som invid sjelfva korsfet stodo på sina bakfötter, och syntes lura på dem. Alla tänkte nu endast på att fly, utom en, som hindrade dem och hotade att stöta sin båtshake i lifvet på den första som tog flykten. Erfarenheten hade lärt honom att man borde förblifva samlade och skräma björnarne genom rop. Också hände verkligen att desse djur, då de alla på en gång börjat skrika, gingo sin väg.

Den 6:te Augusti seglade Barenfz förbi Cap Nasfau, en stark dimma nödgade honom att förtöja sitt skepp vid en isbank, som låg trettio-sex famnar under vattnet och sexton öfver det samma. Dagen derpå, då han gick och spatserade på däck, ännu förtöjd vid samma bank, fick han höra ett djur flåsa, och blef snart varse en simman-

mande björn, som sökte att komma upp i skeppet. Han ropade och alla kommo på däck. Befattningen hade knappt lydt förrän man fick se björnen, som redan satte sina ramar mot fartaget och bemödade sig att uppliga. Genomträngande rop, som alla på en gång upphofvo, syntes skräma honom och han drog sig tillbakas, men återkom snart bakom isbanken. Man hade nu fått tid att sätta sig i försvarsstånd och de driftigaste stodo vid vindspelet med sina bösfor. Björnen blef särad, men snön som föll i myckenhet hindrade att följa honom för att öfvertyga sig om hans död.

Då isarne följande dagen skingrat sig och stycken började flyta, beundrade man den stora isbankens tyngd, mot hvilken de andra stötte utan att kunna rubba honom. Men af fruktan att fastna bland så många ofantliga massor, skyndade Barenz att lemna dessa trakter. Faran var ganska stor, emedan isen redan var så stark, att den, då skeppet seglade, knakade på långt afstånd omkring det samma. Ändligen kom man till en annan isbank dit man ville föra ett ankare och fästa skeppet till aftenen. Eftermiddagen började isarne att brista med ett dån såsom af åska. Man räknade öfver fyrahundra stora isbankar, som lågo mer än tio famnar djupt i vattnet, men stodo icke mer än två famnar öfver dess yta. Den 12:te trodde Barenz att han borde använda all slit för att nalkas kusten, emedan han fruktade att af isen bortföras, och tänkte att de största bankarne, då han kommit på fyra eller fem

fem famnars vatten icke mera skulle kunna nalkas honom. På det ställe, till hvilket han närmade sig, var ett stort vattenfall som nedstörtade från bergen. Han kunde icke komma mycket långt, utan måste åter förtöja vid bankarne. Han kallade detta ställe lilla Isudden.

Den 15:de nalkades man Oranie-ön, der skeppet fastnade i isen och var i största fara att förgås. Det kom dock åter löst, derigenom att man arbetade sig fram emot landet. Men under det besättningen var fysfelfatt med detta arbete, uppväckte bullret en björn, som på litet afstånd låg och sof. Han sprang genast till skeppet, der man upphörde med arbetet för att försvara sig. Björnen bekom några skott och flydde åt öns andra sida, der han stannade på en isbank. Man följde honom och han hoppade, då han fick se slupen, i vattnet, för att simma till stranden af ön; man afskar honom vägen och gaf honom med en yxa ett djupt hugg i hufvudet. Den matros som träffat honom ville förnya sitt hugg, men hvarje gång han upplyfte yxan dukade björnen under vattnet, med så mycken vighet, att han undvek den, och det var icke utan svårighet som man äntligen kunde döda honom.

Den 16:de giango tio man i slupen, i affigt att öfver isbankarne komma till Nova Zembla. Under vägen uppstego de på de största isstyckena, hvilka voro som små berg, och sågo öppet vatten i fydoft: som de då icke mera betvillade företagets framgång, återkommo de med stor otålighet att derom underrätta Barenz. Den 18:de
gick

gick man till till segels, men efter många fåfång-
ga försök, fortsatte i flere dagar, befann man
sig åter i samma förlägenhet.

Som man nu kommit förbi Nova Zembla
och ändock icke fann någon öppen väg, syntes allt
hopp att komma längre förlorat. Barenfz tänk-
te på att återvända, då des s skepp den 25:te fast-
nade i isen.

Efter många fåfånga bemödanden att blifva
lös, ökades den 30:de ismasorne, snön som föll
i ymnighet höjde ännu mer deså fruktansvärda
vallar. Alla fogningar i skeppet knakade för-
skräckligt. Man väntade sig att se det brista i
stycken; som isbankarne mera hopat sig i lofvart
än i lä om skeppet, hade det blifvit liggande på
den ena sidan, men sedermera sköto de sig äfven
till den andra, så att det blef stående på dem,
så, som om man upplyft det med dertill inrätta-
de maskiner.

Den 31:sta upplyfte nya istycken, som fram-
ifrån gingo öfver de andra, förstäfven så mycket,
att backen stod fyra eller fem fot högre än den
öfriga delen af skeppet, under det aktern var
nedsunken bland isarne, såsom i en grop. Man
snickrade sig att denna händelse kunde bidraga
till rodrets bevarande, efter man höll före att
istyckena numera skulle upphöra att stöta der-
emot, men det blef icke desmindre bräckt. Emel-
lertid trodde man att denna olycka bidragit till
sjelfva skeppets frälsande, ty om isarne så hårdt
tryckt mot sidorne som emot förstäfven, skulle
de alldeles hafva upplyft hela fartyget, och utan
tvif-

tvifvel hafva vållat des kantrande eller sjunkning, hvilket man mycket fruktade. Under denna förmodan hade man redan utfatt båten och slupen på isen, i tanka att frälfa sig i dem; och fyra timmar voro under stor oro förflutne, då isarne skingrade sig och bortfördes af strömen. Man tackade himlen för denna lyckliga händelse, som man tillskref des beskydd, och alla bemödanden blefvo använde att uppreparera rodet. Sedermera beslöt man att aftaga det, på det man icke måtte utlättas för samma äfventyr, i fall man än en gång blefve inspärrad af isarne.

Den 1:sta September började de åter att samla sig, och skeppet upplystes flere fot utan att ännu vara skadadt. Man gjorde sig färdig att draga båten och slupen i land. Den 2:dra upplyfte isarne skeppet ånyo, så att alla des nåt och fogningar, under starkt knakande, började öppna sig, hvarföre man ändtligen beslöt att draga båten i land tillika med tretton tunnor skeppsböd och två fat vin.

Den 3:dje kommo nya isar till dem, af hvilka man redan klämdes. Då lofsnade en del af akterspegeln, men bordläggningen höll ännu. Snart brast det tog hvarmed man förtöjt skeppet; ett annat alideles nytt som utfördes fick samma öde. Isarne voro så stora, så talrika och drefvo med sådan häftighet, att man hade orsak till förundran deröfver att skeppets skrof ännu höll. Den 5:te om qvällen klämde de det så hårdt, att det blef liggande på den ena sidan och tog betydlig skada, dock ännu utan att öppna sig.

Men

Men under den förmodan att det icke länge kunde hålla, skyndade man sig att föra ett gammalt mesanfegel, krut, kulor, gevär och andra vapen i land, samt beslöt upplätta ett tält på stranden nära intill båten. Man ditförde äfven skeppsbröd, bränvin och timmermannens verktyg, att dermed kunna drifva båten och slupen.

Några Matroser, hvilka den 7:de gått ett stycke uppåt landet, funno en ström med godt vatten och en mängd ved som böljorne kastat på dess stränder, de sågo också spår efter rehar och elgar. Dessa underrättelser voro så mycket mera behagliga, som man icke allenast var nästan utan färskt vatten, men också insåg omöjligheten af att före den annalkande vintern losa skeppet nr isen, och derföre med oro emotlag vilstandet i ett land, der man icke funnit hvarken träd eller friskt vatten. Sedan man underfökt sannfärdigheten af matrosernes rapport, hoppades alla ytterligare hjälp af himlen, som redan gifvit dem utvägar att bygga sig hus, att värma sig, och att icke omkomma af törst; hvar och en var således nöjd med att blifva där öfver vintern, och, i det glada hopp att om våren få återvända till sitt fädernesland, tänkte man nu endast på att bygga en stor koja *), i hvilken man kunde fria sig för kölden och björnarne. På flodens strand
be-

---

*) Holländarnes koja var belägen på Nova Zemblas norra kust, under 76 grader och 25 minuter Latitud, och ungefärligen 112 graders Longitud.

befunnos hela träd, som troligen nedflutit från Tartariet eller Rysland. Man började med att förfärdiga en släda, på hvilken man kunde neddraga dem.

Under det man den 15:de med första flit arbetade fick en matros se trenne björnar af olika storlek, af hvilka den minsta stadnade bakom ett isstycke, men de andra fortforo att nalkas. Under det besättningen beredde sig att skjuta, gick den ena af de stora björnarne fram till det ställe der man förvarade köttet och luktade derpå, men i detsamma bekom han ett skott i hufvudet, hvaraf han genaft dog. Den andra syntes tillkännagifva förundran, han nosade på sin kamrat, som han såg ligga utsträckt på jorden, och likom han begripit att fara var å färde, vände han genaft om. Sedan han gått några steg återkom han och ställde sig på sina bakfötter att bättre betrakta matroserne. Ett skott som losfades på honom och träffade i magen kom honom att nedfalla på fötterne, ock med skrikande tagga flykten. Barenfz lät öppna den döda björnen, uttaga des inälfvor och ställa honom på sina fyra fötter, för att låta honom frysa, och, om man framdeles kunde få skeppet löst, i denna ställning öfverföras till Holland.

Om natten efter den 16:de frös hafsvattnet, som ännu icke förlorat sin rörelse mellan isstyckena, till två tums tjocklek, och följande natten ökades det till dubbelt. Den 21:sta blef kölden så stark att man måste flytta kabyfan ner i skeppsrummet, emedan allting derstädes frös.

Den

Den 23:dje hade man den olyckan mista timmermannen, som af sjukdom blef död. Han begrafdes i en springa af berget nära intill ett vattenfall, emedan man icke förmådde öppna den hårdt tillfrusna jorden, för att gräva en graf. Syllarne, som blifvit framförda på isen eller snön, blefvo lagde den 16.de, och byggnaden börjades.

Hela besättningen bestod icke af mera än sexton personer, af hvilka åtskillige ej voro friska. Den 27:de frös det så starkt, att om någon satte en spik i munnen, som under arbetet ofta händer, kunde han icke taga den derifrån utan att skinnet följde med. Den 30:de var snön om natten till så stor myckenhet fallen, att man icke kunde komma ur kojans för att hämta ved. Man gjorde en stor eld längs hufet att upptina jorden, emedan man deraf ville göra en vall som skulle hafva bildat en gård; men jorden var så frusen att den af eldens värme icke kunde uppmjukas. Frukten att råka i vedbrist gjorde att man öfvergaf detta arbete.

Den 2:dra October hade man den tillfredsställelse att finna kojans färdig; man uppsatte invid den, enligt journalens uttryck, en Majstång af hopfrusen snö, som ett igenkänningstecken för dem, hvilka till äfventyrs kunde komma att gå vilse; men frukten för björnar tillbakahöll äfven de dristigaste. Den 5:te blef man förundrad att se hafvet öppet så långt som ögat kunde sträcka, utan att de isstycken som omgäfvat skeppet flyttat sig. Det låg ut som man med flit
byggt

bygdt en vall af is, af vid pass tre fots höjd, omkring det; och man fann den bottenfrusen på tre och en half fams djup.

Samma dag tog man bräder från skeppet att dermed täcka kojan; denna betäckning, som erhöll skapnad af ett tak med tvenne aflopp, blef färdig om aftonen; följande dagen kläddes äfven kojans sidor med bräder.

En storm, som börjats natten mellan den 7:de och åttonde, varade hela dagen och åtföljdes af ett så starkt snöfall, att man icke kunde gå ut utan att äfventyra att deraf kvävas, desutom var det alldeles omöjligt att ute emotstå kölden. Den 9:de, då vädret var något blidare, så att man kunde gå ut, mötte en matros en björn, som han intet blef varse förrän den var honom helt nära, då han i första förskräckelsen började springa till skeppet. Björnen förföljde honom, och han hade icke kunnat undkomma, om den ej stadnat vid åsyn af den man dödadt ock stäldt på sina fötter att frysa. Han dröjde några ögonblick att se på den, hvarigenom matrosen fick tid att komma om bord. Den fruktan som intagit honom, lemnade honom, då han ankom, endast styrka nog att ropa: En björn! en björn! Alla hans kamrater började genast att med all makt skrika, och uppsprungo beväpnade på däck; men som de kommo från en tjock rök, hvaraf de nere i skeppet varit bevärade, kunde de icke genast se björnen, som lätt skulle hafva dödadt någon af dem, om han icke af deras rop blifvit förjagad.

Heem-

Heemfkerk begagnade ett klart väder, som inföll den 10:de, att låta dem transportera vin och andra proviantpersedlar till stranden. Den 12:te tillbringade en del af besättningen natten i kojans, hvarest kölden var så mycket frängare som man icke der kunde göra eld utan en olidelig rök, emedan spisen icke ännu var färdig. Den 13:de hade man tvenne tunnor Danziger-öl på en släde att föras till kojans; men vid afresan uppkom ett så förskräckligt oväder, att matroserne nödsakades återvända om bord, och lemnade sitt las på släden. Dagen derpå funno de botten sprungen i fatet och drickat stenfrusit. Man förde tunnan till kojans och satte den vid elden att upptinas; men ölet återfick icke sin styrka, utan smakade som vatten.

Då man den 20:de återvände till skeppet att transportera det öfriga drickat i land, fann man att frosten sprängdt en del af tunnorne, äfven dem som voro försedde med jernband, af hvilka åtskillige brustit. Hela besättningen begaf sig nu till kojans, och man drog äfven skeppslupen och varpankaret dit. Som solen, åt hvilken de hittills stundom fått fagna sig, nu började öfvergifva dem, använde de ända till den 25:te all flit att på sina slädar transportera proviant och taklagepersedlar till sin koja.

De voro ännu fysfelfatte med detta besvärliga arbete då Barenfz fick se trenne björnar som närmade sig matroserne. Han började skrika med all makt, desse understödde honom; men de tre odjuren, som genom sitt antal voro mera dri-

driftiga än vanligt, syntes icke skrämnda deraf. Då sökte alla matroserne att försvara sig. På släden befunnos lyckligsvi tvenne spjut. Barenfz tog det ena och Girard De Veer det andra. Matroserne sprungo till skeppet, men en af dem föll i en spricka på isen, detta gjorde de andra ganska oroliga för honom, emedan man nu säkert trodde att han skulle blifva ihjälrifven. Men björnarne följde dem som sprungo till skeppet; Barenfz och De Veer lupo omkring detsamma och kommo in på den andra sidan. Då de anlände fingo de det nöje att träffa alla de sina, den undantagen som gömt sig i sprickan. Men odjuret, som nu visade sig hugade att uppstiga efter dem, kunde i början icke motas annorlunda än derigenom att man kastade trädstycken och hvarjehanda saker som man fick tag i på dem, och mot hvilka de, för hvarje gång, läto sin vrede utbryta, liksom en hund springer efter en sten som man kastar på honom. Om bord funnos inga andra vapen än de förnämde tvenne spjutten: man ville försöka att genom antändande af löst krut skräma dem, men under förskräckelsen ville det icke lyckas att slå eld. Emellertid återkommo björnarne beständigt, och man hade snart icke mera någonting som man kunde kasta på dem. Ändtligen hade Holländarne en lycklig slump att tacka för sin räddning. Barenfz, som icke mera visste hvad man skulle göra, kastade ganska försigtigt sitt spjut på den största björnens nos, hvilken deraf röntes så stor smärta att han med ett jämrande läte begaf sig sin väg, och de

de begge andra, som voro mycket mindre stora, följde honom, ehuru med sakta gång.

Den 17:de dödade man en hvit räf, som man lät steka, och som smakade ganska likt kanning. De tvenne följande dagarne blefvo använde till åtskilliga omsorger som voro af nöden under närvarande omständigheter, såsom att laga klockan i ordning, tillaga en lampa, i hvilken man i stället för olja skulle nyttja ister af de björnar man dödadt, på slädar framdraga en mängd sjögräs och lägga det omkring de segel med hvilka man betäckt kojans, på det kölden mindre måtte kunna intränga.

Den 1:sta November om aftonen fick man se månen uppgå i öster, och solen uppsteg ännu högt nog för att synas. Den 2:dra uppsteg den, men man såg henne icke helt och hållit öfver horisonten. Den 3:dje såg man icke mer än den öfversta delen af dess klot på horisonten, fastän det ställe på hvilket man stod var så högt som skeppets märskar. Den fjerde upphörde man att se solen, fastän vädret var vackert och klart.

Under de första dagarne af November rådde Läkaren till ett allmänt bad för hela besättningen, man tillredde det i en tom tunna, och alla badade sig, samt erhöillo derigenom nya krafter.

Om nu solen hade lemnat himlahalvvet hade månen deremot efterträdt henne, och då den var högst uppe, visade den sig natt och dag utan nedgång. Den 6:te var en så mörk dag, att man icke kunde skilja den från natten, så mycket mer
som

som klockan stadnat. Också förblefvo alla länge liggande i sina fångar, utan att förmoda det nat- ten var försluten; och då man ändtligen beslutit att stiga upp, kunde ingen urskilja om den gry- ning man såg var dagsljus eller månsken.

Ändtligen blef af tusende närvarande och förmodade lidanden bristen på proviant det största. Man öfverräknade den 8:de huru mycket som ännu var kvar af skeppsbrödet, och rationerne blefvo inskränkte till fyra marker och sex lod på åtta dagar, då förut en sådan ration varit be- stämmd för fem eller på sin höjd sex dagar. För- rådet på torr fisk och kött var ännu tämligen tillräckligt, men man började att vara i brist på vin, och hvad som ännu var kvar af öl var utan kraft. Man fångade några råfvar som visat sig i björnarnes ställe, hvilka med solen försvunnit; de återkommo icke heller förrän med densamma. Barenfz lät utlägga snaror, i hvilka råfvarne icke kunde komma utan att fastna, och med hvil- ka man äfven indrog dem i kojor. Framdeles infunno de sig i sådan myckenhet, att man, för att kunna taga många på en gång, inrättade fäl- lor af tjocka bräder, hvarpå man lade stenar, för att göra dem mera tunga, och hvarmed man också tog några.

Den 12:te fastställde man utdelningen af vin till två små glas om dagen. I öfrigt hade man ingen annan dryck än smältt snö. Den 18:de lät Barenfz utdela ett stycke groft kläde till hvar och en af manskapet att använda på fätt de sjelfva funno för godt, att dermed skydda sig mot köl.

kölden. Skjortor och lakan utlemnades äfven, men en stor svårighet uppstod vid deras tvättande. Man hade knappt uppdragit de linna plaggen ur det kokande vattnet förrän de fröso, så att man icke kunde vrida ur dem, äfven invid elden fröso de, åtminstone på den sida som var vänd ifrån den, och det var ett ganska besvärligt göra att beständigt vända dem för densamma. Den 22:dra hade man icke mer än sutton ostar öfriga, hvilka blefvo utdelade. Den 26:te och följande dagar föll en så stor myckenhet snö att kojan alldeles betäcktes deraf så att man omöjlig kunde komma derifrån; men då vädret den 29:de upplurnat gjorde man med skollar ett hol, genom hvilket man kröp ut. Fällorne, som blifvit öfverfnögade, fattes åter istånd och samma dag fångade man med dem några räfvar; hvaråt man så mycket mera fågnade sig, som man icke allenast med begärlighet förtärde deras kött utan äfven nyttjade deras skinn till mösfor, som voro ganska varma.

Den 1:sta December begrafdes kojan ännu en gång under snön, så att man icke kunde elda, emedan röken icke kom ut genom skorsten, man måste då gå till fångs och tillbringa trenne dagar i mörkret, några stenar värmdes dock vid glöer och lade i fångarne. Den 3:dje hörde man ett sådant brakande i isen att alla deraf blefvo ganska förskräckte, emedan man trodde att de stora isberg man nära intill sedt ramlade ner öfver kojan. Som man för rök skull på flere dagar litet eller intet kunnat elda, blef frosten i kojan så stark,

stark, att golfvat och väggarne voro öfverklädde med två tums tjock is, och sjelfva fångarne voro fulla af rimfrost. Klockan stadnade äfven, hvarföre Barenfz tillredde det stora timglasat, som rann halfva dygnet, för att någorlunda veta hvad tiden led.

Den 6:te blef kölden så häftig att de starkaste icke kunde uthärda den, utan betraktade hvarandra med lidande blickar, i den tanka att det onda icke kunde tilltaga utan att sluta deras lif. Den starkaste eld förmådde icke gifva någon värma; allting frös, till och med Xeres-vin, hvars hetfighet är känd; man måste upptina det de dagar det skulle utdelas, och dessemellan åtnötas med snövatten, ehuru man fruktade de sjukdomar som deraf kunde uppkomma. Den 7:de var en olycklig händelse nära, att på en gång döda alla desä beklagansvärda Holländare. Sedan man rådgjort om utvägar att möjligast emotstå kölden, beslöt man att från skeppet afhämta de stenkol hvilka der blifvit kvarlemnade, emedan deras eld är stark och varaktig. Man upptände om aftonen en stor eld, som också åstadkoth en ovanlig värma, och skyndade att, utan besinnande af följderne, väl tilltappa alla draghol, på det man måtte få njuta en varm natt. Men snart blefvo alla anfallne af en hufvudyrhet och en vanmakt, som på en gång hindrade dem att uppstå och att beklaga sig. Några kröpo dock till dörren och öppnade den, men den första som ville gå ut föll afdånad på snön. De Veer, som var nära dörren och såg honom falla, skyndade

dade efter ättika som han stänkte öfver den af-
dånade matrosens ansigte, och hvarigenom denne
åter kom sig före. Så snart dörren blef öpp-
nad tjenade kölden, som de hittills ansett som
sitt största onda, till deras återställande; men de
voro alla i den öfvertygelse, att de inom en
fjerndels timma skulle hafva omkommit, utan att
på minsta sätt kunna bistå hvarandra.

Från den 9:de till den 12:te var vädret
klart och himlen full af stjernor; men kölden
öfver all beskrifning häftig: skornas öfverläder
fröso inuti sjelfva kojan på folkets fötter, så att
man, i anseende till deras hårdhet, icke kunde
nyttja dem. Manskapet gjorde sig skoplagg af
fårskinn, som de medhade, och nyttjade tre eller
fyra par byxor utanpå hvarandra. Deras kläder
voro helt hvita af frost. Om de voro en liten
stund ute uppkommo på deras läppar, ansigten
och öron frostknölar som blefvo hvita och hårda.

Den 14:de observerades Latituden till 76°. Den 18:de gingo några till skeppet, endast att bese det. På aderton dagar, som de icke aflägs-
nat sig från kojan, hade isen icke undergått nå-
gon förändring innevid skeppet, men de sågo i
hafvet åtskilliga ställen öppna. Fastän man icke
hade någon dager, herrskade i luften en klarhet,
som gjorde att man kunde se tämligen långt.
Holländarne trodde att desse öppningar uppkom-
mit då man, som förut blifvit nämt, hörde det
starka dånnet i isen. Den 25:te sågo de råfvar
nära kojan, dock utan att kunna fånga någon i
fällorne. Elden tycktes hafva förlorat sin värme,
den

Den meddelade den åtminstone icke mera till andra föremål än dem som voro helt nära; man måste sveda sina strumpor för att blifva litet varm om ben och fötter, och man skulle knappt hafva känt att strumporne sveddes, ifall icke ofet underrättat derom. Sådant var December månads slut, och under tusende olika lidanden började den beklagansvärda besättningen året 1597.

Dess första dagar voro icke mindre kalla, hvilket likväl icke hindrade matroserne att fira Trettondagen, för att glömma sina bekymmer.

Två marker mjöl, som ännu voro öfrige, blefvo använde att baka kakor, som man stekte i olja, och hvilka blefvo ätne med så mycket nöje, som den läckrafte föda. Nu förtärde man också det vin, som härtill blifvit sparadt.

Lotter drogos, och ödet gynnade en Konstapel, som blef Konung i Nova Zembla, det är: öfver ett land af tvåhundra mils utsträckning mellan tvenne haf.

Den 10:de Januari fann man att vattnet stigit till inemot en fots höjd i skeppet, och frusit till is. Den 13:de, då vädret var klart och lungt, märkte man att dagsljuset började tilltaga; då man kastade en kanonkula på marken såg man henne löpa, hvilket man icke förut kunnat göra. Från denna tid gick man mera ut för att röra sig och uppmjuka benen, som på de mätta voro styfva. Snart tyckte man sig också i luften märka en rodnad, som förerbådade solen; äfven aftog kölden så betydligt om dagen, att isbitar, då man hade en god eldbrasa i spisen,

nedfölla från tak och väggar på golfvet och i fängarne; men om natten frös det beständigt med samma kraft. Man nödsakades ännu mera förminska rationerne af bröd och vin, emedan räf-jagten icke mera var så gifvande; desfa djurs försvinnande utgjorde en ledsam påminnelse om björnarnes snara återkomst.

Heemfkerk och De Veer, åtföljde af en matros, begagnade en klar luft för att spatsera på den södra stranden. I ett ögonblick, då de alldeles icke tänkte derpå, fick De Veer se en del af solens klot. De skyndade att omtala denna glada syn i kojan; men Barenfz, till hvars kunskaper man satte mycket förtroende, ville icke tro det, emedan, enligt desfs uträkningar, solen icke ännu på fjorton dagar borde blifva synlig under denna Latitud. De andra påstodo att de hade sett den. Twisten blef liflig och föranledde vad. Den 25:te och 26:te stärkte ett starkt töcken, som vållade att man intet kunde se långt, Barenfz ännu mera i sin tanka; men då luften den 27:de upplarnat såg besättningen hela solen öfver horisonten, hvarigenom bevisfets att man den 24:de väl hade kunnat se en del deraf.

Den 31:sta var en ganska vacker dag, och man njöt med nöje solens sken. Den följdes af sju urvädersdagar, under hvilka en sådan myckenhet snö föll att kojan åter nästan begrafdes. Holländarne ville icke denna gången hafva befvär att uppskotta vägen till dörren, utan gingo ut genom skorsten.

Som man icke på två och en half månad hade fett några björnar, hade man nästan glömt borrt dem, då en dag, under det man skottade snö, en ganska stor visade sig och gick rätt fram till kojjan. En matros lade an och sköt honom i bröstet så att kulan gick genom hela kroppen. Detta oaktadt sprang han ungefärligen trettio steg innan han föll, man följde efter och fann honom ännu lefvande, han upplyfte äfven hufvudet liksom för att söka efter den som sköt honom. Den erfarenhet man ägde om dessa djurs styrka gjorde att man gaf honom ännu några skott. Man uppskar dess buk och bekom öfver hundra skålpund ister, som man smälte att nyttja i lampor; på lång tid hade man, i brist af något fett, icke haft den trösten att äga ljus om natten.

Det öfriga af Februari, Mars och de fjorton första dagarne af April omväxlade med fult och vackert väder, med dimmor och frost, med fruktan då björnarne kommo och nöje sedan man dödadt dem. Den 6:te April nedsteg en på de trappsteg man gjordt i snön, ända till kojans dörr. Den var öppen, men Heemskerck, som lyckligtvis fick se odjuret, skyndade sig att stänga den, och ställde sig sjelf innanföre att hålla emot. Björnen vände om. Dock återkom han om tvenne timmar, och uppsteg på kojjan, hvar-est han gjorde ett väsende, hvaröfver alla blefvo skrämde; hans bemödanden att kullslå skorsten voro så häftiga, att man flere gånger trodde det han skulle lyckas och uppifrån inkomma; han
fön-

sönderflet det segel hvaraf kojans omgafs, och aflägsnade sig icke förrän han gjordt stor skada.

Sedan vädret blifvit blidare gingo alla Holändarne, den 15:te April, att besöke sitt skepp, och deras glädje blef ganska stor då de funno det i samma stånd som det blifvit lemnadt. De sågo med beundran från stranden de isstycken som betäckte hafvet, och som liknade en stor stad. Då de dagen derpå återvändt om bord, märkte de att hafvet på afstånd öppnat sig; några voro driftiga nog att på isstyckena gå ända ut till öppna sjön, som de icke på fem eller sex månader nalkats. Då de kommo dit sågo de en liten fogel dyka ner i vattnet, hvaraf de slöto, att hafvet nu vore mera rent för is än det varit alltfedan de kommo till Nova Zembla.

Den 1:sta Maj funno de att deras kött, som nu börjat upptina, och hvaraf de kokade ett stycke, var fullkomligen godt; det hade blott ett enda fel, nemligen att icke kunna länge gömmas sedan det var kokt. Den 2:dra gjorde en stark sydvestlig vind hafvet rent, så att inga stora isbankar mera syntes. Då talade alla om att gå om bord och begifva sig genaste vägen till Holland. Den 5:te var all is borta, utom den som omgaf skeppet. Men huru stor var icke den smärta man rönt, då man, efter så glada utfigter, följande dagen fann, att skeppet, som den 15:de icke var mer än sextio alnar från öppet vatten, nu omgafs af is på ett afstånd af mer än 300! Den 7:de och 8:de föll så mycken snö, att man icke kunde komma utur kojans. Några

matroser, som genom allt detta blifvit aldeles misströstande, föreslogo att man borde utan omsvep säga Officerarne, det besättningen beslutit afresa från denna rysliga ort. De nödvändigaste proviantperfedlar, såsom kött och gryn, började att tryta, vid ett tillfälle då man mer än någonsin behöfde krafter för att uthärda det förestående arbetet. Knappt hade man fläsk för trenne veckor, beräknat efter tvenne unts om dagen för hvarje man. Emellertid vågade ingen tala derom med Heemskerck, ty han hade förklarar, att han icke ämnade gå till segels förrän vid Junii månads slut. Men man anmälte sitt påstående för Barensz, hvars godsinthet ingifvit alla mera förtroende, och han begärte endast, af de mest otåliga, några dagars uppskof. Heemskerck, med hvilken han den 15:de rådgjorde, lofvade att man, i fall skeppet icke vid månadens slut vore i öppet vatten, skulle utrusta båten och slupen, och med dessa fartyg affegla. Denna tid syntes lång, emedan man förutslåg att ett betydligt arbete behöfdes innan man kunde fatta dessa små farkostar i ordning.

Den 21:sta tillät Heemskerck, då han såg isen af en nordostlig vind återföras till landet, att man började arbetet med små fartygen. Slupen, som stådt i kojans, blef icke svår att draga i vattnet, men stora båten, som var nedsjunken i snön, kostade desse, af det dåliga lefnadsfättet förut försvagade, tio sjömän så mycket arbete, att de flere gånger måste upphöra dermed. Heemskerck sade, för att uppmuntra dem, att om de
icke

icke ville bosätta sig i Nova Zembla, och det välja sina grafvar, måste de isländsätta denna båt, på hvilken hoppet om deras räddning berodde.

Under det de ifrigt dermed fyselsatte sig, fingo de se en förskräcklig björn. De ingingo genast i kojan, och de snällaste skyttarne väntade honom vid de tre dörrarne med sina bösfor; en af dem ställde sig på skorsten med sin. Björnen trädde modigt ända fram till trappstegen framför den ena ingången till kojan, utan att märkas af den matros hvilken der stod på vakt; men då andra genom rop gjorde honom uppmärksam, vände han sig om, lade an och träffade, oakadt sin förskräckelse, säkert med en stor kula. De som sågo hans belägenhet bäfvade för honom; ty då han lossade sitt skott var vildjuret så nära, att de trodde det han i ögonblicket skulle blifva ihjälrifven, och om geväret klickat, som så ofta händer, hade hans lif icke kunnat frälsas. Det får björnen bekommit, tillät honom icke att fly långt, och då han stadnat, fullbordade man lätt dess dödande. I dess mage fann man hela stycken af en skjäl med skinn och hår. Andra björnar, som visade sig de påföljande dagarne, fingo samma öde. Det tycktes som dessa djur vetat att deras rof var färdigt att undfly dem, och därför fördubblade sina bemödanden att bemärkta sig det.

Den 30:de voro alla de som förstodo detta arbete fyselsatte med fartygens drifvande, de andra lagade seglen eller gjorde de i kojan någon ting annat som, i anseende till afresan, var af nö-

nöden. De som vore ute arbetade med största iver, då en björn ganska drifligt nalkades dem. Alla flydde till kojan; björnen följde dem, men blef af trenne böfskott snart dödad. Detta villbråd blef dem dock dyrt, ty sedan de uppskurit den, kokat och uppätit dess lefver, som de funno välfmakande och med nöje förtärde, blefvo de alla sjuka deraf; tre voro i synnerhet utan lif i några timmar. De blefvo dock åter friska, meningo efter hand nytt skinn öfver hela kroppen. Deras bättring fagnade deras kamrater äfven så mycket som dem själfva; förlusten af trenne man skulle hafva fatt dem ur sländ att med framgång arbeta på beredelserne till sin afresa.

Då alla den 3:dje Junii tillfrisknat, börjades arbetet ånyo och fortsattes oafbrutit.

Slupen och båten voro drifna den 7:de Junii. Man hade höjt båtens akterspegel och ökat några bord på ömse sidor, för att göra fartyget djupare och sätta det i sländ att bättre hålla sjön. Dagen derpå tvingade en häftig sydvest storm, med hagel, snö och regn, alla att begifva sig till kojan, hvarest man icke fann någonting torrt, emedan man borrttagit taket till fartygens reparation; men häröfver bekymrade man sig icke sedan man märkt att stormen renade hafvet från is. Emellertid måste man nu draga begge fartygen, taklingen, alla saker och den ännu öfriga provianten till stranden. Snön upptinade och gjorde vägen ganska svår. Man blef nu tvungen att öfvergifva fårskinns-säckorne och åter nyttja sina läderskor, ehuru dåliga de än voro.

Den

Den 12:te tog man yxor, hackor och spadar att öppna en väg ända till hafvet: detta arbete var ganska mödosamt. Man måste icke allenast undanskotta den halffinälta snön, utan äfven borrtugga isarne och jemna vägen. Hoppet skulle dock hafva vidmakthållit de arbetandes mod, om man sluppit endast med besvär; men man blef ofta hindrad af stora, magra och ut-hungrade björnar, som kommo från hafvet med isbankar, och tvingade folket att dela sina bemödanden mellan arbete och strider. Dock blefvo alla dessa hinder öfvervunne, och man såg sig den 13:de i tillfälle att sätta begge fartygen i sjön. Heemskerck, som sågnade sig åt en frisk sydvestlig vind och vackert väder, sade nu, att han ville gå om bord. Denna förklaring gjorde alla nöjda, och man beredde sig att sätta ut fartygen.

Barenfz, hvars hälsa redan länge varit i aftagande, samlade alla sina krafter, att sammanfatta en berättelse som innehöll alla omständigheter af deras resa: deras ankomst till Nova Zembla, det vistande de gjort på denna ö samt deras afresa. Han lade detta papper i en dos, som han upphängde vid skorsten på kojans, att tjena till underrättelse för dem som möjligtvis kunde komma att landstiga på samma ställe, och upplysa af hvad anledning de funno lemningar af detta usla hus, som nära tio månader varit bebodt. Vidare skref Heemskerck, emedan den resa man med tvenne små odäckade fartyg nu ämnade företaga syntes böra blifva ganska farlig,
tven-

tvenne bref, som af hela besättningen underteknades, och lades, det ena i slupen, det andra i båten. De beskrefvo allt hvad Holländarne hade lidit, medan de väntade på att hafvet skulle ränfa sig och i den förhoppning att deras skepp skulle kunna komma löst; men som himlen icke hört deras bön och de nu voro på vägen att blifva utan proviant samt desutom fruktade att den blidare årstiden snart skulle förflyta, hade de blifvit tvungne att öfvergifva sitt fartyg och företaga en resa som utfatte dem för stora faror. Han tillade, att de ansett nödigt uppsätta tvenne lika lydande exemplar af detta document, på det man, i fall de genom stormar eller någonderas skeppsbrott blefvo skingrade, måtte, hos den som kom fram, finna en omständlig berättelse om deras olyckliga öden, och en bekräftelse på de frälshades uppgifter.

Sedan man vidtagit desä bedröfvande anstaltter, drog man de tvenne små fartygen, samt på slädar alla köpmannavaror och hela proviantförrådet till hafvet. Desse effecter bestodo af sex stycken kläde, en koffert full af lärft, två stycken sammet, två små kistor fulla af penningar, diverse verktyg, tretton tunnor skorpor, en tunna ost, en tunna fläsk, två tunnor olja, sex fat vin, två fat ättika och besättningens kläder. När alla desä varor lågo på stranden, syntes det svårt att rymma dem om bord på tvenne så små fartyg; men nästan allting är möjligt, då behofvet äggar uppfinningsförmågan.

Ändt.

Ändtligen gick man, den 14:de Junii 1597, klockan 6 om morgonen, med en ostlig vind till segels. Begge fartygen ankommo före aftonen till *Öarnes-udde*, der isen ännu var så stark att de fastnade. Denna genast inträffande olycka gjorde dem ganska modfällte. Fyra af dem gingo i land, der de icke sågo annat än klippor, och der de dödade några foglar med stenar, som de kastade på dem. De fruktade att de icke skulle kunna komma ifrån detta ödsliga ställe, men då isen den 15:de något skingrat sig, passerade de *Cap Flesing*, ock kommo ända till *Begär-udden*. Den 16:de anlände de till *Oranieön*, hvarest några af dem ock så gingo i land och upptände eld med några stycken träd som de funno. Som de voro i stort behof af friskt vatten, smälte de snö och fyllde dermed två små tunnor. *Heemskerck* gick, tillika med två matrosar, öfver isen till en annan ö, hvarest han tog några foglar; men då han skulle gå tillbakas, föll han i en vinvak på isen, och hade icke utan en serdeles *Förfynens* nåd, kunnat komma derifrån, emedan strömmen var ganska stark.

Man gick åter till segels, och ankom till *Isarnes-udde*, hvarest begge fartygen icke fingo så svårt vid att komma intill hvarandra som man fruktade. *Heemskerck*, som icke var om bord på samma fartyg som *Barenz*, efterfrågade des halva, och *Barenz* svarade, ehuru ganska sjuk, att han befann sig bättre. Då han fick veta att man var vid *Isarnes-udde*, önskade han att man skulle upplyfta honom, på det han ännu en gång måtte

mätte få se detta land. Man vet icke om han redan anade sitt slut, men han fick all tid att er- hålla denna tillfridsfällelse, ty begge fartygen fastnade korrt derpå mellan isarne, så att de icke kunde komma vidare. Den 17:de om morgonen blefvo de af stora isstycken med sådan våldsamhet klämde, att man anlag sin undergång otvifvelaktig. Begge fartygens besättningar togo af hvarandra för alltid farväl. Dock hämtade de åter mod och sökte att närma sig den fasta isen, att vid den förtöja, i den tanka att de der mindre måtte äfventyra att af de flytande isstyckena krossas. De nalkades den, men ganska svårt blef att vid densamma fasta en lina; alla fruktade att verkställa detta företag. Ändtligen tog *De Veer*, som var den vigaste, linans ända, hoppade från det ena isstycket till det andra och ankom lyckligen till den fasta isen, hvarest han fastade den omkring en uppstående isflinga. Sedan landstego alla de andra, uppbyro de sjuka i sina sängkläder, uttogo lasten och uppdrogo fartygen på isen, samt undgingo derigenom ett skeppsbrott, som de anfett nästan säkert.

Den 18:de använde de en del af dagen på sina fartygs reparation, emedan de lidit betydlig skada, lyckligtvis funno de träd, hvarmed de kunde upptända en eld och smälta beck, för att drifva näten. Sedan gingo de uppåt landet att hämta någon förfriskning åt de sjuka, men funno intet utom några få foglar.

Den 19:de voro de ännu instängda af is, och som de icke sågo något öppet vatten, fruktade de

de att de endast förlängt sitt lif, att nu på ett så mycket ömkligare sätt omkomma; alla omständigheter syntes bekräfta denna sorgliga tanka. Deras svåra belägenhet förändrades icke den dagen, och blef den påföljande natten ännu mera äfventyrlig.

Den 20:de, klockan 9 om morgonen, gick De Veer från båten till slupen, för att underätta Barenfz det Niclas Andreas, en af de bästa matroferne, drogs med döden. "Min sista timma," svarade honom Barenfz med lugn, "är icke heller långt borta." Folket, som sågo honom uppmärksamt betrakta ett sjökort, ritat af De Veer, öfver alla de kuster man på denna resa blifvit varse, kunde icke tro att det led så mycket med honom. Men han släppte snart kortet och sade till De Veer att han kände sig matt; nästan i det samma brusto hans ögon, och han dog, utan att säga någonting mera, så hastigt, att Heemskerck, som nu ankom till båten, icke fick taga afsked af honom; nästan i samma ögonblick afled också Andreas. Barenfz frånfälle åstadkom bland alla den största smärta, han hade varit själen i alla företag under de tre reformer, och alla hyste afven så stor tillgifvenhet för des person, som förtroende till des insigter.

Den 21:sta visade sig ingen förändring, och man tillbringade denna dag under sorg öfver sin förlust och i förväntan på samma öde. Nu återstodo icke mer än tretton man om bord på begge fartygen.

Den

Den 22:dra blåste vinden sydostlig, och man såg många stycken af hafvet rena, men man måste draga fartygen mer än femtio alnar öfver isen, sätta dem i vattnet för att färdas ett litet stycke, och sedan åter draga dem öfver trettio alnar innan man kunde komma till ren sjö. Efter detta arbete gick man till segels med bästa hopp, men glädjen räckte icke längre än till midnatten, då man åter träffade ny is, den skingrade sig dock, lemnande en smal öppning, liksom en kanal; under mycket arbete, för att afhålla de flytande isbankarne från fartygen, följde man kusten åt, tills emot aftonen, då begge fartygen åter fastnade.

Då hafvet den 23:dje åter blifvit rent anlände de de klockan 9 om morgonen till Cap Troost, der de af nya isar åter omhvärfdes. Latituden blef observerad till $76^{\circ}-39'$. Solen sken klart, men den var icke varm nog att smälta snön, och Holländarne ledo aldranäst af törst. De sluppo icke ur isen förrän den 24:de vid middagstiden. Begge fartygen gingo under rodd och styrde god course ända till Cap Nasau, som man på trenne mils afstånd upptäckte. Några matrosar gingo i land och funno litet ved, som man begagnade för att smälta snö; denna förfriskning, jemte den varma mat man förskaffade sig, stärkte i betydlig mon dem som voro mest utmattade.

Den 25:te uppkom en förskräcklig storm, som räckte nästan i två hela dagar, och under hvilken fartygen, sedan de isstycken vid hvilka de

de voro förtöjde brustit, drefvo till sjös, utan att kunna återföras till den fasta isen. De befunno sig hundrade gånger i den förskräckligaste fara, och till råga på olyckan blefvo de åtskiljde. Emellertid uppkom den andra dagen en nordvestlig vind, med stillare väder, som lättade deras återvändande till den fasta isen. Den stora båten ankom först, och De Veer, som commenderade den, trodde, sedan han seglat en mil längs isen, utan att få se slupen, att den samt Heemskerck och hans folk förolyckats. Dimman var ganska stark och hotade att mot aftonen ännu mera tilltaga, man lossade förgäfvets åtskilliga gevärskott, men ändtligen blefvo de af den andra besättningen besvarade, och dessa signaler bidrogo till deras återförening.

Den 27:de sågo de, under det de seglade längs landet, en otalig mängd med sjökor på isarne. Foglar började också att i myckenhet visa sig, och de sköto tolf stycken, hvaraf de fingo en ganska läcker måltid. Men den 28:de blefvo de så klämde af isstycken, att de måste urlafta alla sina saker på den fasta isen, och äfven på den uppdraga sina fartyg. De gjorde tält af sina segel, i tanka att derstädes åtminstone få tillbringa en stilla natt; men vid midnattstid fick den som stod på vakt se tre björnar; alla blefvo af hans rop väckta, och utkommo med sina gevär. De första skotten gjorde ringa verkan; dock skrämdes björnarne deraf, så att man fick tid att ånyo ladda; vid andra salfyan döddes ett af dessa djur, då de andra, som sågo ho-

nom falla, togo flykten. De återkommo påföljande dagen till det ställe der deras dödade kamrat ännu låg, en af dem tog honom i sitt gap och bar honom in på den mest ojemna hopvräktta isen, hvarest de begge satte sig att äta på honom. Matroferne, som häröfver blefvo ganska förundrade, sköto några skott på dem, då de togo flykten; fyra man gingo nu till den döda kroppen, som på denna korrtta stund blifvit till hälften uppäten. Då de sågo des storlek, beundrade de björnens styrka, som på en så elak väg burit den, emedan de sjelfve, alla fyra, med möda förmådde till tältet framdraga den ännu återstående hälften. De följande tvenne dagarne såg man åter fyra björnar, först två, hvilka man höll före vara de samma som flydt, och sedermera tvenne andra. Man kunde icke döda någon, men de blefvo drifne på flykten och färades.

Första dagen i Julii månad inträffade en olycklig händelse. Klockan omkring 9 om morgonen, stötte de isbankar som kommo från hafvet så häftigt mot den fasta isen, på hvilken besättningarne befana sig, att den brast sönder. Sakerne föllo i vattnet, men ehuru angelagit det var att akta dem, fick ett annat ännu viktigare göra, nemligen slupens bevarande, icke åsidosättas, den måste dragas öfver isen närmare land, till ett ställe der de flytande bankarne icke kunde göra skada. Då man sedan skulle återvända till sine varor, råkade man i stor fara: isen brast under fötterne i den mon man kom fram emot des kant; packorne nedföll mellan isstyckena

E

eller

eller borrhflöto med dem, och äfven de driftigaste voro rådlösa huru de skulle kunna bärja det lilla de ägde, och undgå att sjelfve omkomma. Värre ännu blef det då man skulle uppdraga den stora båten; isen brast under en del af matroserne och deras lilla fartyg tog betydlig skada, isynnerhet på de ställen som blifvit nybyggde och ändrade; en sjuk, som lagdt sig i den, blef endast med största svårighet och yttersta fara för dem som åtogo sig detta arbete, frälsad. Ändtligen lyckades man dock att uppdraga båten bredvid slupen på den fasta isen; men arbetet hade räckt från klockan 6 om morgonen, ända till aftonen, och man förlorade två tunnor bröd, en koffert full af lerft, en tunna med diverse verktyg, en octant, ett stycke rödt kläde, en tunna olja, ett fat vin och en ost.

Den 2:dra användes att reparera begge fartygen. Man fann träd, och sköt några foglar, som stektes och ätos. Två man, som man dagen derpå skickade efter vatten, igenfunno vid vattenstället tvenne åror, båtens rorkult, den koffert i hvilken lerftet var och en hatt; denna besynnerliga tillfällighet upplifvade förtroendet till himlens bistånd.

Den 4:de var en af de vackraste dagar som man sedt på Nova Zemblas kuster, och användes att torka de våta sakerne. De tre följande utmärkte sig genom drifisarnes våldsamhet och derigenom att en matros, Jan från *Harlem*, dog. Den 9:de och 10:de gjorde man sin flit att åter komma till sjös, och måste till den ändan ånyo af-

lasta

lasta fartygen och draga dem hundra alnar öfver isen, till ett ställe der hafvet var rent. Sedan började man segla, och gick emellan tvenne ganska stora isbankar, under största fruktan att blifva krosfad, i fall de i det samma flöto sig till hvarandra. Då man kommit igenom detta sund, tvingade en stark och alldeles motlig veflig vind att återgå till den fasta isen, sedan man med största ivårighet anländt dit, uppdrog man fartygen, med ett arbete, som kom alla att förtvifla. Dagen derpå såg man en stor, ganska fet björn, som simmande nalkades tälten; han helfades några skott, som dödade honom; det som flöt från des sår liknade mindre blod än olja. Några matroser ställde sig på en flytis, som de utskjöto mot björnen, kastade ett rep om des hals och drogo honom upp på den fasta isen, hvar-est man med förundran fann honom vara åtta fot tjock.

Trenne man af besättningen gingo i land på en ö, icke långt från tälten, och upptäckte derifrån *Korsenas-ö* i vester. Faran hindrade dem icke att begifva sig dit, för att söka spor efter menniskor, men de funno icke någonting annat än hvad de under sin förra dervaro sedt. Sjuttio ankägg, som de medhade, utgjorde den enda vinsten af denna vandring, som upptagit tolf timmar och förorsakat deras kamrater mycken oro. De berättade att de, för att komma till *Korsenas-ö*, ofta måste vada ända till knäna i vatten på isen, och att de gått ungefärligen sex mil. Man förebrådde dem deras förmåtenhet, men äggen blefvo icke destomin-

dre med stort nöje emottagne. Det ännu öfriga vinet, som vid detta tillfälle utdelades, utgjorde omkring fyra stop på man.

Den 16:de fåg man en björn af ferdeles hvithet ankomma från landet, man skyndade sig att skjuta, och några kulor, som han bekom, drefvo honom tillbakas. Några matrosar, som dagen derpå skulle gå att utforska en väg der vattnet var öppet, funno honom liggande på en isbank, utmattad af sina blesfurer. Han flydde undan då han blef dem varse, men den ena stötte honom med sin båtshake så att han nedföll på bakfötterne. Matrosen ville gifva honom ännu en stöt, men den uppretade björnen fattade båtshaken i kroken, bröt sönder desz träd och slog omkull Holländaren. De andra sköto genast, och då björnen flydde, steg den kullfallna matrosen upp, sprang efter honom utan andra vapen än en stump af sin båtshake, och gaf honom dermed många slag. Björnen vände sig om och anföll trenne ferskildte gångor den som slog honom. Emellertid genomborrade de andra honom med flere kulor, och han stupade äntligen vid tredje salfvan, hvarpå de, som de vanligen brukade, utbröto desz tänder.

Den 19:de gingo sju man tidigt om morgonen till Korsenas-ö, hvarifrån de vesterut blefvo varse trakter af hafvet rena för is; under sin otålighet, att få berättas denna glada nyhet för de andra, hunno de icke plocka mera än omkring hundra ägg, som vid deras återkomst genast blefvo tillredde och förtärde; härigeonn ville

ville man stärka sig, så att man skulle orka draga fartygen omkring trehundra steg på isen: hvar och en fattade mod, emedan denna möda ansågs för den sista. Så snart fartygen kommit i vattnet, gick man till segels, och redan samma afton var Korfenas-ö passerad. Man såg icke mera någon is eller åtminstone icke någon som kunde förorsaka någon oro. Man hade en så god vind, att man, enligt räkning, seglade aderton mil på tjugofyra timmar.

Den 20:de, klockan 9 om morgonen, passerades Svarta-udden, och klockan 6 om qvällen igenkände man Amiralitets-ön, som förbiseglades om natten. Under det de seglade nära denna ö, sågo besättningarna omkring 200 sjökor, som syntes beta der. De gjorde sig ett nöje af att jaga dem, men fingo snart erfara att de begått en oförsigtighet. Dessa ofantliga djur, hvars styrka är förskräcklig, började simma efter dem, liksom i affigt att hämnas, de förorsakade ett förskräckligt buller, som syntes hota dem med undergång. De trodde sig endast hafva att tacka en god vind för sin räddning.

Den 21:sta passerades uddarne Plancio och Langenäs. Den 22:dra, då de voro nära Cap Cant, gingo de flere gånger i land att söka ägg och foglar. Bon funnos i myckenhet, men belägne på nästan otillgänglige ställen; foglarna syntes icke rädda för människorne, de måsta låto sig fångas med händerne. I hvarje bo var blott ett ägg, som låg på klippan utan halm eller fjäder, hvarigenom det kunde hållas varmt; detta

detta förundrade Holländarne, som icke kunde begripa huru äggen kunde utliggas och ungarne kläckas i så stark köld.

Knappt hade man återgått till segels, för att aflägsna sig från kusten, förrän vinden blef alldeles motlig. Dessutom var hafvet ånyo så fullt af is, att de efter mycken möda måste återvända till landet, dit de lyckligen ankommo i en vacker vik, i skygd för nästan alla vindar. De landstego, och hittade ved nog för att tillreda sina ägg och sina foglar. Ett starkt töcken och en nordlig vind qvarhöll dem i trenne dagar, under hvilka de gingo inåt ön och funno små stenaar af godt guld, under Latitud 76° — $10'$. Men som de mindre efterfrågade denna dyrbara metall än sina lifs räddning, begagnade de det första ögonblick då isarne började skingra sig, utgingo från viken den 26:te och mötte den 27:de en ganska stark ström. De höllo före att de nu voro nära Costingsarh, så mycket mer som de sågo en stor vik, hvilken, enligt deras tanka, skulle sträcka sig ända till det Tartariska hafvet. Vid midnattstid trodde de sig förbifegla Korfenasudde, och gingo sedan genom en kanal, mellan en ö och fasta landet. Då de den 28:de seglade längs kusten, igenkände de, klockan 3 eftermiddagen, Cap Bastion och S:t Laurents-viken; då de inkommit i den, blefvo de varse tvenne båtar till ankars och åtskilliga människor på stranden.

Ehuru stor deras glädje, att, efter tretton månaders tid, åter få råka människor, var, däm-
pa-

pades den dock af den tanka, att det kunde vara vildar eller fiender till deras nation, och af deras stora antal, emedan de voro mer än trettio stycken. De underlåto dock icke att nalkas dem. Det var Ryslar, som kommo till dem utan vapen, och som, då de vid första anblicken funnit deras olyckliga belägenhet, betraktade dem med förundran och medlidande. Snart igenkände de några Holländare, som de under deras föregående resa sett. Några klappade De Veer och en annan på axeln, och sökte att göra dem begripeligt det de trodde sig förut hafva sett dem; de voro också de enda som gjordt den andra resan. De frågade, som man tyckte sig förstå, hvad deras skepp afblifvit, och man uttydde genom tecken, att man i isen förlorat ett skönt skepp, sådant som det hvilket förut väckt deras beundran. Heemskerck, hvilken, äfvensåväl som största delen af hans befättning, plågades af skörbjugg, visade dem sin mun, men de förstodo honom icke, utan trodde att han ville låta dem förstå att han var hungrig. En af dem gick derpå bortt och återkom med ett rågbröd, af vid påfs åtta markers vigt, och några rökta föglar. Heemskerck tackade dem och gaf dem till återskänk ett halft dusin skeppsskorpor. Han böd derpå tvenne af de förnämsta att följa sig till båten, der han gaf dem hvardera ett glas vin. Höfligheterne fortforo hela dagen å ömse sidor, men den 29:de om morgonen gjorde sig Rysarne segelfärdiga, sedan de fört några fat tran om bord. Deras hastiga afresa oroade mycket Hol-
län-

länderne, som icke af dem hade kunnat inhämta den ringaste upplysning, i afseende på sin kofa; de beslöto att åtfölja dem; men olyckligtvis var vädret så töcknigt, att de förlorade dem ur ögnafigtet. Denna ledsamhet hindrade dem dock icke, att fortfatta sin resa. De inkommo i en kanal mellan två öar och genomseglade den med lätthet, men blefvo åter snart omhvärfde af is, som de icke kunde arbeta sig igenom, hvaraf de slöto, att de befunno sig vid ingången till Veigats, och att den nordvestliga vinden drifvit ifarne in i viken. De hade nu ingen annan utväg än att återvända till de begge öarne. Den 31:sta ankommo de till den ena, på hvilken åsyn af tvenne kors hos dem väckte det hopp, att de der skulle råka menniskor; den var dock öde. Men de ångrade icke sin möda då de derstädes upptäckte en stor myckenhet *Coclearia*, ett gräs som är ganska hälsosamt mot skjörbjugg, och efter hvilket de mycket längtat. De åto deraf i myckenhet och des verkan var så skyndsamt att de inom tvenne dagar befunno sig återställda till hälsan.

Den 3:dje Augusti beslöto de att segla direct till Ryssland, och lemnade i denna affigt, hvarigenom de hoppades göra ett slut på sitt elände, udden i sydsvest, men klockan 6 om morgonen befunno de sig åter bland isar, en ny källa till förtviflan för dessa olyckliga, som trodde att de nu skulle blifva derifrån befriade, och endast i följd af detta hopp fattat sitt sista beslut. Lugnt väder, som varade några timmar, kom dem

dem att frukta det de skulle blifva instängda, och de hade nu ingen annan utväg än att genom det ifrigaste arbete, medelst roende slå sig igenom. Mot klockan 3 om eftermiddagen voro de i rent vatten, och seglade utan hinder till klockan 9 om aftonen. Ifarne, som då åter visade sig, förmådde dem att åkalla himlens bistånd, såsom den enda makt hvilken kunde frälsa dem. De ägde nu helt litet bröd öfrigt. Som de antingen måste dö af hunger och törst, eller trotsa alla hinder, fortforo de att med segel och åror arbeta sig framåt, och funno till sin stora glädje, att isen blef lättare att genombryta, i den mån de kommo längre in i densamma.

Ändtligen voro de åter i rent vatten, och blefvo den 4:de vid middagsstunden varse en kust som de höllo för den de sökte. Om aftonen fingo de se en båt och ropade till des befättning: Candnoes! Candnoes! men man svarade dem Petzora! Petzora! hvarigenom de blefvo underrättade att de icke voro så nära Candnoes som de förmodat, och att det land de sågo var Petzora. Deras misstag härrörde af Compassens variation, hvilken var tyenne hela streck större än de hållit före. De beslöto att öfver natten gå till ankars.

Den 5:te fann en matros, som gått i land, derstädes gräs och några buskar; han öfvertalade de andra att landstiga och medtaga sina gevär. Man sköt några foglar, hvilket understöd kom väl till pass, emedan man var så utan proviant att några redan föreslagit det man borde öfver-
gifva

gifva fartygen och gå landvägen, för att skaffa sig någon föda. Från den 6:te till den 9:de hindrade motliga vindar all fortkomst. Emellertid led man ganska mycket af hunger. Några matroser som gått i land upptäckte ett kummel mellan Candnoes och fasta landet af Ryskland; de flöto deraf att detta måtte vara den väg genom hvilken Rysarne brukade segla.

På hemvägen funno de en skjäl, som länge varit död och undergått en hög grad af förruttelse; dock drogo de honom med sig för att äta deraf; men de andra satte sig deremot, föreställande dem, att en så usel föda skulle snarare döda dem än hunger, och att då de voro så nära ett känt land, kunde icke hjälp länge dröja. Följande dagen seglade man med en god fydlig vind; man fann också friskt vatten på kusten. Ett ymnigt regn med åska och blixn var väl befvärligt, men tillkännagaf dock ett blidare klimat.

Den 12:te, klockan 6 om morgonen, fattade alla mod, vid åsyn af en Rysk båt, som kom med fulla segel. Man inhämtade ringa upplysning i affeende på vägen, men för några Holländske silfverpenningar bekom Heemskerck några bröd och hundradetvå fiskar. Vid middags-tiden skiljdes man åt. Holländarne voro ganska nöjda att hafva bekommit denna hjälp, ty de hade hvardera redan på länge icke bekommit mera än fyra unts bröd och något vatten om dagen. Fiskarne blefvo utdelade lika bland alla. Den 13:de, klockan 3 eftermiddagen, såg man en udde, som sträckte sig söderut, hvilken man höll

höll före vara sista udden af Candnoes, och hvarifrån man tänkte sig kunna öfversegla inloppet till hvita hafvet. Fartygen, som nu helt nära följdes åt, gingo till hafs och seglade i början lyckligt, men vid midnattstid hade de den olyckan att af en nordlig storm blifva skingrade.

Fåfångt använde den stora båten, hvars besättning var friskast, en del af den följande dagen att uppföka slupen; ett tjockt töcken, som uppkom föremiddagen, betog dem allt hopp att åter få rätt på den. Den 15:de fördes man af en god vind till en kust, som De Veer höll före vara belägen på hvita hafvets vestra sida, borrtom Candnoes.

Då man nalkades land fick han se sex Rycka båtar, som lågo till ankars; när han frågade dem huru långt det var till Kilduin, lät Rysarne honom förstå att han ännu befunde sig på Candnoes östra kust. De gjorde genom åtskilliga tecken tydligt nog för honom, att han ännu hade hvita hafvet att passera och att denna väg vore farlig med ett så litet fartyg. Ehuru svårt han hade att tro dem, kunde han icke längre tvifla, då de, sedan han visat dem sitt kort, förblefvo vid sitt förra svar. Då Holländarne lät dem förstå att de ledo brist på proviant, bekommo de ett bröd, som, fastän ganska torrt, med begärlighet förtärdes.

De Veer gick härpå till segels med den dubbla sorg att icke vara så långt kommen som han hade trodt, och att icke veta hvart slupen tagit vägen. Om aftonen gick han till ankars
vid

vid en udde, som han anslåg vara Candnoes. Den 17:de om morgonen fick han se en Rysk båt, och närmade sig till den. Då han kom dit, gifvo Rysarne honom bröd, utan att han begärt det. De fökte att göra honom begripligt, det de dagen förut sett hans kamrater, till antalet sju, och till dem såldt bröd, kött och fisk. Fastän de upplyfte sju fingrar, och visade på båten, för att tillkännagifva att det lilla fartyg de sett varit den likt, skulle han svårligen hafva fattat deras mening, om han icke hos dem igenkändt en liten compass som de, troligen i utbyte för några matvaror, af slupens besättning bekommit. Han lät då visa sig den väg den tagit, och seglade ditåt. Likväl återvände han om aftonen, efter såfånga bemödanden, till kusten, hvarest han fann godt vatten och en myckenhet skörbjuggsgräs.

Då han den 18:de ända till middagen seglat längs kusten, fick han se en udde, på hvilken han upptäckte åtskilliga korfs. Dessa och andra kännemärken som han fann på sitt sjökort, öfvertygade honom äntligen att det var Cap Candnoes, som ligger vid inloppet till hvita hafvet, och hvilken han så länge fökt. Denna udde är ganska känbar, så i anseende till fem korfs, som i fordna tider der blifvit uppfatte, som till sin skapnad, ty den sluttar åt ömse sidor, nemligen i sydost och sydväst. Under det man beredde sig att öfversigla hvita hafvet till den Lappländska kusten, märkte man att vattnet i faten till någon del utrunnit; men fastän denna väg, under hvil-

ken

ken man icke kunde få något friskt vatten, var fyratio mil, var vinden så god, att besättningen, i förtroende till himlens hjälp, gick till segels mellan klockan 10 och 11 om aftonen. Den 20:de mellan 4 och 5 om morgonen, det vill säga efter trettio timmar, fick man se hvita hafvets vestra kust; hafvets dånande hade förut under rättat De Veer att han icke var långt från land. Då han kom nära kusten gick han emellan några berg och kom i en god hamn, der han fann en stor Rysk båt till ankars samt några hus på stranden. Tretton Ryskar, som tillika med sina hustrur och några Lappar bebodde dem, bemötte honom väl och gäfvo honom mycket fisk samt en välling af mjöl och vatten, som nyttjades i ställe för bröd i detta vilda land.

Samma dag sågo några Holländare, som gått inåt landet att söka skörbjuggsgräs, tvenne karlar på ett berg, och ansågo därför landet mera bebodt än det verkligen var. De återvände om bord utan att söka något samtal med dem, men desse begge karlar, som icke heller igenkändt sina landsmän, tillhörde slupens besättning, och sökte efter något bebodt ställe till bekommande af lifsmedel. De nedstego från berget, och igenkände, då de närmat sig byn, med lätthet båten. Glädjen var ganska stor å ömse sidor, slupen hade mycket lidit; den ankom den 22:dra, och begge besättningarna tackade Försynen som åter förenat dem. De bekommo af Ryskarne för betalning åtskilliga matvaror; men som de icke förstodo deras språk, kunde de
icke

icke inhämta betydliga upplysningar i affeende på vägen.

Begge fartygen gingo den 23:dje åter till segels, och ankommo den 24:de klockan 6 om morgonen till Sju-öarne, hvarest de funno många fiskare, af hvilka de sökte att utfråga vägen till Kola. Desse pekade åt vester, och detta var äfven Heemskerks tanka. Om aftonen mötte de andra fiskare, som genom tecken, med hvilka de förenade orden Kola och Brabante, låto dem förstå att Holländska skepp nu voro i Kola. Desse fiskare kastade en torr stockfisk till dem, hvilken de icke kunde betala, emedan de, drifne af en stark vind, hastigt seglade förbi. Förundrade öfver denna oväntade hjälpsamhet, tackade de dem med tecken.

Dagen derpå om middagen, fick man se ön Kilduin, och ankom efter tvenne timmar till dess västra sida. Heemskerk gick genast i land, och fann fem eller sex små kojor, bebodde af Lappar, hvilka underrättade honom att trenne Holländske skepp, af hvilka tvenne snart skulle affegla, lågo i Kolas hamn. Begge fartygen gingo straxt derpå åter till segels. Under vägen tvingade dem ett hastigt uppkommande oväder att söka land. Heemskerk anmodade fåfångt trenne Lappar, som han fann i en liten koja, att landvägen ledsaga en man af hans befättning till Kola; men de förde honom sjelf tillika med en af sina matrosor på andra sidan om ett berg, hvarest andra Lappar lofvade att mot en måttlig betalning visa dem vägen. En af dem förlag sig
med

med en böfsa och gaf sig åftad, i fällskap med en Holländsk matros, hvilken icke hade annat vapen än en vanlig påk.

Den 26:te blefvo begge fartygen urlastade och uppdragne på landet. Heemskerck hade redan så ofta erfarit Lapparnes godsinthet, att han icke kunde hyfa misstroende för dem, och genom deras åtgärd erhöll han tillräckligt uppehälle för sig och de sina. Förtroligheten stadgades så snart, att man redan samma dag icke drog i betänkande att äta och värma sig tillsammans. Holländarne lärde sig att dricka quas, en dryck gjord af vatten och rostad bröd, och funno den ganska god, sedan de i så lång tid icke haft annat än snövatten. De som ännu plågades af skörbjugg, funno ett slags plommon, hvarigenom de blefvo tillfullo återställda.

Den 29:de sågo de den Lapp återkomma som de skickat till Kola, men ensam, hvilket gjorde dem oroliga för sin kamrat. Men såfångt samlade de sig omkring honom, han ville icke förklara sig för dem, men medhade ett bref som han sjelf ville öfverlemna till deras Kapiten. Heemskerck, till hvilken det var ställt, skyndade att bryta det; det var skrifvit på Holländska. Man tillkännagaf en stor förundran öfver hans ankomst, man hade trott att han och hela hans besättning omkommit, och man lofvade att snart afhämta honom med en båt, som skulle medföra alla slags förfriskningar. Detta bref var undertekadt af Jan Cornelius Ryp; man sågnade sig mycket deråt, men hvarken Heemskerck el-
ler

ler De Veer eller någon af deras folk kunde begripa hvem denna Cornelius som skref dem till kunde vara. Så hette den Officer som året förut skiljdt sig vid dem, att med sitt skepp taga en annan väg; men i den tanka att han lidit ännu mera än de, kunde ingen tro att han ännu lefde. Desutom nämde han icke något om deras gemensamma öden, Ändtligen uppfökte Heemskerck ett bref, hvilket han förut af Jan Cornelius Ryp bekommit, och fann att stilen var densamma, hvarigenom en allmän glädje förorsakades. Vägvisaren bekom den utlofvade belöningen; man skänkte honom desutom en Holländsk drägt, som han genast påtog.

Dagen derpå om aftonen ankom en båt, på hvilken man igenkände Cornelius och den matros som man sändt till honom. De medförde Rostocks-öl, vin, bränvin, åtskilliga slags kött, fläsk, lax, socker och flere sådane saker som kunde behaga utsvultna Holländare. Efter ömsesidiga lyckönskningar, församlade man sig till en stor högtid, hvaruti de närbelägne kojornes Lappar äfven fingo deltaga; glädje och öfverflöd herrskade dervid; derpå utfattes de begge fartygen och man afreste till Kola. Den 2:dra September, klockan mellan 7 och 8 om aftonen, kom man till staden, och utbrotten af glädje förnyades, då Heemskercks och Ryps besättningar ändtligen ånyo råkades.

Heemskerck fick af den Ryska Regeringen tillstånd att låta infatta sina fartyg i ett för deras räkning inrättat hus, der de för alltid skulle blif-

va stående som ett vedermåle af den mest förundransvärda segling som någonsin inträffat. Då han sedermera, den 15:de September, tillika med sitt folk gått om bord på det skepp som fördes af Ryp, hvilken intet nu mera kvarhölls i Kola, affglade de den 18:de från detta ställe till Holland. Deras resa var lycklig.

Den 29:de October inkommo de på Maasfloden, och begåfvo sig den 1:sta November till Amsterdam, med samma kläder som de nyttjat på Nova Zembla och med samma mösfor af räffkiun.

Deras ankomst förvånade mycket; man hade trodt att de varo döda; hvar och en ville se dem, och man emottog dem öfverallt med äfvenfå stor förundran öfver deras mod som öfver besynnerligheten af deras öden. Konungens i Danmark Ambasadör hos General-staterne önskade att se dem i deras Nova Zembliske dragter och af dem få höra några berättelser om detta land. Borgmästaren i Amsterdam presenterade dem för honom. De som voro hemma i denna stad gingo hvar till sitt. De andra erhöilo kvarter på ett värdshus och fri förtäring till dess man uppgjort deras fordringar och betalt dem: de voro inalles tolf. Journalens författare har som en billig belöning för deras mod, åt efterverlden bibehållit deras namn, nemligen; Jacob Heemskerck, Kapiten; Peter Peterson Vofs, Gerard De Veer, Jan Vofs, Fältskär; Jacob Janson Sternberg, Leonard Henric, Lau-
F reg-

rentius Wilhelm, Jan Hillebrandson, Jan-
son, Hoochwout, Peter Cornelius, Jo-
han Buisson och Jacob Evertson.

*Huru Holländska Skeppet Neiwe-
Hoorn, nära Straat-Sunda, i In-
diska Oceanen, sprang i luften,
samt Bontekoes åfventyr år 1619.*

Wilhelm Isbrandt Bontekoe blef år 1618 af Holländska Ostindiska Kompagniets Directörer utnämnd till Kapiten på skeppet Neiwe-Hoorn, af elfvahundrade tons drägt och tvåhundra sex mans besättning, som i handelsärender skulle afgå till Indien.

Bontekoe affglade från Texel den 28:de December, och redan den 5:te Januari, då han kommit genom kanalen, måste hans skepp uthärdas trenne så häftiga stormbyar, att det lade relingen i vattnet. Besättningen blef så förskrämd, att man hörde ropas på alla håll: "vi sjunker!" Stormen var så våldsam, blixtrandet så tätt och regnet så ymnigt, att hafvet tycktes vara uppsligit i dunstkretsen och elementerne förblandade. Bontekoe alltid, och itynnerhet i faror, verksam, befallte att vattnet med pytzar skulle utöslas; hela besättningen sysselfattes härmed; men mel-
lan-

landäcken voro så fulla af kistor, som, i anseende till slingringen, tumlade från den ena sidan af skeppet till den andra, att man med största svårighet kunde arbeta.

Faran var ändtligen öfverfländen, men stormen räckte till den 19:de, och först den 20:de, då vädret blef mera lugnt, kunde resan åter fortfattas. Tvenne skepp, som man efter hvarandra råkade, nemligen Nya Zeeland, fördt af Kapiten Peter Thyfz från Amsterdam, och Enchuisen, kommenderat af Jan Janfz, gjorde Bontekoe hvarjehanda undsättning. Men de blefvo snart åtkiljda, och råkades icke förr än vid Cap Verdsörarne, han fick veta af dem att långt ifrån att erhålla förfriskningar vid Majön, som de förmodat då de kommo dit, hade trenne man af deras besättning derstädes af Spaniorerne blifvit mördade.

De följdes sedan åt för att passera linien; men råkade ut för lugnt väder, hvarigenom de blefvo uppehållne i trenne veckor, de måste sedan så mycket mera skynda sig att upphinna Abrolhos. Vid dessa klippor iråkade de ånyo stilltie, och fruktade att de skulle blifva tvungne att återvända, hvarigenom de hade äfventyrat att få mycket sjukt folk om bord. De kommo dock förbi dem, och styrde på öarne Tristan Acunha, i hvilkas Latitud de kommo utan att få se dem. Ostadiga vindar förmådde dem sedan att söka Goda Hopps-udden. Men desse blefvo så starka att man icke vågade närma sig landet; ändtligen beslöto de tre skeppens Kapitener, efter

F 2

be-

besättningarna voro friska och vattenförrådet om bord ymnigt, att segla förbi. Man var nu i Maj månads slut, och fem månader redan förflutna sedan Bontekoe seglade hemifrån.

Skeppet Enchuifen, som skulle gå till kusten Coromandel, skiljdes här från de begge andra och tog kofan mellan Afrikanska kusten och ön Madagaskar. Snart skiljde sig Bontekoe också, i anseende till något missförstånd från Neiwe-Zeeland; och man förlorade hvarannan ur ögnasigte under 23° syd. Latitud.

Sjukdomar uppkommo om bord hos Bontekoe, och tilltogo med den häftighet, att fyrtio man innan kortt blefvo urståndslatte att göra tjenst. Som en stor del andra äfven voro illamående, seglade man till Madagaskar att komma till St Ludvigs Bay, men man kunde icke finna någon god ankarplats. Bontekoe lät sätta slupen i sjön, och afgick sjelf i den, under det skeppet låg bi; men bränningarna voro så starka att man omöjligen kunde komma i land. Emellertid såg man öboar ankomma, och en matros sam emot landet för att tala med dem. De tecknade med handen och tycktes utvisa ett ställe der man borde landstiga. Men som man icke med färdighet kunde förstå dem, och de icke medförde några förfriskningar, återvände man med oförrättade ärender om bord. De sjuka, som sågo Bontekoe återkomma med tomma händer, blefvo mycket nedslagna. Man seglade nu söderut ända till 29° Latitud, då man vände på andra bogen att söka hamn vid ön Mauritius eller ön Masc-

Mascarenhas. Vid den sista af dem gick Bontekoe, sedan han funnit botten på fyratio famnar, nära land, ehuruväl detta ställe icke syntes säkert, till ankars. De sjuka längtade efter landet, men bränningarne tilläto icke att ditföra dem. Slupen utfattes dock att undersöka stranden. Man såg på densamma en stor myckenket sköldpaddor. Detta ökade ännu mer matrosernes otålighet, som trodde att de snart skulle komma till hälsan, endast de fingo landstiga.

Men skeppets Supercarque, som hette Hein Rol, ville icke tillåta det, under den förevändning att skeppet kunde komma i drift, då man skulle förlora allt det folk man skickat i land. De sjuka anhöllo ändock på det högsta derom, och med så lifliga böner, att Bontekoe blef rörd. Sedan han förgäfvos bedt Rol att samtycka dertill, tog han utgången på sitt ansvar, gick upp på däck, och lofvade att han skulle sätta alla sjuka i land. Detta löfte förorsakade den högsta glädje. De friska hjälpte de sjuka att komma ner i slupen. Bontekoe gaf dem ett segel, hvaraf de kunde göra sig ett tält, proviant, verktyg och en kock; han landsteg äfven sjelf att draga förforg om dem. Det var ganska rörande att se dem rulla sig i gräset och försäkra, att endast denna känsla lindrade deras plågor.

Så snart man kommit till stranden, blef man varse en mängd skogsdufvor, som läto sig fångas med händerne eller dödas med käppar, utan att flyga undan. Man tog första dagen mer än tvåhundra. Sköldpaddorne voro icke mindre lätta att

att fånga. Bontekoe, som var ganska glad att han kunnat skaffa sina sjuka ett sådant öfverflöd, qvarlemnade dem, som till antalet voro fyra-tio, och återvände om bord.

Ankarplatsen syntes Kapiten så dålig, att han den följande natten tog slupen, i affigt att uppföka en bättre hamn. Fem mil från det stället der skeppet låg, fann han en väcker vik, hvars botten bestod af sand. På ett litet afstånd, inåt landet, befanns en insjö, hvars vatten dock icke var fullkomligen godt. Bontekoe såg mycket gäls, dufvor, gråa papgojor och andra foglar. Han fann ända till tjugofem sköldpaddor i skuggan under ett enda träd, hvilka voro så feta, att de knappt kunde gå. Om man tog en papgoja eller någon annan fogel och pinade den så att han skrek, kommo hundradetals af hans slag flygande, liksom att förfvara honom, och kunde då lätt fångas.

Sedan man underfökt hela viken, lät Bontekoe berätta denna nyhet för de sjuka, som gernå gingo om bord, i den förhoppning att komma till ett ännu bättre ställe. Man kastade derstädes ankar på trettiotvå famnars djup. Man tillät besättningen att turvis gå i land. Åtta man som blefvo utfände att med not fiska i insjön, togo ganska skön fisk, såsom karp, sutare och en slags fet och välsmakande lax. Man fann också på detta ställe ett slags strutsar, som HOLLÄNDARNE kallade *dod-örs*, som hafva mycket små vingar och äro ganska feta, samt oviga. Ändli-
gen

gen fann man också godt vatten i en liten ström som, omgifven af trä, nedflöt från bergen.

Under spatsrande på stranden fick man se ett bräde, på hvilket med inskurna bokstäfver stod skrifvit, att Adrian Martensz Block, som kommenderade en flotta af tretton skepp, på detta ställe förlorat några matrosar och slupar som förlifit på stranden. Bontekoe tyckte dock icke att bränningarne härstädes voro farliga. Som ön icke var bebodd, hade matrosarne tillfälle att bevandra den, och der idka jagt och fiske. De gjorde sig spett af träd, hvarpå de stekte foglar; desse blefvo under stekningen öfvergjutne med sköldpaddsfett och derigenom så välsmakande som om de hade varit späckade med fläsk. De upptäckte också en annan ström, hvars vatten var ganska godt, och funno med glädje att den var full af stora ålar. De aftogo genast sina skjortor, som de utspände och fångade dermed en myckenhet sådane fiskar, som voro ganska läckra. De sågo också bäckar, men så skygga och snabba, att man icke kunde taga mer än en gammal, hvars horn voro till hälften förtärda af mask, och som ingen ville äta.

Detta öfverflöd af förfriskningar var så hälsosamt för de sjuka, att de snart fullkomligen tillfrisknade, hvarpå man åter lät dem gå om bord, undantagande sju som varit sjukast, och därföringo kvarblifva i land, till des skeppet var färdigt att affegla. Man hade icke underlåtit att förse sig med ett stort förråd af foglar och fisk, som man torkat. — Författaren anmärker,
att

att foglarne efter tjugo dagars beständig jagt, blefvo så rädda, att de äntligen började flyga undan då man ville taga dem.

Man gick till segels i affigt att åtet ankra vid ön St: Mauritius, men kom för lågt så att man icke kunde hinna dit, utan endast på långt håll se den.

Som bland besättningen funnos åtskilliga personer, hvilka icke voro alldeles friska, och som bedragit sig sjelfva då de ansett sig återställda till hälften, var man ledsen att man så hastigt lemnat ön Mascarenhas, desutom förutslag man att de södra Latituderne länge måste beseglas innan man kunde återföka passaden för att komma till Bautam eller Batavia, och att man kunde hindras af strömsättningar, refan kunde derigenom förlängas och sjukdomar åter uppkomma. Man beslöt derföre att begifva sig till ön St: Marie, som är belägen nära Madagaskar, midt emot Antongils vik. Man kom till öns östra kust, och gick till ankars i en vik på tretton famnars djup. Infödingarne voro mindre vana att se Europeer än de på Madagaskar, dock förde de höns, lemonger och ris om bord, de tillkännagafvo också genom tecken att de ägde kor, får och andra saker, som kunde tjena till förfriskning. Man bjöd dem vin i en silfverkopp, hvilket de med största snålhet drucko, i det de nedlade hela ansigtet i koppen, likfom kreatur som dricka ur ett kärl; men då de nedväljt det man gifvit dem, började de att skraka som

som de varit urfinnige. De hade inga kläder utom ett litet förkläde. Deras färg var svartgul.

Man gick alla dagar i land att drifva byteshandel med dem. Ringklockor, skedar, knifvar med gula skaft, samt perlor af corall och glas emottogo de gerna i betalning för kalfvar, får, fvin, ris, mjölk och vattenmeloner. De buro mjölken i stora löf, som på ett händigt sätt voro sammanvikta. Men som de icke hade mycket lemonger och pomerantsler, beslöt Bontekoe att med slupen gå till Madagaskar och der tillbyta sig desfa slags frukter. Han infeglade i mynningen af en flod, och följde den en mil uppåt, då han af trädens grenar, som från begge stränderne utsträckte sig och hängde ner i vattnet, hindrades att komma längre. Icke heller fick han se hvarken frukter eller invånare, utan måste med oförrättade ärender återvända om bord. En annan dag lyckades han bättre på samma ö, der hans skepp låg till ankars. Han fann längre bortt på samma kust pomerantsler, lemonger, mjölk, ris och bananas.

Under nio dagars tid, som hans folk härstades tillbringade, återfingo de så mycken styrka som de hade då de lemnade Holland. Ofta, då de gingo i land, medtogo de en musikant, som spelade på nyckelharpa. Oboarne afhörde detta instrument med största förundran; somliga satte sig omkring den som spelade och smälde tækten med singlarne; andra hoppade och dansade under högsta förtjusning; Man märkte icke att de hade någon annan religion än den dumaste afgu.

af gudadyrkan: man såg framför deras hus, på några ställen, oxhufvuden uppsatte på stänger, för hvilka de knäföll och som de syntes tillbedja.

Skeppet blef rengjort ända till kölen och så väl försedt som ske kunde; hvarpå man gick till segels och styrde cours på Straat-Sunda.

Den 19:de November, då de voro på 5°—30' sydl. Latitud, under hvilken fundet är belägit, hörde Bontekoe, som gick på däck, ropas: "elden är lös!" han skyndade ned i rummet, men såg intet tecken till eld, utan frågade hvar den var. "I denna tunna!" svarade man honom. Han lade handen på tunnan, men kunde icke känna någon värme.

Han gjorde sig nu underrättad om hvad som gifvit anledning till det rop hvilket så mycket skrämt alla, och man berättade att Proviantmästaren, då han om eftermiddagen, enligt vanligheten, nedgått att upptappa det bränvin hvilket följande morgon skulle utdelas, fäst sin jernljusstake vid ett fat, som låg i laget öfver det han ville uppslå, en gnista eller snarare någon del af den brinnande vecken hade fallit i sprunget, hvarigenom elden kommit i bränvinet och då bottnarne i fatet genast sprungit, hade det nedrunnit på stenkolen och antändt dem. Emellertid hade man kastat några byttor vatten på elden så att den nu syntes släckt. Bontekoe, hvars oro härigenom något stillades, lät ösa en myckenhet vatten på kolen, och uppgick, då han icke mera kunde märka något tecken till eld, åter på däck. Men

Men följderna af denna händelse blefvo snart så förskräckliga, att vi, på det läfaren genom en omständelig beskrifning derom måtte tillfridsställas, vilja anföra författarens egen berättelse; den ökonstlade målning han gör deraf, förtjenar att oförändrad bibehållas.

En half timme efteråt, säger Bontekoe, började några af folket åter att ropa: "elden är lös!" Jag blef deröfver ganska förskräckt, och såg, då jag nedkom i lastrummet, lågan uppstiga från kolen. Faran syntes så mycket större, som tre eller fyra lag tunnor lågo ofvanpå dem. Vi började att med all kraft ösa vatten, och nedkastade en stor myckenhet deraf.

Men en ny svårighet uppkom som ökade våra bekymmer: det vatten som blifvit blandat med kolen, åstodkom en så tjock, svafvelaktig och stinkande rök, att man qväfdes ner i lastrummet, och att det var nästan omöjligt att blifva der. Jag kvarstod dock att utdela mina befallningar, och jag lät matroserna turvis stiga upp att hämta frisk luft. Jag fruktade att flere redan blifvit qväfda, utan att kunna komma till luckorne; jag var sjelf så yr i hufvudet att jag nästan icke visste hvad jag gjorde, utan måste emellanåt gå till luckan, der jag hvilade mitt hufvud på en tunna, medan jag hämtade andan.

Ändeligen blef jag tvungen att uppstiga på däck, och sade till Rol att jag ansåg nödvändigt kasta krutet i sjön; han ville icke härtill samtycka. "Om vi kasta krutet öfver bord," svarade han mig, "är troligt att vi icke behöfva frukta

att omkomma af elden, men hur skall det gå med oss om vi sedan råka fiender, mot hvilka vi behöfva försvara oss, och hvad skola vi förebära till vår urfäkt!"

Emellertid minskades icke elden, ej heller kunde någon för rök och stank arbeta i rummet. Man högg därför hol på mellandäck och nedkastade derigenom, äfvensom genom luckorne, mycket vatten. Redan för trenne veckor sedan hade stora båten blifvit utfatt, hvilket nu också skedde med slupen, emedan den stod i vägen för dem som arbetade.

Räddhogan var sådan, att man icke kan föreställa sig den. Man såg icke annat än eld och vatten, och måste genom ettdera af dessa elementer oundvikligen omkomma, utan något hopp om räddning; ty man såg hvarken något land eller något annat skepp. Matroserne smögo sig på alla håll öfver relingen, kastade sig i sjön och summo till slupen eller båten, der de gömde sig under tofterne till dess de skulle blifva många nog att kunna aflägsna sig tillsammans.

Rol, som af en händelse kommit i galleriet, förvånades att se så mycket folk i fartygen. De ropade till honom att han skulle komma till dem, emedan de ville ro borrt. Deras begäran och fruktan för den hotande faran förmådde honom att vidtaga denna utväg. Då han kom till den stora båten, sade han: "Mina vänner, vi måste vänta på Kapitenen!" Men ingen lydde honom; så snart han kommit om bord, kapade

pade de fänglinan och aflägsnade sig från skeppet.

Under det jag ännu beständigt var fysselfatt att drifva arbetet och utdela mina ordres, kommo några af dem som ännu voro om bord till mig, sägande: "Ack Kapiten, hvad skall det nu blifva af oss? slupen och båten äro redan långt borta . . . ." Om de öfvergifva oss, sade jag, är det i affigt att icke mera återkomma. Jag skyndade på däck och såg flyktingarnes manöfver. Skeppets segel voro gigde. Jag ropade till matroferne: "Hisfa seglen; vi vilja bjuda till att hinna upp dem, och om de neka att emottaga oss, skola vi segla dem i sank, för att lära dem sin skyldighet."

Vi kommo dem också på tre skeppslängder nära; men de vunno lofven och aflägsnade sig. Jag sade då till dem som voro med mig: "Mina vänner, ni ser att vi endast kunna hoppas på Guds nåd och vår egen verksamhet, vi vilja fördubbla den, och söka att släcka elden. Spring till krutdurken och kasta krutet öfver bord innan elden hinner dit." Jag befalle timmermännen att hugga hol på sidan och låta vattnet intränga i skeppet till nio fots höjd. Men deras verktyg kunde icke genombärta förhydningen, som var af koppar.

Detta hinder förorsakade en nedslagenhet som icke kan beskrivas: luften återkallade af suckar och rop. Man fortfor med vattenösningen och eldsvådan syntes aftaga; men korrt derpå fattade elden i oljan. Då anslåg vi vår under-

dergång oundviklig. Ju mera vatten man öste, ju mera syntes lågorne öka sig. Den brinnande oljan rann åt alla håll. Under denna rysliga belägenhet hördes ett så ömkeligt tjutande och gråtande, att håren reste sig på mitt hufvud, och jag kände mig betäckas af en kall fveit.

Emellertid fortfattes arbetet med lika ifver; somliga öste vatten och de öfriga kastade krut öfver bord. Man hade redan utkastat sextio centner, men trehundra voro kvar. Elden kom till dem, då skeppet i samma ögonblick sprang i luften och brast i tusen stycken. Ännu voro hundradenitton man om bord. Jag befann mig på däckets nära storluckan, tillika med några och sextio man, som hislade vatten. De bortflögo med blixstens snabbhet, och försvunno så, att ingen kunde begripa hvart de tagit vägen. Alla de andraingo samma öde. Jag väntade mig att liksom de omkomma, utsträckte mina händer till himlen och ropade: "Herre förbarma dig öfver mig!" Fastän jag, då jag kände att jag upplög, ansåg mig förlorad, bibehöll jag dock mina sinnens bruk och kände i mitt hjerta en gnista af hopp. Från luften nedföll jag i vattnet, midt ibland flytande lemningar af skeppet. I denna belägenhet återtändes mitt mod med sådan skyndsämhet, att jag tyckte mig blifva en annan människa. Då jag såg mig omkring fick jag se stormasten på den ena sidan och mesanmasten på den andra. Jag satte mig på stormasten och betraktade alla de bedröfliga föremål som omgäfvade mig. Då sade jag, djupt suckande:

"Ack

❁ ❁ ❁

"Ack Herre Gud! så är nu mitt sköna skepp förgångit likom Sodom och Gomorra!"

Det dröjde en stund innan jag såg någon människa. Men under det jag tillbringade tiden med de dystraste betraktelser, fick jag se en ung man uppkomma från botten, ock ifrigt simma. Han fattade ett stycke af kriet som flöt på vatt-net, och sade då han satte sig derpå: "Ännu är jag då i världen." Jag hörde hans röst och sade: "Herre Gud! fins här då ännu någon mer än jag som lefver!" Den unga mannen hette Har-man Van Kniphuisen, från Eyder. Jag såg en liten mast flyta bredevid honom. Som den flöt, på hvilken jag var, beständigt vände sig om och rullade, hvilket mycket befvärade mig, sade jag till Harman: "Skjut hit den sparren, jag vill lägga mig derpå och komma till dig, så kunna vi sedan begge vara tillsammans." Han gjorde hvad jag befällte honom; hvarförutan jag, som af mitt fall blifvit illa skadad och särad i ryggen samt på tvenne ställen i hufvudet, omöj-ligen kunnat komma intill honom. Plågan af desä blesfurer, hvilka jag icke förut kändt, blef på en gång så stark, att jag likfom förlorade sansningen. Vi voro begge nära intill hvarandra och höllo oss fast vid en stock af kriets insida. Vi kastade ögonen omkring oss åt alla håll, i hopp att upptäcka slupen eller båten. Ändtligen singo vi se dem, men ganska långt ifrån oss. Solen var vid horisonten. Jag sade till min olycks-kamrat: "Min vän, allt hopp är förlorat för oss. Det är sent, slupen och båten äro långt borr-

borrta, och det är icke möjligt att vi hela natten kunna uthärda i vår närvarande belägenhet. Låt oss upphöja våra hjertan till Gud, med fullkomlig öfverlåtenhet till des vilja."

Vi började bedja, och blefvo bönhörde; ty knappt hade vi slutat vår bön, förrän vi fingo se slupen och båten nära oss. Hvilken glädje var icke detta för tvenne olyckliga, som redan ansågo sin död säker! Jag ropade genast: "Fräls! fräle! Kapiten!" Några matrosar som hörde det, sade: "Kapiten lefver ännu!" De nalkades oss, men tordes icke komma intill, af fruktan att stötas mot de stora styckena af skeppet. Harman, som, då han sprang i luften, icke blifvit mycket skadad, kände sig stark nog att simma, och begaf sig till slupen. Jag ropade: "Om ni vill frälsa mitt lif, måste ni komma till mig, ty jag har blifvit så illa skadad, att jag icke kan simma." Trumpetaren kastade sig i hafvet med en lodlina som var i slupen och räckte mig den ena ändan deraf, jag bandt den omkring mitt lif och blef salunda dragen om bord; jag råkade derstädes Rol, Wilhelm Van Galen och andra Styrman Meindert Kryns, som var från Hoorn. De betraktade mig länge med förundran.

Jag hade akter i stora båten låtit bygga en liten kajuta, som kunde rymma två man. Jag gick der in att hvila mig, emedan jag var så sjuk att jag icke trodde det jag länge kunde lefva, min rygg var illa slagen, och jag led stor smärta af de sår jag fått i hufvudet. Dock sade jag till Rol: "jag tror att vi denna natt böra blifva vid

vid vraket. I morgon då det blir dager kunna vi berga någon proviant och kanske också finna en compass." Man hade räddat sig med sådan brädstka, att man var nästan utan lifsmedel. Första Styrman, som mistänkte folket att vilja öfvergifva skeppet, hade tagit compasserne ur nakterhusen och gömt dem; hvilket likväl icke kunde hindra dem att utföra sin plan, eller honom sjelf att omkomma.

Rol brydde sig icke om mitt råd, utan lät folket taga till årorne liksom det varit dager. Men sedan han rodt hela natten, i hopp att om morgonen upptäcka land, såg han sig ganska be- dragen, då han icke kunde skönja hvarken landet eller vraket. Man kom in till mig i min kajuta, att fråga mig om jag lefde. "Herr Kapiten," sade folket till mig, "hur skall det gå med oss? vi se icke land, vi hafva intet att äta och hvarken sjökort eller compass . . ." "Mina vänner," sade jag, "ni skulle hafva trodt mig i går aftons, då jag på det högsta rådde er att icke aflägsna er från vraket. Jag kommer ihog att jag, medan jag flöt på masten, var omgifven af fläsk, ost och andra matvaror . . ." "Kära Kapiten," sade de bedjande till mig, "kom ut och tag befälet öfver oss . . ." "Jag kan icke," svarade jag, "jag är så sönderstött att jag icke förmår röra mig."

Likväl kom jag med deras bistånd ut, och såg att besättningen fortfor att ro. Jag efterfrågade proviantförrådet, och man visade mig sju eller åtta marker skorpor. "Upphör att ro,"

fade jag, "ni utmattar er alldeles, och har ingenting att äta, hvarigenom era krafter kunna stärkas." De frågade mig hvad de då borde göra. Jag tillfode dem att aftaga sina skjortor och deraf fy segel, svårigheten var att finna tråd, men jag lät dem taga några rep som funnos i slupen, en del deraf uppsnoddess till tråd, det öfriga nyttjades till halfar och skot. Vårt efterdöme följde de som voro i slupen; alla skjortorne blefvo ändtligen hopfydda, och vi bekommo derigenom små segel.

Vi öfverräknade sedan folket. I slupen voro fyratiosex man och tjugosex i båten. I slupens fans en blå matros-kappräck och en kudde, som man i anseende till min sjukdom lemnade mig. Fältskären var med oss, men utan något medicament. Han lade tuggade skorpor på mina sår, och medelst himlens bistånd blef jag häraf läkt. Jag hade också velat gifva min skjorta till segel, men alla satte sig deremot; jag hade all anledning att vara nöjd med den ömhet man visade mig.

Första dagen öfverlemnade vi oss åt böljorne, under det man arbetade med seglens förfärdigande. De blefvo i ordning om aftonen, man hisfode och brasfode dem efter vinden. Det var den 20de November. Vi rättade oss efter stjernorne, hvars upp- och nedgång jag väl kände. Om nätterne var det kallt, men dagens hetta var olidelig, ty vi hade solen rätt öfver våra hufvuden. Den 21:sta och de tvenne följande dagarne fysellsatte vi oss med att inrätta en quadrant, hvarmed vi kunde observera solens höjd. Skep-

pets

pets timmerman, Tennis Sybrandtz, hade en compass och något begrepp om sättet att förfärdiga sådana instrumenter; derigenom att vi hjälptes åt, lyckades vi att göra en kvadrant, som kunde begagnas. Jag ritade ett sjökort på ett bräde, som utvisade öarne Sumatra och Java samt Straat-Sunda, mellan begge dessa öar. Samma dag som vår olycka inträffade hade jag observerat Latituden till $5^{\circ}-30'$ syd; mitt afstånd från land hade då, enligt räkning, varit tjugo mil; jag ritade också en compass på mitt bräde och räknade ordentligen för hvar dag. Vi styrde något högt, i tanka att sedan vi fått se landet bättre bestämma vår kosa.

Af sju eller åtta märker skeppskorpor, som utgjorde all vår proviant, faststälde jag rationer för hvar dag, och gaf hvar och en sin lott, så länge de räckte. Men de blefvo snart alla, fastän hvar och en icke fick mer än en liten bit, så tjock som en finger, om dagen. Man hade ingenting att dricka. Då regn föll, bergades seglen, som man utsträckte för att samla vatten, detta lät man rinna i två små tunnor, de enda som man medfört, och gömde till de dagar då intet regn kom.

Oaktadt denna brist, ville man öfvertala mig att tillräckligare förtära hvad jag behöfde, emedan alla, som man sade, behöfde min hjälp, och förlusten, efter de voro så många, icke på hvar och en kunde blifva betydlig. Jag var ganska glad att se det de hade så mycken kärlek för mig, men jag ville icke taga större lott än de andra.

Båten bemödade sig att följa oss; men som vi seglade bättre och omi bord på den icke fanns någon som kunde navigation, anhöllo de som voro der, så ofta vi kommo hvarandra nära, att vi skulle taga dem om bord, emedan de fruktade att genom någon händelse blifva skiljda från slupen och sedan icke veta vägen. Vårt folk satte sig på det högsta deremot, och föreställde mig, att vi derigenom alla skulle äfventyra vår undergång.

Vi nådde snart höjden af vårt elände; Brödet tröt alldeles, och vi sågo intet land. Jag använde allt mitt bemödande att öfvertyga de mäkt otålige att det icke kunde vara långt borrt, men jag kunde icke längre bibehålla dem i detta hopp; de började att knorra mot mig, och påstodo att jag bedrog mig sjelf och dem, och att jag seglade till sjös i stället att segla till lands. Hungren var ganska stark, då himlen tillät att en hop fiskmåfar kommo flygandes omkring slupen, med sådan långsamhet, att de liksom syntes föka att blifva tagna. De nedkommo ända till oss och hvar och en tog med lätthet några stycken: man plockade dem genast och förtärde dem rå. Detta kött syntes oss läckert, och jag måste medgifva att jag fann det sötare än honung. Ett enda mål kunde likväl icke länge bibehålla våra lif.

Vi tillbringade också det öfriga af dagen utan att se något land. Våra voro så nedslagna, att då båten närmade sig oss, och dess besättning ännu en gång begärde att blifva tagen om bord, beslöt man, efter döden ändå vore oundviklig,
att

att vi alla så gerna måtte dö tillsammans. Man emottog dem således, och bringade äfven alla segel och åror från båten om bord på slupen.

Der befunnos nu på vårt fartyg trettio åror, som vi utlade öfver tofterne i form af däck. Vi hade äfven storsegel, fock, klyfvare och mesan. Slupen var så djup, att en man kunde sitta rak under de utlagde årorne. Jag delade mitt folk i tvenne vakter, af hvilka den ena hvilade under det den andra var på däck, och de aflöste hvarandra ordentligt. Vi voro nu sjuttio två man, som alla kastade på hvarandra tröstlösa blickar, som väl var naturligt bland menniskor, hvilka tärdes af den förskräckligaste hunger och törst, och hvilka icke mera sågo hvarken fiskmåsar eller regn.

Då förtviflan började efterträda jämnren, visade sig ett tämligt antal flygfiskar, så stora som de största hvittlingar, hvilka flögo in i slupen. Man skyndade att taga dem och de blefvo utdelade samt uppätna rå. Denna hjälp var ringa, men för oss ganska välkommen. Vi hade inga sjukor om bord, hvilket var så mycket besynnerligare, som några, oaktadt mina råd, börjat dricka hafsvatten. "Mina vänner," sade jag till dem, "akta er att dricka saltvatten; det kan icke släcka er törst; men i skolen deraf bekomma en utlös som i icke kunnen uthärda." Somliga tuggade blykulor, andra drucko sin egen urin. Detta sista gjorde också jag, men måste snart i brist af tillgångar öfvergifva denna usla utväg.

Det

Det onda tilltog med hvarje ögonblick, och jag såg förtviflans stund nalkas. Man började att betrakta hvarandra med grymma blickar, liksom hyar och en varit färdig att förtära sin grannes kött. Några talade äfven om att skrida till denna ytterlighet och börja med de yngsta. Ett så rysligt förslag uppfyllde mig med afsky; mitt mod nedfogs deraf. Jag anropade himlen, och bad att Gud icke skulle tillåta det vi utöfvade en så barbarisk gerning, eller att vi blefvo frestade öfver våra krafter, hvilkas gräns han kände. Fåfängt skulle jag söka att uttrycka hvad jag kände då jag såg några matroser bereda sig att verkställa mordet och gripa några ynglingar. Jag bad för dem med de mest rörande uttryck: "Mina vänner, hvad ämnen j göra, insen j icke rysligheten af en så barbarisk gerning? Vänden snarare edra hjertan till Gud, så skall han med medlidande betrackta ert elände. Jag förfäkrar er att vi icke kunna vara långt ifrån land.

Ändtligen visade jag dem kursen och Latituden för hvarje dag. De svarade mig, att jag i lång tid fört samma språk och att de icke lägo följdén af mina löften, samt att de voro säkra, att jag narrade dem och mig sjelf. Emellertid beviljade de trenne dagar, efter hvilkas förlopp de bedyrade, att ingenting vidare kunde hindra dem att utföra sitt beslut. Denna affkyvärda föresatts skar mig i hjertat; jag bad innerligen Gud, att våra händer icke måtte blifva besäckade genom det förskräckligaste af alla brott.

Emellertid förflöt tiden, och nöden syntes mig så trängande, att jag med svårighet kunde värja mig sjelf från den förtviflan jag förebrådde de andra. Jag hörde dem säga till hvarandra: "Ack! om vi voro i land skulle vi äta gräs som kreatur!" jag underlät icke att förnya mina förmaningar. Men dagen derpå började krafter och mod alldeles att felas ofs; de mästa orkade icke mera uppstå från det ställe der de suto, eller stå på sina fötter; Rol var så nedslagen, att han icke kunde röra sig. Oaktadt det försvagande mina sår hade bordt förorsaka hos mig, var jag en af de starkaste, och ägde krafter nog att gå från den ena ändan af slupen till den andra.

Vi hade nu den 2:dra December, som var den trettonde dagen efter vårt skeppsbrott. Det mulnade; ett regn kom, som skänkte ofs någon lindring; det åtföljdes af ett fullkomligt lugn, som tillät att seglen nedtogos och utsträcktes öfver fartyget, man lade sig under dem, hvar och en drack sig otörstig, och de begge små tunnorne blefvo fulla. Jag satt då vid rodret, och förmodade, enligt min räkning, att vi icke kunde vara långt ifrån land. Jag hoppades att luften skulle uppklara under det jag satt på detta ställe och envifades derföre att i det längsta förblifva der, men sluteligen blef jag af det fortsfarande regnet och dimman så frusen, att jag icke längre kunde uthärda, utan kallade en Qvartermästare att intaga min plats. Han kom, och jag lade mig bland de andra, hvarest jag återfick min värma.

Knappt

Knappt hade Quartermästaren en timme fetat vid rodet, förrän han, då luften uppklarnade, fick se en kust. I första känslan af glädje ropade han: "land! land!" Alla fingo nu krafter nog att uppfliga, och hvar och en ville blifva förvisfad om denna lyckliga händelse. Det var verkligen ländet. Man tillsatte genast alla segel och styrde rätt på kusten, men bränningarne vid stranden voro så våldsamma, att man icke kunde våga att gå igenom dem. Ändtligen kommo vi till en liten vik, der vi kastade draggen; derpå förtöjde vi med en tross i land och alla skyndade upp på stranden.

Otåligheten var ganska stor att sprida sig i skogen och åt alla de håll der man hoppades bekomma några födoämnen. Jag åter kastade mig, så snart jag landstigit, på knä, kyste jorden och tackade himlen för sin nåd. Denne dag var den sista af de tre, efter hvilkas förlopp man ämnade uppäta skeppsgosfarne.

På detta land, som var en ö, funnos cocosnötter, men man kunde icke upptäcka friskt vatten. Vi anfågo oss dock lyckliga att få dricka de späda cocosnötternes saft; de mera mognades kärna åto vi. Denna föda syntes oss ganska angenäm, och hade äfven varit hälsofam, om vi ätit lagom deraf; men som vi alla med omåttlighet öfverlastat magen, fingo vi en olidelig kolik, och måste lägga oss bredevid hvarandra i sanden, der vi nästan nedgräfdes oss. Desfa plågor vände sig ändtligen till en häftig utfot, hvarigenom vår hälfa återställdes. Man gick omkring
hela

hela ön utan att finna minsta tecken till boningar, ehuru vi af åtskilliga spår kunde se att menniskor nyligen varit der. Vi träffade inga andra födoämnen än cocosnötter. Några matroser sågo en orm som var mer än en famn lång.

Sedan vi fylldt vår slup med cocosnötter lättade vi emot aftonen, och gingo till ön Sumatra, som vi dagen derpå fingo se; den vi lemnat var belägen på fjorton eller femton miles affstånd derifrån. Vi seglade öster ut längs Sumatras kust, så länge som vi hade någonting att äta, men sedan tvingade oss behofvet att söka land, och vi följde stranden åt, dock utan att kunna komma genom bränningarne. I anseende till den brist, hvaraf vi åter hotades, beslöts nu att fyra eller fem de starkaste simmare skulle försöka att komma i land och på stranden uppföka något ställe, der vi kunde styra in. De simmade lyckligen genom bränningarne och gingo längs sjökusten, under det vi följde dem med ögonen. Ändtligen kommo de till en ström och betjenade sig af sina underkläder, som de aftogo, att dermed vinka åt oss.

Då vi nalkades funno vi framför flodens mynning ett grund, på hvilket hafvet brände med största våldsamhet. Jag var icke af den tanka att vi skulle våga oss öfver det, åtminstone ville jag icke att det skulle ske utan gemenamt samtycke. Alla uppfällde sig på min befallning och jag frågade hvar och en sin tanka. De voro enige att trotsa faran. Jag befälte att man vid hvarje sida skulle hålla en åra färdig, och

och fette mig sjelf till rors att flyra rätt igenom bränningen. Första störtsjön fyllde halfva slupen med vatten, man måste genast ösa med hattar, skor och allt hvad som kunde tjena till detta ändamål. Men en senare sjö fette oss så ur sländ att kunna flyra, att jag anlag vår undergång oundviklig. "Mina vänner," ropade jag, "håll slupen i jenvigt och ös så mycket ni kan, eljest omkomma vi ganska säkert." Man öste med första ifver, då den tredje vågen kom; men den var mindre än de andra, och kunde icke införta mycket vatten, eljest hade vi säkert sjunkit; ändtligen hade vi passerat dessa förkräckliga bränningar. Man smakade på vattnet och det befanns sött, denna lycka kom oss att glömma alla våra faror. Vi landstego på strömmens högra strand; den var betäckt af skönt gräs, bland hvilket vi upptäckte ett slags små bönor, sådana som man på några ställen i Holland finner. Vårt första göra blef att med stor snålhet äta deraf.

Några af vårt folk, som gått på andra sidan om en udde, icke långt ifrån det ställe hvarest vi landstigit, funno der tobak och eld. Här af förorsakades åter stor glädje. Dessa begge saker tillkännagåfvo att vi icke voro långt från människor. Vi hade i vår slup tvenne yxor, vi nedhögo några trä, gjorde med deras grenar på flere ställen stora eldar, och alla fette sig omkring dem att röka den tobak de funnit.

Om aftonen ökade vi våra eldar, och jag utfatte, af fruktan för öfverraskning, trenne utposter

ster omkring vårt lilla läger. Månen var i af-
tagande. Vi tillbringade en del af natten utan
annat ondt än häftiga koliker, hvaraf många plå-
gades derföre att de ätit för mycket bönor. Men
fnart blefvo vi af våra poster underrättade att
infödingarne närmades i stor myckenhet. Deras
affigt kunde icke vara någon annan än att i
mörkret anfalla oss. Alla våra vapen bestodo
af tvenne yxor och en gammal rostig värja, vi
voro desutom så svaga att vi knappt orkade
röra oss.

Emellertid blefvo vi alla, genom den un-
derrättelse vi bekommo, uppeldade, och icke en
gång de som voro mest utmattade ville dö utan
att försvara sig. Vi togo eldbränder i våra hän-
der och lupo dermed emot våra fiender. Gni-
stone flögo omkring och gjorde denna syn för-
skräcklig. Öboarne kunde icke heller veta att
vi voro vapenlösa; ock så togo de flykten och
drogo sig bakom en skog. Vi återvände till vå-
ra eldar och tillbringade der den öfriga natten
under stor oro. Rol och jag återvände till slu-
pen att i händelse af ytterligare anfall åtminstone
hafva denna reträtt att tillgå.

Dagen derpå vid solens uppgång, utkommo
trenne öboar ur skogen, och framgingo till stran-
den. Vi skickade trenne af vårt folk, som redan
förut varit i Ostindien och något kände deras
språk och plägseder, emot dem. Första frågan
man gjorde oss var af hvad nation vi voro. Se-
dan man svarat på denna fråga och berättat att
vårt skepp brunnit upp, frågades om vi för
pen-

penningar kunde bekomma några förfriskningar. Under detta samtal fortforo öboarne att nalkas slupen, och sedan de med mycken djerfhet framgätt till den ville de veta om vi hade vapen. Jag hade låtit utsträcka segel öfver slupen, emedan jag misstrodde deras nyfikenhet. Man svarade dem att vi voro väl försedde med gevär, kulor och krut.

De återgingo då under löfte att tillföra oss ris och höns. Vi samlade några realer af penningar, som hvar och en hade i sina fickor, och lemnade dem till de tre öboarne för några höns och kokt ris, som de tillförde oss. De syntes ganska nöjda med priset. Jag uppmuntrade mitt folk att visa sig driftiga. Vi satte oss på gräset och rådslogo med hvarandra sedan vi fågnat oss med en god måltid. Vid den voro öboarne närvarande och fingo anledning att beundra vår goda matlust. Vi frågade dem landets namn, utan att af deras svar kunna få veta om vi voro på Sumatra. Emellertid blefvo vi öfvertygade derom, då de visat oss Java söder ut, och vi förstodo att de talade om Jan Cohen, den Holländske General som då förde befalet på denna ö. Vi höllo nu för säkert att vi voro i lofvart om Java, hvilket så mycket mera fågnade oss, som vi, emedan vi icke hade någon compass, hittills beständigt varit osäkra i alla våra företag.

Oss felades nu mera ingenting annat än proviant och jag beslöt att med fyra matrosor, på en liten båt som låg på stranden, afgå till en by, hvilken vi på afstånd blifvit varse, i affigt
att

att anskaffa så mycket lifsmedel som ske kunde för resten af de penningar vi hopsamlat. Jag skyndade mig att afresa, och upphandlade snart ris och höns, hvilka jag skickade till Rol, med förmaning att noga utdela desä förråder, på det intet missnöje måtte uppkomma bland besättningen. Jag sjelf fick, tillika med mina kamrater, ett godt mål i byn, och fann icke landets dryck utan behag. Det är en slags saft som man tappar af träden, och som är istånd att gifva rus.

Under det vi åto, sutto infödingarne omkring oss och lågo snålt på våra bitar. Efter måltiden köpte jag en buffel för sex och en half real, men han var så vild att vi icke kunde taga eller afföra honom, ehuru vi länge arbetade dermed. Det började att blifva mörkt och jag ville att vi skulle återvända till slupen, och dagen derpå återkomma. Mina matroser önskade att jag skulle kvarlemnna dem i byn, under föregifvande att de lättare kunde taga buffeln i mörkret. Jag var icke af deras tanke och sökte att afvända dem från detta förslag. Dock måste jag samtycka der-till, och öfverlemnade dem till sitt öde.

Jag återvände till strömmens strand, hvarest jag nära den lilla båten fann ett stort antal öbo-ar, som syntes träta. Som jag trodde mig begripa att somliga ville att man skulle låta mig fara och andra att man skulle kvarhålla mig, tog jag tvenne i armen och dref dem på ett befal-lande fatt till båten. Deras blickar voro arga. Emellertid låto de sig föras ända till båten och gjorde ingen svårighet vid att i densamma med mig

mig ingå, de fattede sig i hvar sin ända och började ändtligen ro. Jag märkte att de hade hvar sin dolk vid sidan och följaktligen mitt lif i sina händer. Sedan vi farit ett flycke kom den som fatt bakuti båten fram till mig der jag midt i densamma stod och förklarade genom tecken, att han ville hafva pengar. Jag tog ur min ficka en liten penning som jag bød honom. Han emottog den, betraktade den några ögonblick med en slags ovishet och inlade den i en bit lerft som han hade i sitt bälte. Den som fatt förut kom strax derpå och gjorde samma tecken. Jag gaf honom en annan penning, som han på begge sidor betraktade, men syntes ännu mera ovifs om han skulle emottaga den eller anfälla mig; det sista hade varit lätt, emedan jag var obeväpnad. Jag insåg min fara och mitt hjerta klappade häftigt.

Emellertid rodde vi utföre strömmen och det med så mycket större skyndsambhet som eben äfven fattede ofs. Då vi voro på halfva vägen, började mina roddare att fins emellan tala med mycken hetta. Alla deras åtbörder tillkännagafvo att de ämnade rusa på mig. Jag blef deröfver så rädd att jag darrade. Jag vände mina ögon mot himlen och begärte defs bistånd i denna hotande fara. Hvarpå det föll mig in att sjunga, hvilket är en ganska besynnerlig verkan af räddhoga. Jag söng med all kraft, så att de skogar som omgafvo stränderne återkallade deras. Begge öboarne började skratta, gapande så, att jag kunde se dem ända in i hallen. Af deras

ras

ras blickar fann jag att de icke trodde det jag var rädd eller hyste något mistroende. Således erfor jag, hvad jag förut, utan att kunna begripa det, hört sägas, att man af stor räddhoga kan förmås att sjunga. Under det jag fortsatte mina visor, gick båten så fort att jag började upptäcka vår slup. Jag gjorde tecken till mina landsmän, de märkte dem, och kommo springandes längs stranden. Då vände jag mig till mina roddare och lät dem förstå att de begge vid min landstigning skulle sätta sig framuti båten, detta gjorde jag på det jag åtminstone icke måtte blifva anfallen på tvenne sidor på en gång. De lydde mig utan motstånd, och jag landsteg i all stillhet på stranden.

Då de sågo mig i säkerhet bland mina kamrater, frågade de hvar så många tillbringade natten; man sade dem att det var i de kojor som de sågo, vi hade också verkligen upplatt några kojor af ris och grenar. De frågade ytterligare hvar Rol och jag, som de anfago förnämligt, lågo, och man svarade: i slupen under seglen; hvarpå de gingo i sin båt och återvände till byn.

Jag berättade för Rol och de andra hvad som händt mig under refan, samt att jag förmodade det våra fyra man dagen derpå skulle ankomma med en buffel. Natten förlöt tyft och stilla. Men efter solens uppgång blefvo vi ledsna att icke få se våra utskickade, och började mistänka att någon olycka händt dem. Korrt derpå sågo vi tvenne öboar komma som drefvo ett djur, det var en buffel. Men jag såg snart

snart att det icke var densamma som jag köpt. En af vårt folk, som till hälften förstod landets språk och äfven kunde göra sig begriplig, frågade de begge svarta hvarföre de icke framskaffat den buffel som de såldt mig; de svarade att man omöjligen kunnat ledå den andra, och att vårt folk, som kommo efter dem, medhade en till. Då detta svar något stillat vår oro, märkte jag att buffeln hoppade mycket och icke var mindre vild än den andra; hvarföre jag med yxan lät afhugga honom benen. Då de begge svarta sågo honom falla upphofvo de förkräckliga rop.

Vid detta buller framkommo hastigt två- till trehundra öboar, som varit gömda i skogen, och sprungo fram till slupen, förmodeligen i affigt att afskåra vårt återtag och derigenom kunna döda oss alla. Tre stycken af våra, som uppgjort en eld ett stycke från kojorne, insågo deras affigt och underrättade oss genast derom. Jag gick ut ur skogen och såg, då jag kommit ett stycke fram, fyratio eller femtio af våra fiender, som från en annan sida kommo emot oss. "Gör stånd," sade jag till vårt folk, "desla uslingar äro icke så många att vi behöfva frukta dem." Men snart visade sig en sådan myckenhet, hvaraf de mästa voro förfedde med sköldar och ett slags värjor, att jag betraktade vår belägenhet på ett helt olika sätt och ropade: "Vänner, lät oss skynda till slupen; ty om vägen blir stängd hafva vi intet att hoppas." Vi togo nu vägen till slupen, och somliga sprungo i vattnet att simmande ditkomma.

Våra

Våra fiender förföljde oss ända om bord. Till vår olycka var ingenting i ordning så att inan, med en faran motsvarande skyndsamhet, kunde aflägsna sig från stranden. Seglen voro utsträckta i form af tält, från den ena sidan af slupen till den andra; och under det vi sökte att inkomma, genomborrade öboarne med sina kastspjut flere af våra, så att vi sågo deras inälvvor utfalla. Vi försvarade oss icke destomindre med våra begge yxor och vår gamla värja. Vår bagare, som var en stor, ganska stark karl, betjenade sig af värjan med framgång. Vi lågo förtöjde med tvenne draggar, en akter och en för. Jag närmade mig masten och ropade till bagarn: "Kapa trosfen." Men han förmådde icke afhugga den. Jag sprang då akter ut, uppkastade trosfen på akterspegeln och ropade: "Hugg till!" Då den med lätthet kapades, vårt folk halade nu ut slupen på djupet. Fåfångt bödo öboarne till att följa oss ut i vattnet, de kunde icke mera nå botten och blefvo tvungna att öfvergifva sitt rof.

Vi sökte nu att berga dem af vårt folk som summo i strömmen. De som icke blifvit dödligen särade kommo om bord, och himlen sände oss i detsamma en stark vind från land: den hade förut kommit från hafvet. Det var omöjligt att härutinnan misskänna Guds beskydd. Vi tillfatte alla våra segel, och kommo med förundransvärd lätthet öfver banken och de brännigar, hvilka, då vi seglade in, fatt oss i så stor fara. Våra fiender, som trodde att vi der skulle lida skeppsbrott, hade kommit ända ut på yttersta

sta udden, att vänta och nedgöra oss der. Men vinden fortfor att vara oss gynsam, och slupens förståf, som var hög, klöf vågorne så väl, att ingen droppa vatten gick öfver den.

Knappt voro vi fria från fara, förrän man märkte att den tappra bagaren, som så väl försvarat oss, blifvit särad af ett giftigt vapen. Hans sär var ofvanföre näveln; köttet var redan svartnat. Jag skar omkring saret att förekomma giftets spridande, men den snärta jag härigenom förorsakade honom blef fåfång; han dog korrt derpå, och vi kastade honom i böljorne. Vi öfverräknade vårt folk och funno att sexton man voro förlorade, af hvilka elfva blifvit dödade på stranden. Vi beklagade de fyra olyckligas öde som vi måste lemna i byn. Ingenting var mera sorgligt för oss än den nödvändighet som tvang oss att öfvergifva dem. Dock är fannolikt att de icke häraf ledo, emedan de redan förut voro dödade.

Vi seglade fördevind längs kusten. Våra matförråder bestodo af åtta höns och något ris; de blefvo utdelade mellan femtio man, så många voro vi ännu. Men då hungren snart infann sig måste vi åter gå i land. Öboarne, som i stor myckenhet voro församlade på landet, tog flykten vid vår ankomst. Vi hade inhämtat en så ryslig erfarenhet af dessa vildars grymhet, att vi icke hoppades af dem bekomma någon proviant; men vi funno åtminstone sött vatten, och på de närliggande klipporne ostron och muslor, hvilka vi med så mycket större begärlighet förtärde,
som

fom vi hade peppar att krydda dem med. Jag hade deraf köpt en hattkull full, i den by der våra matroser blifvit kvarlemnade.

Sedan vi ätit oss mätta och hvar och en fyllt sina fickor, återvände vi till slupen, med två små tunnor fulla af friskt vatten. Jag föreslog, då vi åter gingo till segels, att vi skulle hålla längre ut från land, på det vi måtte få styra en rakare cours, och detta råd följdes; men vinden som började att tilltaga, ökade sig om natten till en storm. Emellertid var den fruktan och de mödor den förorsakade oss, en stor Guds nåd; om vi fortfarit att följa kusten åt, hade vi icke kunnat undgå att söka hamn vid en annan vattenhämtnings-plats, som företer sig på samma ö; vi skulle der hafva funnit grymma fiender, som för någon tid sedan förklarar Holländarne krig, och redan dödat många af dem.

I gryningen, sågo vi trenne öar framför oss. Vi beslöto att landstiga, fastän vi icke ansågo dem bebodda; men man smickrade sig att derstädes finna någon föda. Den till hvilken vi kommo var full af ett slags rör som man kallar bambu, och hvilka äro så tjocka som ett ben. Vi togo åtskilliga deraf, och genomstungo deras leder med en pinne, undantagande den nedersta; vi fyllde dem med sött vatten och tillslöto dem med proppar. Härigenom bekommo vi ett tillräckligt förråd af dricksvatten i vår slup. Der fanns också palmträ, hvilkas toppar voro så mjuka att de kunde ätas. Man öfvervandrade hela ön utan att kunna finna några andra födoämnen.

En dag då jag befann mig vid foten af ett tämligen högt berg, kunde jag icke emotstå min hög att uppliga på desfs spets, i det osäkra hopp att göra någon upptäckt, som kunde blifva nyttig vid bestämmandet af vår kosa. Vi sökte efter orter der Holländare nedfatt sig i desfa länder. Jag tyckte att denna omsorg i synnerhet rörde mig och att alla mina olyckskamrater hade sina ögon fästade på mig. Men som jag aldrig förut hade varit i Ostindien, och icke hade hvarken compass eller andra sjöinstrumenter, kunde jag ingenting uträtta till slutande af vår jämer.

Då jag var på bergets spets förlorade sig mina blickar i den vidsträckta rymden mellan haf och himmel. Jag kastade mig på knä med sorgset hjerta och bad Gud med suckar och en ängslan, som jag icke kan beskrifva. Då jag var färdig att sliga ner, såg jag mig ännu en gång omkring. Jag tyckte mig se skyarne drifva öfver land, och upptäckte straxt derpå tvenne höga berg, som syntes mig blå. Jag påminte mig, att jag i Hoorn hördt Wilhelm Schouten, som gjordt flere refor på Ostindien, säga, att vid Javas udde voro tvenne berg som syntes blå. Vi hade under seglandet till denna ö alltid haft Sumatra till venster, och desfa berg lågo nu till höger. Jag såg mellan dem en öppning, i hvilken jag icke kunde skönja land, och jag visste väl att Straat-Sunda var belägit mellan Java och Sumatra. Desfa betraktelser öfvertygade mig att vi hade styrt rätt.

Jag

Jag nedgick ganska glad och omtalade för Rol att jag sett de begge bergen. De syntes icke mera då jag gjorde honom denna berättelse, emedan molnen betäckte dem. Men jag tillade hvad jag af Schouten fått veta i Hoorn, och grundade min förmodan på åtskilliga andra anledningar. Rol fann den sannolik. "Lät oss," sade han, "samla vårt folk och segla ditåt." Då folket erhöillo denna tillsägelse skyndade de att bringa vattenfaten, bamburören och ett förråd af palmtoppar om bord. Man gick till segels och vinden gynnade vår affigt. Vi styrde rätt på öppningen mellan de begge blåa bergen, och rättade om natten vår kosa efter stjernorna. Omkring klockan 12 fingo vi se en eld som vi höllo för en skepps-fyr, men det var Dwars-in-de-Weg, en ö, som ligger midt i farvattnet. Sedan vi seglat förbi den, sågo vi ännu en eld på den andra sidan, och flere anledningar väckte den förmodan att den af fiskare blifvit upptänd.

Dagen derpå om morgonen blefvo vi uppehållna af lugnt väder. Vi voro, utan att veta det, på kusten af Java. En matros, som uppligit i masten, ropade genast att han såg tjugotre skepp. Vår glädje vid denna underrättelse kan icke uttryckas; alla fägnade sig högeligen deråt. Man skyndade att lägga ut årorne, emedan vinden var svag, och rodde till denna flotta. Detta var ett nytt bevis på himlens beskydd; ty eljest hade vi seglat till Bantam, hvarest vi icke blifvit väl emottagna, emedan detta lands Konung var i krig med vår nation; nu kommo

vi i desz ställe, genom Försynens besynnerliga nåd, midt ibland våra landsmän och vänner.

Desse tjugotre skepp voro Holländske och anförde af Fredric Houtman Alemaar. Han befann sig då i sitt galleri, hvarifrån han med sin kikare betraktade oss. Förundrad öfver våra segels besynnerlighet och otålig att veta anledningen till en så ovanlig takling, skickade han sin slup emot oss att göra sig underrättad hvilka vi voro. De som voro i den igenkände oss: vi hade på en gång seglat från Texel och icke skiljts åt förrän i Spanska sjön. De togo mig och Rol i slupen till sig, och förde oss om bord på Amiralens skepp, hvarpå vi genast blefvo honom föreställda. Sedan han betygat den glädje han hade af att återse oss, lät han, emedan han väl såg hvad vi till en början behöfde, duka sitt bord och satte sig med oss. Då jag fick se bröd och kött, blef jag så rörd att jag började gråta, och orkade nästan intet äta deraf. Våra olyckskamrater kommo om bord på andra skepp i samma flotta.

Amiralen lät oss berätta våra öden, som han med största förundran afhörde; sedermera lät han oss gå om bord på en jakt, för att segla till Batavia. Vi voro ännu till antalet femtio, och ankommo dit dagen derpå. De vänner vi råkat på flottan, hade gifvit mig och hela min besättning kläder. Vårt intågande i staden skedde i god ordning. Vi begåfvo oss till kommanderande Generalen Jan Peter Pohens hus. Han hade icke blifvit underrättad om vår ankomst

komst, men emottog oss med mycken vänlighet då vi lätit anmäla oss. Jag berättade med få ord våra öden.

Generalen, som uppmärksamt afhördt min berättelse, sade, då jag slutat: "Det är en stor olycka, hvad kan man göra dervid? . . ." Sedan sade han till en af sina tjenare: "Bär hit guldskaalen . . ." Han lät fylla den med Spaniskt vin, sägande: "Kapiten, jag önskar er mera lycka; jag dricker er skål . . ." Han tillade: "blif här och ät middag med mig. Jag ämnar i natt afresa till armeen vid Bantam. Ni kan emellertid blifva här till dess jag skickar efter er, eller sjelf återkommer." Han drack också Rol's skål.

Jag hade ännu några samtal med honom. Samma natt afreste han till Bantam. Under hans frånvaro fortforo vi att i åtta dagar, enligt hans befallning, äta vid hans bord. Ändtligen fick han läglighet att använda oss och väntade icke till dess han blef påmint derom. Han befälte mig komma till Bantam; och utnämde mig till Kapiten på skeppet *Bergeboot*. Tvenne dagar efteråt utnämde han också Rol till en passande civil befattning på samma fartyg. Vår glädje var ganska stor, då vi på detta skepp bekommo äfvenså goda tjänster som de vi haft på Niewe-Hoorn. —

Bontekoe seglade sedan till Molukerne; Rol blef Kommendant på en skans i Amboina, och dog der. Bontekoe var med vid åtskilliga expeditioner, och afreste till Europa den 6:te Februari

bruari 1615. Efter en besvärlig resa återkom han till Zeland den 15:de November. Han besatte sig i sin födelseort Hoorn, förde der en exemplarisk lefnad, och dog, högaktad af alla dem som känt honom.

—

Ätta Engelska Matrosers kvarlemnande på Grönlands kust år 1630.

Engelska Kompaniet utfände 1630 trenne skepp att fånga valfiskar på Grönlands kust. Ett af fartygen, som hette *Salutation*, och hvilket uppfyllt sitt ändamål, befann sig nu på ett ställe af kusten, som var namnkunnigt för de sköna dåshjortar der funnos; Kapiten utfände slupen med åtta man, för att jaga. Man gaf dem tvenne hundar, några bössor, två lanfar och elddon.

Den 15:de Augusti afgick slupen med vackert väder, och kom till lands efter fyra timmars tid. Sedan matroserne skutit fjorton dåshjortar, voro de ganska trötta, så väl af jagandet som af röende, de satte sig derföre att äta; men som natten nalkades beslöto de att stadna kvar till påföljande dagen, emedan de ansågo farligt att gifva sig ut i mörkret.

Om morgonen var luften tjock och en stark sydlig vind uppkom, hvarigenom drifisar lade sig mel-

mellan landet och skeppet, hvilket tvingade detta senare att flytta sig ett stycke längre ut till sjös, så att slupens besättning icke mera kunde se det. Detta oroadе dem något; de anslågo nu sakraft att längs stranden begifva sig till *Green-Harbour*, hvarest ett af de andra skeppen hade sin station och förblifva der till dess de kunde få höra något om sitt eget skepp, hvilket, som de trodde, blifvit instängdt af isen.

Detta beslut verkställdes, de följde kusten åt, och dödade ännu åtta dåshjortar, som de lade om bord på slupen; men då de den 17:de ankommit till *Green-Harbour*, funno de med största sorg att skeppet var borta. Denna äfvenså oförutsedda som ledsamma händelse förundrade dem så mycket mer, som de visste att skeppen icke hade proviant nog om bord att företaga återresan till England.

Emellertid återstodo icke mer än tre dagar af den bestämda tiden, efter hvilkens förlopp skeppen skulle afresa från Grönland, och Engelmännen insågo alla farliga följder af ett för långt dröjsmål, derföre beslöto de att med största skyndsämhet uppsöka *Bell-Sound*, som var utfatt till skeppens allmänna mötesplats. Att lätta slupen, och derigenom kunna komma så mycket fortare, kastade de hela sin jagt i hafvet. Från *Green-Harbour* till *Bell-Sound* trodde de afståndet vara omkring sexton mil: de kommo samma afton till *Cap Nefs*, som de anslågo ligga halfvägs. De blefvo tvungne att gå till ankars på ett tämligen säkert ställe mellan tvänne klippor, emedan

ett så starkt töcken uppkom, att de icke kunde se en aln omkring sig. Dagen derpå vid middagstiden klarnade vädret; de fortforo att ro utan att upptäcka Bell-Sound, emedan de kommit för sydligt. Man kan icke undra på detta misstag då man ihogkommer att de icke hade någon compass, och att ingen af dem riktigt visste vägen.

Efter något rådslående funno de att de voro komna för långt i söder, och fastän Konstapeln William Fakely ganska envist påstod motsattsen, vände de sig åter nordvardt, hvilket var deras rätta kosa, och ankommo på två mils afstånd från den udde de sökte. Luften var då ren så att hela kusten väl syntes; men Fakely, som noga betraktade den, sade dem med hetta att de bedrogo sig och att det ställe på hvilket de nu voro icke ägde den minsta likhet med Bell-Sound. Ändtligen lyckades han att ännu en gång narra dem söder ut, hvilket blef orsaken till alla de lidanden de sedan måste uthärda.

Sedan de länge rodt, blefvo de öfvertygade att Bell-Sound icke kunde vara söder om det ställe der de befunno sig, och beslöto att återigen taga kosan åt nordn, hvilket så mycket förargade den envisa Konstapeln att han icke ville arbeta. Slupen drefs med vinden som var tämligen stark och de befunno sig den 21:sta vid Bell-Sound.

Nu blefvo de fullkomligen öfvertygade, icke allenast derom att detta ställe var Bell-Sound, utan också detsamma från hvilket de afägsnadt sig

fig några dagar förut, och William Fakely kunde icke neka dertill. De sökte nu säker hamn åt slupen, hvar på tvenne matroser gifvo sig på vägen till ett skjul, som på tio Engelska mil derifrån var uppbyggt, att efterse om de der tilläfsventyrs kunde råka något manskap af skeppens besättningar; men de hade ringa hopp derom, emedan vinden hade varit god och tiden för deras dervaro var försluten. De återkommo också, som man fruktat, utan att hafva råkat någon; emellertid beslöto de att icke spara sin möda, utan söka på alla ställen der skepp kunde stadna, och öfverenskommo därför att fara till Bottle-Cove, som ligger omkring trenne mil på andra sidan Bell-Sound. Dit ankommo de den 22:dra med äfvenså liten framgång, och hade således numera ingen hjälp att hoppas.

Sedan de gjordt alfvarlamma och bedröfvande betraktelser öfver sin belägenhet, blef resultatet deraf, att de borde vänta allt af Försynens beskydd och beslita sig att med mod möta de svårigheter och den brist som hotade dem. Emellertid ville de göra allt hvad de kunde att skydda sig för vintern och det elände de emotsågo, emedan de icke hade hvarken mat eller varma kläder. De insågo att de först och främst borde skaffa sig föda, och beslöto därför enhälligt att återvända till Green-Harbour, att, vid första tillfälle, der jaga.

Den 25:te Augusti gingo de i slupen, och gifvo sig på vägen till detta ställe med en god vind, som inom tolf timmar framförde dem.

De

De nedfatte sina åror i jorden och utsträckte ofvanpå dem slupens segel, hvarigenom de bekommo ett slags tält, under hvilket de hvilade denna natt. Som vädret var ganska vackert, såfvo de litet, och gingo tidigt om morgonen till Coles-park, emedan Thomas Ayrei vifste, att derstädes fanns mycket villebråd. Samma dag dödade de sju hjortar och fyra björnar, som de ämnade gömma till vinterföda.

Som vädret blef ganska mulet och otjenligt till jagt, återvände de till Green-Harbour, der de uppsatte ett tält af sina åror och sitt segel, och såfvo ganska väl den natten. Dagen derpå, då vädret var vackert och klart, kvarstodnade Jean Daves och William Fakely att laga mat åt de andra, som gingo i slupen och åter begåfvo sig till Coles-park. De dödade der, på en kort stund, sex hjortar, och sågo en till som betade på en backe; men som vädret mulnade, ville de icke gå uppåt höjderne, utan blefvo vid bergets fot, hvarest de äfven samma dag, ytterligare dödade sex hjortar. Vid nattens annalkande, då det började blåsa och regna, skyndade de sig att återkomma till sitt tält, i hvilket de förblefvo hela den följande dagen, som var ganska kall, fuktig och stormig.

De funno på stranden en annan slup, tillhörande Kompaniets skepp, som alltid lemna två eller tre efter sig. De lastade sina förråder i begge fartygen och delade sig i tvenne hopar, för att transportera dem till Bell-Sound, hvarest de beslutit öfvervintra. Nattens annalkande hindrade dem

dem att afresa samma dag; och som den följande var en söndag, beslöto de att icke heller då gifva sig åstad, utan hålla Sabaten helig. Måndags morgonen afreste de med god vind och vackert väder, men kunde likväl icke hinna mer än halfva vägen. Om tisdagen kommo de till Bottle-Cove, och som vinden var ganska stark, förblefvo de der till dagen derpå. Emellertid började den blåsa med mycken häftighet, sjögången blef så hög att deras slupar, som stötte emot hvarandra, snart blefvo fulla af vatten, och deras förråder, icke allenast våta, utan till någondel förda öfver bord. Matroserne blefvo således tvungna att gå i vattnet för att upptaga dem, och ösa sluparne, som de uppdrogo på land. Ändtligen ankommo de dock den 3:dje September, sedan vädret blifvit vackrare, till Bell-Sound. Deras första omsorg blef att aflasta matförråderne och föra dem till det ställe der de ämnade vistas öfver vintern. Det var ett slags hus, som Holländare, hvilka för sitt fiskes skull uppehålla sig på denna kust, uppbygdt. Det var af timmer, väl hopfatt och täckt med tegel; det var åttatiosot långt och femtio bredt, och begagnades vanligen af tunnbindare, under det de arbetade på de fastagers hopfattande, i hvilka tran skulle tappas.

Vädret hade blifvit ganska kallt och frosten stark; man kunde icke tänka på några ytterligare resor till Green-Harbour, af fruktan att fundet skulle bli så fullt af is att man icke kunde återkomma. Landvägen var så elak och bergaktig

aktig att man icke vågade taga den. Engels-
 männen hade således ingen annan utväg än att
 på närmare håll jaga hjortar, och för öfrigt gö-
 ra sin boning så varm och tät som omständighe-
 terne kunde medgifva. Till den ändan beslöto
 de att bygga ett litet hus inuti det stora, af brä-
 der och bjelkar, som de hämtade från en annan
 i granskapet uppfatt byggnad, hvilken vanligen
 begagnades till trankokning. Från desz spisar
 och skorstenar togo de tegel, och voro äfven
 så lyckliga att de funno fyra tunnor god kalk,
 som, blandad med sjösand, utgjorde ett förträffligt
 murbruk.

Tvenne väggar af sitt nya hus gjorde de af
 tegel, men, sedan detta trutit, de tvenne andra
 af timmer; utomkring väggarne uppreste de stol-
 par, på hvilka de spikade bräder, afståndet mel-
 lan dessa begge väggar, fyllde de med murbruk,
 som de väl packade; härigenom blef den yttre
 luften aldeles utestängd, och detta rum ganska
 varmt.

Taket var betäckt med bräder, så tätt lag-
 de, att intet drag kunde äga rum; en öppning
 var dock lemnad, genom hvilken skorsten ut-
 gick öfver begge taken. Dörren betäckte man
 med hudar; af sådane tillagade man också ganska
 varma och tämligen beqvämliche fangar. Till
 bränse nedhöggos sju gamla odugliga slupar, som
 lågo på stranden. Af dem och annan ved som
 de hopsamlade, erhöilo de ett så tillräckligt för-
 råd, att de, oaktadt beständig eldning i åtta må-
 naders tid, icke råkade i brist.

Den

Den 12:te September inkommo några flytisar i fundet, på en af hvilka de sågo tvenne skjälar somnade. De fette sin slup i sjön, togo en gammal harpun med sin lina, som de funnit, och nalkades så sakta, att desä djur icke vaknade, förrän de voro dem helt nära. Då gaf William Fakely den äldsta ett så säkert hugg, att detta djur icke kunde blifva fritt för harpun, hvarigenom man fick tid att med lansarne döda det. Man dödade äfvenså den yngre, hvars kärlek för sin mor var så stor, att han sam bredevid slupen, sedan man lagt denna deruti, och visade icke minsta hog att frälsa sig. Man förde dem till stranden, och deras kött befanns, sedan det blifvit stekt, ganska godt.

Den 15:de September såg man många andra skjälar i fundet; men som de voro ganska skygga, kunde man icke fånga mer än en enda.

Omkring den 10:de October ökades kölden betydligt, och hafvet blef fruset så långt som ögat kunde sträcka. Engelsmännernes kläder började att blifva ganska trasiga. De gjorde sig synålar af fiskben, och tråd af gamla rep, hvarmed de sedan, så godt de kunde, hopsyddo dem. Af bly, som de funno i trankokeriet på en panna, gjorde de sig en lampa. De fyllde den med skjältran, gjorde sig en veke, af uppsnodda rep, och bekommo derigenom ljus i sitt boningsrum, hvilket under de långa nätterne var dem en stor tröst.

De hade nära intill sig en bäck, som nedlöt från en backe; och ända till Januari månad
be-

bekommo de vatten från densamma, derigenom att de hvar dag sönderflogo isen; men vid denna tid blef kölden så stark att de måste taga sin tillflykt till snövatten.

Redan vid slutet af September månad hade de funnit, att de icke vidare kunde öka sitt matförråd, med mindre de icke händelsevis kunde få skjuta några björnar, och de beslöto derföre att på följande sätt spara det: de skulle icke äta kött mer än fyra gånger i veckan, de öfriga tre dagarne skulle de nöja sig med valfskspäck, som man, sedan fettet blifvit urkokat, kastat på marken. På detta sätt lefde de i trenne månader, och indrogo sedan ytterligare köttet för en dag i veckan, då deras förråd mer och mer började minskas. Som de fruktade att också veden skulle tryta, stekte de på en gång mycket hjortkött och lade det i en tunna, men något deraf läto de förblifva rått, att om Jul och andra stora högtidsdagar kokas och ätas varmt.

Från den 14:de October till den 3:dje Februari sågo de icke solen; men månen sken ganska klart så ofta himlen icke var mulen. I allmänhet är luften om vintern i detta land ganska töcknig och tung. I början af December upphörde dagsljuset alldeles och de lefde i en beständig natt ända till den 20:de Januari, då gryningen småningom åter tändes.

Pelham, hvars uppgifter man följer, säger att de icke hade någon almanacka, men använde så mycken uppmärksamhet på tidens beräk-

räkande, att deras kalkul, då skepp året derpå ankommo, befanns ganska riktig

Mot slutet af Januari föllo de nästan i för-tviflan, då de funno att de endast ägde kött för sex veckor. Den 3:dje Februari kom en björn-hona, som sökte efter föda, fram till deras bo-ning med sin unge. Långt ifrån att häraf skrä-mas gingo de ut och dödade henne; men ungen kom undan.

Efter denna, i deras omständigheter så lyck-liga fångst, gingo Engelmännerna in att värma sig, derpå gingo de åter ut att slå björnen, höggo den i stycken och buro den in i sin boning. De lefde deraf i tjugo dagar, och detta kött sma-kade dem bättre än hjortköttet. Det är märk-värdigt att deras skinn vid denna tid fjällade sig och föll af. Pelham anmärker att denna skinn-ombytning var honom ganska hälsofarlig. Han säger, att han med ett nytt skinn bekom nya krafter, och att han var som en man, hvilken uppstått från en svår sjukdom.

Engelmännerna dödade sedermera några an-dra björnar, bland andra en som var åtminstone sex fot hög. De stekte deras kött på trädspett, och kokade äfven stycken deraf i en panna, som de funnit i trankokeriet. Detta kött syntes dem så godt som det bästa oxkött, och som de nu hade födoämnen i öfverflöd, åto de tre eller fy-ra gånger om dagen, och återfingo snart styrka och hälsa. Dagarne blefvo beständigt längre, vädret blef mildare, och de började fånga myc-ket fogel; men den 16:de Mars förlorade de en

af sina hundar, som icke återkom, och de kunde icke upptäcka hvart han tagit vägen. De sågo vid denna tid en stor myckenhet räfvar, de utlade snaror för dem och fångade omkring femtio stycken.

Den fogel som är vanligast vid Bell-Sound, ditkommer om våren att värpa på bergen och der utkläcka sina ungar, han föder sig af fisk, och är ungefärligen så stor som en anka. Hans fötter sitta så långt bakut, att han, då han faller på marken, icke förmår stiga upp igen. Vattnet synes också derföre vara hans naturliga element. Man tog desä foglar i fällor af valfiskben. Deras skinn voro, sedan de blifvit uppstoppade, en god läckmat att fånga räfvar med.

Vädret blef ganska varmt i Maj månad, och Engelsmännen utgingo alla dagar att genom jagande anskaffa lifsmedel; de fingo likväl ingenting; den 24:de tog deras hund upp en Råbock, men han hade blifvit så fet och lat, att han lät den gå ifrån sig.

Samma dag funno de på höjderne en stor myckenhet ägg; de medtogo trettio stycken och ämnade dagen derpå återkomma att bättre förse sig; men vädret blef så kallt att de måste hålla sig inom sitt hus, och kunde icke en gång som vanligt uppliga på de närmsta bergen att efterse om ifen brutit sig i fundet; äntligen inträffade dock denna händelse, och den blef af en ostlig vind bortförd ur fundet.

Den 25:te Maj, då de för köld skull höllo sig inne i sitt hus, ankommo tvenne skepp från
Hull

Hull till fundet. Som desla fartygs besättningar visste, att några man året förut blifvit qvarlemnade, skickades slupen genast i land att inhämta upplysning om deras öde. Det första de nykomne fingo se, var slupen, som de qvarlemnade Engelsmännenne lagat i ordning, att dermed, vid inträffande vackert väder, afresa på skjäljagt. De blefvo häröfver ganska förundrade, emedan de nästan icke hade något hopp att finna sina landsmän vid lif. De framgingo till huset och upphofvo några rop då de kommo det nära. De blefvo på ett behagligt sätt öfverraskade då de hörde att man inifrån svarade dem; det var Thomas Ayres, hvilken var i den yttre byggnaden, som hade svarat dem.

De hörda rösterna väckte mindre glädje än förvåning hos dem som voro inuti det inre huset. De stego upp med största skyndsamhet, och kommo alla ut. Deras utseende var ganska eländigt, de voro alldeles svarta af rök, och af deras kläder återstod intet annat än trasor. Sedan den första förvåningen var öfver, omfamnade deras uppkomna kamrater dem med högsta glädje och följde dem i deras boning, hvars förnuftiga tillställning de beundrade. Man fagnade dem med de rätter der funnos; de drucko hvardera ett glas vatten och åto af stekar som för fyra månader sedan blifvit stekte.

Då de en stund varit i detta hus och betraktat alla de utvägar deras kamrater användt att skydda sig mot kölden, gingo de alla om bord på ett af skeppen, der Petham och hans

kamrater ganska väl blefvo emottagne. Tvenne dagar efter ankom det fartyg till hvilket de hörde till fundet, och hvar och en återtog sin post. De afreste från detta land den 20:de Augusti och ankommo till England efter en lycklig resa. De blefvo af Kompaniet belönade för hvad de i desz tjenst, medelst detta qvarlemnande och deraf följande brist, lidit. De återvunno snart sin hälfa fullkomligen, men kunde med största svårighet åter vänja sig vid bröd och starka drycker.

Åtskilliga Holländares öde, som med eget samtycke blifvit qvarlemnade på en ö nära Grönland och vid Spitzberg, att der tillbringa vintern, åren 1634 och 1635.

Då det Holländska Grönlands-Kompaniet beslutit att göra så många upptäckter som ske kunde i det land, från hvilket det bekommit sitt namn, och der låta anställa observationer öfver väderleken och andra märkvärdigheter som kunde lända astronomien och handeln till fördel, erbödo sig sju starka, modiga sjömän att der tillbringa vintern, och hålla en dagbok öfver allt hvad derstädes tilldrog sig.

Man

Man lemnade dem derföre, att fullgöra detta löfte, på ön S:t Mauritius eller Mayen, den 26:te Augusti 1733. Den 27:de märkte de sju sjömännerne, att der icke var någon natt. Den 28:de föll mycket snö; de delade fins emellan en half mark tobak, som skulle räcka en vecka. Solens värma var ibland om dagen så stark att de måste aftaga sina kläder. Då väderleken tillät uppklefvo de för ro skull på ett berg nära sin boning. Ön var bebodd af en stor myckenhet fiskmåfar. De plockade alla dagar gräs, hvilket de åto som fallat. En natt blefvo de skrämde af ett ohyggligt buller, det var likfom om någonting af en ofantlig tyngd fallit brevedid dem på jorden: men de kunde icke, oaktadt allt bemödande, upptäcka anledningen dertill. Den var troligen någon ganska stor ismasfas fall i hafvet.

Mot slutet af September blef väderleken, som hittills varit drägelig, stormig och kall. Kalla regnkurar och frost gjorde att gräset ruttade.

Under de första dagarne af October funno Holländarne på öns södra sida en skön källa af klart vatten. Frösten blef snart så stark att isarne på dammar och kärr buro. Der kom sedan en så häftig storm att de fruktade det deras hus skulle blåsa omkull. Vindarnes raseri och hafvets ohyggliga donande hindrade dem att sofva.

Kölden tvingade dem snart, icke allenast att göra eld utan äfven att hålla sig inom hus. Då de tvättat sitt linne måste de hänga det framför elden

elden att torkas, ty utom dörren blef det inom ett ögonblick så hårdt som träd. De befunno sig ganska trötta och började att plågas af yrhet i hufvudet.

Snön föll i ymnighet, och en tunna björnkött frös som icke stod mer än tre alnar från elden. De utgingo, väpnade med harpuner, lansar och andra vapen, i affigt att anfälla två valfiskar som blifvit liggande på stranden; men vattenet steg så hastigt att de åter kommo sin väg, ehuru de redan bekommit några får.

Den 19:de sågo de strandens norra sida be-
räckt med is, och fastän solen ännu uppsteg öf-
ver horisonten sken den icke öfver den kulle,
vid hvars fot de, att deraf hafva skygd, uppfatt
sitt hus. Dem syntes som isarne ökat sig ute på
hafvet. Vinden fortfor att vara ostlig och snö
föll alla dagar, ehuru solen emellanåt sken och
vädret var vackert. Kölden tilltog allt mer och
mer och blef så stark att den spräckte flere kärl
som innehöllo dricksvaror; viken och hafvet voro
frusne så långt som ögat kunde sträcka.

De förföljde ofta björnar men kunde icke
döda mer än några stycken af dem, hvilkas kött
de stekte. Deså odjur är så starka att de sprin-
ga långa stycken sedan kulan gått tvärsigenom
dem. De kommo om nätterne i så stort antal
omkring huset, att Holländarne ansågo farligt gå
ut. De blefvo tvungne att upptända stora eldar
i sin källare på det icke öl och andra dricksvaror
måtte förfrysa. Från November månads bör-
jan visade sig sällan fiskmåsar, källan frös allde-
les

les och Holländarne måste betjena sig af sinält
snö.

Efter den 19:de blefvo dagarne så korrt
och så mörka att de icke kunde läsa eller skrif-
va i sitt hus, hvilket gjorde dem ganska ledsna.
Denna månadens slut och början af December
var så mild, att de började hoppas det vintern
icke skulle blifva mycket strängare än den van-
ligen är i Holland; men den 8:de förnyades köl-
den med en nordostlig vind, och isar visade sig
på alla håll i myckenhet.

Dagen räckte i fyra timmar; men vädret
var nästan hela månaden så elakt, att de icke vå-
gade sig utom sitt hus.

De började det nya året så muntert som
omständigheterna tilläto och gjorde hvarje dag
ordentligen bön. Kölden var utomordentligt
stark, och de isar hvaraf viken betäcktes syntes
dem som branta backar, så tjocka och hopvräkt
voro de. De sågo den 13:de en björn, och en
af dem fällde honom med ett enda skott till
marken, de drogo honom med rep in i sitt hus,
från hvilket de icke mera vågade sig att gå ut.
Den blef efterhand uppäten och ansedd som en
läckerhet, af folk som icke på länge bekommit
annat än salt kött.

Under hela Januari fortfor snön att falla
ymnigt, frosten var ganska sträng och de hade
mycket oväder, hvilket räckte framåt Februari.
Den 16:de i samma månad sågo de en hök och
tvenne foglar som liknade gäfs, men ingendera
kom inom skotthåll. Äfven björnarne blefvo,
lik-

likfom de varit underrättade om sina kamraters öde, så skygga, att man icke utan på ganska långt håll kunde få se dem. Vädret var under den öfriga delen af denna månad ganska ombyttigt; sydliga vindar medförde stundom töväder, men nordosten, som efterträdde dem, åter stark köld och frost.

I Mars var vädret, ända till den 11:te, ganska ombyttigt. Men då blef det lugnt och behagligt, och solen som visade sig från den 1:sta åstadkom någon värma; detta räckte så länge som vinden var sydlig. Holländarne dödade en björn, och saltade det kött de icke genast kunde äta. Det färska köttet var dem då ganska nyttigt, af hvad slag det än kunde vara, emedan de alla voro mycket plågade af skörbjugg. Derföre gladdede de sig ockfå, då de kunde fånga några räfvar i sina fallor. Vädret var tämligen vackert hela denna månad och luften ofta klar; men tilltagande sjuklighet och brist på tjenlig föda, gjorde dem ganska nedslagna. De sågo i viken valfiskar af ofantlig storlek och i sådan myckenhet, att de, i fall de ägt förmåga dertill och nödiga redskap, hade kunnat göra en indrägtig fångst. De sågo ockfå mycken annan fisk.

Den 3:dje April voro de redan så ansatte af skörbjugg, att icke mer än två af dem kunde gå: de dödade sina begge sista kycklingar och gäfvo dem till sina kamrater, i hopp att denna lilla förfriskning skulle skänka dem någon lindring. Största delen af denna månad sågo de alla dagar många valfiskar; men luften var ännu ganska kall,

kall, emedan vinden blåste från nordost. De kunde icke gå ut ur sin boning, emedan deras sjukdom beständigt tilltog. Den 16:de dog den som de kallat sin Secreterare och som alltid skrifvit Journalen. Något regn kom med fydlig vind. Deras belägenhet blef så beklagansvärd, att den enda som ännu orkade röra sig, med största möda kunde gå.

Se här hvad han sjelf säger derom i Journalen: "Vi äro nu stadde i det mest ömkeliga tillstånd. Ingen af mina kamrater kan hjälpa sig sjelf, ännu mindre de andra; hela tyngden hänger således på mig. Jag skall göra min skyldighet så länge Gud förunnar mig krafter dertill. Jag ämnar hjälpa vår Kommendant att komma utur kojän. Han tror att han derigenom skall få någon lindring; han kämpar med döden. Natten är mörk, vinden blåser fydlig." Den 23:dje dog deras Kommendant. De dödade sin hund den 27:de och bekommo deraf ett dåligt mål. Natten var vacker fastän vädret var mulet, det töade. Den 28:de var viken ren för is. Den 29:de var himlen mulen och den nordliga vinden blåste hårdt. Om natten sprang den på nordost och blef ännu häftigare. Den 21:sta var vädret vackert och solen sken.

Journalen slutade med denna dag. Sista styckena deraf äro knappt läsliga: det är fannolikt, att den som skrifvit, icke mera orkade föra pennan, utan gick i sin säng och befallte sin själ i Guds händer.

Så snart flottan kom till St: Maurits-ön, som inträffade den 4:de Juni 1634, skyndade man sig att landstiga, för att besöka de quarlemnade, ehuru man redan misströftrade om deras öde, då ingen af dem infann sig på stranden. Då man inkommit i huset fann man desse olyckliga döda i sina fångar. Man höll sannolikt att de som öfverlevat Secreteraren, blifvit döda i början af Maj månad; man fann hos en af dem ett stycke bröd och ost, hvaraf han utan tvifvel ätit korrt före sin död. Bredevid den andras fång stod en dosa med salfva, och man kunde förmoda att han dermed gnidit sina tänder och tandkött, ty man fann hans hand förd till munnen, han hade också en bönbok hos sig.

Man kan icke utan att rysa betänka desse olyckligas beklagansvärda belägenhet, som sålunda, utan att kunna bistå hvarandra, omkommo. Det är troligt att de med litet lif lefde till dess kölden alldeles medtagit deras naturliga värma; de som lefde längst voro visserligen de mest olycklige. Hufvudorsaken till deras undergång var skörbjugg, hvaraf de blefvo anfallne, derföre att de icke hade någon annan föda än salt kött. Denna sjukdom gjorde deras lemmar obrukbara, de blefvo oförmögna att taga sig någon motion, hvarigenom deras blod kunde hållas i rörelse; alla delar af deras kropp styfnade efter hand och kölden fullkomnade deras förstörelse. Emellertid hade de icke genom den omkommit, om de kunnat röra sig och motstå den sjukdom som dödade dem.

Högsta befälhafvaren på eskadern befällte, att man skulle lägga dem i likkistor och betäcka dem med snö, till dess en blidare väderlek tillåte att öppna jorden; så snart den något mjuknat, gräfde man deras grafvar. Ändtllgen blefvo de Midfommarsdagen, med stor högtidlighet och artillerisalfvor från alla skeppen, begrafne.

Samma flotta som lemnat de sju olyckliga, hvilkas beklagansvärda slut vi berättat, på ön S:t Mauritius, lemnade sju andra sjömän i en vik på norra sidan af Spitzberg.

Den 30:de Augusti 1633, genast efter flottans afresa, började de samla en tillräcklig myckenhet af proviant, att deraf lefva till dess deras landsmän följande året skulle återkomma. De jagade ofta och med lycka, renar, samt fångade mycken sjöfogel. De funno också åttkilliga örter som voro ganska hälsofamma för dem.

Då väderleken tillät, gjorde de små refor till lands och sjös; de försökte också att fånga valfiskar i vikarne på öns östra kust.

Den 3:dje October förbådades den stränga kölden genom alla foglars försvinnande, efter denna tid ökades den beständigt. Den 13:de hade redan is till tre tums tjocklek frusit på deras dricka i faten, och det utgjorde snart, ehuru det icke låg mer än några alnar från elden, endast en hårdfrusen masfa af is. Holländarne hade huggit hol på isen och utlagdt nät till fiske, men kölden var så stark att isen inom tvenne timmar frusit två fot tjock i detta hol.

Den

Den öfverdrifna kölden tvingade dem att nästan beständigt ligga i sina fångar, fastän de hade både spis och kakelugn. De voro ibland tvungne att uppfliga och genom häftig rörelse söka att bibehålla sin inre värma.

De sågo ovanligt lysande och starka nord-sken, och andra meteorer som syntes uppkomma från isbergen.

Den 3:dje Mars stridde de mot en förskräckligen stor björn. En af dem var vid detta tillfälle på vägen att omkomma. Björnen, som blifvit uppretad af de skott han bekommit, sprang på en matros som ville sticka honom med sin lans, slog omkull honom, och hade, om de andra icke i detsamma kommit till undsättning, säkert ihjälrisvit honom.

Sedan de utstätt många mödor och mycken brist, fingo desse sjömän, den 27:de Maj 1634, det nöjet att se en båt inkomma i viken, den tillhörde ett Holländskt skepp som ämnade sig till Grönland och hvilket samma afton derstädes ankrade.

Uppmuntrade af detta lyckliga försök, erbödo sig sju andra Holländare att tillbringa vintern på samma ställe. De voro Adrian Johnson från Middelburg; Cornelius Tysse från Rotterdam; Hieronymus Carcoën från Delft; Tobias Jellis från Friesland; Niclas Florison från Hoorn; Adrian Johnson från Delft, och Fredric Otter från Friesland. Man lernade dem grönsaker, medicamenter, kött, drickesvaror och allt hvad de kunde behöfva.

Då flottan den 11:te September 1634 återvändt till Holland, sågo de sju sjömännerne en stor myckenhet valfiskar i hafvet, på hvilka de utan verkan lossade flere skott. De genomströfvade också landet, att föka efter råfvar, björnar och grönsaker; men utan framgång.

Solen upphörde att visa sig den 20:de och 21:sta October. Den 24:de November blefvo de ganska oroliga, då de märkte att skörbjugg började gifva sig tillkänna ibland dem, de gjorde ännu ett försök att få skjuta några råfvar eller björnar, men voro icke mera lyckliga än förut.

De beslöto att äta hvar för sig, på det de icke skulle smitta hvarandra med skörbjugg, efter icke alla ännu voro behäftade med denna ohyggliga sjukdom.

Den 26:te November fick trenne af dem, som då följdes åt, se en björn, som reste sig på sina bakfötter då de nalkades, de skjöto ett skott på honom så att han föll omkull, blödde mycket och röt förskräckeligen. Han fattade nu ett af deras spjut med sina tänder och sönderbet trädet. På en gång samlade han sina krafter och flydde med så stor skyndsämhet att de snart förlorade honom ur ögnafigtet; de följde honom dock på spåren med lycktor, till dess de blefvo alldeles uttröttade. I anseende till det behof af färskt kött, i hvilket de befunno sig, blefvo de ganska ledsna öfver förlusten af denna björn. Som de beständigt måste äta salt kött, tilltog skörbjuggen dagligen ibland dem.

Den

Den 24:de Januari dog Adrian Johnson i svåra plågor; honom följde Cornelius Tysse, och Fredric Otter, efter två eller tre dagar; fastän de fyra efterlevande knappast kunde stå på sina fötter, gjorde de dock likkistor till sina kamrater, och lade deras kroppar i dem. Den 28:de sågo de en räf, men det var dem icke möjligt att döda den.

Den 7:de Februari lyckades de att taga en i en fälla, och njöto deraf någon lindring, men någon verkelig nytta kunde de icke af denna obetydliga förfriskning hafva, ty deras sjukdom hade redan blifvit alltför stark och inrotad.

De sågo då alla dagar björnar, till och med tio i skocken; men de voro så svaga att de icke mera kunde föra sina vapen. Om de dödat någon, hade det blifvit dem ganska svårt att bära den till sin boning, ännu mindre voro de istånd att förfölja dem sedan de voro sårade, emedan de knappt kunde stå på sina fötter. Deras tandkött var ganska svullit och deras tänder voro så lösa att de icke kunde äta bröd, de led o äfven mycket af en häftig verk i tarmarne, och alla dessa plågor ökades af den stränga kölden ännu mycket mera. Somliga blefvo anfallne af blodflöde, på de andra utgick bloden genom munnen; sluteligen återstod ingen mer än Hieronymus Carcoën som kunde röra sig eller bära in ved att vidmakthålla elden.

Den 23:dje var det dem omöjligt att gå utur stugan; de öfverlemnade sig till Guds barmhertighet, deras elände var på sin höjd.

Den

Den 24:de återlägo de solen. Den 26:te var troligen den sista dagen, som den, hvilken förde Journalen, orkade skriva, ty han slutade under detta dato sitt arbete, anmärkande: att de fyra ännu lefde; att de lågo på golfvet och hade matlust nog att äta, om blott någon af dem hade haft styrka att bära maten till de andra; men att orklöshet och plågor gjorde dem oförmögna att uträtta något. Han slutad, sägande, att de under denna rysliga belägenhet icke mera i denna världen hade någonting att hoppas; att de, plågade af hunger och köld, andäktigt anbefallte sig i sin Skapares händer; att de otåligt väntade sitt sista ögonblick, och bådö Gud att det snart måtte inträffa.

Deras landsmän, som år 1635 ankommo till Spitsberg, funno deras fluga fångd, troligen på det icke björnar och räfvar måtte komma in. En bagare, som först ditkommit, uppbröt dörren, och fann vid den ett stycke kött af en hund, hvilket man, som det tycktes, hade ämnat koka. Litet längre fram fann han den andra hunden, som var död. Vidare tvenne desse olyckliga Holländares döda kroppar, på golfvet, på gamla segel. De hade krupit intill hvarandra och deras knän vidrörde nästan deras haka. Niclas Florison och en annan lågo döda i sina fångar.

Man lade dem alla i likkistor, och så snart jorden kunde uppgrävas, blefvo de nedfatta i djupa grafvar med stora stenar på sina kistor, på det att vilddjuren icke måtte kunna uppgräva dem.

dem. Besättningen på ett skepp, som tjugo år efteråt kom till denna kust, fann deras kroppar alldeles oskadade; hvarken deras anletsdrag eller deras kläder hade undergått någon förändring. Som Spetsberg är ett af de kallaste land på jorden, är icke underligt, att lik derstädes länge kunna ligga under jorden utan att undergå föruttnele.

*Engelska Fregatten Speed-Wells
Skeppsbrott på Nova-Zemblas
vestra kust vid udden Speed-ill,
år 1676.*

Sedan Kapiten James, som år 1632 fändes till den norra Oceanen att upptäcka en väg till Ostindien, med oförrättadt ärende återkommit, syntes Engelsmännen, liksom upptröttnade genom så många säfanga försök, gjorda sedan 1553, icke mera ihogkomma detta förslag. Men 1675 smickrade sig en Engelsk, ganska snäll Navigator, vid namn Jan Wood, att han skulle finna denna väg i nordost. Han framställde de anledningar, på hvilka han stödde sin förmodan, i ett memorial, som han sjelf öfverlemnade till Konungen i England och Hertigen af York. Detta

memo-

memorial, som var ganska väl skrifvit, åtföljdes af en karta öfver Polen, ritad efter deras berättelser, som förut gjort upptäckts-resor i desä farvatten.

Innan Konungen tog sitt beslut, rådfrågade han åtskilliga Köpmän, och de snällaste Navigatorer, som besökt detta haf. Resultatet af deras yttranden var så gynnande för Woods förslag, att Konungen på egen bekostnad lät utrusta en fregatt, som kallades Speed-Well, och utnämde honom att kommendera den.

Det hopp man byggde på denna nya resa till Norden, gjorde att man vidtog alla försigtighetsmått, på det den måtte lyckas. Speed-Well byggdes med största noggrannhet af Jean Sish, den snällaste Skeppsbyggmästare i England; man ville icke heller att Wood med ett enda fartyg skulle våga sig på desä farliga haf, utan lemnade honom desutom pinkskeppet Prosperus, som köptes och utrustades på Hertigens af York och flere andra anfedde personers bekostnad.

Detta senare skepp lastades med åtskilliga varor, som ansågos affätliga på Japans och Tartariets kuster, och som man der tänkte försälja i fall företaget kunde lyckas; det kommenderades af Kapten Wilhelm Flaves. Begge fartygen blefvo provianterade för sexton månader. Speed-Well hade trettio mans besättning, samt Prosperus aderton. Begge Kaptenernes instructioner innehöllo att de skulle söka vägen mellan Nova-Zembla och Tartariska kusten.

Den 28:de Maj 1676 gingo begge skeppen på en gång till segels med en gynnande vind. Journalen öfver deras resa innehåller ända till den 29:de Juni endast vanliga sjömans-observationer, men den slutas med en anmärkning som förtjenar att nämnas. "Min första tanka, säger Wood, var, att, sedan jag kommit förbi Nord Cap, följa den mening Barenfz, (en ryktbar Navigator som vi ofvanföre omtalat), hyft, och styra nordost ut från det samma, för att komma mellan Grönland och Nova-Zembla."

Denna ide utförde han, och träffade den 22:dra Juni under 76° Latitud och på ett afstånd af omkring sextio mil från Grönland, ett likom fast land af is. Han ansåg säkert att detta måtte vara den isbank som hänger tillsammans med Grönlands vestra kust, och som han höll före att han längre öster ut skulle finna ren sjö, följde han denna isbank åt. Nästan på hvarje mil fann han isuddar, och då han seglat förbi dem såg han ingen is norrut, men då han en stund styrt nordostligt, fann han alltid nya issträckningar, som tvingade honom att ändra sin kosa. Denna manöver fortfattes så länge han åtföljde isen, än med godt hopp att slutligen finna ett rent haf, och än under misströstan vid åsyn af nya isar, till dess att han äntligen förlorade allt hopp, då han fick se Nova-Zembla, och den fasta is som sluter sig till detta land. Nu insåg han att Barenfz och alla de som i Holland och England skrifvit i detta ämne misstagit sig, och fattade den öfvertygelse, att om ett land

land icke finnes i nord på 80° Latitud, är hafvet dock derstädes alltid frusit; och om isarne, tillägger han, kunde flytta sig tio grader längre i söder, behöfdes sekler att uppsmälta dem.

De som omgifva hvad han kallar islandet, så icke mer än en fot öfver vattnet, men under detsamma äro de öfver aderton fot tjocka: hvar af han slutar att de berg och uddar som äro belägna på det fasta islandet böra efter samma proportion vidröra botten. Han slutar för öfrigt från det ringa djup han fann längs isen, halfvägs mellan begge landen, och som icke steg öfver sjuttio famnar, att ett land är belägit i nord, och att det stora islandet som hänger fast vid kusten, torde sträcka sig mer än tjugo mil till sjös; samt ändtligen att Grönland och Nova-Zembla äro ett och samma land.

Om någon väg finnes, säger han vidare, skulle man märka strömfättningar; men man finner icke någon åt denna sida, de som blifvit observerade fatta längs isen; de äro också ingenting annat än en ebb och flod, som faller och stiger omkring åtta fot.

Från den 23:dje till och med den 28:de Juni fortfor Wood att följa den is som ligger intill Nova-Zembla, och infeglade så mycket han kunde i alla öppningar, men utan att finna någon genomfart; vädret var beständigt ganska kallt, vinden svag eller fullkomligt lugn, luften töcknig.

Den 29:de, då skeppen lågo bland drifisar och hade sigte af Nova-Zembla, störte Speed-

Well på en klippa och blef fasthängande, utan att kunna komma lös. Prosperus vände och undslapp lyckligen denna fara.

Under en så svår belägenhet rättfärdigade Wood fullkomligen den höga tanka man fattat om hans rådighet och köld. Han kunde icke hindra att hans skepp genom en olycka förgicks; men han hade åtminstone den tillfredsställelse att rädda sin besättning och föra den till land.

Emellertid upptäckte vi, under det Speed-Well beständigt flötte, efter några timmar, af ovishet och fruktan, klippan under dess akter. Jag befalte då att man skulle utfätta sluparne innan masterna blefvo kapade, och skickade båtsman med jullen till land att se om man der kunde landstiga. Han återkom efter en half timme, och sade att ingen man kunde bergas, emedan hafvet var stormigt och stranden omgifven af snöberg, som gjorde den otillgänglig. Vid denna sorgliga underrättelse anropade vi alla Guds barmhertighet. Sedan vi slutat vår bön, skingrade sig töcknet; jag upptäckte då akterut en liten udde på stranden, hvarest jag förmodade att man skulle kunna landstiga; jag utfände ånyo jullen med några matrosar, men de vågade icke att försöka det. Derpå skickade jag stora båten med tjugo man, som voro mera driftiga; de första, uppmuntrade af deras efterdöme, följde det. Båten och jullen återkomo om bord.

Som de, hvilka man fatt i land, begärt gevär och ammunition, att försvara sig mot björnarne, som ankommo i stort antal, lät jag lägga tvenne
krut-

krutferdingar, några gevär, något proviant, mina papper och penningar i jullen; men en stark by kom i detsamma den lemnade skeppet, hvarigenom den kantrade och alltsammans förlorades, derjemte drunknade Jean båtsman; några andra blefvo halvdöda uppdragna ur vattnet. Under denna olyckliga händelse var slupen fysfelfatt att föra en del af besättningen i land. Den återkom då de hörde oss skrika, och hjälpte oss att uppdraga dem som ännu summo; men jullen blef alldeles sönderslagen, hvaröfver vi voro ganska ledsna. Stora båten låg och stötte emot skeppet, hafvet var stormigt, båtsman och de matroser som voro om bord tvingade mig och Löjtnanten att gå i land, sägande att båten omöjligen länge kunde hålla och att de häldre sjelfva ville omkomma än se oss drunkna, de anhöllo endast att jag skulle skicka båten tillbakas så snart jag kommit i land.

Båten var icke halfvägs mellan skeppet och stranden förrän skeppet föll på den ena sidan; jag skyndade mig derföre att fätta dem i land som voro med mig, hvarpå jag genast återvände om bord att rädda de menniskor som visat mig så mycken kärlek. Men jag kunde icke utan mycken fara och möda verkställa det; dock blefvo alla äntligen bergade, utom en, som hette Alexander Frazer, han var en god sjöman och en af dem som varit med då jullen kantrade. Som vattnet kommit in på mellandäck i skeppet kunde vi icke berga mer än tjugo säckar bröd, några stycken släsk och litet ost. Jag
åter-

återvändande till landet, dit vi utfrusna och våta ankommo. Slupen uppdrogo vi på stranden.

De som före oss kommit till lands, voro församlade på en liten kulle nära stranden: somliga upptände eld och de andra uppfatte ett tält af segel, som vi i denna affigt medtagit, det stöddes på åror. Vi uppgräfdde en graf omkring tältet att freda oss för infödingarne, det är: hvita björnarne. Dessa odjur, som äro ganska stora och afvenfå driftiga som rofgriga, hade genast efter vår ankomst hälfat på oss. Ett skott som färade en af dem förmådde dem dock att skyndsamt återvända. Vi tillbringade natten under vårt tält, ganska trötta, våta och utfrusna.

Morgonen derpå, den 30:de Juni, kom sig den matrosen före som vi lemnat om bord, och var stark nog att stiga upp i mesanmasten, som icke med de andra blifvit kapad. Denne matros var af de andra mycket afhållen, vi bergade honom derföre med stort nöje i slupen, vid den första resan som den denna dag gjorde till vraket. Skeppet var icke ännu brustit, men det slingrade och arbetade mycket, vi kunde icke komma om bord, ty vinden var för häftig och sjögången hög.

Den 1:sta Juli fortfor blåsten att vara lika häftig och åtföljdes af dimma, frost och snö. Vi upplätte ännu flere tält att skydda oss mot köld och oväder.

Skeppet, som beständigt slogs af vågen, brast snart sönder, och hafvet uppkastade en stor del af dess öfverlevor på den strand der vi land-

landstigit. De kommo oss väl till pass, vi byggde kojor och tillagade bränse deraf.

I första dagarne af Juli hade vi också den lyckan att få berga några fat mjöl, några tunnor bränvin, ett fat dricka, en tunna olja, något smör, några stycken oxkött och fläsk. Detta oföväntade understöd upplifvade vårt mod och det förtroende vi hyste till Guds barmhertighet.

Den 2:dra Juli, under det Konstapeln var fysfelfatt att berga de proviantperfedlar som vågorne uppkastat på stranden, nalkades oss en stor hvit björn; men Konstapeln blef honom varse i detsamma han skulle springa på honom, och lade honom med ett enda skott till marken. Bock uppsteg björnen igen och ämnade ånyo rusa på honom, då några andra matrosar, som lupo till, dödade detta odjur. Han var ofantligt stor och ganska fet; man flådde honom, des kött var vackert att påse och vi funno det välsmakande.

Emellertid sväfvade vi mellan hopp och fruktan, än smickrade vi oss att vädret skulle uppklara, och Kapiten Flawes skulle upptäcka oss, hvilket vi icke kunde hoppas så länge dimman fortfor; än fruktade vi att han också lidit skeppsbrott, och att vi aldrig mer skulle få se honom. Sedan jag öfvervägat des anledningar till hopp och fruktan, beslöt jag att höja båtens relingar två fot och låta däcka den, samt sedan dermed förföka att komma till Ryfsland.

Då jag omtalade mitt förslag för matrosarne, blefvo de missnöjda dermed. Båten kunde icke bära mer än trettio man, och de hade be-
flu-

slutit att frälfa sig eller dö alla tillsammans; några af de mest uppstudsige sammanfvuro sig att tillintetgöra det, derigenom, att de fonderflogo båten. Under desfa svåra omständigheter hade jag stor nytta af bränvinet; ty emedan jag icke hindrade dem att deraf förtära få mycket som de ville, voro somliga nästan beständigt rusiga och upptäckte sina förslager genom sitt tal. Utan att göra afseende derpå, lät jag timmermännen arbeta på båten.

Dagarne förflöto, och vi tillbringade dem under största oro. Några matroser föreslogo då, att förlänga båten tolf fot, att höja desf relingar och däck den, då de trodde att den skulle kunna intaga hela besättningen. Öfver detta förslag talades mot och med; men sedan man betraktat att nödiga verktyg och materialier felades, och ändtligen att ett så litet fartyg omöjligen kunde förlängas få mycket, att det kunde bära ofs alla, satte sig de mästa matroser emot båtens afskärande: de sade sig häldre vilja gå landvägen till Weigats, der de hoppades finna Ryska fartyg.

Den förskräckliga fara, i hvilken vi befundo ofs, kunde endast ingifva ett sådant förslag; desf utförande var påtagligen omöjligt, i anseende till vägens längd och de många berg, skogar och moras samt strömmar, hvilka allestädes skulle uppehålla och hindra ofs, och om man också förutsatte att vi kunde öfvervinna alla desfa svårigheter, var dock vår proviant otillräcklig till en sådan resa; vi hade icke heller amunition nog, att under vägen försvara ofs mot odjuren.

Men

Men om jag å den ena sidan icke insåg någon möjlighet att kunna komma landvägen, var å den andra lika svårt att komma sjövägen, emedan båten, ehuru mycket arbete man än derpå gjorde, icke kunde rymma mer än trettio man, och hvad skulle då de fyratio, som på en vild obebodd kust, utan föda kvarlemnades, afblifva? Således nekade oss på en gång jorden och hafvet utvägar till räddning.

Jag lemnar att betänka i hvilken ytterlighet vi då befunno oss, och huru orolig jag måste vara. Alla mina tankar fäste sig vid den rysliga framtid som väntade oss. Till råga på vår olycka var vädret så elakt, att vi i nio dagars tid beständigt hade snö, regn och töcken.

Vi voro på vägen att öfverlemnna oss till förtviflan, då vädret den 8:de Juli uppklarnade, och vi med ett obeskrifligt nöje blefvo varse Kapiten *Flawes* skepp; det var icke långt från stranden. Jag lät genast upptända en stor eld; han såg den och, som han misstänkte vår olycka, styrde han genast till oss och sände oss sin slup. Så snart den ankommit, förstörde vi allt hvad som blifvit gjordt vid vår stora båt, och satte ut den. Under det man transporterade besättningen till skeppet, skref jag en kort berättelse om vår resa och om den olycka som händt oss; jag inlade den i en butelj som jag hängde på en påle inom den förkansning, hvilken omgaf våra tält.

Vid middagstiden voro vi alla lyckligen anlände om bord på Kapiten *Flawes* fartyg; men

vi lemnade i land allt hvad som blifvit bergat från skeppet, ty vi fruktade att en ny dimma skulle påkomma.

Samma dag, den 8:de Juli, gick skeppet till segels. Hemresan var lycklig och vi ankrade den 23:dje Augusti på Themsen.

Nova-Zembla var icke mycket känd före Wood. Han beskriver den som det uslaste land i världen, fullt af berg och nästan öfverallt betäckt af snö; de enda ställen som derifrån äro fria, bestå af otillgängliga måsar, på hvilka en slags måsa med finå gula och blåa blommor växer; dessa utgöra alla Nova-Zemblas alster.

”Sedan vi gräft omkring två fot djupt, säger Wood, funno vi marken frusen och hård som marmor.” Detta är någonting ganska befyinnerligt och hvarigenom de mycket skulle be dragas, som tro att man under ett vistande öfver vintern i detta land skulle kunna värja sig för kölden i källrar, som man gräft under jorden.

Snön smälter i alla andra klimater hastigare vid hafsstranden än på alla andra ställen, men här är det tvärtom. Hafvet bryter sig mot snöberg, som på några ställen äro så höga som de anfenligaste bergsuddar på Frankrikes och Englands kuster. Det har utgräfvit djupa holor i denna snö, som synes liksom hängande öfver vattnet och framställa en ryslig anblick. Wood anser denna snö så gammal som världen, dock fann han spitsarne af några berg, på hvilka han uppsteg, fria för snö. Han såg på Nova-Zembla-
inga

inga andra djur än ganska stora hvita björnar, råfvar, ett slags kaniner, så stora som råttor, och en art foglar, som liknade lärkor. På hvarje fjerdingväg finner man en liten bäck med ganska godt vatten, fastän det endast härrörer af smält snö som nedrinner från bergen. Vid hafstrandén, der dessa bäckar utflyta, ser man på de ställen, som deras vatten renat från snö, svart marmor med hvita ränder, samt skiffer på några berg längre in i landet. Hafvets vatten nära land är det mest salta, det tyngsta och det klaraste som fins i världen; på åttatio famnars djup ser man fullkomligen botten och snäckorne.

Wood kallade den udde, på hvilken han led skeppsbrott, Speed-ill, och de höga berg han der såg, Konung Carls snöberg; den första udden i söder, som är den vestligaste på detta land, Cap James, och den norra udden Yorks udde. Speed-ill är belägen på $74^{\circ}-30'$ Latitud och 63° Longitud ost London; compassens variation var der 13° ostlig. Vattnets flod stiger åtta fot rätt åt landet, hvilket, enligt Woods tanka, är ett nytt bevis derpå, att ingen väg finnes i nord.

Några

*Några Sjömans öde, som med en
Slup blefvo skickade att uppsöka
Besättningen på ett Holländskt
Skepp, hvilket förolyckades vid ett
okänt land i södra Oceanen.*

Den 24:de October 1658 fick man veta i Batavia, att skeppet Dragon, som varit på vägen från Holland till Ostindien, lidit skeppsbrott på kusten af ett okänt land i södra Oceanen. Vid första underrättelsen om denna olycka, som erhöles af några Officerare, hvilka frälsat sig i slupen, skickade Kompaniet, under deras ledning, skeppet Schout-by-nacht, att återföra besättningen och de varor som kunde vara bergade. Då skeppet gått till ankars vid en öde kust, som desä Officerare igenkände såsom den der de lidit skeppsbrott, blef slupen skickad till det ställe der de låtit uppsätta tält åt dem som de icke hade kunnat återföra, och som der skulle invänta ett fartyg, afsasat efter deras antal. Men man fann tälten förstörde och kunde icke upptäcka hvarken Holländare eller några af landets infödingar. Man sökte att utforska om de bygd någon båt på stranden, men icke häller stärkte någon anledning en sådan förmodan, och man fick aldrig veta hvar så många sjömän tagit vägen, som man der lemnat.

Emellertid, som skeppets vrak, hvilket ännu icke var alldeles förstördt, ensamt tycktes hafva bordt qvarhålla desfa olycklige Holländare i granskapet, företog man att söka dem längre in åt landet och längs stranden. Men åtskilliga hoppar som togo olika vägar, återkommo fruktlöst. Man upptände eldar på höjder, man ropade, man skjöt med kanoner; men all denna möda blef fåfång, och ingen annan utväg återstod än att återvända till Batavia, så mycket mer som oväder och stormar började att fätta skeppet i fara. Då man tagit detta beslut, skickades slupen i land att fylla vatten. De som förde den, skyndade sig icke nog. Under deras frånvaro uppkom en så förskräcklig storm, att skeppet måste gå till segels och löfverade utanför kusten i några dagar. Ändtligen trodde man, då man icke såg slupen, (som fruktan för faran qvarhöll i en vik), återkomma, att den förgåtts, och återseglade med stor sorg deröfver till Batavia.

Då vädret blifvit vackert, ville de som voro med slupen ro om bord; men skeppet var redan försvunnit, och man måste med största sorg återvända till stranden. Man var utan föda och landet erböd ingenting som dertill kunde begagnas. Bergen voro klippor och dälдерne verkliga ödemarker; slätterne bestodo endast af sand och stranden, som var ännu mera ofruktbar, blott af klippor, mot hvilka hafvet vräkte med dånande våldsamhet.

Slupens besättning utgjordes af tretton man, som redan voro trötta och mycket försvagade af hun-

hunger; köld och väta ökade ännu mer deras lidande. De betraktade sin död som oundviklig. Emellertid funno de, efter mycket fökande, en hop mufflor på stranden, som kommo deras ut-hungrade magar ganska väl till pass. Men som de icke hade någon eld, måste de äta dem rå, hvaraf de på längd blefvo illamående. De insågo att denna ringa föda icke länge skulle kunna uppehålla deras lif, och beslöto att våga sig ut på hafvet, i den tanka att om än ingen lycklig händelse räddade dem skulle ett skeppsbrott åtminstone hastigare sluta deras lidanden. Dessutom hoppades de att kunna uppnå någon annan kust, der naturen torde erbjuda en för människor mera tjenlig föda.

De använde sina sista krafter att upplaga slupen, att fylla sina vattenfat och förse sig med snäckor; gingo sedan till sjös och lemnade ett land der de icke sett någon lefvande varelse. En frisk vind från land dref dem snart till hafs. Lyckligtvis var skeppets andra Styrman om bord med dem, och han styrde deras kosa efter stjernorne; men då de betänkte det deras resa till Javas norra kust var fyrahundrade mil lång, förlorade de allt mod. Under vackert väder och om dagen tyckte de sig med tämlig skyndsämhet segla framåt; men så snart det blåste, och isynnerhet då natten var mörk, vifste de alldeles icke vägen, vågorne stodo högt öfver deras hufvud och betogo dem allt hopp att se den följande dagen. Ändtligen måste de ockfå kasta sina sniglar öfver bord, emedan de började ruttna,

na, fastän de icke sedan hade något utom vatten som de kunde förtära. Om natten plågades de af köld och om dagen af solens brännande hetta.

Arbete och svält hade nu alldeles uttömt deras krafter, då de en dag om morgonen upptäckte ett land, som de igenkände, det var södra kusten af Java med sina höga bergssträckningar. I glädjen styrde de rätt på kusten, utan att frukta de många klippor som omgifva den. En lycklig slump förde dem till en stor slätt, vattnad af en flod och beväxt med en mängd kokosträd. Men då de ämnade landstiga på detta ställe, som så väl motsvarade deras behofver, funno de bränningarne vid stranden så starka att de icke utan att omkomma kunde nalkas den. Af tretton, som de voro, kastade sig nio, utan att göra afseende på sina kamraters förmaningar eller sin egen svaghet, genast i hafvet, och hunno lyckligen stranden. Der lupo de till kokosträden och åto sig mätta innan de togo sig någon hvila eller besinnade sitt öde. Då de derpå vände ögonen till hafvet sågo de sina kamrater, som, oförmögna att ensamne regera slupen, vinkade åt dem att de skulle komma om bord. Men bränningarne gjorde detta företag ganska svårt; och under det man å ömse sidor öfvervägde des svårigheter, påkom natten och höljde med sin slöja både haf och land.

De som ännu voro kvar i slupen, väntade med otålighet dagen. Den kom äntligen, men de funno derigenom att strömsättningen hänfördt dem,

dem, de befunno sig nu framför en annan kust, hvarest de icke mera sågo någon dald, utan tvärt om höga berg, rysliga ödemarker, tjocka skogar och en naken strand, omgifven af otillgängliga klippor. Emellertid anlände de dock med tämlig lätthet till en liten vik. De landstego der, fäste sin slup och ingingo i skogen, der de åto löf af träden. Denna föda, den enda de kunde finna på denna öde ort, återgaf dem så mycket krafter att de kunde företaga sina kamraters uppfökande. Två af dem kvarstodnade att efterse slupen, under det de tvenne andra gingo längs stranden, i hopp att återfinna den behagliga trakt de om natten förlorat ur ögnafigtet. Men deras väg stängdes af branta klippor och en djup ström som utgjöt sig i hafvet. Desla hinder tvingade dem att återvända; de gingo åter om bord, fastän de knappt orkade utskjuta sin slup i vattnet; men under det de bemödade sig att komma igenom bränningarne, blef den af en våg med sådan våldsamhet kastad mot en klippa, att den gick sönder. Denna skada syntes dem obotlig, de återvände till stranden med bedröfvade hjertan, och ganska uttröttade af sitt fåfanga arbete.

Dock, en Christens böner blefvo aldrig ohörde. Gud stärkte deras mod och ingaf dem den tanka att de skulle följa den östra kusten åt, ehuru detta icke var den, på hvilken de blifvit öfvergifve af sina kamrater. De gingo hela dagen mellan hafvet, som de hade till höger, och ödsliga berg, men de funno åtminstone gräs, rötter och friskt vatten i några små bäckar. Om afto-

aftonen lade de sig under några träd och sofvo der roligt den natten. Sedan de dagen derpå vandrat några timmar, upptäckte de vid stranden två små båtar och närmade sig dem. Under vägen blefvo de varse en gångstig i gräset, som de följde och ankommo till en liten koja. Det var en gammal Eremit's boning. Han förvånades ganska mycket öfver deras Europeiska utseende. De talade litet Maleyska. Den berättelse de gjorde om sina olyckor, ingaf honom medlidande. Han gaf dem torr fisk, som han sjelf fiskat, och ris, som han med egna händer odlade.

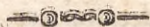
Detta vänliga bemötande, förmådde dem ätt, tillbringa någon tid hos honom, men af fruktan, att hans hjälpsamhet skulle aftaga om han fann att de förtärde hans förräder, började de att idka fiske med de små båtarna och fångade mycken fisk. Eremiten lärde dem mångafatt att jaga vildgetter och andra djur, som funnos i bergstrakterne. Som jagten icke mindre väl än fisket lyckades dem, skaffade de sin värd ett öfvarflöd af lifsmedel, hvaremot de fingo begagna hans koja om nätterne. De vänjde sig så lätt vid detta lefnadsfatt, att de icke allenast med samma lätthet som Indianerne genomlupö skogar och marker, utan återfingo hull och färg, och funno sig nöjda på denna lugna ort, der de hade nog att tillfridsställa alla sina behofver.

Emellertid blef deras ro störd af en hop röfvere, hvilka endast lefde af plundring, kringströko skogar och stränder och mördade utan

misskundsamhet alla dem som föllo i deras händer. Desse urfinnige menniskor, som i anledning af sitt lefnadsfätt blifvit kallade ströfvare, intaga opium att elda sig till mord och plundring. Äfven i städerne begå de stundom sådane utsväfningar. Då det opium de förtärdt börjar att göra verkan, begynna de att af alla krafter ropa: *Amock! Amock!* hvilket betyder, mord! och anfalla sedan med sabeln, eller dolken i hand alla dem, de vid sådane tillfällen få se. Oaktadt den fruktan man genom grymma dödsstraff söker ingifva dessa misådådare, förnya de ofta sina mordscener. Desse röfvare kommo nu att anfälla kojan, och då de icke mötte något motstånd af fyra männer utan vapen, som de igenkände för Europeer, ville de veta huru de hade lidit skeppsbrott, och hvad varor de bergat. Således frälste hoppet om vinst hos dem, dessa Holländare för deras första raseri. Eremiten, som afvenså mycket bäfvade för sig sjelf, som för sina gäster, kastade sig på knä och afmalade så lifligt deras fattigdom och deras olycka, att banditerne rördes deraf och erbödo sig att ledsaga de fyra främlingarne till Japara, som icke låg långt bortt och hvarest Holländske skepp ofta infunno sig. Detta tillbud syntes dem så uppriktigt, att de icke gjorde någon svårighet vid att antaga det. Sedan de tackat Ememiten, gåfvo de sig på vägen med sina ledsagare, först genom ödemarker och ohyggliga skogar, sedan genom angenäma och väl odlade fält. De ankommo till den stad

i hvilken öns Mataran eller Kejsare bor, och derifrån med lätthet till Factoriet i Japara. Directörerne lemnade deras ledsagare en belöning. Deras kamrater har man aldrig sedan hört af.

Wilhelm Oakeleys berättelse om fem Engelsmåns fångenskap i Alsgir och om deras förundransvärda räddning i en båt aflärft, år 1644.

I Juli månad 1639 gingo vi till segels från Grafvesand med skeppet Maria från London, som förde sex kanöner, var lastat med lärft och kläde, och skulle gå till ön Providence i Vestindien. Om bord voro mer än sextio personer, dels besättning, dels passagerare. Sedan vi vid Dunes i fem veckor väntat på god vind, afreste vi äntligen och kommo till ankars vid ön Wight. Allt vårt dricka hade blifvit bortsämt, så att vi måste kasta det öfver bord, och dricka vatten blandat med ättika. Då vi åter gingo till segels, slötte skeppet på en sandbank, som är belägen mellan ön och Engelska kusten; men då vattnet steg kom det åter löst.

Trenne skepp seglade i vårt fällskap. Det ena af dem hade tjugo kanoner. Om morgonen den sjetta dagen efter vår afresa från ön Wight, upptäckte vi trenne fartyg tre mil i lä. Våra Kapitener rådgjorde huruvida de skulle invänta dem, eller fortsätta resan; man beslöt, jag vet icke af hvad orsak, det förra.

Vi märkte snart, att desä fartyg voro Turkiske och att de jagade oss; emot aftonen kommo de oss nära. Under det de nalkades syntes våra Kapitener vara sinnade, att våga en strid med dem, men om natten förlorade den, med hvilken jag var, modet och beslöt att aflägsna sig. Vacklande beslut krönas aldrig af framgång. Om vi från början afgjort att icke strida med de främmande skeppen, eller om vi med mod fäckt emot dem, hade vi kunnat undgå faran eller öfvervinna den. Turkarne, som blefvo varse vår flykt, skickade ett af sina fartyg att jaga oss, under det de andra ända till morgonen förblefvo med dem, som varit i vårt fällskap. I dagningen anföllo de oss och efter en kort strid blefvo vi alla äntrade och tagna. Vi hade om bord på vårt skepp sex man dödfskjutna och ganska många blesferade.

Barbareskerne behöllo oss om bord i sex veckor. Vi funno i deras skepp åtskillige Engelmän, hvilka äfven som vi voro slafvar. Den enda tröst vi hade deraf var att gemensamt begråta vår olycka. De lärde oss några ord af desä fjöröfvares språk. Desse förde sluteligen oss till Alsgir.

Då vi kommit i land inslängde man oss i ett djupt och osnygt underjordiskt hvalf; och dagen derpå blefvo vi förde, eller snarare släpade till Vice-Konungens eller Bachans palats, som, enligt detta folks lagar, äger rättighet att uttaga hvar tionde slaf. Nästa torgdag förde man oss på torget och sålde oss der som kreatur.

Jag föll i en mans händer som var från Tagora, och hvars far genast började öfverhopa mig med skälsord derföre, att jag var Christen. Som jag icke kunde svara honom på hans språk, lät jag honom genom tecken förstå, att hans Mohammed vore en bedragare. Hans vrede häröfver blef ganska stor och han började jemmerligen slå mig. När jag såg att han icke kunde blickas, lade jag händerne på skaketet af den altan, på hvilken vi stodo, och hotade honom att kasta mig ner på gården. Han stillade sig nu genast, ty han visste att hans son genom min död skulle förlora sina penningar; men då denna återkom berättade han honom hvad som tilldragit sig. Min husbonde, som var en ganska ondskint man, fattade, utan vidare omsvep, sin dolk, och hade utan tvifvel slutat min fångenskap och mitt lif, om icke hans hustru genom samntag och smekningar blickat honom. Af denna händelse lärde jag tvenne saker, nemligen: att då hela kroppen är fången måste äfven tungan vara det, och att slafvar böra åtnöja sig med samvetsfrihet.

I sex månaders tid blef mitt göra, att uträtta ärender och bära bördor. Sedan skickade min hus-

husbonde mig om bord på ett skepp; jag sade honom väl, att som jag icke förstod sjöväsendet var jag ej dertill passande och att jag, i anseende till min okunnuighet, skulle blifva illa handterad, men det hjälpte icke, jag måste lyda. Efter en kryfsning som varade i nio veckor och under hvilken vi icke togo mer än ett fartyg, sade min husbonde, som insåg att hans kapare icke räntat honom hvad den kostat, till mig, att jag skulle betala honom två piafter i månaden och sjelf skaffa mig min föda i land huru jag kunde. Jag visste icke huru detta skulle tillgå, utan gick att derom rådfråga en af mina landsmän, som dref en liten handel med bly, jern, kulor och andra varor. Han föreslog mig att deltaga i sin handel, hvilket anbud jag fann fördelaktigt och antog.

Min husbonde förskjöt några piafter, hvilka, jemte en liten summa, som jag sjelf ägde, fattede mig i stånd att begynna min handel. Den tog en tämligen gynsam vändning, hvarföre vi, att ännu mera vinna, började handla med vin. Men min kompanion, som blef öfvermodig af vår framgång, vårdslöfode handeln och började slå sig på dryckenkap, så att hela arbetet föll på min lott.

Vid denna tid kom jag i tillfälle att tjena en af mina landsmän, som hade hustru och barn. Som han var skraddare, rådde jag honom, att sy lärftkläder åt matrosar som voro slafvar, och lät honom få vara i min bod. Jag tillbringade sålunda fyra ganska besvärliga år. Vi hade in-

intet hopp, att någonsin komma ur vår fångenskap. Vårt tillstånd, som redan var beklagligt, kunde med hvarje dag förvärras, emedan det berodde af våra husbönders nyck. Vi voro beständigt utfatta för den frestelsen, att afläsa oss vår religion, och derigenom att vi bringade vår själ i slafveri, göra våra kroppar fria. Många hafva förnekat sin troslära, af fruktan att de skulle blifva fastlästa på galernerne.

En kapare hade tagit ett Engelskfartyg på hvilket en Prest vid namn *Devereux* befann sig. Många af våra, som märkte hans stilla, allvarsamma och Gudfruktiga väsende, önskade att han måtte hålla Gudstjenst för oss. Vi förbundo oss derföre, att föda honom och betala en viss summa till hans husbonde; häremot predikade han trenne gånger i veckan i en källare, hvarest vi, till ett antal af sextio eller åttatio stycken, voro församlade. Fastän den låg vid gatan, blefvo vi aldrig i våra andaktsöfningar af Mohammedanerne störde. Denna Prest blef äntligen utlöst af en Sjökapten, understödd af några Köpmän i Livorno,

Min första kompanion hade alldeles öfvergifvit mig, men Johan Randall, så hette den, hvilken jag upptagit, hjälpte mig trågt i arbetet. Som slafvarne hade tillstånd att spatsera ett visst stycke utom staden, gick jag och Randall en gång tillfammans ut. Då vi kommit till gränsen för våra promenader, fick jag lust att gå ännu litet längre, att undersöka kusten, som jag önskade känna, i händelse af något framdeles inträffande

fande tillfälle, att kunna rymma; men för ögonblicket hade vi icke någon sådan affigt. En af de tjenstemän som skulle vaka öfver slafvarne, påstod det vi hade försökt att rymma, och satte oss, ehuru vi på det högsta nekade dertill, i fängelse. Vi blefvo genast förde inför Bachan och hans råd, att undergå förhör, och fortforo dertfädes i vårt nekande. Följakteligen fingo vi intet vidare straff, än att man behöll oss i Vice-Konungens fängelse, till des våra husbönder utfordrade oss. Dagen derpå blefvo vi utsläppta, men Randall's husbonde lät, i följd af den oinskränkta makt Alserinerne hafva öfver sina slafvar, gifva honom trehundra kappflängar under fötterne.

Min herre, som mycket vredgades öfver det arfvode, spionen fordrade af honom, kallade mig hund och Jude, samt befallte att jag skulle arbeta med andra Engelska slafvar, som voro Linväfware. Jag kunde alldeles icke detta handtverk, men arbetade dock, till des jag skämt borrt hela den väfnad man gifvit mig omhänder. Min herre, som såg, att mitt arbete icke dugde, befallte att jag skulle fylla spolarne åt de andra, hvilket jag gjorde i en månad.

Under denna tid visste jag icke huru det gått med min bod, och vågade icke visa någon lust att dit återvända. Men då min herre af mig återfordrade de penningar jag bekommit af honom, då jag började min handel, svarade jag ödmjukt, att jag icke ägde det ringaste, att allt hvad jag hade bestod i några varor och att jag in-

innan de blefvo sålde icke kunde betala honom. Han befälte då genast en Holländare, att sälja mig till min bod, förvandla allt hvad der fanns till kontanta pengar och lemna honom dem. Men vi funno att tjuftar undertiden insunnit sig och borrtagit allt det bästa, lyckligtvis hade man icke kommit åt min källare, jag återfick äfven något af de stulna fakerne, samt mina penningar, hvilka jag hade gömt i jorden. Vi återvände, Holländaren och jag, till min herre och såde honom, att vi ingenting kunnat sälja. Derpå skickade han mig till min bod att ånyo börja min handel och betala honom två piafter i måneden, på samma sätt som förut.

Någon tid efter denna händelse blef min herre, som genom sitt utrustande af kapare hade förstört sin egendom, tvungen att sälja alla sina slafvar, för att betala sin skuld. Jag hade den lyckan, att blifva köpt af en gubbe, som ansågs för en god och faktmodig man. Jag skulle vara otacksam om jag icke omtalade hans godhet emot mig. Han visade mig icke allenast medlidande, utan äfven vänskap. Han hade icke kunnat handtera mig med mera ömhet om jag hade varit hans son. Den frihet han lät mig njuta var så stor, att den hos mig likfom qvafde begäret, att återkomma till mitt fädernesland. Emellertid, som bojor, om de än äro af guld, icke upphöra att vara bojor, tänkte jag beständigt på utvägar till räddning.

Genom ett beständigt tänkande derpå, uppfann jag äntligen ett medel, som jag omtalade
för

för några af mina kamrater, och bland andra för Randall. Alla gillade, men ingen vågade föföka det, af fruktan att det kunde misfkykas. Innan jag uppenbarade det för flere lät jag dem aflägga ed, att de fculle iakttaga den obrottsliga fte tyfmad; hvarpå jag underrättade dem, att jag uttänkt ett fätt att bygga en flags båt, hvars ferskildte delar icke behöfde fammanfättas förrän i famma ögonblick då vi behöfde dem. De gjorde mig några inkast, fom jag fökte att beftri- da, men jag var fjelf icke mycket lugn till fin- nes, ty jag plågades af famvetstyifvelsmål. Jag frågade mig, om icke jag, derigenom att jag öf- vergaf min husbonde, fom få ömt älfkade mig, och fom för mig betalt en fomma penningar, gjorde mig inför Gud och mennifkor brottslig. Men ändtligen fann jag, fedan jag noga betänkt faken, att jag ägde en naturlig rätt till frihet och att jag fäledes borde trakta derefter.

Vi började vårt arbete i den källare der vi för- ut hållit Gudfjenft. Sedan vi fått fjelfva flom- men till vår båt färdig, uttänkte vi en bordlägg- ning, till hvars fäftande hvarken fpik eller ham- mare behöfdes, emedan bullret fnart fculle väckt Alfgerinares uppmärkfamhet, hvilka alltid med mifftänkfamma blickar betrakta fina qvinnor och fina flafvar. Vi förfkaffade ofs, nemligen, få mycket fegelduk, fom behöfdes att med ett dub- belt öfverdrag betäcka vår båt famt, tjära och talg att dermed väl beftryka den, och ändtligen ftenkäril, hvaruti vi kunde uppvärma desfa faker. Man mäfte under detta arbete hålla källaredörren
öp-

öppen på det man icke måtte blifva qväfd af rök. Jag stod på vakt att tillkännagifva om någon kom. Lyckligtvis såg jag ingen. Då allt var var färdigt, føndertogo vi åter båten och buro styckena i min bod, som var belägen nära intill.

Det svåraste var att bära dem utur staden, dock lyckades det, och vi gömde dem bakom en häck. Under det jag bar ett stycke segelduk, som vi köpt till segel, fick jag se samma spion, som förut fatt mig i så stor förlägenhet. Han följde mig. Jag blef ganska orolig; men i det samma fick jag se en Engelsman som låg vid stranden och tvättade lärft, jag bad honom att han ville hjälpa mig att ocklä tvätta mitt stycke. Vi började arbeta dermed. Spionen ställde sig på en klippa ofvanföre oss. Jag tog, på det han icke måtte misstänka något, segelduken och upphängde den på samma klippa att torkas. Sedan han stått der en stund gick han sin väg. Men som jag dock misstänkte hans affigter, tog jag segelduken och återbar den, sedan den blifvit torkad, till staden; denna händelse nedflog mycket mina kamraters mod. Dock skaffade vi oss äfven några lifsmedel och tvenne läderfäckar fulla af friskt vatten.

Jag upphörde icke att som vanligt infinna mig hos min husbonde och betala honom den erfordrade summan, men å andra sidan förvandlade jag i tyfthet alla mina varor i kontanta penningar, och lade dem i ett skrin, som jag anförtrodde till den Prest jag förut nämndt.

Det ställe vi valde att hopfatta vår båt, var belägit bakom en kulle på en half mils afstånd från Alsgir. Då allt var färdigt drogo vi båten till hafvet, men vi funno snart att vi icke riktigt beräknat hvad den kunde bära, ty så snart vi kommit om bord steg vattnet öfver des's kanter och han var nära att sjunka. Vi tänkte på utvägar att afhjelpa denna motgång, då en af våra förlorade modet och uteslöt sig sjelf frivilligt från fallskapet, en till, följde hans efterdöme. Då blef vår båt lättad och syntes nu istånd att öfverföra oss.

Vi togo afsked af våra begge kamrater, önskande dem all den lycka man som slaf kan njuta; och de anropade Gud om bistånd för oss, såsom för menniskor, hvilka snart måste gå döden till mötes; vi afreste om aftonen den 30:de Juni 1644, och denna stund skall alltid för mig blifva märkvärdig.

Vi hade hvarken styre eller segel eller kompass. Fyra af oss rodde beständigt, den femte utöfste det vatten, som trängde sig in genom duken. Vi arbetade med högsta ansträngning om natten, på det vi måtte komma så långt att våra herrar om morgonen icke skulle kunna se oss; men vid gryningen sågo vi ännu deras skepp, som lågo till ankars på reddan och i hamnen. Man märkte oss dock icke, eller ansåg man vår båt för någonting, hvilket icke lönade sig att berga.

Vi insågo nu allt mer och mer följderna af vår obetänksamhet. Vårt bröd, som af det salta vatt-

vattnet blifvit genomblött, var alldeles bortskämt, och de skinnläckar, i hvilka vattnet låg, bibringade det en olidelig smak. Vi beklagade oss likväl icke, så länge vi hade bröd, och vi hushållade dermed så att det räckte i trenne dagar; men då framställde sig hungren i all sin ryslighet för vår inbillning. De utvägar vi vidtogo att stilla vår törst ökade den ännu mer, vinden var i flere dagar alldeles motlig. Vi arbetade oupphörligt, vi kunde väl icke derigenom komma långt, men så snart vi upphörde, drefvo vi tillbaka. En ganska stark värme gjorde vårt tillstånd ännu svårare. Den af oss som öste båten förskaffade oss någon lindring derigenom, att han kastade vatten på våra kroppar, för att uppfria oss. Men solens brännande hetta och det kalla vattnet förorsakade genom sina stridande verkningar, att hela vår hud blef full af blemmor. Om dagen voro vi helt nakna, om natten påtogo vi våra skjortor eller ett slags stora kappräckar; våra öfriga kläder hade vi, att icke öfverlasta båten, kvarlemnadt i land.

En af oss hade en liten solvisare, som nyttjades i stället för kompass; om nätterne rättade vi oss efter stjernorne. Vi tillbringade fyra dagar och fyra nätter i denna bedröfliga belägenhet. Den femte dagen öfvergåfvo vi allt hopp om räddning. Vi upphörde att ro, ty våra krafter voro uttömda, och vi ville icke utan ändamål ännu mera utmatta oss. Dock fortfor man att ösa båten; vi ville icke drunkna, men insågo ingen utväg att undgå döden; ändtligen

iråkade vi en så nog grad af misströflan, att vi önskade det något skepp, om det än vore från Alsgir, måtte komma och upphämta oss.

Under det vi voro färdiga att öfverlemna oss till förtvislan, upptäckte vi, nära intill, en sköldpadda som såf på vattnet. Vi togo genast åter till årorne, nalkades den fakta och lade den med stor glädje i vår båt. Sedan vi afhuggit dess hufvud drucko vi bloden och uppåto köttet. Härigenom återfingo vi krafter och mod, och började med ny ifver vårt arbete. Vår fruktan försvann, hoppet återkom i våra hjertan, och vid middagstiden tyckte vi oss se land. Det är omöjligt att beskrifva vår glädje vid detta tillfälle. Vi voro som menniskor hvilka uppstått från de döda. Sedan vi kommit något längre, igenkände vi med full säkerhet landet; liksom yra af glädje kastade vi oss i hafvet, och som vi samteligen kunde simma, uppfriskade vi härigenom våra af solhettan utmattade kroppar, utan att betänka det vi lätteligen kunde blifva ett rof för hajarne. Snart instego vi dock åter i vår båt, ganska trötta, men äfven uppfriskade af badet; vi lade oss nu på botten i den och somnade der så roligt, som om vi legat i våra fångar. Vår fömn blef lyckligtvis icke så lång att det vatten som emellertid inträngde kunde sätta oss i fara att sjunka; men den stärkte våra krafter och gaf oss mod till nya bemödanden.

Hoppet att hinna till land innan natten, bevekta oss att ro med största ifver; men vi kunde likväl icke komma mycket fort. Emot
 qväl-

qvällen fägo vi en ö; en af oss som mycket seglat på desla haf, sade att det var Formentera, och det så mycket säkrare som vi redan förut sett Majorka. Efter långa rådplägingar, rörande hvilkendera vi skulle ro till, beslöto vi att vända oss till Majorka, emedan den andra ön var bevärad af giftiga insekter. Hela denna natt och den följande dagen, som var den sjette efter vår afresa, rodde vi beständigt. Vi hade ön i sikte hela dagen, men ankommo icke förrän klockan 10 om aftonen till landet på ett ställe, som var så fullt af branta klippor, att vi icke kunde landstiga.

Medan vi lågo vid dem, nalkades ett fartyg kusten. Man kan föreställa sig huru rädda vi voro, att ånyo falla i Afrikanska sjöröfvares händer, som beständigt kryssa på desla haf. Vi höllo oss ganska stilla, och då detta fartyg aflägsnat sig, följde vi kusten åt så nära som möjligt, till des vi hunnit ett ställe, der vi med vår usla båt kunde lägga till.

Då vi kommo i land, voro vi väl glada åt vår lyckliga befrielse; men vi befunno oss af trötthet och hunger alldeles utmattade, och hela händelsen föreföll oss nästan som en dröm. Som vi ingenting ätit sedan vi fångade sköldpaddan, gick jag med en af mina kamrater att söka efter friskt vatten. De tre andra förblefvo vid båten. En skog, som vi kommo till, satte oss i stor förlägenhet. Min kamrat ville gå åt ett håll och jag åt ett annat; vi blefvo derom så oense att vi började träta och utösa skällsord emot hvarandra;

dra; äntligen gick jag den gängväg jag valt och han, besegrad af min envishet, följde mig. Denna väg förde till ett af de torn, Spaniorerne uppbygdt längs kusten, i affigt att derifrån blifva underrättade om sjöröfwares ankomst. Af fruktan att man skulle skjuta på oss, ropade vi posten, sade honom hvilka vi voro och anhöllo att han skulle gifva oss något bröd och vifa oss en källa. Denna man kastade ett gammalt möjligt bröd till oss och visade oss en närbelägen brunn. Vi drucko litet vatten och åto en bit bröd, som vi med möda kunde nedsvälja, derpå skyndade vi att återvända till våra kamrater och underrätta dem om vår lyckliga upptäckt.

Vi måste nu skiljas från vår båt, och begåfvos oss, sedan vi uppdragit den på land, till brunnen. En af våra nedföll då han druckit vatten nästan afdånad till marken och ropade att han dog. Dock kom han sig åter småningom före. Sedan vi fulländat vårt mål, lade vi oss att söfva vid brunnen.

Då det blef dager anköllo vi af posten att han skulle säga oss vägen till något närbeläget bebodt ställe. Han visade oss till ett hus som låg några tusen alnar derifrån. Våra fötter voro så svullna, att vi knappast förmådde gå denna korrta väg. Husets ägare, som i anledning af vårt utseende trodde att vi ville röfva honom, lade an på oss med ett gevär och ropade att vi skulle stadna. En af oss som förstod landets språk, bringade honom likväl på andra tankar, sägande att vi voro olycklige menniskor, som
ge-

genom ett underverk af Försynen blifvit räddade från Alsgirinerne bojar, och som hoppades att han skulle hafva medlidande med vår beklagansvärda belägenhet. Den redlige bonden som röredes häraf, skickade oss bröd, vatten och oliver. Stärkte af denna goda måltid såfvo vi roligt tre eller fyra timmar på öppna fältet, hvarpå vi tackade vår välgörare och började aflägsna oss från detta ställe, men han skickade efter oss, införde oss i sitt hus och gaf oss en varm ärtsoppa, som smakade oss så väl att vi tyckte det vi aldrig förtärt en mera läcker rätt. Vi tackade ännu en gång denna hedersman, och begåfvo oss till staden Majorca, belägen två mil derifrån. Dagen derpå inkommo vi i förstaden. Vår besynnerliga klädedrägt, ty vi gingo barbenta och våra skjortor hängde utanpå våra underkläder, ådrogo oss många frågor. Då vi berättat vår befrielse, gaf man oss mat och dricka, men tillsade oss att stadna i förstaden till des Vice-Konungen blifvit underrättad om vår ankomst. Han lät kalla oss, och befallte, sedan han hört vår berättelse, att vi skulle underhållas på hans bekostnad, till des vi kunde få tillfälle att återvända till England. Man tillställde en infamling af almosor för vår räkning och skaffade oss kläder och skor.

Som Engelske fartyg fällan komma till Majorca, anhöllo vi hos Vice-Konungen att få resa öfver till Spanien med en af Konungsliga galerer, som då befunnos i hamnen. Jag skulle önska att jag kunde dölja den köld hvarmed nä

gra af våra landsmän på detta ställe bemötte oss. Af en bland dem, till hvilken en Spansk köpman, som rördes af vårt öde, förde oss, erforo vi dock välvilja. Vi bodde hos honom och han gaf oss hvardera en half piafter att bestrida nödiga utgifter. Då vi dagen derpå fingo veta att ett Engelskt skepp, som skulle återvända till fäderneslandet, låg på redden, gingo vi till Kapten och anhöllo att få blifva följaktiga. Han svarade att han icke hade mycket proviant, men att han skulle taga oss med sig om vi under vägen ville ätnöja oss med bröd. Vi antogo hans tillbud och afreste om några dagar.

Då vi voro nära Gibraltar, blefvo vi jagade af tvenne Turkiska galerer. Vi ankommo dock lyckligen till denna hamn. Jag kände slafveriet så väl att jag ganska mycket fruktade det, derförre kvarstod jag tillika med tvenne mina kamrater; de andra vågade sig till England på samma fartyg och ankommo dit före oss. Spanniörerne ömkade sig öfver oss, och en af dem tog oss om bord på sitt skepp, hvarest han sade sig hafva fisk nog att gifva oss till föda. Vi blefvo der någon tid, hvarest vi beslöto att åtfölja det bud som till fots afgår till Cadix. Mina kamrater hade skiljts vid mig att inhämta underrättelser rörande denna fotjängare, då jag fick se ett litet Engelskt fartyg ankomma, som kom från Malaga och ämnade sig till Cadix. Kaptenen på det samma lemnade oss fri resa, hvarom jag anhöll, och affeglade följande dagen. Som vi icke i Cadix funno något fartyg som ämnade sig

sig till England, gingo vi landvägen till S:t Lucar, hvarest man sade oss att ett sådant befann sig. Det kommenderades af Kapten Smidt af Roltserhiltze. Han lemnade oss fri resa, och öfvertalade Engelska köpmän att bestå oss proviant. Denna resa försenades af motliga vindar; ändtligen ankommo vi till Dunerne i September månad 1644.

En förskräcklig hungersnöd om bord på Amerikanska Skeppet Peggy, vid dess återresa från de Azoriska öarne till New-York, år 1765.

Hungren drifver stundom menniskan till de rysligaste ytterligheter; under hvilken den, känslolös för naturens och förnuftets röst, förvandlad till det grymaste villdjur, icke lystrar till några föreställningar. På kall blod är den då istånd att beröfva sin medmenniska lifvet och nära sig af dess lekamen. Ett af dessa för menkligheten vanhedrande uppträden har under närvarande århundrade tilldragit sig, om bord på ett Amerikanskt skepp.

Briggen Peggy, lastad för några i New-York boende köpmäns räkning och förd af David Harrison, afgick år 1765 derifrån till

Azoriske öarne. Den ankom lyckligen till Fa-
yal, losfode och intog till återlast vin och brän-
vin. Den 24:de October samma år affeglade
den derifrån för att återgå till New-York.

Vinden, som till den 29:de varit gynsam,
ändrade sig då. Häftiga stormar, som under
hela November månad nästan beständigt fortforo,
skadade skeppet ganska mycket. Oaktadt besätt-
ningens bemödanden och Kapitens skicklighet,
gingo masterne öfverbord, och alla segel, undan-
tagandes ett enda, blefvo sönderbläste; derjemte
upptäckte man, som råga på olyckan, att skep-
pet var ganska läck.

I början af December stillade sig stormarne
något, men skeppet hade kommit ur sin kosa,
det var utan taklage, utan segel och master, och
kastades, utan att kunna regeras, fram och till-
bakas af böljorna. Detta onda var dock det
minsta, ett mera förskräckande yppade sig snart.
Man öfverfåg provianten och fann att den var
nästan alldeles slut. Under en så beklagansvärd
belägenhet, kunde besättningen endast af en slump
vänta sin räddning.

Några dagar efteråt, fick man om morgo-
nen se trenne skepp, som gifvo Peggys olyck-
liga besättning något hopp. Det ena från Ja-
maica, seglade till London; det andra från New-
York, till Dublin. Men hafvets stormighet tillät
icke Kapiten Harrison att nalkas dessa skepp,
som snart kommo ur ögnafigte. Matroserne,
som häröfver råkade i förtviflan, tillgrepo det
vin och bränvin, hvaraf lasten bestod. De lem-
nade

nade Kapten det ännu öfriga vattnet, nemligen tvenne mått af fyra slop hvardera. Några dagar förflöto, under hvilka matroserne genom ett beständigt supande i någon mån döfvade hängrens smärta.

Den sjerde dagen upptäckte utkiken ett skepp, som kom fördivind åt dem; man skyndade att göra nödsignaler, och det var en stor glädje för hela besättningen att se det de blefvo besvarade. Vädret, som var tämligen vackert, tillät skeppen att nalkas hvarandra. Beskrifningen på Peggys besättnings olyckor och lidande syntes röra folket om bord på det andra skeppet. Man läfvade dem en viss myckenhet bröd, men de fingo det icke straxt; och Kapiten skyllde detta dröjsmål på en astronomisk observation, som han börjat och först ville sluta. Ehuru osannolik en sådan uppgift syntes, måste det olyckliga folket på Peggy dermed åtnöjas. Men efter en stund hislade det andra skeppet sina segel och aflägsnade sig, utan att uppfylla sitt löfte. Uttryck felas att tillkännagifva den förtviflan och nedslagenhet som då bemäktigade sig matroserne. Rasande och utan allt hopp tillgrepo de hvad förut blifvit sparadt, de enda lefvande djur som funnos om bord voro ett par duvor och en katt; de blefvo genast uppätta. Det enda företråde de visade sin Kapten, var att de gäfvos honom kattens hufvud. Han försäkrade sedan, att denna rätt, för hvilken han vid alla andra tillfällen skulle hafva burit affky, syntes honom i detta ögonblick oändeligen läcker och
val-

vällmakande. Laimpolja, ljusen och allt det läder som fanns om bord, tjenade sedan dessa olyckliga till föda. Alltsammans var förtärt den 28:de December.

Man vet icke af hvad de från denna dag till den 13:de Januari lefde. Kapiten Harrison utgick icke utur sin kajuta, emedan han af en svår gickt hölls vid fången. Denna dag, klockan 10 på morgonen, inkommo alla matroserne till honom: båtsman anförde dem, och sade, sedan han på det rysligaste sätt beskrifvit deras elände, att nödvändigheten fordrade, att en uppoffrades för att rädda de andra, att de oryggligen fattat sitt beslut och att lotten skulle bestämma offret.

Kapiten kunde icke afhöra detta omänskliga förslag utan att ryssa; han föreställde dem, att de voro menniskor, och borde betrakta hvarandra som bröder, att denna ohyggliga föda icke många dagar kunde frälfa deras lif, hvilket de genom ett sådant mord för alltid skulle förbittra, och befalte dem att icke vidare tänka på ett så rysligt brott. Men han hade talat för döfva öron. De togo alla på en gång till ordet och sade: att det vore dem likgiltigt om han gillade deras beslut eller ej; de hade endast underrättat honom derom, emedan han också måste vara med i lottningen. De tillade, att allt befäl och allt företräde under den allmänna nöden upphörde, lemnade honom straxt derpå och gingo upp på däck, der lottning skedde.

En Neger, som var om bord och tillhörde Kapiten Harrison, blef offret. Det är troligt att

att lottningen endast skedde för en syn skull och att olyckliga Negern var bestämd att dödas i samma ögonblick matroserne fattat sitt beslut. Han blef genast mördad. En af dem som plågades af den grusligaste hunger, utref des's lever och förtärde den rå.

Efter en liten stund blef han deraf sjuk, och dog dagen derpå under konvulsioner och i det förskräckligaste raseri. Några af hans kamrater föreslogo att gömma honom, och uppäta honom, sedan Negern blifvit förtärd; men de mästa förkastade detta råd, af fruktan att de skulle blifva smittade af den sjukdom som dödat honom. Han blef kastad i böljorne.

Kapiten var icke mindre hungrig än de andra; men han ville alldeles icke antaga matrosernes tillbud, att dela deras rysliga måltid; utan åtnöjde sig med det vatten man lemnat honom, hvilket han uppblandade med litet vin; detta var den enda föda han bekom under hela denna bedröfliga tid.

Negrens kropp, som blifvit sönderhuggen och med största sparsamhet förtärd, räckte ända till den 26. te Januari. Den 29: de beslöt man att ännu en man skulle dö, och underrättade Harrison derom, som, af fruktan att man honom förutan skulle kasta lott och dervid begå något svek, samtyckte dertill. Matroserne anförtrodde honom att efter behag tillställa lottningen; han samlade sina återstående krafter att på små papperslappar uppskrifva hvars och ens namn, som ännu fanns om bord; hvar på han hopvecklade dem och lade dem i en

hatt, i hvilken han en stund skakade dem. Under desfa förskräckliga förberedelser stodo alla tyfsta, med öppen mun och stirrande blickar, fassa och förskräckelse syntes i hvarje ansigte. Den som stack sin hand i hatten att uttaga den bedröfliga lotten darrade; han lemnade den till Kapiten, som öppnade den och med hög röfse läste David Flat. Den olyckliga, på hvilken lotten fallit, fattade hastigt åter mod. "Mina vänner," sade han till sina kamrater, "det enda jag ber er om är, att ni intet plågar mig länge, utan dödar mig lika så hastigt som Neger." Han vände sig derpå till den som verkställt detta första mord, och sade: "Dig väljer jag att skjuta mig." Härpå begärde han ännu en timma att bereda sig till döden. Hans kamrater kunde icke svara honom för tårar. Emellertid öfvervann Kapitenens föreställningar de snålastes glöfshet, och man beslöt enhälligt att uppskjuta detta mord ända till dagen derpå, klockan 11. Den olyckliga Flat kunde icke af ett så korrt uppskof njuta någon tröst. Den tanka att han skulle dö nästa morgon, gjorde ett sådant intryck på honom, att hans kropp, som af långvarigt svält var utmattad, icke förmådde motstå det; han anfölls af en häftig feber med raseri. Hans belägenhet blef så ömkansvärd, i anseende till det tillstånd af ursinnighet, i hvilket han befann sig, att några af hans kamrater föreslogo, det man genast skulle döda honom, och derigenom göra slut på hans elände. Men de måsta blifvo vid det förut tagna beslutet, att låta honom lefva till påföljande dagen. Den

Den 30:de Januari, klockan 10 om morgonen, hade man redan upptändt en stor eid, att af hans kött tillaga sig mat, då man på afstånd fick se ett skepp, som med god vind nalkades Peggy. Det hette Suzanna, återkom från Virginien och seglade till London.

Dess Kapiten kunde icke återhålla sina tårar då han hörde dessa olyckliga beskrifva sitt elände, och visade dem all ömhet. Han lofvade att till dagen derpå blifva liggande vid Peggy, att, om ske kunde, berga Kapiten Harrisons saker; men en stark vind nödgade honom att aflägsna sig samma dag från detta fartyg, som troligen snart sönk till botten, med sin last.

Suzannas resa var lycklig; två af de räddade matroserne dogo, de öfrige återfingo smänningom sina krafter. Äfven Flat, som varit så nära döden, kom sig åter före.

Så snart Harrison kommit i land, skyndade han att, på det så väl han sjelf som hans matroser måtte vara fria från allt framtida åtal, inför Lord-Mairen i Londen Georg Nelson och dess Sekreterare Robert Schank, aflägga en ordentlig berättelse om sitt misöde; till yttermera trovärdighet bekräftades den genom en relation, som af Suzannas Kapiten och dess Styrmänner inlemnades. Som hvarken skeppet Peggy eller dess last var hans, måste af honom anses viktigt att den olyckliga belägenhet, i hvilken han befunnit sig, måtte kunna bevisas. Styrkt af så många lagliga vittnesmål, kan den icke heller med skäl af någon läfare dragas i tvifvelsmål.

Berättelse om det Skeppsbrott Holländska Skeppet Batavia, kommenderat af Franciscus Pelsart, led på Fredric Houtmans klippor, nära Eendraghts-landet, i nya Holland, år 1630.

Franciscus Pelsart är en ibland de första Europeer, som besökt detta land; men ännu mera värd läsarens uppmärksamhet är denna sjöman genom den skicklighet och den ståndaktighet han, under alla vid dess skeppsbrott inträffande svåra tillfälligheter, ådagalagdt.

Det Holländska Ostindiska Kompaniets Direktörer, uppmuntrade derigenom, att fem rikt lastade skepp, anförde af Amiral Carpenter, lyckligen återkommit från Ostindien, utrustade samma år en flotta af elfva skepp i samma affigter. Skeppet Batavia, anfördt af Franciscus Pelsart, var ett af dem. Hans besättning utgjordes af nära trehundra personer, passagerare samt några kvinnor och barn inberäknade; hans last var ganska dyrbar.

Flottan afreste från Texel den 28:de October 1628. Sedan man passerat goda Hoppsudden, skingrade en häftig storm alla skeppen, som hittills följts åt. Pelsart var ganska orolig öfver de andras öde och sökte att åter råka dem, då han om natten den 4:de Juni 1630 stötte

stötte på ett skär, som af Holländare kallas *Abrothos* eller Fredric Houtmans klippor; de äro belägne nära nya Holland, vid Eendraghts land, under 28° sydlig Latitud. Kapiten låg till fångs och hade länge varit sjuk, då han af skeppets rörelser tyckte sig känna att det stötte på grund. Förskräckelsen gaf honom krafter att stiga upp och begifva sig på däck.

Alla segel voro hisfude, och man styrde nordnordost, hvilken cours icke var den rätta. Vid månens sken kunde man skönja ett tjockt hvitt skum för ut. Pelsart blef ganska orolig, kallade Styrmannen och förebrädde honom att man genom hans oaktsamhet råkat i fara att omkomma. Denne ursäktade sig och sade att han hållit god vakt, att han förut sett det hvita skummet och frågat utkiken hvad det var, hvilken svarat att det härrörde af månens strålände mot vattnet. Pelsart frågade nu hvar han trodde att skeppet befann sig, härtill svarade han: "Gud allena vet det, vi äro på en obekant bank."

Nu kastade man lodet och fann akter ut aderton fots djup, men för ut ännu mindre. Den hotande faran hade samlat alla Officerare; man såg ingen annan utväg än att lätta skeppet, i det hopp att det derigenom skulle kunna komma af grundet. Man utförde genast ett ankare och började kasta kanonerne öfver bord.

Under det matroserne härmed fyselsfattes, inträffade ett oväder med regn och blåst; nu märkte först Holländarne hela sin fara, då de
sågo

fågo sig omgifne af ref och klippor, mot hvilka skeppet beständigt stötte. Man beslöt att kapa stormasten, som nu mera endast tryckte skeppet och ökade stötarnes våldsamhet. Olyckligtvis kunde den icke skiljas från det stående godset. Man såg ingenting annat än skjär, som hafvet betäckte med bränningar, undantagande en ö, som man ansåg ligga på en mils afstånd, och två andra små öar eller snarare klippor på närmare håll. Styrmannen, som affändes att underföka dem, sade, att man der skulle vara säker för sjövallet, men att landstigningen, i anseende till den mängd klippor hvaraf de omgäfvos, blefve ganska svår. Man beslöt likväl att våga den, och att först landsätta alla kvinnor, barn och sjuka, hvilkas jämmer och förtviflan endast betog sjömännen modet. De nedbringades med största skyndsämhet i slupen och båten.

Emot klockan 10 om morgonen fann man att skeppet spruckit. Pelfart skyndade då att från rummet låta transportera bröd och proviant på däck. Vatten kom man icke ihog, ingen kunde heller förmoda annat än att det skulle finnas i land. Under denna förtviflade belägenhet tänkte många sjömän på ingenting annat än att öfverlasta sig med vin, som nu icke så noga kunde gömmas för dem. Härigenom han man icke på hela dagen att göra mer än tre resor, och landsätta omkring etthundradeättio personer, tjugo tunnor bröd och några fat vatten. Denna proviant blef af besättningen tillgripen och förskingrad så snart den kom till ön. Pelfart

fart skyndade dit att förekomma alla oordningar, hvilket var så mycket nyttigare som han derigenom fick veta att ön var utan vatten. Han begaf sig således med otålighet åter om bord, i affigt att föra vattnet och de dyrbaraste varorne af lasten i land, men en häftig vind och hög sjögång tvingade honom att återvända. Förgäfves försökte han flere gånger att komma om bord, hafvet bröt sig med sådan häftighet mot skeppet, att han icke kunde lyckas. En matros som summit till desz slup att föreställa honom huru nödvändig hans närvaro på fartyget var, måste, sedan flere sáfånga försök att komma till vraket blifvit gjorde, på samma sätt återvända med desz befallning att man skulle sammanbinda och plankor, på det man sedan måtte kunna uppfiska och begagna dem. Emellertid tillväxte stormen, och som hans omkommande icke kunde vara de olycklige nyttigt, som anropade hans bistånd, återvände han, ehuru med stort bekymmer, till ön; under det hans Löjtnant med sextiofyra man, som ännu voro om bord, befunno sig i aldrastörsta lifsfara.

De som anfett sig lyckliga att på någondera af öarne komma i land, voro der i icke stort bättre belägenhet. Då de öfverfett sitt vattenförråd, befanns det icke utgöra mer än omkring femtio kannor på den ena ön, der fyratio personer befunno sig. På den andra, hvarest ett-hundradeättio stycken af desza olyckliga landsligit, var vattenförrådet ännu mindre. Då Pel-

fart

fart kommit i land på den förstnämnda ön, föreställde man honom att slupen och jullen borde begagnas till uppsökande af vatten på närgränsande öar. Han insåg också nödvändigheten deraf; men förklarade att han icke kunde taga ett sådant beslut utan att först derom underrätta de på den stora ön besintlige personer af besättningen, som eljest skulle råka i högsta förtviflan då de sågo slupen och båten aflägsna sig.

Samtycke till utförande af detta ädelmodiga beslut kunde med möda erhållas, efter man fruktade att han på den stora ön skulle blifva kvarhållen. Men sedan han förklarat att han snarare skulle omkomma än lemna största delen af sin besättning och sina vänner i en ovisshet, som vore värre än sjelfva döden, fick han tillstånd att verkställa sitt uppsåt. Båten nalkades lyckligen den stora ön; men de som åtföljde Pelfart sade honom att han icke fick gå i land, utan skulle, om han hade något att säga den andra hopen, ropa till dem, då de kunde höra honom. Han bemödade sig förgäfvets att kasta sig i sjön och simmande komma i land, man kvarhöll honom så envist, att han äntligen måste finna sig i att lyda; han tog då den utväg att kasta en plånbok i land, i hvilken han skrivit att han afgick med jullen att uppsöka vatten, på något land, som han genom Guds nåd hoppades kunna upptäcka.

Han sökte först derefter på klipporne och på närliggande små öars stränder; men om han än stundom fann vatten i klippornes iholigheter,
eller

eller i gropar, var det genom hafvets vågor, som beständigt bröto sig på desfa skär, så saltbräckt, att det icke kunde drickas. Man måste återvända till den lilla ön, och derstädes af några dåliga bräder inrätta ett slags däck på slupen, emedan man med ett alldeles öppet fartyg icke kunde företaga en längre resa. Sedan Pelfart förmått befattningen att samtycka till desfs afresa, begaf han sig på vägen med dem som han valt att vara sig följaktiga. Snart fick han på ett afstånd af omkring sex mil i nordost från det ställe der han lidit skeppsbrott, sigte af en kust. Lodet tillkännagaf botten på 25 å 30 famnars djup. Som natten instundade, afägsnade han sig från kusten, men styrde i dagningen åter på landet, hvilket han klockan 9 förmiddagen var helt nära. Det syntes honom lågt, utan trån och fullt af klippor. Han upptäckte en liten vik, hvars botten bestod af sand. Vädret, som var ganska elakt, tillät honom icke att der landstiga.

Följande dagen, den 10:de Juni, uppehöll han sig på samma trakt, under ett beständigt krysfande. Som hafvet var ganska stormigt, nödsakades han utkasta en del af sin proviant, på det han måtte få utrymme att ösa det vatten, hvaraf slupen beständigt fylldes. Då vinden stillnat, styrde han dagen derpå nordvardt, utan att våga nalkas de bränningar som hindrade honom att landstiga. Den 12:te följde han kusten, men alltid förgäfves, emedan den var brant, och han icke kunde upptäcka något landstigningsställe

Ku-

Kusten syntes honom på afstånd fruktbar och beväxt med gräs. Den 13 observerades Latituden till $25^{\circ}-40'$, hvaraf han slöt att strömmen fatte nordligt. Han upptäckte nu ett inlopp, men bemödade sig såfångt att komma i land, ty klipporne voro allestädes lika branta och man kunde icke finna någon jämn strand.

Då man den 14:de befann sig på 24° Latitud, tillät tidvattnet, som fatte nordvard med mycken kraft, ännu mindre någon landsligning. Ändtligen fick man se rök på landet, och Pelfart lökte genast att genom roende nalkas det ställe, från hvilket han såg den komma, emedan han hoppades finna vatten, på en ort, som beboddes af menniskor. Men kusten var otillgänglig, och sjögången så hög, att han förlorade allt hopp att nalkas den. Otåliga öfver alla desfa hinder, kastade sig sex man af hans besättning, som voro snälla simmare, i böljerne, och kommo ändtligen med möda och fara till lands, under det slupen på 25 famnars djup gick till ankars. De använde hela dagen att söka efter vatten, och råkade under sin vandring fyra karlar, som kommo till dem, krypande på händer och fötter liksom djur. De funno först att de voro menniskor sedan de skrämt dem så att de togo flykten, hvarvid de uppstego på sina fötter. Man såg dem då också från slupen. Desfa vildar äro svarta och alldeles nakna. De sex Hollarne, som icke kunnat finna något vatten, återkommo ändtligen till Pelfart, illa stötte af klipporne vid stranden, mot hvilka de af böljerne blif-

blifvit kasta. Man upplyfte ankaret, och fortfor att, utan afseende på den dermed förenade faran, följa kusten åt.

Den 15:te upptäckte man en udde, med ett derifrån utgående ref, som sträckte sig en mil till sjös. Pelfart vågade sig in ibland dessa klippor, emedan vattnet der syntes mera stilla, i hopp att finna ett landstigningsställe, hvilket likväl icke inträffade. I en annan vik, som han sedermera besökte, fann han icke mer än två fots vatten och en stenig botten; men som han träffade en slät och sandig kust, landsteg han, att der låta sitt folk gräva brunnar. Deras vatten var nästan äfven så salt som hafsvattnet. Dock fann man i gropar mellan klippor samlingar af regnvatten, hvilket var en stor tröst för dessa beklagansvända menniskor, som voro på vägen att omkomma af törst, och som på länge icke bekommit mer än ett halft qvarter vatten om dagen. De upphämtade deraf omkring etthundra och femtio kannor. Af aska och snäckskal, som de sågo på marken, flöto de att de vilda nyligen uppehållit sig på detta ställe.

Hoppet att bekomma en större myckenhet vatten i klipporne, förmådde dem att på denna kust trotsa alla faror. De gingo den 16:de åter i land, men som på länge intet regn fallit, blefvo deras bemödanden fåfånga; äfven de djupaste bergskrefvor voro torra. Det inre landet lemnade icke heller något hopp om vatten; det var ett slätt fält utan gräs och trån, hvarest man icke såg annat än en hop stora myrstackar eller

fnarare kupor, som dessa djur bygga, och som äro så stora att man på långt håll skulle kunna anse dem för vildarnes kojor. Flugor voro der i sådan myckenhet, att Pelsart och de som följde honom, hade svårt att berga sig för dem. De sågo på ett böfskotts afstånd åtta stycken af landets infödingar, som togo flykten vid deras ankomst.

Som de nu mera misströskade att finna vatten, affeglade de åter och beslöto att öfvergifva denna kust. De hade trott att de skulle upptäcka Jacob Remesens flod; men då de befunno sig på $22^{\circ}-17'$ Latitud, och en häftig nordost vind satte dem i stor fara, besinnade att de icke bättre kunde använda sitt ringa vattenförråd, än om de genast begåfvo sig till Batavia, der de genom berättelsen om sin olycka hoppades kunna skaffa sina på örne qvarlemnade olyckskamrater mera verksam undslätning, än genom hvarje eget bemödande.

På hundra miles afstånd från det ställe der de lidit skeppsbrott fattade de detta beslut, och begåfvo sig derpå genaste vägen till Batavia. Pelsart har fördt en noggran Journal öfver denna resa, hvaraf synes att den ofta försenades genom motliga vindar och stilltie. Men detta hinder var likväl icke det mäkt oroande för honom och hans besättning; de hade litet vatten, som desutom hastigt antog förruttneise, och fruktan att de skulle komma att lida af törst, tvingade dem ofta att förlora tiden, med sökande efter utvägar att öka sitt förråd deraf. Ändtligen funno de ockfå, just då de voro på vägen
att

att iråka fullkomlig brist, ett skönt rinnande vatten, så att de åter kunde tillräckligen förse sig.

En annan, några dagar efteråt, inträffande händelse, fagnade dem nästan äfvenså mycket. Då de redan hade Java i sigte, fingo de mot aftonen se ett fartyg bakom sig; man fann snart, med största nöje, att det styrde samma kosa, hvarföre man gick till ankars och beslöt att invänta det.

Morgonen derpå i gryningen, rodde man till detta skepp; det var Holländskt och åtföljdes af tvenne andra, alla tre tillhörde Kompaniet. Pelsart gick om bord på det förnämsta, och igenkändes af en Rådsherre från Batavia vid namn Ramburgh. Berättelsen om deras olycka, och ännu mer den affigt som kommit Pelsart att företaga en så farlig resa, rörde honom mycket; han lofvade understöda des anskning hos Rådet i Batavia, samt behöll honom om bord hos sig till des de kommo fram. Vid ankomsten tänkte Pelsart mindre på att hvila sig efter sina öfverståndna besvärigheter, än att arbeta till deras fördel, som man nödfakats öfvergifva.

Emellertid tilldrogo sig på de tvenne öar, der desse olycklige blifvit kvarlemnade, de mäkt förskräckliga uppträden. Skeppets Assistent, som förut hade varit Apothekare i Harlem, och hette Hieronymus Cornelius, hade under resan, då man ännu befann sig nära Afrikanska kusten, öfverenskommit med Styrmannen och några matrosar, att de skulle bemäktiga sig skep-

pet, och sedan blifva sjöröfvare. Efter skeppsbrottet hade han icke fått tillfälle att med fartygen komma i land, utan tillbringade tvenne dagar på stormasten, som flöt omkring, men då han icke väntade sig annat än döden, tillförde honom böljorne en fegelrå, hvarmed han ankom till en af öarne. Långt ifrån att genom den allmänna olyckan bringas till ånger öfver sina förädiska affigter, trodde han nu ögonblicket för deras utförande vara kommit, och att om han kunde göra sig till herre öfver den kvarlemnade delen af besättningen, skulle det sedan blifva lätt att öfverraska Kapiten då han återkom med den undsättning han, som man förmodade, gått att söka i Batavia, och äfven att bemäktiga sig det ankommande skeppet. Men han måste göra sig utaf med dem om hvilka han trodde att de skulle fatta sig emot hans förslag.

Innan han fölade sina händer i blod, lät han sina medbrottslingar undertekna en förbindelse, hvarigenom de lofvade att blindt åtlyda hans befallningar. Större delen af besättningen befann sig på densamma ön som han, och en dyfter aning hade gjort att man kallat denna ö Batavia kyrkogård. Cornelius affkickade, under förevändning att han skulle uppföka vatten, en ung rådig och käck Officer vid namn Weybhays, hvars motstånd han ifynnerhet fruktade, till den andra ön; och tog sedan med så grym slughet sina mått och steg, att han lät mördra några och trettio parsoner innan de fattat minsta misstanka till hans affigter. De som undgingo detta blod-

blodbad, kommo på några trädstycken öfver till Weybhays, för hvilken de omtalade hvad som hänt. Fyratio man befunno sig på den ö, der han nu var, och han hade derstädes, efter flere dagars lökande, funnit vatten; han hade också genom en öfverenskommen signal af trenne eldar underrättat Cornelius derom, men denne hade icke märkt den.

Weybhays tviflade, sedan de undslupne omtalat hvad som inträffat, icke mera på desä mördares affigt, att äfven bereda honom samma öde, och satte sig derföre i försvarsstånd. Men de förmodade också å sin sida att de icke skulle finna honom oberedd. Deras raseri förde dem först till den tredje ön, hvarest de, förenande list och våld, mördade alla de olyckliga som befunno sig der, med undantæg af några qvinnor och sju barn. De uppskötö till dagen derpå sista akten af denna blodiga tragedi, som angick Weybhays, utan tvifvel i den förmodan att han, såsom illa beväpnad, under tiden skulle förekomma deras anfall genom frivillig undergifvenhet. Cornelius använde denna tid att öppna de Kompaniet tillhörige kistor, man räddat från skeppet; han utdelade klädesstycken till sina medbrottslingar, och sedan han valt sig en vakt, gaf han dem röda klädningar med breda guld- och silfver-spetsar. Fem qvinnor, som undgått döden, blefvo ansedde som en del af rofvet. En af dem tog han för egen räkning; en som var Skeppsprefstens dotter, blef gifven till hans Löjtnant,

nant, de trenne öfriga öfverlemnades till befättningen.

Efter desä olyggliga våldsamheter, lät han genom en skrift, hvilken af alla hans medhållare undertecknades, utnämna sig till General-Kapiten, och skickade derpå tjugotvå man med begge fluparne att anfälla Weybhays tropp; men då detta detachment blifvit tillbakadrifvit, föreslog han att sjelf i spetsen för trettiofju man, hvilket var det mästa fluparne kunde bära, begifva sig dit. Weybhays mötte honom vid stranden, nästan utan andra vapen än med spikar, skodde påkar, och tvang honom att draga sig tillbakas. Omöjligheten att lyckas med våld, bevekta då desä mördare att börja underhandlingar. De föreslogo en fredstraktat; Weybhays gick in derpå, och Skeppsprefsten, som var med honom, anmodades att uppfatta den. Den uppgjordes på följande vilkor: att Cornelius icke mera skulle ofreda Weybhays tropp; att han skulle gifva honom en del af klädet, att dermed kläda sitt folk; att man samfällt skulle bemöda sig att anskaffa vatten och lifsmedel, hvilka lika skulle utdelas bland begge hoparne; äfven skulle Weybhays återgifva en liten båt, hvarmed en matros från den andra ön flydt undan till honom. Men under det man med all uppriktighet syntes drifva underhandlingarne, skref Cornelius till några Fransyska soldater, som höllo med Weybhays, och erböd dem hvardera sextusen livres i mutör, i hopp att han, genom deras åtgärd, skulle kunna öfverraska sina fiender. Desse bref blef-

blefvo visade för Weybhays, som mot detta förräderi beslöt att använda list. Påföljande dagen hade blifvit bestämd till de afgjorde punkternes verkställande, och Cornelius, som icke visste att han var upptäckt, ankom sjelf, åtföljd af åtskilliga bland sina medhållare, att öfverföra kläderna.

Knappast hade han kommit i land, förrän hans folk blef anfallit och han sjelf tagen och bunden. Trenne af dem som åtföljdt honom, blefvo på platsen; en enda frälste sig. Dagen derpå återkommo de sammanfurne med större styrka; men Weybhays dref dem tillbakas.

Rebellerne använde all makt att öfvervinna honom, hvarje dag företogos nya anfall, som dock alla, genom denna käckas mans rådighet och mod, fruktlöst aflupo. Enellertid skulle han dock troligen till slut hafva blifvit öfvervunnen, ty han hade mindre folk än Cornelius, och brist på föda försvagade dem allt mer och mer.

Pelfart förlorade icke tiden i Batavia; genom trägnas böner hade han äntligen af Rådet bekommit en fregatt, vid namn Serdam, och Guzaratiska dykare. Han skyndade att förse sig med proviant och komma till segels. Skeppet, som gynnades af vindarne, befann sig snart vid Houtmans klippor.

Pelfart hade varit frånvarande i mera än tvenne månader, men igenkände lätt detta ställe, som för honom hade varit så märkvärdigt. Vid sin ankomst märkte han att rök uppsteg från en
af

af öarne, hvilket mycket fagnade honom, emedan han derigenom fann att åtminstone några af dem, som undgått skeppsbrottet, ännu voro vid lif. Pelfarts första omsorg var att gå till ankars och i båten, som lastades med lifsmedel och vin, begifva sig till denna ö. Men under vägen möttes han af en julle, som roddes af fyra man, det var den ädelmodiga Weybhays som kom att omtala de rysliga händelser, hvilka tilldragit sig under hans frånvaro, samt att rebellernes raseri ännu fortfor och att han samma morgon af dem uthärdat ett anfall; han under rättade honom om de sammanfvurnas ohyggliga plan, som beslutit att bemäktiga sig honom och hans skepp så snart det ankom.

Kapitenen återvände genast till fregatten. Han hade knappt kommit om bord och utfärdat befallning att man skulle hålla sig färdig till försvar, förrän han upptäckte tvenne af rebellernes slupar, som kommo till skeppet. Pelfart förvånades då han såg dem besatte af beväpnade män, alla klädda i skarlakansröda kläder, pryddes med guld- och silfver-spetfar. Då de kommo så nära att de kunde höra honom, frågade han dem hvarföre de kommo med vapen i hand? hvarpå de svarade: "Vi skola säga er det då vi kommit om bord." Kapiten befällte att de skulle kasta vapnen i sjön, med tillägg, att man i annat fall skulle skjuta dem i sank. Denna hotelse och den kraft hvaraf den understöddes, förmodade dem till lydnad, de borrhastade sina vapen och inkommo i skeppet, der de genast blef-

vo fångslade. En af deras anförare, som kallades till ansvar, emedan han varit djerf nog att hota den som fångslade honom, bekände att han dels ensam, dels med andras tillhjälp, mördat tjugofju menniskor. Samma afton förde Weybhays sin fånge Cornelius om bord. Detta allt skedde den 17:de September.

På följande dagen afgingo Kapiten och Styrmannen med små fartygen, och en förstärkning af tio man af Weybhays hop, till de upprorikes ö, der den öfriga delen af Cornelii hop befann sig. Desse förlorade modet då de sågo sin Kapiten ankomma. De nedlade vapnen och låto sig fångslas.

Härpå utgaf Pelfart befallning, att alla Kompaniet tillhörige köpmansvaror och dyrbarheter skulle uppsökas och hopsamlas; detta bemödande blef icke fruktlöst, alltsammans kom tillrädda, utom en ring och en guldkedja; men samma dag öfverlemnades kedjan till Kapiten. Derpå begaf han sig till det ställe der skeppsbrottet inträffat, och fann med smärta sitt skepp alldeles sönderslagit. Kölen var nedsjunken i sanden, och en del af förstäfven hade böljorne uppkastadt på en klippa, några stycken flöto ännu omkring stränderne. En af matroserne sade till Pelfart, att då de en dag under hans frånvaro, den enda som de haft vackert väder, farit ut att fiska, hade spetsen af en båtshake stött emot en silfverkista. Denna upptäckt upplifvade Kapitenens hopp, som nu förmodade att han skulle igenfinna både den och de andra.

Men

Men som väderleken icke var gynnande, beslöt man att uppskjuta denna undersökning.

Dagen derpå skickade Pelsart till den hop som var med Weybhays, på den ö som sedan kallades Weybhays-ö, nödig proviant, och återförde en last vatten. De som kommit på denna ö hade icke der funnit vatten, utan börjat gräva brunnar, det vatten de deruti bekommit var salt, samt steg och föll med hafsvattnet, dock hade de, emedan de voro ganska törstiga, druckit deraf, utan att det bekommit dem illa.

Den 25:te September afgango Kapiten och Styrmannen, åtföljde af dykare, till vraket. Himlen var klar och hafvet lungt. De nalkades det med lågt vatten, och igenfunno genast en kista, samt korrt derpå den andra. Deras dykare förskräde att de sett fyra stycken till. Som vädret liknade sig att blifva elakt, upphörde man med arbetet, hvilket dock om eftermiddagen åter börjades. Man upptog ytterligare trenne kistor, men den sjerde, som säkerligen fastnat under spetsen af någon klippa, kunde icke upphissas, man nödgades därför lemna den kvar, men utmärkte med ett ankare och en boj det ställe hvarest den låg. De tvenne följande dagarne voro töcknige.

En kall och stark sydlig vind hindrade att arbeta vid vraket. Men den var god att dermed komma till Batavia. Pelsart ville begagna den, och sammankallade sina Officerare att inhämta deras tanka; resultatet af deras yttranden blef, att man borde gå till segels. Man afgjorde också att de upproriske fångarne skulle dömas.

ras myckenhet gjorde att man fruktade dem, och icke med säkerhet kunde hafva dem om bord till des man kom till Batavia. Af dessa anledningar företogs ransäkning med dem, hvarpå de blefvo dömda att hänga; och domen verkställd den 29:de. Dagen derpå lyftade Pelfart ankar, och affeglade till Batavia, dit han efter en lycklig resa snart anlände.

Om det Skeppsbrott Engelska Skeppet Tobias led nära Cap Spartel, år 1593.

Skeppet Tobias, af tvåhundra femtio tons drägt och femtio mans besättning, tillhörande Richard Staper, afreste från Blachwall den 16:de Augusti 1593, med en last, som värderades till elfva eller tolf tusen pund sterling. Det skulle gå till Livorno, Zante och Patras på Morea.

"Vi gingo först till Portsmouth, yttrar berättelsens författare, att der inlasta fäd, och lemnade, den 6:te October, med god vind, Stokes-Bay på ön Wight. Den 16:de voro vi på Latituden af Cap Vincent, och upptäckte dagen derpå ett skepp i lofvardt om oss. Vinden blåste friskt och vi jagade det. Vi sågo snart att det var Spanskt, men det seglade så väl att vi icke kunde
upp-

upphinna det. En dag senare sågo vi berget Chiego, hvilket är det första höga land man upptäcker på Spanska kusten då man föker Gibraltars fund. Vi hade i tvenne dagar regnaktig väderlek och svag vind.

Vår Kapiten, Johan Godley, var en ung man, som icke förut kommenderat något skepp i desä farvatten. Högmodig öfver en befattning som han icke kunde sköta, ville han icke emottaga råd af någon, och handlade endast efter sitt välbehag. Då vinden efter tvenne dagars elakt väder blifvit god, styrde han rätt på fundet. Den 19:de anåg han sig icke vara så långt kommen som han verkligen var, utan seglade hela natten och satte skeppet, en och en half timme före dager, på land, fyra mil från Cap Spartel, utanföre fundet. Då hela besättningen häröfver blef ganska förkräckt, sade Kapiten: "Jag ber att ni måtte förlåta mig, ty det är helt och hållet mitt fel." Då besättningen frågade om de skulle kapa masten, svarade Kapiten: "Nej, vi skola sätta ut slupen." Men då en matros berättat att skeppet var fullt af vatten, befalte Kapiten att masten skulle kapas, hvilket skedde i ögonblicket.

Skeppets aktersta del brast ifrån det öfriga, och sönk, alla sprungo upp i mesanvanten. Vi hade nu icke annat än döden för ögonen, ty vi hade icke en gång kunnat få en flåte i ordning, och sågo ingen möjlighet att blifva räddade, vi började därför att, under stor ångst, sjunga den tolfte Psalmen; men innan vi slutat den sjerde ver-

verfen, qvafde böljorne de mäftas röfter. Mefan-
 masten kunde icke bära ofs alla, utan braft och
 föll i vattnet; trettioåtta personer blefvo dränkta;
 tolf kommo genom Guds nåd till landet, som
 låg en fjerdedels mil ifrån ofs, dit de dels fim-
 made, dels på stycken af vraket flöto. Kapiten,
 Styrmännen och en af Skeppets redare omkom-
 mo; endast matrofer och en timmerman rädda-
 de sig.

Desa tolf män föllo, sedan de kommit i
 land, på sina knän och tackade Gud för sin
 räddning. Sedan de slutat sin bön, och funno
 att de voro på en öde trakt, rådslogo de om
 hvilken väg de skulle gå, och vandrade derpå
 hela dagen utan att se någon menniska, men de
 kommo till ställen hvarest hus hade stått, hvil-
 ka, som de sedan fingo veta af Portugiserne,
 blifvit uppbrände; de sågo ockfå spår efter vilda
 djur. Om qvällen ankommo de till lundar af
 oliver-trän, och uppklätrade i dem, på det de
 icke måtte blifva ihjälrisna af lejon och andra
 villdjur, som påföljande morgon visade sig i myc-
 kenhet.

De vandrade hela denna dag ända till kloc-
 kan 3 eftermiddagen, utan annan föda än vat-
 ten och rötter af örter, som de upptyckte ur
 jorden; sedan de öfverstigit ett berg, fingo de
 sigte af Cap Spartel, hvilket upplyfte dem om
 den väg de borde följa. De kommo äntligen
 till en häck af långa rör, genom hvilken de fin-
 go se flere regementen till häst och fot, som ex-
 ercerade och skjöto med gevär och pistoler. Se-
 dan

dan de rådgjort, anfågo de klokaft att öfver-
 lemna fig till dem, efter de hvarken kunde und-
 komma eller förfvare fig.

”Vi gingo derfvöre, tillågger författaren af
 denna berättelse, till deså menniskor, de blefvo
 ofs genaft varse och en myckenhet af dem kom-
 mo emot ofs med sträckta spjut, likfom de äm-
 nat döda ofs; men de slogo ofs endaft dermed
 och påftodo att vi voro Spaniorer, oaktadt allt
 hvad vi kunde fåga för att öfverbevifa dem att
 vi voro Engelsmän.

Sluteligen kom om aftonen, sedan exercicen
 var all, deså Morers Anförare, som var en
 man mellan femtio och sextio år, till ofs, och
 frågade ofs genom sin tolk, som talade Italien-
 ska, hvilka vi voro, och hvarifrån vi kommo.

En ibland ofs, som kunde detta språk, sva-
 rade att vi voro matroser, som på kusten för-
 lorat vårt skepp och de mästa af våra kamrater.
 Men denna Mor, som var utan all känsla af
 mensklighet eller barmhertighet, lät sitt folk af-
 taga ofs våra kläder, till och med skjortorne, för
 att upptäcka om vi hade gömt penningar eller
 ädla stenar. Sedan de funnit guld och pärlor,
 till ett värde af nära tvåhundra pund sterling,
 återlemnade Morerne ofs en del af våra kläder,
 samt gåfvo ofs bröd och vatten.

Dagen derpå förde de ofs till det ställe på
 kusten, hvarest skeppet förlift, som var belågit
 på ett afstånd af omkring sexton Engelska mil.
 Under denna resa gåfvo de ofs slafkläder, och
 tvingade ofs, ehuru utmattade vi än voro, att bä-
 ra

ra deras saker, sägande att de skulle slå oss om vi icke gingo så fort som de; då vi frågade dem hvarföre de så illa behandlade oss, svarade de att vi voro deras fångar; hvaremot vi sade oss vara deras vänner, och att ingen Engelsman kunde vara Konungens i Maroko fånge.

Då vi kommit till skeppet, förblefvo vi der i sju dagar med desä Morer. Sedan de tagit allt hvad de kunde afföra, delade de det mellan sig, och deras Anförare affände tjugo väl väpnade män att ledsaga oss inåt landet.

Vi lågo första natten på gräset vid en flod, som hette Alarach, och var en sjerndels mil bred; dagen derpå färdades vi öfver den i en båt, som roddes af aderton man, sedan kommo vi till Tetteon, som skulle vara en stad, men icke bestod af mer än trettio hus. Vi stadnade der i fyra dagar, under hvilken tid vi icke bekommo annat än bröd och vatten, och gingo sedan till en annan stad, vid namn Casfuri, hvar-est våra tjugo vaktare öfverlemnade oss till Alca- den. Denna Magistratsperson gjorde oss alle- handa frågor, hvarpå han vänligt tilltalade oss, och skickade oss till en Jude, hos hvilken vi till- bringade några dagar.

Under tiden blefvo äfven tolf Fransoser, som genom en storm strandat på kusten, nära Cap Gates, inom sundet, tillfångatagne och förde till detta ställe, äfvensom tjugo Spaniorer, hvil- ka blifvit tagne i en fäcktning på land.

Efter sju dagar blefvo alla, så många som voro Europeer, med en bevakning af niohundra
man

man till häst och fot, afförde till Maroko. Efter tvenne dagars march ankommo vi till floden Fez, hvarest vi tillbringade natten under tält. Dagen derpå sågo vi Sale och hvilade utanföre staden. Vi färdades sedan mer än hundra Engelska mil utan att komma till någon stad, men kommo alla qvällar till något ställe der friskt vatten fanns, antingen källvatten eller regnvatten.

Sluteligen mötte vi, då vi kommit Maroko på tre mil nära och uppfatt vårt tält, en forman, som färdades i detta land för Engelska köpmäns räkning. Genom honom underrättade vi dem om vår belägenhet, och de fände oss dagen derpå en Mor, som medförde lifsmedel, samt pennor, bleck och papper, jemte begäran att vi skulle låta dem veta med hvad skepp vi förlifft, huru många som blifvit räddade och deras namn. "Vi åstunda, tillade de, att genast få veta dessa omständigheter, emedan Konungen i morgon gifver audienz, och vi önska att ni icke måtten införas i denna stad som fångar."

Under denna benämning måste vi dock alla, så väl Fransoser och Engelsmän som Spaniorer med rep om våra halfar intåga. Morerne förde oss i denna ställning inför Konungen, som lät sätta oss alla i fängelse. Der förblefvo vi i fjorton dagar, men blefvo äntligen genom köpmännernes åtgärd befriade: de återköpte oss för egna penningar, hvilket kostade dem sjuhundra unts silfver, hvarje unts beräknat till två Engelska skilling.

Då vi lemnat fängelset förde man oss till de Engelska köpmännen, hos hvilka vi förblevo i åtta veckor. Genom deras frikostighet, väl försedde med alla förnödenheter, afreste vi ändtligen och ankommo efter åtta dagar till Santa-Cruz; hvarifrån vi den 20:de Mars 1594 på olika fartyg afgingo till England. Vi hade förlorat två man, den ena dog af rödfot, medan vi satt i fängelse i Maroko, den andra under vägen till Santa-Cruz. Han dog deraf att han, för att stilla sin hunger, ätit rötter och andra otjenliga födoämnen, och derjemte af en förkylning, som han genom säfvande, utan tält på bara marken, ådragit sig.

Genom en sjelfklok befälhafvares okunnighet, inträffade således, att af femtio man icke mer än tio olyckliga blefvo vid lif, hvilka, sedan de utslätt mycket ondt, ändtligen, fattiga, sjuka och utnagrade, återvände till sitt fädernesland.

Holländska Skeppet Coromandels Skeppsbrott i Bengaliska viken, år 1660.

Holländska Ostindiska Kompaniet beslöt 1660 att skicka presenter till Konungen af Arrakan, att af denna Prins vinna handelsfrihet i des lands län-der. Desse presenter blefvo inlastade på trenne skepp, som afgingo från Batavia den 12:te September 1660. Sedan de länge blifvit uppehållna af motliga vindar och en förskräcklig storm i Bengaliska viken, inkommo de slutligen i Arrakans flod, på hvilken man måste uppsegla aderton mil. Efter tvenne dagar gingo de till ankars vid Bandel, en ganska folkrik stad, i hvilken ett Holländskt Faktori befinnes. Denna stad ligger aderton mil in i landet och en mil från Arrakans hufvudstad.

Under det Holländarne väntade på att få audiens hos Konungen, utspredde sig ett rykte att ett skepp af deras nation kantrat under den häftiga storm de erfarit, att flere hundrade människor omkommit och att de få som räddat sig kunde tala det Peguanska språket.

De satte icke i början tro till denna nyhet; men den 22:dra October ankom första Styrman på det skepp, som förolyckats, och hvilket hette Coromandel, om bord på Amiralskeppet, tillika med nio matrosar. De beskrefvo sin olycka på följande sätt:

De hade under sistförflutne September månad afrest från Paliocatte på kusten Coromandel,
till

till Konungariket Pegu, och hade nära femhundra passagerare om bord från flere länder, nemligen från Coromandel, Persien, Bengalen, Pegu och många Morer; en stor del medhade hustrur, barn och slafvar, och ämnade sig i enskildte angelägenheter till Pegu. De anade icke att en resa, som kunde göras på åtta dagar, skulle få ett så bedräfligt slut.

De hade i början vackert väder och god vind. Skeppets besättning bestod af trettiofyra man. Alla fögnade sig öfver resans lyckliga förtgång, och hoppades inom få dagar vara i Pegu.

Men glädjen vändes snart i bedräfvelse och fruktan. Ett mörkt moln uppkom på horisonten och bådade en storm, snart växte böljorne och det blef ett grufveligt oväder. Skeppet var rankt och krängde hårdt, faran gjorde att alla passagerare kommo på däck, hvarest de, i anseende till skeppets rankhet, utgjorde en för stor öfvervigt. Dock uppreste det sig för hvarje gång; men slutligen kom en stark vindstöt och en våg upplyfte i detsamma skeppet. Dessa begge händelser kommo det att med så stor våldsamhet och så hastigt luta, att Indianerne, som icke voro så stadiga på foten som sjömännen, trillade ner i lä, hvarigenom fartyget lade sig på sidan så att masterna och seglen kommo i vattnet. En våg gick i detsamma öfver skeppet och dränkte många passagerare och en Holländsk Fältkär, som befunno sig under däck.

Det är omöjligt att beskrifva deras bedröfliga belägenhet som ännu lefde, deras rop och jämmer. Man såg många simmande omkring skeppet och äfven kvinnor och barn, kämpande mot böljorne. Man höll sig fast vid seglen och masterna och sökte att uppklifva på skeppets sida. Holländarne, hvilka liksom de andra summo omkring, lyckades att få slupen och båten löse, men dessa fartyg voro läck och hade intet taklage eller något af hvad som erfordrades för att kunna begagna dem. De lösryckte stycken af skeppets segel att dermed täppa läckorne.

De lossade också flaggstången och en annan liten spira, hvaraf de med otrolig möda inrättade tvenne små mastar, en åt slupen och en åt båten, och uppsatte derpå de stycken af seglen som de kunde berga.

Ändtligen hoppades de, att de med dessa små dåliga fartyg, skulle kunna frälfa många människors lif.

Men flere ankommo än dessa små farkostar kunde intaga, alla de som ännu summo omkring, begåfvo sig till dem. Man kunde icke höra deras skrik och böner, som begärte undsättning, eller se deras bemödanden att nalkas utan det ömaste deltagande. Det kantrade skeppets ännu uppsående sida var full af Indianer och Morer, af begge könen, som ropade, jämrade sig och togo farväl af hvarandra och af dem som lågo i vattnet; med ett ord, död och förskräckelse visade sig öfverallt i sin mäkt rysluga skepnad.

Hol-

Holländarne och de starkaste bland Indiarne, som redan inkommit i slupen, hade så alldeles uppfyllt den, att man icke kunde intaga någon proviant, eller berga någon af de olyckliga, som på ett så rörande sätt anhöllo derom, emedan alla derigenom ofelbart skulle hafva omkommit.

Man måste äfven, ehuru med en smärta och en grad omensklighet, hvilken satte dem, som begingo den, i förtviflan, tillbakastöta dem som kommit intill fartygets redling, så att de återfölla i hafvet; ändtligen lät man, för att afslägsna sig från denna rysliga scen och undgå nödvändigheten af ett så grymt handlingsfätt, slupen och båten af vågorne drifvas längre bort, kvarlemnande på det i hafvet kullfallna skeppets fida ganska många olyckliga, som upphäfvo jämmerligaste klagorop.

Af hela den talrika mängden af menniskor, som varit om bord, kunde icke mer än några och trettio berga sig på små fartygen. Under det de rodde bort, sågo de skeppet ännu en stund flyta på vattnet, hvarest det plötsligen sönk; de döendes rop, som setat derpå och derigenom endast förlängt sitt lidande, fördubblades då, och hördes af dem som frälsat sig och redan voro långt borta.

Deras fartyg kastades med så mycken våldsamhet af böljorne, att de i hvarje ögonblick trodde att de också skulle förgås. De togo vägen öster ut, i den tanka att man snart skulle få

se kusten af Arrakan eller Pegu och derstädes kunna landstiga.

Båten, som icke seglade väl, boxerades af slupen; men de som voro i detta senare fartyg, fruktade att det samma, som förut var läck, derigenom ännu mer skulle skadas; de afhöggo derföre linan och öfvergäfvö den. Slupen seglade då fortare, och de skyndade att komma till land innan den skulle sjunka.

De som voro i båten använde all flit att följa slupen, men det var förgäfvets, ty de blefvo natten derpå åtskiljda. De som voro i slupen ansågo sig lyckligast, men de mistogo sig, som man framdeles skall få se.

De som voro i båten tillbringade sex dagar utan föda och utan hopp om räddning, under beständigt arbete på hafvet. Efter denna tids förlopp upptäckte de Arrakans kust och råkade der ett fartyg, om bord på hvilket de fingo mat, men blefvo derjemte tagna till fånga och förda till Arrakan, att blifva slafvar hos Konungen, som, enligt landets lagar, äger rättighet till alla skeppsbrutne, som räddat sig på des rikes kuster.

Då de blifvit presenterade för denna Konung, gjorde de honom på Peguanska språket en så rörande beskrifning öfver sin olycka, att alla de som hörde dem hade medlidande för dem. Konungen och hans Herrar skänkte dem icke allenaft allt hvad de behöfde, utan äfven friheten, och skickade dem att uppsöka sina landsmän. Det var desse som kommo till de Holländske
skep-

skuppen, såsom förut blifvit berättat. Hvar slupen och deras olyckskamrater tagit vägen vilste de icke.

Men desse blefvo också räddade och kommo efter några dagar i land. Deras slup, som var ganska läck, hade flutit omkring i sju dygn, och många gånger varit på vägen att sjunka. De voro alldeles utan mat och deras urin hade utgjordt deras enda dryck. Ändtligen hade de uppträckt en skogbeväxt ö, dit de utmattade och uthungrade begifvit sig, men der fanns ingenting att äta. Ön var öde, der fanns hvarken menniskor eller djur eller något slags frukt utom tamarinder, hvilka, oaktat sin surhet, blefvo förtärde, och utgjorde i fjorton dagar desä beklagansvärde menniskors enda föda.

Men denna spis hade egenskaper, som gjorde bruket deraf skadeligt, de fingo deraf utsvet och så elaka koliker, att tvenne man tillfätte lifvet. Ändtligen nödgades de åter begifva sig till sjös. De styrde öster ut, och en gynnande vind förde dem snart till Arrakans kust. Bönder och fiskare gifvo dem mat och bemötte dem med all välvilja.

De beslöto att uppsöka den stora floden Arrakans mynning; men då de skulle ro genom bränningarne, för att komma till sjös, stötte slupen mot en klippa och gick sönder. Således måste de, utmattade, halfnakna och våta, återvända till land. Att få almosor, omtalade de sina olyckor för landets invånare och berättade att de ämnat sig till Pegu, men deruti handlade de ganska oklokt,

oklokt, ty som detta land då hade ofred med riket Arrakan, hade de icke bordt säga att de afrest från Coromandel, för att fara till den nations fiender på hvars område de nu befunno sig.

Derföre blefvo de också misshandlade, man sade dem att man nog såg det Holländarne gynnade Konungen i Pegu och att de skaffade honom krigsamunition; hvarpå man fängslade dem och dömde dem till döden. Man satte ett rep omkring deras hals, och deras händer blefvo bundne på deras ryggar, hvarpå de affördes till Konungens residens att i denna ställning presenteras för honom, emedan man trodde att denna Furste med serdeles välbehag skulle se att man så behandlade Christna, som voro hans fiender. På detta sätt blefvo de förde från den ena staden till den andra, ofta måste de vara utan mat och dertill blifva slagna och illa handterade. På alla ställen nödgades de omtala sin händelse för städernes Magistratspersoner, som alltid illa uppteogo den omständighet att deras skepp hade ämnat sig till Pegu, och deraf togo sig anledning att illa behandla dem.

Man kan icke beskrifva allt det onda dessa stackare fingo utstå under vägen. Allestädes måste de ödmjuka sig, göra knäfall och djupa bugningar för dem som förde högsta befalet i städer, köpingar och byar, och på köpet blifva misshandlade af alla menniskor och ansedda för fiender, på hvilka man icke nog kunde hämnas. En serdeles händelse skulle hafva förorsakat deras undergång om icke de stora Herrarne och Adeln,

Adeln, inför hvilka de vid detta tillfälle infunno sig, haft mera känsla för medlidande än de andra.

Det bruk de gjordt af tamarinder, förtfor att förorsaka koliker och magplågor. En dag då de skulle införas till en stor Herre och hans hof, och de, sedan de gått igenom åtskilliga rum i hans palats, inkommit i en stor sal, full af förnäma personer af begge könen, som sutto på dyrbara mattor, hände, att det förolyckade skeppets Kapiten, som hette Johan Horl, då han, enligt landets sed, genom ganska djupa vördnadsbetygelse och bugningar ville utmärka sig framför de andra, släppte ett väder som var så bullersamt att det hördes öfver hela salen af alla närvarande och ifynnerhet af den förnäma Herrn sjelf, hvilken, jemte hela sällskapet, utropade: *Syuu! Syuu!* som betyder, åh, fy! fy! —

Man blef ganska stött öfver denna oansfändighet, och fångarne voro alla i största förlägenhet, så mycket mer som de fruktade att saken skulle få farliga följder. Ändtligen tog andra Styrmannen, vid namn Johan Spring från Harlem, till ordet, och anhöll att Herrarne måtte ädelmodigt förlåta ett så stort fel, som vore ouppfåttligt och härrörande från en sjukdom som de fått af tamarinder, hvilka i nära fjorton dagar utgjordt deras enda föda. Denna frukt, tillade han, hade för dem varit ganska skadelig, tvenne af deras kamrater hade deraf ådragit sig magplågor som vållat deras död, och de sjelfva
voro

voro ännu deraf så besvärade att det icke passade att framträda inför en så lysande församling.

Detta lilla tal, som så i rättan tid blef hållit, blickade alla. Kapitenen har sedan berättat att hans ångest var ganska stor och att han icke väntade sig någonting mindre än att blifva nedfablad. Beskrifningen om deras olyckor rörde de närvarandes hjertan, man lät gifva dem föda och kläder, och de blefvo bättre handterade än förut. Fångarne märkte att fruntimmernas medlidksamhet och godhet mycket bidrog dertill. De blefvo rörda då de sågo några stackars menniskor som nästan nakna, utsvultna och bundna, med ödmjuk nedslagenhet bönföllo om förskoning från den elaka medfart de måste tåla, utan att genom någon ond gerning hafva förtjent att blifva straffade.

De blefvo befriade från sina bojor, öfverlemnade till mera menckliga vaktare och sände om bord på en galer, som förde dem floden uppåt till rikets hufvudstad. Då denna galer kom nära intill de Holländska skeppen igenkände fångarne dem och anhöllo hos den Officer som förde befålet, att han skulle lägga till, de ropade derjemte till sina landsmän om bord.

Man kom emot dem och tog dem ur deras vaktares händer, mot löfte att Konungen genast skulle blifva underrättad derom. Detta skedde också, och man bönföll derjemte hos Monarken, att de måtte återfå sin frihet som de, medelst det skeppsbrott, hvarigenom de blifvit
Konun-

Konungens slafvar, förlorat. Denna nåd blef dem, äfvensom förut deras kamrater, beviljad.

Man tog dem om bord på Amiralskeppet att föra dem till Batavia. Men oakadt all den noggranhet i diet de iakttago, blefvo de nästan alla sjuka. Dock återfingo de efterhand en fullkomligen god hälfa.

Om den olycka som inträffade då en Fransysk Slup, tillhörande Skeppet Le Taureau, år 1665 kantrade i en vik nära Cap Verd på Afrikas västra kust.

En flotta, bestående af skeppen Saint Paul, Le Taureau, La Vierge, Bon Port och L'aigle Blanc, som Ostindiska Kompaniet affändt från Frankrike, ankom lyckligen den 3:dje Mars 1665 till Cap Verd. Alla fyra Skeppen inseglade dagen derpå i närmsta vik, och gingo till ankars en half mil från stranden, hvarpå fyra slupar, lastade med Officerare, Soldater och Matrosar, afgingo till ett ställe på kusten, der åttkilliga Negrer väntade dem utan vapen, och visade sig ganska fredliga. Då sluparne stadnat på några famnars afstånd från stranden, skyndade en mängd Ne-

Negrer med så stor beredvillighet ut i vattnet, att bära Fransoferne i land, att äfven matrosferne, som redan afklädde sig för att göra sina förmän denna betjening, nödgades emottaga den. Sedan Negrerne tillkännagifvit mycken glädje öf flottans ankomst, låto de på Portugisiska förstå att deras Alcad eller ortens Vice-Konung älskade Fransoferne och skulle gerna emottaga deras besök.

Amiralen Veron och Rennefort, författare till denna relation, låto derföre, eskorterade af tolf soldater, föra sig till en by på sexhundra stegs afstånd från stranden. Den bestod af omkring hundra runda kojor, af fyra till fem fots höjd. Deras tak slutade sig med en spets. de omgäfvos af små gårdar, kringstängde med en dubbel rad palmqvistar. Alcaden gård, som öfvergick alla de andras i storlek, omgaf fyra kojor, af hvilka han bebodde den ena, hans fruntimmer de tvenne andra och hans häst den sjerde. Fransoferne funno honom sittande på en trädstol midt på gården. Alcaden var en Neger af omkring fyratio års ålder, väl växt och af ett stolt och alfvarsamt utseende, hans hufvud var betäckt med en blå och hvit turban af bomullstygg och hans axlar af en slags matta eller groft tygstycke. Ett annat stycke dyligt tygg, kändt under namn af pagne, betäckte honom från medjan till knäna. Hans ben och armar voro nakna, men under fötterna hade han ett stycke läder i stället för skor. Hans Officerare omgäfvos honom, somliga liggande, somliga sittande på hä-

hålarne på marken. Den förnämsta Rådsherrn, som hette Johan Amsterdam och var åttio-åtta år gammal, låg med armbogarne på sin Herres knän.

Efter de första höfligheterne, som Alcaden emottog och besvarade med mycken värdighet, utan att uppfliga från sin stol, gifvo Fransoferne honom en flaskka bränvin. Han drack en god drick deraf, och hans Rådsherre följde sedan med sådant eftertryck hans exempel att nästan intet blef öfver åt den tredje; sedermera öfverenskom man, att såsom hamn-afgift, för hvarje slup betala sex buteljer bränvin, sex alnar lärft och en stång jern. Under detta samtal läto Alcadens fruntimmer, som voro i sina kojor och af nyfikenhet hvarje ögonblick utstucko sina hufvuden, säga honom, att de ville se Fransoferne. Han beviljade dem detta nöje. De voro klädda nästan som karlarne. Vid audienzens slut ankommo femtio stycken af hans förnämsta Officerare till Alcaden; de voro väpnade med korrta pikar, sablar och pilar.

Deras oväntade ankomst förorsakade något misstroende hos Fransoferne, men de försigtiga-
ste uppmanade de andra att dölja sin oro.

Medan Amiralen var hos Alcaden, blefvo de Fransofer, som stadnat qvar om bord, vittnen till en den mäkt bedröfliga scen. Några matrosar af Le Taureaus besättning, samt åttkiliga passagerare, till ett antal af trettio, hade med slupen afgått från skeppet för att tillfridsställa sin nyfikenhet, och se huru landet var beskaffat längre upp från stranden. Herr Bosfordée,
en

en af de två missionärer som voro på detta skepp, åtföljde dem. Under vägen hade åtskilliga ynglingar oförfligt skuffats, den härigenom lutande slupen blef just i det samma upplyft af en våg så att relingen intog vatten och den kantrade. Herr Tourneur, som var Löjtnant om bord på skeppet Le Taureau, var ssysselfatt med att låta draga not vid stranden och man hade redan bekommit så mycket fisk att hundrade-semtio personer, deraf kunde blifva mätta, då ett kanonskott, som lossades om bord, förmådde honom att öfvergifva detta arbete. Han såg slaggen hisfad i schau, en slup med kölen i vädret, vattenfat, som flöto omkring, och fimmande menniskor, af hvilka somliga sökte att komma till landet och de andra att återvända om bord. Herr Tourneur, som blef ganska bekymrad öfver den fara i hvilken desse olycklige befunno sig, skyndade att komma dem till hjälp. Man hade redan så hastigt som möjligt skickat de ännu om bord varande sluparne och åtskilliga Neger-båtar till undsättning. Dessa små fartyg kommo i ganska läglig tid fram till det stället der olyckan inträffat; ty många, äfven af dem som kunde simma, började redan att förlora sina krafter. Aderton Fransoser blefvo frälste, men tolf stycken, tillika med Johan Amsterdam, Vice-Konungens Rådgifvare, omkommo. Denna gubbe, som fått höra att Kapiten Kerkadiou var bland de om bord varande Office-rare, hade icke afvaktat audienzens slut, utan genast begifvit sig om bord för att hålsa på honom.

De

De förnyade sin bekantskap, och gubben lät bränvinet smaka sig så, att han full återvände med lupen då den kantrade.

Trenne drag af ädelmod inträffade vid detta olyckliga tillfälle, som mycket rörde dem, hvilka voro vittnen dertill.

En ung Fransos, vid namn Planfon, som fann fullkomligen väl, glömde, då han såg en annan yngling af sina vänner nära intill sig som icke kunde simma, den fara hvaruti han sjelf befann sig, för att hjälpa honom och tillfode honom att fatta tag i sina kläder; men han förmodade icke länge hålla honom uppe, utan de sönko och omkommo begge. "Så fallsynt som detta prof på vänskap var, tillägger författaren till denna berättelse, så bedröfligt var också det slut desä begge välbildade och ädla ynglingar fingo, hvilka varit värda ett bättre öde!

En annan Fransos, vid namn Giron de la Martinette, förenade med lika ädelmod mera försigtighet. Herr Montaübans son, en gosse om tio års ålder, var på vägen att omkomma för desä ögon, han tog honom då med den ena handen i armen och förde honom simmande med den andra till den kantrade slupens köl. Sedan han hjälpt honom upp på den och förmanat honom att icke släppa sig, förr än man kom att berga honom, började han åter att simma och upphann en joll i hvilken han inkom. Men då han fann att detta lilla fartyg redan var förlastat, drog han icke i betänkande att ånyo kasta sig i hafvet och simma till den ännu af-

aflägsna stranden; han hade också den lyckan att komma i land, äfvensom den unga Montauban, som en slup bergade, och hvars lif länge bevittnade hans välgörares ädelmod.

Men, af alla dem som blefvo offer för denna sorgliga händelse, väckte ingen ett mera lifligt deltagande än Herr Bosfordée. denna missionär hade gjort sig älskad och högaktad genom sitt intagande fatt att vara, sitt nit och sin Gudsfruktan. Då sluparne återvände och man blifvit säker att han omkommit, blef forgen allmän på hela flottan; det tycktes som hvar och en hade förlorat en far eller en bror, och de som blifvit frälste förstorade ännu mer denna klagan, genom sin berättelse öfver förloppet af hans död.

Herr Bosfordée hade icke från början varit bland deras antal, hvilka föresatt sig att gå i land; men då han fick veta att de ämnade tillbringa några dagar på kusten, erböd han sig sjelf att följa dem, äfvenså mycket att bland dessa, för det mästa unga och ostadiga ynglingar, derigenom att han erinrade dem om dagens helighet (det var Långfredagsafton, den 24:de Mars 1665), bibehålla ordning, som att med dem hålla Guds-tjenst och utdela Nådemedlen. De kommo, som vi sett, ty värr, också snart i behof deraf. Då slupen kantrat och de som voro på den fallit i hafvet, men både stranden och skeppen voro så långt bortta att ingen hjälp för ögonblicket derifrån kunde erhållas, beslöt denna verkeligen apostoliska man att uppoffra sitt lif, för att på ett christeligt sätt bereda de andra till döden.

Han

Han skyndade sig mitt ibland dem, upplyfte sitt hufvud och förmanade dem att anbefalla sina själar i Guds händer, och ihogkomma det Kristus under desla kyrkans sorgedagar lidit döden, att frälsa människorna från sina synder; samt att de sjelfva borde genom bön och åkallan i detta viktiga ögonblick anhålla om förlåtelse för dem de hade kunnat begå; han tillade att han ville utdela en allmän aflösning. Hvilket han också med så stor andakt och helgelse gjorde, att alla blefvo rörde deraf; sedan vände han sig till dem som syntes honom förlora mod och krafter; tog dem i händerne, uppehöll dem och bad dem att icke öfverlemnade sig till förtviflan, utan hysa ett fast förtroende till Guds barmhertighet. Herr Bosfordée fortsatte detta göromål öfver tvenne timmar; då kände han sina krafter försvinna, hvarföre han ännu en gång utdelade aflösning till dem som kunde höra honom, kyfste ett litet krusifix, som han alltid hade hängande på sitt bröst, och nedfönk hastigt i böljorne.

Denna beskrifning om en Christen hjeltes öfverlåtenhet till Förfynens vilja och des ädelmodiga uppoffring, utgjorde i sanning en stark tröstegrund för Herr Bosfordées vänner; men man insåg derjemte deraf den stora förlust så väl kyrkan som besättningen på flottan lidit. Också började tårarne att åter ännu ymnigare flyta: det syntes som Herr Bosfordée ensam varit offret för denna sorgliga händelse och att man endast hade honom att sakna. Herr Mon-

na skepp med honom, och hvars vän och lärjunge han varit, blef så förskräckt öfver detta dödsfall, att han dånade och icke på en hel timma kunde återbringas till fansning. I det han betygade sin smärta öfver att hafva förlorat honom, önskade han endast att få begrafva des kropp och en gång dö så ärorikt som han. Den första af des önsknningar uppfyldes samma dag; den andra först flere år efteråt, då Alserinerne fäste honom vid mynningen af en kanon.

Några timmar efter sluparnes återkomst fick man se en kropp, som på något afstånd från det ställe der olyckan inträffat flöt på vattnet; det var Bosfordées lik. Han hade bibehållit samma ställning som han haft under sina sista ögonblick: den ena handen låg på hans bröst, den andra höll krusifixet, som han tryckt till sin mun. Denna apostoliska mans öfverlevor blefvo med känslor af vördnad och smärta emottagna i skeppet. Nästan alla passagerare och alla matrosar kysste hans händer och hans fötter och fuktade dem med sina tårar.

Andra scener af sorg tilldrogo sig bland Negrerne på landet. De som åtföljt sluparne, omtalade Rådsherrn Johan Amsterdams död. Hans hustrur lupo genast till stranden, der de sprungo omkring, utgjöto tårar och ropade med böner till böljorne, som donade vid deras fötter, att de skulle återgifva dem deras mans kropp. Då de sågo dagen försvinna, utan att de blefvo varse detta föremål för deras gemensamma kärlek, anklagade de hafvet för grymt, med tårar
och

och jämmerrop, som på långt håll hördes. Deras klagan var så mycket mera billig, som man i detta land genom dränkning brukar afrätta brottslingar, och som det anses vanhedrande för en död mans slägt att lemna hans kropp obegraven. Nattens ankomst tvingade deslä qvinnor att återvända till den aflidnes koja, der de jämrade sig och afryckte sitt hår, under det tvenne unga män, som stodo på sidorne om dörren, spelade forgliga toner på runda instrumenter, liknande våra pukor. Sedan trenne dagar förflutit i tårar och med sorg, tillredde man ett offer för Amsterdam. Hans slägtingar tände en eld af palmqvistar, omkring hvilken hundrade personer af begge könen församlade sig, de upphofvo högljudda jämmerrop och bönföllo hos den nedgående solen att den med mildhet skulle emottaga den dödads anda. Härmed fortforo de länge. På något afstånd från denna eld slagtrade Neger-presten, sedan han en sjerndels timma hållit sina händer utsträckt mot solen, en oxe, lät uppbränna des inelfvor och sönderhogg offret, hvarpå han utdelade styckena till den dödads slägtingar.

Den 11:te April gick flottan åter till segels och fortsatte utan vidare händelser sin resa.

*Berättelse om det Skeppsbrott Engelska
Skeppet Sea-venture år 1609 led på
Bermudiske Öarne.*

Wår flotta, bestående af sju goda skepp och tvenne kuttrar, affglade från Plymouths redd den 2:dra Juni och följdes åt till den 23:dje Juli. Vi hade då, enligt räkning, sju eller åtta dagars segling till Cap Henric på Virginiciens kust; om natten syntes allt förebåda en storm. Måndagen den 24:de, började skyarne att skocka sig, och vi beslöto att skilja oss från kuttern, som vi förut hela tiden fört i släptåg. Vinden blåste med raseri från nordost; den var ojemn och starkare fömliga ögonblick än andra; himlen beräcktes sluteligen med ganska tjocka moln och vi författes i det djupaste mörker. Atmosphere-rens svarta färg och stormens vrålande kunde icke annat än ingifva de aldra driftigaste förkräckelse; fruktan för döden är alltid mera förfärlig på hafvet än i land, ty på intet ställe är man så utan all tröst och bistånd under farans ögonblick.

Ovädret fortfor oupphörligen i 24 timmar. Vi trodde icke att desß häftighet kunde tilltaga; men funno snart att de efter hvarandra kommande stormbyarne beständigt ökade sitt raseri. Det är icke möjligt beskrifva det buller och det väsende som var i skeppet. Om bönerne voro i hjertat och på läpparne, quäfdes de dock af sjö-männernes rop och åskans knallande. Alla våra
segel

segel voro beslagna. För att hålla skeppet i vinden hade vi tillfatt mesan med alla ref inne, men sex eller åtta man kunde sedan icke styra det, hvaraf man kan bedömma stormens våldsamhet, som uppreste vågen mot skyarne. Det rägnade icke; vattnet störtade ner och vindarne syntes tilltaga i kraft vid hvarje sådan öfverfvämning.

Jag hade förut varit vittne till stormar på Barbariska kusten och i Levanten, och en gång i stor fara i Adriatiska hafvet, på ett fartyg från Candia, men allt detta var obetydligt mot den storm vi nu iråkat, vi trodde hvarje ögonblick att fartyget skulle kantra. Men det var icke härmed nog: en farlig läcka hade vid stormens början yppat sig; genom skeppets häftiga arbetande hade drefvet losnat i näten, hvilket är en en af de farligaste tillfälligheter som till sjös kan inträffa. Vattnet uppsteg fem fot öfver barlasten, så att vi voro nästan dränkta inuti skeppet, under det vi voro väntade döden utifrån. Denna upptäckt förorsakade en obeskriflig förkräckelse. De käckaste sjömän förlorade modet då de förutsågo en säker död, och den som öfverhopad af lyckans gåfvor aldrig känt medlidande för någon annan, började att bäfva för sig sjelf. Alla bemödade sig att uppsöka anledningen till denna olycka; man kröp med ljus allestädes nere i skeppet och granskade noga alla ställen, under det man lyddes, för att upptäcka hvar vattnet inkom. Man fann flere läckor, som man lyckades att täppa, men man kunde icke få rätt på den betydligaste.

ligaste. Fastän pumparne beständigt voro i rörelse, fortfor vattnet att fliga. Man förmodade af det myckna bröd som upkom, att läckan var i bröddurken, men timmermännen sökte den förgäfvades der.

Jag kan icke beskrifva den oro, som genom allt detta föranleddes. Tisdags morgonen upptäckte man ändtligen läckan i rummet. Guvernören delade folket, som utom kvinnor bestod af 140 man i trenne afdelningar, och föresatte hvar och en sitt arbete, man pumpade eller tömde vattnet med backar i en timme och hvilade sedan i två. De näst anfedde bland oss, såsom Guvernören och Amiraln kommo i sin ordning och gäfvos de andra ett godt efterdöme. Man tillbringade sålunda trenne hela dagar och fyra nätter. Under hela tiden misströftade man att kunna frälsa sig, men hvar och en visade dock största hog att använda all sin förmåga, fastän man var till hälften dränkt då man tog detta beslut.

En så ofantlig vattenmasa störtade sig på en gång öfver skeppet att det deraf alldeles beträcktes och mellandäcket blef fullt af vatten. Störtsjöns våldsamhet ryckte rodret ur hand på den som styrde, han sökte att åter fatta det, men blef så kastad, att man ansåg som ett underverk att han icke blifvit dödad. Guvernören stod vid spelet på mellandäck och uppmuntrade folket att arbeta, störtsjön kastade honom tillika med flere andra ner i lä. Fastän skeppet utan något segel tillryggalade mer än två mil i timmen, stadnades det

det för ett ögonblick genom den stöt det be-
 kom. Lyckligt var, att hvarje passagerare under
 alla desfa faror var i stånd att hjelpa och lätta
 besättningen. Menniskor, som i hela sin lefnad
 aldrig arbetat, satte sig nu i lag med de starkaste,
 och höllo ut i fyra dagar.

Under hela denna tid var himlen så mulen
 att man omöjligen kunde taga någon astronomisk
 observation; ty man såg intet solen om dagen
 ej heller stjernorne om natten. Vår Amiral,
 Sir Georg Sommers, som var på vakt tisdags
 natten, såg en eld af rund skapnad, liknande en
 svag darrande stjerna, som gick längs storran och
 vantena på stormasten. Den försvann om mor-
 gonen.

Matroserne ansågo denna eld, känd under
 namn af *Elms-eld*, såsom bådande ondt. Men
 den kunde visserligen icke verka till vårt väl el-
 ler till vår undergång, och om den hade kunnat
 tjena oss att taga en observation, skulle vi hafva
 anfett den som ganska lycklig och välgörande.

Vi seglade deremot på en slump och om-
 bytte ofta vår kosa, dock bemödade vi oss att
 komma sydostvardt. Man hade, att lätta skeppet,
 kastat en stor del proviant och alla kanoner öf-
 ver bord och vi ämnade i samma affigt kapa stor-
 masten. Folket var alldeles uttröttat, styrka och
 mod felades dem, ty de hade arbetat natt och
 dag från tisdagen till fredagen, utan att sofva el-
 ler äta. Det vatten som uppfyllde rummet hin-
 drade att bekomma dricka eller friskt vatten,
 och man kunde icke uppgöra eld i kabyfan, för
 att

att tillaga maten; den beständiga vattenpumpningen och ösningen hindrade oss äfven att säfva, om än fruktan tillätit att njuta någon ro.

Den myckenhet vatten man upptog ur skeppet var verkligen förvånande, den besteg sig till tolfhundra ankare, hvardera beräknat till tjugofem eller trettio kannor, i timmen. Vi hade trenne pumpar beständigt i gång, som gäfvö hvardera åtminstone tullen slag i timmen, men detta allt oaktadt hade vi om tisdags morgonen tio fots vatten i skeppet och om vi upphört att arbeta en timme hade vi sjunkit. Om fredagen hade vi beslutit att vi skulle stänga luckor och styckeportar och öfverlemna oss till vårt öde, hvarigenom följande natt utan tvifvel blifvit den sista i vår lefnad, men på en gång, då vi alldeles icke väntade det, ropade Sir Georg Sommers: "Land, land!" Vädret hade blifvit något klarare än de föregående dagarne; man såg noga efter detta land och blef varse trån som skakades af vinden.

Guvernören befallte att man skulle lägga bi. Man lodade och fann botten på tretton famnar och ett ögonblick efteråt på sju. Vi voro då på mindre än en mil från land, bakom en udde som sträckte sydostvardt och i stillare vatten. Men som vi icke kunde hoppas att frälsa skeppet genom ankring, blefvo vi tvungna att styra rätt på kusten och söka att komma så nära land som möjligt. Fartyget slötte på, tre sjernedels mil från kusten; då begagnade vi våra små fartyg och landsatte genom Guds bistånd allt vårt folk,

folk, utgörande etthundradefemtio personer, män, kvinnor och barn sammanräknade.

Vi funno att vi voro i en farlig skjärgård, som kallas den Bermudiske. Men i anseende till de beständiga stormar och oväder, som der herrska, vanligen kallas djefvulens öar; sjömän undvika den sorgfälligt.

Desa öar äro omkring femhundra och utgöra en slags Archipelag; de äro små och af oformlig skapnad. Somliga hafva blifvit större än de andra då hafvet brutit sönder och delat dem. De ligga i form af en halfmåne och sträcka i längd sex eller sju mil, dock säges att de fordom intagit en rymd af fjorton mil. Den största ön innehåller omkring fem qvadrat mil.

De oväder, som, åtföljde af åska och förskräckeliga störtregn, äro så vanliga på dessa öar, hafva åtskildt klipporne så att en myckenhet små grund ligga sex å sju mil till sjös, hvarigenom seglande i denna skjärgård är ganska farligt, det är troligt att den sluteligen helt och hållit skall blifva förstörd af hafvet. Förskräckliga stormar uppkomma vanligen då månen är full och sedan i hvarje kvarter. Man kan säga att de vråla snarare än blåsa från alla kanter af horisonten. De uppkomma ifynnerhet då en så kallad gård visar sig omkring månen. Jag har aldrig sett detta fenomen så i stort som här, des diameter och vidd var ofantlig. Ett sådant af särdeles utveckling och märkvärdighet visade sig om aftonen den 20:de Mars, och åtföljdes af det förskräckligaste åskeslag jag någonsin hört.

Vädret

Vädret var varmt i Augusti, September och October månader, men redan i början af December föll snö. Sommarn och vintern på desfa öar rättar sig efter vindarne. Under December, Januari och Februari månader, var vinden nordlig och nordostlig; vädret var ganska kallt och hela naturen förfallen och melancholisk. I Mars var vår, och foglarne började då ligga ut ungar, för öfrigt tror jag dock att de härstädes nästan hela året sysfelfatte sig härmed, ty i September månad och vid Jultiden har jag ock så sett ägg och ungar.

Hafvet är så fullt af bränningar att om man ej väl känner vägen, är det icke möjligt att komma intill desfa öar, icke en gång med en båt, fastän der finnes flere hamnar i hvilka stora skepp med säkerhet kunna ligga till ankars. Endast en sida är någorlunda ren för skjär och klippor, och lyckligtvis blefvo vi kastade på den, eljest hade vi alla bland bränningarne säkert omkommit.

På desfa öar finnas inga stora slätter ej heller några betydliga kullar; giftiga djur hafva vi icke der sett. Der finnes åtskilliga slags frukt och vackra skogar, som utdunsta en behaglig lukt. Kusten är så fiskrik att vi i ett enda notvarp togo flere tusende fiskar. På kusten sågo vi valfiskar, som ofta förföljdes af svädfisken. Deras strider hafva mycket roat oss, denna senare genomstäck valfiskens buk med sitt svärd, då den skulle dyka ner under vattnet, och då smärtan af desf sår tvingade den att åter uppstå, slog han

han honom med sina starka fenor, som liknade slagor.

Der finnes många foglar, af hvilka somliga äro tama, bland andra ett slag som liknar en fiskmåse; vi fågo den endast om nätterne i November och December, då den i talrika skockar ankommer att värpa. Han väljer dertill små långt ut i hafvet belagne skjar, på det vildsvinen icke måtte kunna simma dit. Han gör små hol i jorden, lika kaninens i sina gårdar, men mindre djupa. En mörk natt togo vi med en eldbrand trehundra stycken, inom en timme.

När vårt folk på stranden upphofvo rop och bullrade mycket, samlade sig foglarne omkring dem, besvarade deras rop och satte sig på deras hufvud och armar. De äro så talrika på deså öar, att några man kunde fånga så många i sina hol, som vi alla till ett mål behöfde. Deras fula läte och deras svaga syn gjorde att vi kallade dem hafsugglor.

På deså öar finnas också många tusende vildsvin. Vi upptäckte det derigenom att en stor vildgalt följde våra svin som vi räddat efter skeppsbrottet, då de hemkommo från skogen. Vi fångade detta djur med en snara; men federmera, då viktigare göromål icke hindrade, gingo våra matrosar, endast åtföljde af skeppshunden, till skogen, och fångade ofta på en vecka trettio till femtio svin och grisar lefvande, vi födde dem sedan hemma att ätas då otjenlig väderlek hindrade oss att bekomma sköldpaddor, desse senare behagade oss dock mycket mera, en af dem var
 så

så god som fem eller sex vildsvin, till utprovi-
 antering; några och sjuttio man kunde få en
 hel dags föda af en enda. Detta djur lefver för-
 nämligast i vattnet, der det äter sjögräs på bott-
 nen i vikar och vid stränder. Honorne komma
 att värpa sina ägg på stranden, hvarest de ned-
 gräfva dem i sanden, de utkläckas sedan af so-
 lens hetta. I en hona, som vi fängade på stran-
 den, funno vi femhundra ägg.

Sedan vi något kommit oss i ordning på
 land, omtalade vi vår stora båt till kutter, gjor-
 de ett däck till den af vårt förlorade skepps luc-
 kor, samt förlägo den med segel och åror, och
 anmodade andra Styrman Henric Ravens,
 att dermed segla till Virginien, hvarifrån vi, en-
 ligt räkning, befunno oss på ett afstånd af 140
 mil. Han afreste från Gatesbay måndagen den
 28:de Augusti med sex matroser och vår första
 Supercarg Thomas Whittingham, men åter-
 kom, till allas förundran, följande tisdagsnatten.
 Emedan klippor och bränningar hindrat honom
 aflägsna sig från ön, fastän fartyget icke låg mer
 än tjugo tum djupt.

Fredagen den 1:sta September gick han åter
 till sjös, lofvande att han, så vida hans resa gick
 lyckligt, nästa nymånad skulle återkomma med
 nybyggets kutter. Man upptände derföre eldar,
 att tjena honom till landkänning, och höll god
 vakt, men tvenne månader förflöto utan att han
 återkom.

Sir Georg Sommers befeglade emeller-
 tid hela denna skjärgård och upprättade deröf-
 vef

ver en charta. Biträdd af några matroser, fiskade och jagade han hvar dag ända till den 27:de November med största lycka, men som man då började förmoda att ingen undfattning skulle komma från Virginien, och han fruktade att den kutter vår timmerman Richard Forbisher byggde icke skulle blifva stor nog att öfverföra oss alla till denna koloni, besynnerligen under denna årstid, anmodade han Guvernören att gifva sig två af de fyra timmermän som vi hade, emedan han med dem och tjugo man ville begifva sig till den största ön, der han ämnade bygga ännu ett litet fartyg, då man kunde vara säker att alla beqvämligen skulle få rum.

Guvernören beviljade gerna denna begäran, och Sir Georg tog med sig nödiga verktyg samt tjugo stycken af de raskaste karlarne, medelst hvilkas tillhjälp han byggde ett litet fartyg, hvilket äfvenså snart som vårt blef färdigt.

Under det vi fyselsatte oss med nya fartygs byggande, uppmuntrade Guvernören oss alla genom sitt efterdöme till arbete. Utan hans ständaktighet och det bruk han gjorde af sin makt, hade vi kommit att tillbringa våra återstående dagar på denna ö.

Ett hemligt misnöje, som först yttrade sig hos matroserne och sedan vidare spridde sig bland det öfriga folket, åstadkom mycket ondt. Orsaken dertill var flere människors tanka, som påstodo att man i Virginien icke kunde vänta sig annat än mycket och tungt arbete samt brist på många saker, och följakteligen försakelser och lidan-

lidanden, då man deremot på denna ö med ringa möda förmådde förskaffa sig alla sina förnödenheter och lefva förnöjd, hvarföre de tyckte, att, efter man ändå skulle vara skiljd från sitt fädernesland och sina vänner, kunde man så väl kvarstadna på detta ställe, hwarest man i öfverflöd hade allt hvad man behöfde.

Detta tal, som de beständigt upprepade, förorsakade först knorrande och sedan ett nästan allmänt myteri. I stället att ådagalägga ett nit, som skulle lemna oss utvägar till räddning, fökte de mästa att hindra de ännu beredvilliga i sitt arbete.

Den 1:sta September upptäckte man en sammanfjärning mellan sex man, som förefatt sig att hindra fartygens byggande, och i anledning deraf öfvertalat smeden och en timmerman vid namn Niclas Bennet, en mycket skenhelig men falsk och upproriskt sinnad man, att icke mera arbeta. De sammanfvurnes affigt var, att i skogarne på en annan ö bereda sig en tjenlig boningsplats och sedan öfvergifva oss. Då deras komplott blef upptäckt, ålade man dem det straff de sjelfva valt, derigenom att de landsförvistes till en från de andra något aflägsen ö.

Desse upprorsmakare, som visade sig ganska andäktiga, men ändock icke ville deltaga i de öfriges religionsöfningar, dröjde icke att finna sitt vistande obehagligt; och om i någras hjertan ingen ånger ägde rum, voro de dock ledsna att vara så få, och fördrifne från de andra. De inlemnade

nade derföre ödmjuka supliker till Guvernören och erhöillo ändtligen förlåtelse.

Denna händelse kunde likväl icke tjena andra till varning, hvilka med mera lift sökte att förstöra vårt lugn; desse voro också svärmare, som höllo före att religionen fordrade det man borde unddraga sig Guvernörens öfvervalde. Hvar och en, sade de, måste anse som en samvetsplikt att sörja för sitt eget och de andras väl, och härifrån härleda sig tvenne påtagliga orsaker, hvarföre vi böra stadna på denna ö; den första är det öfverflöd af födoämnen den Gudomliga Försynen här förskaffat oss, och den andra att vi kunna när vi vilja bygga oss ett fartyg och resa vår väg; hvaremot vi i Virgini-en skola komma att lida brist, förlora vår frihet och blifva tvingade till strängt arbete.

Tvenne sammanfverne upptäckte komplotten; des anförare blef tagen och i allas åsyn befinnad med jern. Sedan man uppläst anklagelsen, tillät man honom att försvara sig: hvaruti han likväl icke lyckades; tvärtom bevisades derigenom, att han varit detta upprors anstiftare och ledare, och man var allmänt af den tanka, att blott hans död kunde försona hans brott. En krigsrätt dömde honom till det straff, som vanligen ålägges rebeller. Men denna usling tillkännagaf så stor ånger, jämrade sig så mycket och begret på ett så rörande sätt sin hustrus och sina barns undergång, som skulle blifva en följd af hans död, att de förnämsta ibland oss som hörde honom, blefvo rörde af medlidande, och anhöllo
hos

hos Guvernören om tillgift för honom, han erhöll också ändtligen, efter många böner för-lätelse.

Vi hade nu undgått hafvets faror och njöto lugna dagar, men man infer lätt de mångfaldiga svårigheter vi genom alla dessa myterier hade kunnat iråka, om vi haft en mindre skicklig Guvernör, som icke varit istånd att återställa ordningen.

Der uppkom likväl ännu en annan samman-svärjning, hvarigenom dess lif hotades. De som uppgjort denna nya komplott predikade den driftiga sats, att Guvernören icke ägde rättighet att falla straffdomar eller makt att låta verkställa dem. De höllo också före, att om de blefvo upptäckte innan deras planer hunnit till mognad, skulle de falla som martyrer för en god sak.

Dessa upprorsmännens affigt var att bemäktiga sig det ställe der man förvarade alla förräder och bortföra dem. Men som företag af denna natur vanligen äro illa sammanhängande, så väl i anseende till de försigtighetsmått man måste vidtaga för att icke blifva upptäckt, som till deras okunnighet, hvilka uppgöra dem, blefvo vi underrättade om de sammanfvurnes affigter.

Några af dem som ingått i komplotten, upptäckte dess föremål och deras namn som uppgjort den. Befallning utkom nu att hvar och en skulle beständigt nyttja vapen och vara på sin vakt, ty så länge man icke kunde tro sina egna kamrater, var ingens lif i säkerhet. Man vidtog denna utväg, emedan komplottens upphofsmän

voro skingrade; några af dem voro med oss, men de förnämsta hade åtföljt Sir Georg Sommers, och hela hans detachement utgjordes af dem. Som vi således icke kunde åtkomma de betydligaste brottslingarne, måste vi nöja oss med att hålla god vakt emot dem.

Poster och nattvakter blefvo fördubblade, och man bevakade magazinerne med största noggrannhet. Härigenom förekommos alla försök ända till den 13:de Mars, då en viss Henric Paine, en man af adelig börd, men dåliga seder och som alltid tänkte på ondt, borrtrofvade värjor, verktyg och andra saker, till fullbordande af sina elaka affigter. Då han kallades af Kapiten att i sin ordning gå på vakt om natten, skymfades han och slog honom; som man hindrade honom att vidare åtkomma denna sin förman, öfvergaf han sin post och yttrade många smädande utlätelser, afven mot Guvernören. Denne ansåg faken farlig i anseende till de följder den kunde hafva; hvarföre han framkallade Paine, som redan var känd för att vara en bland de sammanfverne. Sedan denne usling i allas närvaro blifvit öfverbevist om sitt brott, dömde honom Guvernören att hängas. Stegen var redan uppsatt, då den brottslige begärte att han, i anseende till sin börd, måtte få bli arkebuserad. Denna begäran bifölls och han undergick emot aftonen sitt straff.

Det fartyg Sir Georg Sommers lät bygga var nära färdigt, och vi förmodade att begge våra farkostar snart skulle kunna löpa af stapeln

och komma in i en liten insjö, der vi ville låta dem ligga till des de blifvit utrustade och alldes segelfärdiga. De män som voro med Sir Georg fruktade, då de blefvo underrättade om Paines död, att han angifvit dem, och flydde derfore den 18:de Mars allesammans, öfvergifvande arbetet, inåt skogarne. Men deras räddhåga var illa grundad, ty han hade tegat. Man förmodade äfven att de genom pärlfångst ämnade rikta sig, emedan pärlor i desä trakter till äfven så stor myckenhet som på öarne i Ostindien kunna behommas; fastän detta fiske, i anseende till det omgifvande hafvets farlighet, blifver värdslöfat. Men vare härmed huru som häldst; säkert är, att de skickade en i flötande ordalag författad skrift till Guvernören, i hvilken de begärde att han icke allenast skulle lemna dem der de voro, utan derjemte, enligt sitt löfte, gifva hvar och en tvenne nya klädningar. De önskade ockå att få ett års proviant.

Guvernören anmodade genast Sir Georg att återföra desä personer till sin skyldighet, och lofvade dem förlåtelse om de erkände sitt fel. Det lyckades honom att återföra alla utom två. Desse, som visste att Sir Georg befallt de andra taga dem med våld, efter intet öfvertalande ville hjälpa, höllo sig så på sin vakt, att man icke kunde nalkas dem, utan måste låta dem så vara.

Vi hade gjordt stora framsteg med vår kutters byggnad. Den 28:de Augusti hade man sträckt desä köl, och den 26:te Februari började man att drifva den. Man förskaffade sig en tillräck-

räcklig myckenhet dref, derigenom att man upp-
ref gamla kablar. Äfven användes trenne tun-
nor tjära, som blifvit bergade. Vi målade den
med en färg, gjord af snäckors skal, och en slags
hvit sten, som man brände i ugnar och släckte
med vatten, samt sedan blandade med sköldpaddas
olja. Den 15:de Mars blef detta fartyg satt i
sjön. Vi hade förut varit på vägen att förlora
det, genom en by, under hvilken vattnet steg
och var nära att bortskölja de stenhögar på hvil-
ka dess stapel stod. Vi hade stor möda att fräl-
sa det, och på det en dylik händelse icke ånyo
måtte kunna inträffa, byggde vi en mur af gan-
ska stora stenar omkring det, för att afvärja haf-
vets våldsamhet. Att komma dammarne och de
brunnar af friskt vatten, som vi gräfvit, närmare,
förde vi det till en liten holme, som låg bakom
den ö, på hvilken vi voro.

Detta lilla fartyg hade fyratio fots köl och
nitton fots bredd. Det var hufvudsakligen byggt
af ceder. Detta träd är skört och duger icke till
skeppsbyggnad, emedan man ej kan få goda
plankor deraf. Spanten och en del af bordlägg-
ningen var dock af ek; trädet dertill hade man
tagit från det förolyckade skeppets vrak. Det
var af åttatio tons dräkt, vi kallade det Deli-
verance.

Under hela tiden som vi voro på dessa öar,
predikade Presten hvarje söndag. Hans tal re-
kommenderade förnämligast tacksamhet mot Gud
och inbördes endräkt. Alla mornar och alla
aftnar kallades man genom skeppsklockan till bön.

Folket uppropades och de frånvarande blefvo straffade. Presten fick under vår dervaro tillfälle att förrätta både vigfel och barndop.

Vi förlorade fem man, af hvilka en, genom ett slag af en spade, som träffade under örat, och som han bekom af en matros vid namn Robert Waters. Mördaren blef genast tagen och dömd att hängas dagen derpå. Man bandt honom med rep vid ett träd, och lät en vakt af sex man akta honom. Men hans kamrater drogo fördel af vaktens försumlighet och befriade honom om natten, hvarpå han rymde till skogs. De drogo försorg om honom der, till dess Guvernören på Sir Georg Sommers förbön, lemnade honom ett anstånd. Denne usling visade sig ingenting mindre än erkänksam, ty han var en af dem som Sir Georg nödgades kvarlemlna på ön, der han byggde sitt lilla fartyg.

Innan vi lemnade denna vistelseort, fäste Guvernören vid en stor ceder, ett kors som var gjordt af stycken af vårt skepp, och som skulle tjena till en åminnelse af vår räddning. Man satte midt på detsamma en silfverpenning med Konungens bild, och derunder en kopparplåt med följande inskription: "Detta kors är allt hvad som är öfrigt af skeppet Sea-venture, af trehundra tons drägt, hvilket, tillika med flere andra, skulle segla till Virginien. Om bord voro tvenne Riddare Sir Thomas Gates, koloniens Guvernör, och Amiralen Sir Georg Sommers, hvilka, tillika med skeppets Kapiten Christopher Newport, samt besättning och passagerare,

gerare, tillsammans utgörande hundradefemtio personer, lyckligen hafva anländt till denna ö den 28:de Juli 1609, samma dag som Sea-venture led skeppsbrott."

Sir Georg förde sitt fartyg till stora ön den 30:de April; det hette Patience, hade tjugonio fots köl, var femton fot bredt och stack sex fot djupt. Den 10:de Maj afgingo Sir Georg Sommers och Kapiten Newport på sina flupar, att utfätta märken i den kanal, genom hvilken vi skulle gå; ty afståndet mellan klipporne på den ena sidan och bankarne på den andra, var icke så bredt som trenne gånger kutterns längd.

Vi gingo till segels samma dag klockan 10 på morgonen, med en vacker fydlig vind, och båten boxerade kuttern. I samma ögonblick som vi kommo intill en af de utlagda bojarne, stötte vi mot en klippa som den blifvlt utlagd att tillkännagifva; om denna klippa icke hade varit af en lös stenart, som vid slöten gick sönder, hade vi fått lof att vända om. Under det vi häröfver voro ganska ledsna, hjälpte båtsmannen Valsingham fartyget åter löst. Denna och följande dagen var vinden gynsam, så att vi, till vår stora glädje, kommo alldeles i ren sjö. Vi seglade nordvardt i sju dagar med god, stundom svag och ibland äfven motlig vind. Tvenne gångor blefvo vi skiljde vid Sir Georg Sommers, men råkades åter.

Den 17:de Maj tillkännagaf hafvets ljufare färg och åtskilliga faker, som fluto i vattnet, att

vi icke voro långt från land. Den 13:de fingo vi botten med lodet på nitton och en half famn. Vid midnattstid kände vi en behaglig landtlukt, och sågo i dagningen tvenne kullar i foder, hvar ifrån landet sträckte norr ut till Cap Henric.

Om morgonen den 21:sta ankommo vi till Cap Comfort. Då besälhafvaren på skansen skjutit ett kanonskott, ankrade vi och skickade vår båt för att säga hvilka vi voro. Samma dag hade vi en häftig storm, åtföljd af åska, blixn och regn.

Vi blefvo underrättade att de öfriga fartygen af den flotta som i vårt sällskap affeglat från England till Virginien, lyckligen anländt, men rörande den båt vi affandt från Bermudderne kunde vi ingenting få veta. Enligt hvad de vilda, och isynnerhet en af deras anförare vid namn Powhatan, sade, förmodade vi att vårt folk, som mistagit sig om landningsstället, blifvit öfverfallne och förlorat lifvet.

Nybygget var i den bedröfligaste belägenhet, hufen voro förfallne, och lifsmedel blefvo med hvarje dag sällsyntare. Af sexhundra personer voro icke mer än sextio lefvande; så att man ändtligen beslöt att öfvergifva kolonien. Oförsigtighet i förvaltningen samt kolonisternes dåliga uppförande, hade förorsakat dessa svårigheter. Man kan också tillägga infödingarnes afund, och en oförväntad brist på saker, som man hade hoppats med lätthet kunnat erhålla; deribland var silk, som man omöjligen kunde förskaffa sig.

Alla

Vi gingo derföre till segels den 7:de Juni, medförande våra förråder af gevär, amunition m. m.; men dagen derpå om afton råkade man oförväntat Lord Delaware, som blifvit skickad från England att emottaga befalet, hvarpå man genast ombytte förefatts och återvände till nybygget.

Berättelse om det Skeppsbrott Mandarinen Occum Chamnan från Siam led, på Afrikas södra kust, år 1686.

Då Konungen i Portugal, att förnya deras gamla förbund, och äfven i handelsärender, tillfändt Konungen i Siam en Ambassade, ansåg sig denna Monark skyldig att motsvara detta utomordentliga prof af aktning, derigenom att han lät trenne stora Mandariner, under benämning af sina Ambasadörer, och sex andra mindre förnämna, afresa till det Portugisiska hofvet. De afseglade till Goa i slutet af Mars månad 1684, på en Siamesisk fregatt, kommenderad af en Portugisisk Kapiten. Fastän Goa icke ligger mycket långt från Siam, använde de på denna resa öfver fem månader; man vet icke antingen det härrörde af Officerarnes och Styrmännernes okunnighet, eller serdeles motliga vindar, men de hunno icke fram förrän den Portugisiska flottan redan

dan afrest. Hvarigenom deras resa till Europa försenades nästan ett helt år.

Mandarinerne gingo ändtligen om bord på ett skepp, som hade hundrafemtio mans besättning samt trettio kanoner. Utom Ambassadörerne och deras svit, befunnos åttkilliga Munkar af olika ordnar, samt andra passagerare, så väl Creoler som Indianer och Portugisare, om bord. Man affeglade från Goas redd den 27:de Januari 1686.

Från denna dag ända till den 27:de April, säger Occum Chamnan, var resan ganska lycklig. Denna dag vid solens nedgång uppfände man några matrosar i masterne, för att betrakta det land man förut om styrbord blef varse och hvilket man redan i tvenne dagar väntat. Af matrosernes rapport och andra anledningar, slöto Kapiten och Styrmännen, ehuru oriktigt, att detta land var Goda Hoppsudden. Man fortsatte i denna tanka sin kosa, till dess två eller tre timmar efter solens nedgång voro förflutne, då man ansåg sig hafva passerat den udden man sett. Man ändrade nu cours och styrde mera nordligt. Kapiten, som var öfvertygad att han redan var förbi udden, hade icke uppfändt någon utkik; matroserne, som hade vakt, voro väl vakna, men pratade med hvarandra och anade ingen fara. Jag var den första som upptäckte land. En besynnerlig förkänsla af den olycka som hotade oss, hade gjordt mig så ängslig, att jag omöjligen kunde säfva. Under denna oro hade jag gått upp och fysfelfatte mig med att be-
trakta

trakta skeppet, hvilket likfom flög på vattnet. Då jag kastade ögonen längre framåt, såg jag till höger och helt nära intill oss en mörk skugga. Jag blef ganska skrämnd, och underrättade den som stod vid rodet derom. I samma ögonblick ropade man från förn: "Land rätt för ut, vänd, eljest äro vi olyckliga!" Styrmannen lade rodet genast i lä; men vi voro redan så nära stranden, att skeppet i vändningen tog trenne flötär mot en klippa, och förlorade straxt all rörelse. Dessa trenne flötäringar voro ganska starka. Man trodde att skeppet sprack. Man skyndade till pumpen. Emellertid återfick besättningen något mod, då man hörde att intet vatten ännu inkommit.

Man ville lätta skeppet och kapa masterna, att om möjligt vore åter komma det att flyta; men man fick icke tid dertill. Sjögången, som dref åt land, ditförde skeppet. Skyhöga böljor, som bröto sig på de yttersta skjären, upplyfte det och läto det återfalla på klipporna med så mycken våldsamhet, att det icke länge kunde hålla. Man hörde det öfverallt hårdt knaka. Spanten lossnade från hvarandra, och man såg denna stora massa af träd, på alla ställen gifva vika och sönderbrista, med ett förskräckligt buller och brakande. Som aktern först flött, måste den också först gifva vika. Fåfängt kapades masterna, fåfängt kastades kanoner och kistor öfver bord, för att lätta skeppet; det stötte så ofta och så hårdt, att det ändtligen brast under arkliet; vattnet, som inkom i myckenhet, steg snart

snart till understa däckets och uppfyllde arkliet. Efter ett ögonblick stod det redan dem till medan som befunno sig på andra däckets. Vid denna åsyn uppkom ett stort jämmerrop. Hvar och en begaf sig upp på öfra däckets, men allting skedde nu med en brådska och en ordning, som ökade faran. Vattnet fortfor att uppfylla, och vi sågo skeppet småningom nedsjunka i hafvet, till dess att kölen stadnat på botten, då det någon stund blef alldeles stillastående, i denna ställning.

Det skulle vara svårt att beskriva den förskräckelse som herrskade öfverallt, och gaf sig tillkänna genom jämmerrop, snyftningar och gråt. Alla sprungo öredigt om hvarannan och mot hvarannan, utan affigt. Somliga lågo på knä eller framstupa på däckets och anropade Gud. Andra kastade tomma koffortar och kistor, och allt hvad de fingo tag uti, i hafvet, utan att sjelfve veta hvarföre. Skriket och oredan om bord var så stor, att man icke mera hörde skeppets knakande, som remnade i många stycken, eller vågornes svall, som med otrolig häftighet bröto sig mot klipporne. Emellertid togo dock de, som icke ännu räddat sig genom simning, efter mycken ändamålslös jämmar, det beslut, att genom någon annan utväg söka sin bergning: man gjorde flere flåtar af skeppets plankor och mastar. De olycklige, som fruktan kommit att glömma dessa försigtighetsmått, blefvo upplukade af böljorne eller krossade mot klipporne vid stranden.

Jag

Jag var i början äfven så rädd som de andra, men då jag fann att ännu något hopp om frälsning fanns, fattade jag åter mod. Jag hade tvenne temligen varma drägter, som jag klädde på mig, den ena utanpå den andra, hvarpå jag fattade några sammanbundna plankor och bemödade mig att simmande komma till stranden. Vår andra Ambasadör, som var den starkaste och den snällaste simmaren af de tre, var redan i vattnet. Han hade medtagit Konungens bref, som han fäst vid handtaget af en sabel, hvilken hans Majestät skänkt honom. Således ankoimmo vi begge nästan på en gång i land. Flere Portugiser hade förut anländt dit. Men vi hade alla endast ombytt fara. Vi voro utan vatten, vin eller bröd. Kölden var ganska sträng, och jag samt mina landsmän voro isynnerhet ömtåliga, emedan vi icke voro vana dervid, jag förföt att jag icke länge skulle kunna uthärda den, och beslöt därför att följande dagen återvända om bord, för att skaffa mig tjockare kläder och lifsmedel. Detta utförde jag också med framgång. Jag lade mig på ett trall och samn lyckligen ända till skeppet.

Jag hade icke svårt att komma om bord, emedan det ännu stod något öfver vattnet. Jag hoppades kunna berga guld och juveler eller några andra dyrbara saker, men alla hyttor voro fulla af vatten, så att jag icke kunde komma åt någonting annat än några tygstycken, äfven tog jag ett litet flaskfoder med sex flaskor vin och något bröd. Jag fäste desse småsaker på trallet,
 sköt

sköt det med stor möda och fara framför mig och ankom för andra gången lyckligen till land. Dock var jag mycket tröttare nu än första gången.

Jag råkade några af mina landsmän, som räddat sig nakna. Jag kände medlidande för dem, då jag såg dem skälfa af köld, och gaf dem en del af de tyger jag medfört från skeppet. Men jag ville icke lemna dem mitt flaskfoder, emedan jag fruktade att det i deras händer icke skulle räcka länge, utan anförtrodde det till en Portugis som alltid visat mig mycken vänskap, med vilkor att vi gemenamt skulle begagna det. Vid detta tillfälle såg jag hur svag vänskapen är, då nöd kommer i fråga. Denna min vän gaf mig ett halft glas vin med sig, de första två eller tre dagarne; men då man började plågas af törst, och fruktade att friskt vatten icke skulle kunna upptäckas, ville han alldeles icke lemna mig något, ehuruval han bekommit denna hjälp af mig, och jag mycket bad honom; han svarade mig, att han icke skulle gifva någon ett enda glas om det än vore hans far. Skorporne kunde vi icke begagna, emedan de af hafsvattnet fått den mäst vedervärdiga smak.

Man öfverräknade alla dem som kommit till stranden, och vi utgjorde omkring tvåhundra, hvaraf vi slöto att sju eller åtta, genom för stor otålighet att rädda sig, drunknat. Några Portugiser hade medtagit gevär och ammunition för att kunna försvara sig mot Cafferne, och skjuta villebråd i skogarne. Dessa vapen blefvo
ockfå

Också ganska nyttiga att dermed slå eld, under hela vår resa ända till det Holländska nybygget.

Andra dagen efter vårt skeppsbrott, som var en söndag, gifvo vi oss på vägen sedan Portugiserne förrättat sin bön. Kapiten och Styrmännerne sade oss, att vi icke hade mer än tjuugo Engelska mil till Goda Hoppsudden, der Holländrarne ägde en betydlig koloni, och att vi icke behöfde mer än en eller två dagar att komma dit. Denna försäkran förmådde de mästa af dem som medtagit någon proviant från skeppet att lemna den efter sig, i den tanka att de skulle kunna gå så mycket ledigare, sedan de slupit denna börda. Vi ingingo i skogarne eller snarare bland buskarne, ty vi sågo så stora träd under hela vår resa. Man gick hela dagen och stånade icke mer än tvenne gånger att taga någon hvila. Som vi tagit nästan ingenting med oss att äta, började vi blifva hungriga och törstiga, sedan vi, i hopp att samma dag råka Holländarne, länge, med största skyndsämhet, vandrat i solhettan. Klockan fyra eftermiddagen kommo vi till en damm af friskt vatten; hvilket var en stor tröst för oss alla. Portugiserne beslöto att tillbringa den öfriga delen af dagen och följande natten vid denna damm. Man upptände eld. De som i vattnet kunde finna några kräftor stekte och åto dem, men de mästa, som, fastän de på tvenne dagar icke ätit, voro ännu mera trötta än hungriga, lade sig att släpa.

Sedan vi dagen derpå ännu en gång för tillkommande törst druckit, begifvo vi oss tidigt
på

på vägen. Portugiserne fingo förfrång, derföre att vår första Ambasadör var ganska matt och svag, så att vi för hans skuld ofta blefvo tvungne att stadna. Men som vi icke ville förlora dem ur ögnafigte, beslöto vi att dela oss i trenne hopar. Den första följde alltid de sista Portugiserne och de begge öfriga, som gingo på något afstånd från hvarandra, aktade på de signaler hvarom man öfverenskommit, och som tillkännagafvo då Portugiserne uppbröto eller lägrade sig. Vi träffade några små berg, som voro ganska svåra att komma öfver, men på hela dagen intet annat vatten än i en brunn, och det befanns så saltaktigt, att ingen kunde dricka det. Då vi genom en signal från den första troppen blifvit underrättade att Portugiserne stadnat, höllo vi troligt att de funnit godt vatten, och skyndade oss derföre så mycket vi kunde. Emellertid förmådde vi, oaktadt allt vårt bemödande, omöjligen framföra Ambasadören samma afton. Vårt folk berättade dagen derpå att Portugiserne icke hade velat vänta på oss, förebärande att vi derigenom ingenting kunde vinna, att de i sällskap med oss ledo hunger och törst, men att de skulle göra oss mera nytta derigenom att de gingo före och anskaffade proviant.

Vid denna sorgliga nyhet lät första Ambasadören samla alla de Siamesare som ännu voro hos honom. Han sade att han omöjligen vore i stånd följa Portugiserne, men anmanade dem som hade hälsan att skynda sig, på det de måtte upphinna dem; och som det Holländska nybyg-

bygget intet kunde vara långt borrhä, önskade han endast att de, så snart de framkommit, måtte skicka honom en häst och en kärra, som kunde föra honom till Cap, i fall han då ännu lefde. Denna skilsmässa bedröfvade oss mycket, men den var nödvändig. Der var dock en yngling af vid sju sexton års ålder, som af en Mandarin, som icke ville öfvergifva Ambasadören, af hvilken han var mycket afhållen och för hvilken han också hyste mycken genkärlek. Erkänslan och vänskapen förmådde honom till det beslut att antingen dö eller frälsa sin vän. En gammal tjenare som Ambasadören hade, ville icke heller öfvergifva sin herre.

Den andra Ambasadören, en annan Mandarin och jag, togo afsked af honom och lofvade att skicka honom hjälp så snart som ske kunde; hvar på vi begåfvo oss på vägen för att upphinna Portugiserne, fastän de redan voro långt borrhä. En signal som de främsta Siamesare från spetsen af ett berg gjorde, lifvade vårt mod och kommo oss att öka våra steg; men vi kunde icke hinna dem förrän klockan emot 10 om afton. De sade oss att Portugiserne ännu voro ganska långt borrhä; vi kunde också af några eldar, som de upptändt, urskilja deras läger. Hoppet att der åtminstone finna vatten upplifvade oss, och efter tvenne timmars gång genom oländiga marker, ankommo vi äntligen, alldeles uttröttade, dit Portugiserne hade lägrat sig på slutningen af ett högt berg och voro somnade vid en stor eld. Hvar och en frågade straxt hvar vattnet var. En Siamese

mesfare var så hjälpsam att han bar vatten till mig; ty den bäck som man hade upptäckt var tämligen långt från lägret, och jag hade icke förmåga att släpa mig dit. Jag lade mig vid elden och såf till des kolden emot morgonen väckte mig.

Jag kände mig så försvagad och plågad af en så grym hunger, att jag beslöt vänta döden på det ställe der jag nu låg. Men denna känsla af förtviflan försvann snart då jag såg Siamesefare och Portugiser, hvilka, fastän de voro äfvenså utmattade som jag, icke underlätto att gifva sig på vägen, i det hopp att kunna derigenom frälsa sina lif. Jag kunde icke emotstå deras efterdöme. Rörelsen återgaf mig någon värme; en gång gick jag till och med framom mina kamrater, till des att jag kom på spetsen af en kulle, hvarest jag fann ett ganska högt och tjockt gräs. Uttröttad af mitt hastiga gående, lade jag mig på denna sköna grönska och somnade. Vid mitt uppvaknande voro mina lår och ben så stela, att jag icke trodde det jag vidare skulle orka gå; under denna svåra belägenhet fattade jag änyo det beslut jag öfvergifvit om morgonen. Jag var så nöjd med att dö, att jag med otålighet väntade min sista timma, som ett slut på mina lidanden. Under deså dysfra betraktelser öfverraskade mig ännu en gång sömnen. En Mandarin, som var min ferdeles goda vän, och mina drängar, som trodde att jag gått vilse, sökte mig länge. De funno mig äntligen, och Mandarinen uppmuntrade mig genom sitt tal, så att jag äntligen

ligen begaf mig från en ort, der jag utan tvifvel, hans biträde förutan, skulle hafva omkommit. Vi upphunno åter Portugiserne, som stadnat vid en bäck. Hungren, hvilken äfvenså mycket plågade dem som oss, hade bevekt dem att tända eld på det torra gräset, i affigt att derigenom uppjaga ormar eller några andra djur, som de kunde förtära. En af dem, som något aflägsnat sig, fann löf och vattenblommor, som växte i sjökanten; ehuru beska de voro åt han deraf och kände sin hunger stillad. Han berättade genast denna glada nyhet för alla, då hela hopen skyndade dit och förtärde med snälhet desä bittra löf.

Dagen derpå, som var den femte sedan vi börjat vår vandring, gäfvos vi oss ut ganska tidigt, i den tanka att vi utan tvifvel samma dag måtte upphinna Holländska boningsplatfar. Denna förmodan stärkte våra krafter. Sedan vi ända till middagen oförtrutit vandrat, blefvo vi på något afstånd varse några karlar på en kulle. Hyar och en trodde nu att vårt lidande nått sitt slut, och vi skyndade framåt med en glädje som icke kan beskrivas; men den glada villan försvann hastigt; det var tre eller fyra Hottentotter, som först blifvit oss varse, och nu, väpnade med sina kastspjut, ankommo att betrakta oss. Deras fruktan syntes äfvenså stor som vår, då de sågo vår talrikhet och våra gevärf. Emellertid, som vi inbillade oss att deras kamrater icke voro långt borta, och förmodade att vi af desä barbarer snart skulle blifva nedgjorde, fattade vi det

Del. R *be.*

beslut att låta dem nalkas, i tanka att vi så ger-
 na vid detta tillfälle kunde sluta vårt lif, som
 ännu förlänga det några dagar och sedan dö af
 hunger, törst och alla slags lidanden. Men de
 kommo icke till oss utan gingo före, vinkande
 att vi skulle följa dem, under det de pekade på
 några usla kojor som lågo på en backe; då vi
 kommo till foten af denna backe, togo de en
 sidoväg och gingo, under beständigt tecknande
 att vi skulle följa dem, till en annan längre
 bortt belägen by. De vände sig ofta om och
 betraktade oss med mistrogna blickar.

Då vi kommo till denna by, som bestod
 af omkring fyratio kojor, som alla voro täckte
 med grenar af trån och löf, och hvilkas invåna-
 re kunde stiga till ett antal af några hundra, öka-
 des deras tillförsigt så mycket, att de kommo oss
 helt nära. De roade sig isynnerhet åt Siamesarne,
 hvilkas klädedrägt föreföll dem besynnerlig. De-
 ras nyfikenhet började blifva oss besvärlig. Vi
 ville in i deras hus att söka efter föda, ty alla
 de tecken vi gjorde uppväckte hos dem endast
 ett häftigt skratt, hvad vi ville tycktes de allde-
 les icke begripa.

Några af dem upprepade endast desä tven-
 ne ord: *tabako, patacka*. Jag erböd dem tven-
 ne stora diamanter, som den första Ambasadö-
 ren vid vår skilsmessa gifvit mig, men denna
 syn syntes icke röra dem. Ändtligen framtog
 första Styrman några patacker, hvilket mynt är
 det enda desä vildar känna, och bekom för fy-
 ra stycken en oxe. Sådane sälja de eljest till
 Hol-

Holländare för ett stycke rulltobak, så långt som det till salu varande kreaturet. Men huru långt kunde en oxer räcka bland så många menniskor, som voro halfdöda af hunger och på så lång tid icke bekommit annat än några löf att äta? Styrmannen gaf endast sina vänner och landsmän med sig. Ingen Siamesare kunde få en enda bit. Vi måste således se på huru andra stillade sin hunger, och huru ocklä mycken boskap af Hottentotterne drefs förbi, utan att deraf bekomma det ringaste. Portugiserne förbödos att vidröra Hottentotternes hjordar eller den oxer som de låtit koka, och hotade att öfverlemnas till desä barbarers raseri, om vi icke lydde.

En Mandarin, som såg att Hottentotterne icke mottogo myntat guld, fick det infall att pryda sitt hufvud med åtkilliga granlåter af denna metall och visade sig i sådan ställning för dem. Denna nyhet behagade, och de gäfvon honom ett sjerndels får för desä nipper, som voro värda öfver hundra pistoler. Vi åto detta kött halfrätt, men det var så otillräckligt att vår hunger deraf endast ännu mera retades. Jag hade sett att Portugiserne bortkastat oxens skinn sedan de slått den; detta var en skatt för mig. Jag förtrodde denna upptäckt till min goda vän, den Mandarin, hvilken, som förut blifvit nämndt, uppmuntrade mig då jag fallit i förtviflan. Vi gingo att uppföka denna hud, och då vi lyckligtvis funnit den, lade vi den på elden att stekas, men den räckte endast till tvenne mål, emedan

dan de andra Siamesare märkte vårt fynd, och vi blefvo tvungne att dela det med dem. Då en Hottentott ställt sig att betrakta knapparne i min klädning, som voro af guld, lät jag honom förstå att jag för mat gerna skulle gifva honom dem. Han tillkännagaf att han dermed vore nöjd, men i stället för ett får, som jag tänkte få, bekom jag endast litet mjölk.

Vi tillbringade natten på detta ställe vid en stor eld, som man upptändt framför Hottentotternes kojor. Dessa barbarer dansade och forlade ända till dager, så att vi icke kunde eller vågade sofva. Om morgonen uppbruto vi åter; vi togo vägen till hafvet och upphunno stranden vid middagstiden. De musflor vi funno längs klipporne utgjorde för oss den läckrafte spis. Sedan vi ätit oss mätta samlade hvar och en ett förråd till aftenmåltid, ty vi måste nu gå inåt skogen att söka vatten. Vi kunde icke finna något förrän emot aftonen, och då icke annat än en helt smutsig pufs; alla drucko dock med mycken begärlighet deraf. Vi lägrade oss på bäckens strand, med den försigtighet, att, af fruktan för Caffrar, hvilkas affigter vi misstänkte, hålla vakt hela natten.

Följande dagen befunno vi oss vid foten af ett högt berg, som man med mycken möda måste öfverklättra. Vi plågades mer än någonsin af hunger och hade ingenting hvarmed vi kunde stilla den. Från bergets spets sågo vi i en dälld grönt gräs och blommor. Man lopp dit och förtärde de minst bittra blomstren. Men om vår
hun-

hunger häraf något stillades, tilltog dock vår törst, till en grad, som man måste hafva erfarit för att begripa den. Dock funno vi icke vatten förrän långt fram på natten, vid foten af samma berg. Då alla derstädes samlat sig, hölls en allmän rådplägning och man beslöt att icke såsom förut gifva sig inåt skogarne, i afligt att förkorrta vägen. Kapiten och Styrmännen erkände att de bedragit sig. Som de icke mera kunde dölja sin villfarelse, bekände de att de icke med säkerhet visste hvar det ställe vore belägit som de fökte, eller huru långt vi ännu kunde hafva fram. På kusten kunde man hoppas att finna snäckor och muslor, samt, emedan de mästa bäckar och floder hade sitt utlopp i hafvet, äfven vatten.

I dagningen togo vi åter vägen till stranden dit vi ankommo tvenne timmar före middagen. Man blef varse en stor slätt, som slutade sig med ett högt berg. Denna syn glädde alla, emedan Styrmännen förlakrade att det var Goda Hoppsudden. En så behaglig nyhet upplifvade våra krafter i den mon, att vi gingo hela dagen utan att hvila ofs. Men sedan vi vandrat några mil, funno vi att det icke var det Cap vi fökte. Stor sorg följde på det dårade hoppet. Dock tröstade vi ofs något då en matros, som gått att betrakta stranden, berättade, att han icke långt bortt sett en liten ö, som var alldeles betäckt med muslor och försedd med en god källa. Man skyndade att der taga sitt nattqvarter, och vi befunno ofs följande morgon af den erhållna förfrisk.

friskningen få väl, att vi beslöto ett dygn till rast på detta ställe. Vi fingo nu tillfälle att hvila oss, blifva mätta och återhämta våra krafter. Då vi om aftonen, efter vanligheten, samlat oss på något afstånd från Portugiserne, blefvo vi förundrade att icke se en af våra Mandariner. Man sökte honom på alla håll och ropade honom i namn, men alla bemödanden blefvo fåfånga; hans krafter hade öfvergifvit honom på vägen. Den serdeles afsky han hade för gräs och blomster, som de öfrige gerna förtärde, hindrade honom att begagna denna spis; han hade blifvit död af hunger och mattighet, utan att någon märkt det. Fyra dagar förut hade en annan Mandarin fått samma öde. Det är en sanning att nöden gör hjertat hårdt. Vid hvarje annat tillfälle skulle en väns död hafva förorsakat mig den lifligaste sorg, men nu frågade jag icke mycket derefter.

Medan vi vistades på denna ö blefvo vi varse några temligen tjocka rör, som voro uttorrade och inuti iholiga. Törsten, som hittills så förskräckligen plågat oss, ingaf oss den tanka att draga någon fördel af denna upptäckt; vi togo hvar och en några stycken, som vi tilltöppte i den ena ändan, fyllde med vatten och bekommo derigenom ett förråd för dagen. I anseende till vår osakerhet om Goda Hoppsuddens belägenhet, föreslogo styrmännen att vi skulle uppfliga på ett högt berg, som låg framför oss, emedan man kunde hoppas att från dess spets upptäcka föremålet för våra efterforskningar. Denna idé behagade

gade oss alla, men det kostade oss mycken möda att uppkomma på denna höjd, som var brant, och vi måste hela dagen lefva af gräs och blommor. Då vi om aftonen nedgingo från detta berg, der vi haft den ledsamheten att icke få se det vi sökte, upptäckte vi på en half mils afstånd en bjord af elefanter, som betade på ett fält; de voro icke ferdeles stora. Man tillbringade natten på stranden vid bergets fot. Som solen ännu icke gått ned, utspredde vi oss åt alla håll, utan att kunna finna någonting som dugde att äta. Af alla Siamesare var jag den enda åt hvilken slumpen skänkte en aftonmåltid: jag hade sökt gräs och blommor, men icke funnit andra än sådana som voro ganska beska, och återvände efter fåfång möda, då jag blef varse en orm; han var icke tjockare än tummen, men längre än min arm. Jag förföljde den och dödade honom med min dolk. Vi lade honom utan vidare omsvep på elden och förtärde honom hel och hållen, hufvudet, skinnet och benen inberäknade. Han smakade oss ganska väl. Efter denna besynnerliga måltid blefvo vi varse att en af våra tolkar felades. Följande dagen begåfvo vi oss senare än vanligt på vägen, emedan en stark dimma, som i dagningen uppkommit, förmörkat luften. Knappast hade vi vandrat en fjerndels mil förrän vi blefvo besvärade af en vind, som var ganska kall och den mest våldsamma jag någonsin erfarit i hela min lefnad. Kanske gjorde vår svaghet att den syntes oss häftigare än den verkeligen var; säkert är att vi, för att komma fram,
 måste

mäfte gå än till höger, än till venster, likfom då man kryssar med ett skepp. Klockan omkring 2 eftermiddagen började ett regn, som räckte ända till aftonen, det var så starkt att ingen kunde vidare gå, utan alla fökte skygd, somliga under trän, andra bakom klippor och de som icke hade någon annan utväg, längs den höga stranden af en bäck, der de slöto sig intill hvarandra för att värma sig och bättre kunna motstå ovädrets våldsamhet. Vårt dåvarande lidande öfvergår all beskriafning. Fastän vi tillbringat dagen utan att äta, och icke druckit annat än regnvatten, ansågo vi hungren som den minsta af våra plågor, då vi, darrande af trötthet och köld, icke kunde få tillsluta våra ögon, eller ens lägga ofs för att hämta någon hvila.

Ock så ansågo vi ofs befriade från hälften af vårt elände då vi sågo dagen återkomma. Alla nattens befvärligheter hindrade ofs icke att genast vilja återförena ofs med Portugiserne. Men huru stor var icke vår förundran och vår sorg då vi icke mera sågo dem? Fåfångt fökte vi dem på alla håll, vi funno ingen af dem och kunde icke en gång sluta ofs till hvad väg de tagit. I detta grymma ögonblick förenade sig alla de plågor vi hittills uthärdat, hungren, törsten, tröttheten och smärtan, att nedtrycka ofs; raseri och förtviflan fattade våra hjertan. Vi sågo på hvarandra förundrade, halfdöda och under djup, hemsk tyfnad. Den andra Ambasadören var den första som åter hämtade mod; han församlade ofs alla för att rådslå öfver vårt öde. Sedan han föreställt

ställt oss att Portugiserne icke hade kunnat öfvergifva oss utan ganska starka anledningar, och att vi sjelfva hade blifvit tvungna att lemna vår första Ambasadör bakom oss i en ryslig ödemark, förde han oss till sinnes att den hjelp vi erhållit af dem icke förtjenade att saknas, och att vi kunde fortfara att följa kusten åt, enligt det beslut vi i samråd med dem fattat. "Det är blott en enda sak, fortfor han, hvilken vi böra anse af mera vigt än allting annat, och som skulle komma mig att glömma min olycka, om jag endast i affeende på den kunde vara lugn till sinnes. J ären alle vittnen till den djupa vördnad jag alltid hyft för den stora Konungens bref. Min första omsorg under vårt skeppsbrott var att frälssa det, och jag tillräknar min egen räddning den lycka som alltid åtföljer hvad som tillhör vår Monark; j hafven sett med hvad aktfahmet jag burit det. Då vi tillbringat natten på berg, har jag alltid nppsatt det på deras spetlar, eller åtminstone ofvanföre vår tropp, jag har hållit mig sjelf nära intill, på det jag alltid måtte vara till hands att försvara det. Då vi stadnat på fält, har jag alltid fäst det i något träd. Under vägen har jag burit det på mina axlar, och jag har icke anförtrodt det åt andra, förrän mina egna krafter voro uttömde. Som jag icke vet huru länge jag kan följa er, befaller jag den tredje Ambasadören, som på samma sätt skall handla emot första Mandarinen, om han öfverlefver honom, att efter min död med största noggranhet vårda detta ädla och höga bref.

gå så olyckligt att ingen af oss framkommer till Goda Hoppsudden, skall den som sist bär det, icke underlåta att före sin död begrafva det, på spetsen af ett berg, eller något annat högländt ställe som han kan finna. Och sedan han således från misstrimmande bevarat detta dyrbara, oss anförtrödda document, skall han nedfalla med sitt anlete mot jorden och aflida med ävenså stor vördnad för Konungen i döden, som vi varit honom skyldiga medan vi lefvat. Detta är hvad jag trott mig böra föreställa er. Låt oss föröfrigt hämta mod och icke åtskiljas, vi skola göra små dagsrefor, vår Monarks lycka skall alltid skydda oss."

Detta tal återtände vårt mod. Emellertid beslöts att man borde söka upphinna Portugiserne, och taga den väg som man kunde tro att de hade gått. Vi hade framför oss ett stort berg, och några mindre kullar på den ena sidan. Vi insågo lätt att de, emedan de voro ganska trötta, icke tagit den mödosammaste vägen, ehuru den syntes genast; derfore ville vi begifva oss öfver kullarne. Denna dags vandring var ganska smärtesam för mig: ty mina ben hade natten förut icke allenast blifvit styfva och likfom domnade, utan började att svullna. Några dagar efteråt utgick från hela min kropp och besynnerligen från mina ben, ett slags hvitaktigt yatten som skummade sig; denna åkomma fortfor under hela den återstående tiden af vår resa. Vi gingo fort, eller åtminstone tycktes mig så, fastän vi i sjelfva verket icke kommo långt. Vid middags-tiden

tiden ankommo vi trötta till en flod, som var omkring sextio fot bred samt sju eller åtta djup; vi tvillade att Portugiserne kunnat komma öfver, emedan den var ganska frid. Några man försökte att simma öfver den; men strömmen var så stark att de måste vända om. Emellertid beslöt man ett ytterligare bemödande, och att med mindre fara kunna våga det blefvo alla våra skärp sammanbundne, och en Mandarin, som var ganska stark och derjemte snäll simmare, ville försöka att fästa den ena ändan af detta band vid stammen af ett trä som man såg på andra sidan om floden, i den tanka att de öfrige sedan med tillhjälp deraf så mycket lättare skulle kunna komma öfver. Men knappt hade Mandarinen kommit midt i strömmen förrän han, hänförd af des häftighet, måste släppa skärens ändan och öfversimma till den andra stranden, hvar-est han, oaktadt all sin konst, så hårdt kastades emot en udde på land, att han deraf på flere ställen af sin kropp särades. Han uppgick längs stranden midt emot oss, och ropade att Portugiserne troligen icke härskades kommit öfver. Vi tillfode honom att komma tillbakas till oss, hvilket han icke kunde göra förrän han först gått ett godt stycke uppåt, för att sedan följa med strömmen utföre.

Vi flöto af allt detta att Portugiserne följt den strand på hvilken vi voro, och togo därför samma väg. En söndersliten strumpa, som vi funno en half mil längre fram, bekräftade denna förmodan. Efter oändliga mödor och besvär-
lig-

ligheter kommo vi till ett berg, som vid sin fot var iholigt, likfom om naturen ämnat det till ett herberge för vandrare. Der var i denna kula rum nog för oss alla, och vi tillbringade der en ganska kall och besvärlig natt. Mina ben hade inom några dagar så svullnat, att jag icke kunde nyttja strumpor och skor; denna åkomma tiltog beständigt, och då jag vaknade denna morgon, fann jag jorden beräckt af vatten och skum, som utgått från mina fötter. Dock kände jag mig stark nog att åter gifva mig på vägen.

Denna dag fortforo vi, otåliga att finna Portugiserne, som vi icke anlägo mycket aflägsne, att följa flodens strand; vi funno på flera ställen spår efter dem. På något afstånd från den kula der vi legat hittade en af våra ett gevär och en dosa med krut, som en Portugis, förmodligen oförmögen att längre bära dessa saker, kvarlemnade; detta fynd blef oss oändeligen nyttigt. Sedan vi börjat följa floden hade vi icke funnit något som kunde förtäras, och vi voro halfdöda af hunger. Man uppgjorde genast eld. Och jag, som icke mera kunde begagna mina skor utan tvärt om besvärades af denna onyttiga börda, skar fonder dem och stekte bitarne, som vi med begärlighet uppåto. Man förfökte att uppåta en af drängarnes hatt, sedan man länge stekt den, men den kunde omöjligen tuggas; styckena måste så länge ligga på glöderne att de nästan voro förbrände och voro ändock så beska och vidriga att vi vämjdes dervid.

Sedan vi åter börjat vår vandring, funno vi vid foten af en kulle ännu ett prof att Portugiserne äfvensom vi följde flodens strand. Det var en af våra tolkar som slutit sig till deras tropp och nu blifvit död; han stod med knäna på jorden, lutande sina armar och sitt hufvud på en liten upphöjning. Begge de tolkar som vi ännu icke förlorat voro af blandad art, de hade nemligen Europeiska fäder och Siamesiska mödrar, hvarföre de icke ville skilja sig vid Europeerne, utan hade med dem öfvergifvit oss. Vi höllo före att denna var död af köld. Kullen var betäckt af en så skön grönska, att hvar och en der samlade gräs och blad att äta om aftonen. Den tanka att Portugiserne fått allt för stort försprång och att vi säfångt bemödade oss att upphinna dem, gjorde oss ledsna deröfver att vi så hastigt lemnat den lilla ön, der vi hade godt vatten och öfverflöd af musler; men sorg och knorran tilltog ännu mer då vi kommo till det ställe der vi skulle tillbringa natten. Der fanns endast tvenne vägar, begge voro ganska elaka, och genom ingen anledning kunde vi sluta oss till hvilkendera Portugiserne tagit. På den ena sidan såg man ett ganska brant berg och på den andra ett sankt fält, genomskurit af många kanaler som floden format, och hvilka på åtskilliga ställen öfverfvammade en del af fältet. Man kunde icke tro att Portugiserne tågat öfver berget, och äfvenså litet att de ingått i kärret, som var nästan öfverallt dränkt af vatten, och der vi icke sågo några spår efter menniskor.

Vi

Vi öfvervägade en del af natten om vi skulle gå vidare, eller återvända. Svårigheten bestod uti att välja mellan begge vägarne, och den var så stor att ingen ville gå längre. Det syntes omöjligt att komma öfver kärret utan att drunkna, och om man gick öfver berget äfventyrade man att dö af törst, efter man icke kunde tro att der fanns något vatten, och tvenne dagar åtminstone erfordrades att komma öfver det. Vi beslöto att återvända till den lilla ön, som vi voro ledsna öfver att hafva lemnat, några dagar derflädes invänta nyheter från den Portugisiska troppen, och om vi icke bekommo några, sedan vi förtärdt dervarande förfriskningar, frivilligt begifva oss till Hottentotterne och blifva deras slafvar; emedan en sådan belägenhet dock vore att föredraga för vårt närvarande elände.

Sedan vi tagit detta beslut, längtade vi att återse dagen, och så sätta oss i march. Vi återvände med så mycket mod och under så ifrig önskan att ånyo komma till den efterlängtrade ön och der så stilla den hunger som med hvarje dag blef oss mera olidelig, att vi ankommo dit den tredje dagen. Vi voro utom oss af glädje vid åsyn af en så behaglig ort. Hvar och en bemödade sig att först komma dit; men de ifrigastes slit blef fåfång, emedan högt vatten slängt vägen. Denna ö, att noga tala, var endast en temligen hög klippa, af rund skapnad, och omkring hundra stegs omkrets vid högt vatten, men som förstörades då hafvet sjönk, och befanns då omgifven af en mängd små skjar. Vi väntade

de otåligt på flodens aftagande, som ändtligen tillstodde oss att komma dit. Hvar och en skyndade sig att plocka musselskor. Sedan vi samlat tillräckligt för hela dagen, uppåto vi en del och hängde det öfriga i solen, eller stekte det vid elden att ätas om aftonen. Alla närbelägna kuster voro så ödsliga, att vi der knappt kunde uppsöka något bränsle, men eld kunde vi likväl icke vara förutan, emedan kölden och luftens fuktighet var stark och plågade oss ganska mycket. Då ingen ved mera fanns på stranden, gingo några längre inåt landet att söka derefter; men trakten omkring oss bestod endast af en ödemark full af klippor, betäckt af sand och utan trån eller gräs. Man fann mycket träck efter elefanter, som vi i två eller tre dagar nyttjade till bränsle. Men då ändtligen denna sista tillgång äfven tröt, tvingade oss kölden att öfvergifva ett ställe, hvar-est vi i sex dagar funnit vår föda. Vi togo det beslut att uppsöka Hottentötterna och öfverle-
 na oss i deslä barbarers våld. Hvad ville vi icke våga för att frälsla ett lif, som redan kostat oss så mångfaldigt lidande.

Vi aftågade, saknande mycket de musslor och det goda vatten vi lemnade efter oss på öa. Det som isynnerhet förmådde oss dertill, var den tanka att som Portugiserne icke läto höra af sig, måste de antingen själfva på vägen hafva blifvit döda eller tro det om oss, eller kunde det folk som de skickat till vårt möte icke finna oss på denna affides belägna ö. Innan vi gånvo oss på vägen tog hvar och en med sig så mycket godt

vatten och så många snäckor som han förmådde att bära. Vi tillbringade natten vid stranden af en damm, som hade salt vatten och låg nära intill ett berg, hvarest vi en gång förut lägrat oss. Det var lyckligt att vi medtagit vatten och proviant, ty vi funno intet som kunde tjena oss till föda. I första dagningen började hvar och en att samla gräs eller löf af träden. Vi ville bevara våra öfriga muslor mot framtida nöd. Några nedgingo till dammen, i hopp att kunna fånga några fiskar, men det var icke annat än en samling af salt och orent vatten.

Under det vi sålunda voro skingrade, upptäckte de som voro nära dammen trenne Hottentotter, som kommo rätt emot oss. Vid ett öfverenskommit tecken samlade vi oss alla, och inväntade desse trenne karlar, som vandrade med stora steg för att närma sig oss. På närmare håll funno vi genast af de tobakspipor som de nyttjade att de stodo i någon förbindelse med Europeer. Svårigheten å ömse sidor bestod uti att blifva begripen. De gjorde tecken med sina händer, i det de upphöjde sex finger och ropade med all makt: *Hollanda! Hollanda!* Några af våra höllo dem för utskickade från dem som vi redan mött, och som kanske sökte oss för att döda oss. Andra trodde sig af deras tecken begripa att till Goda Hoppsudden icke vore mer än sex dagsrefor. Sedan vi något betänkt oss, beslöto vi att följa dessa ledsagare, hvart som häldst de ville föra oss, af det enkla skäl att intet större lidande kunde inträffa än vi redan

uthärdat, och att döden vore den säkraste hjälp mot så många olyckor, som gjorde oss lifvet odrägligt. Emellertid upphörde vi snart att anse dessa Hottentotter som spioner, sedan vi funnit att de icke voro så enfaldiga som de andra, och att de hade någon gemenskap med Europeer. De medhade ett fjerndels får, som hungern förmodde oss att begära af dem. De låto oss förstå att vi kunde få det för penningar, och då de funno att vi icke hade några, tillkännagafvo de att de skulle taga våra knappar, som voro af guld och silfver. Jag gaf dem sex guldknappar; hvarpå jag genast bekom fårköttet, som jag lät steka, och delade med mina följeslagare.

Desa okända ledsagare satte sig i spetsen för oss och giango en stund före, men vår långsamhet syntes göra dem otåliga, de vände sig ofta om för att skynda på oss. Vi hade lemnat dammen om middagen. De låto oss hvila öfver natten nära en kulle. Vägen hade varit ganska elak. Af sexton, som vi ännu voro, befunno sig sju dagen derpå så utmattade af hunger och elände, att de omöjligen kunde gå. Vi rådgjorde öfver denna bedröfliga omständighet. Man beslöt att lemna de svagaste kvar och gifva dem en del af de torkade muslor som vi ännu hade, förläkrande dem att vår första omsorg, om vi kommo till någon Holländsk boningsplats, skulle blifva att skicka dem tjenliga åkdon. Ehuru hård denna skilsmessa syntes dem, tvingade dem nödvändigheten att dertill samtycka. Vi voro alla i tanning i en usel belägenhet; der

a Del
S
var

var icke en af oss hvars kropp icke var ganska svullen, isynnerhet lår och fötter; de olycklige som vi öfvergåfvo, voro så vanskapliga att man kunde blifva rädd för dem. Vi skiljdes bittrafte sorg från desfa kära följeslagare, i oviss-
 het att någonsin mera få se dem; men de kunde icke hafva någon lindring deraf, att vi kvar-
 blefvo och dogo med dem. Sedan vi af hvar-
 andra tagit ett ängsligt farväl, började vi åter att gå, i sällskap med våra ledsagare, som väckte oss ganska tidigt om morgonen. Som jag alltid var en af de första, blef jag vittne till ett ganska obehagligt uppträde, som jag här anför, endast att gifva ett begrepp om denna barbariska nations osnygg-
 het. Sedan de efter en kall natt upptände eld, för att värma sig, togo de de släckta kolen, lade dem i en grop, som de i denna affigt gräfvit, begjöto dem med urin, stötte dem och beströko sina ansigten och sina kroppar med denna smörja. Sedan detta skedt, kommo de till oss, och visade sig ledsna att vi icke så snart som de blifvit färdiga. Ändtligen syntes de alldeles förlora tålmodet. De rådslago med hvar-
 andra några ögonblick. Tvenne skiljdes vid oss och gingo framåt, men den tredje, som blef kvar, skyndade icke mera på oss, han stadnade till och med vid hvarje tillfälle, så länge som vi önskade.

Vi följde honom i sex dagar med största möda. Vi måste beständigt upp- och nedstiga öfver branter, hvilkas blotta åsyn förfarade oss. Vår ledsagare kunde, ehuru van vid sådane van-
 drin-

dringar, med möda på somliga ställen berga sig
 sjelf. Några Siamelare, som sågo honom taga
 vägen till ett så stort berg att de ansågo det
 otillgängligt, beslöto att slå ihjäl honom, eme-
 dan de trodde att han förde oss dit, för att låta
 oss omkomma. Den andra Ambasadören före-
 brådde dem detta grymma förslag, föreställande
 huru nedrigt det vore att med ett brott betala
 denna stackars Hottentott för de tjänster han,
 utan att vara tvungen dertill, gjorde oss. Som
 de svårigheter, hvilka vid första anblicken förvä-
 na, ofta på närmare håll försvinna, hände också
 nu, att dessa samma trakter, som på afstånd visat
 sig för farliga, i den mån vi framtågade, antogo
 ett annat utseende. Oaktadt våra plågor, vår
 trötthet, hunger och törst, öfvervann vår ihärdig-
 het äntligen alla hinder.

Under denna tid lefde vi endast af torkade
 musflor, hvarmed vi på bästa sätt hushållade.
 Vi ansågo oss lyckliga, då vi träffade ett slags
 små gröna trån, hvilkas löf hade en behaglig ly-
 ra, och bidrogo att göra våra musflor mera väl-
 smakande; gröna grodor, som vi på gräsbeväxta
 ställen isynnerhet funno, smakade oss äfven gan-
 ska väl; gräshopporne voro mindre goda. Men
 den insekt som mest behagade vår smak,
 var en slags torndyffel, som lefver i örenlighet
 och i myckenhet fanns bland elefanternes träck.
 Den enda tillredning som behöfdes, då man ville
 förtära den, var att steka den vid elden. Jag
 måste bekänna att jag fann dem ganska läckra.

Desa underrättelser torde blifva nyttiga för andra som råka i samma nöd.

Ändtligen mötte vi, den trettondeförsta dagen af vår vandring och den sjettedagen af den lyckan råka Hottentotterne, klockan 6 om morgonen, då vi gingo utföre en backe, fyra personer som stodo på spetsen af ett högt berg, som låg framför oss och som vi måste öfverstiga. Vi höllo dem först för Hottentotter, emedan afståndet icke tillät oss att urskilja dem och emedan det icke kunde falla oss in att andra människor i dessa ödemarker skulle finnas, men som de kommo emot oss och vi äfven nalkades dem, blefvo vi snart på ett behagligt sätt öfverraskade. Vi igenkände lätt tvenne Holländare med de två Hottentotter, som på vägen öfvergifvit oss. Vår glädje blef nu i samma mån stor, som vårt lidande förut varit det. Denna känsla ökades ännu mer då våra befriare närmat sig. De frågade oss om vi voro Siamesare och hvarest vår Konungs Ambasadörer befunno sig. Man utvisade dem. De betygade dem mycken artighet; hvarpå de anmodade oss att sätta oss, och låto de åtföljande Hottentotterne framkomma med allahanda förfriskningar, som de medfört. Då vi sågo nybakat bröd, kokt kött och vin, kunde vi icke slyra utbrotten af vår tacksamhet. Somliga kastade sig till Holländarnes fötter och omfamnade deras knän; andra kallade dem sina bästa vänner, sina frälsare. Jag blef så intagen af denna deras öfverderliga välgerning, att jag genast ville bevisa dem det värde jag satte derpå.

Då vår första Ambasadör befallt oss att lemna sig kvar i ödemarken, hade han bortgifvit åtskilliga juveler, som Konungen vår Herre anförtrordt honom, att deraf göra presenter. Han hade gifvit mig fem stora diamanter, infattade i äfven så många guldringar. Jag skänkte en sådan ring till hvar och en af desse Holländare, såsom ett prof af min erkänsla dertföre att de frälst mitt lif.

Men hvad som skall förefalla besynnerligt var, att vi, sedan vi ätit och druckit, blefvo så svaga att vi alldeles icke kunde gå längre, och ingen utan största smärta kunde stiga upp. Fastän Holländarne föreställde oss att icke mer än en timmas väg återstod till deras boningar, der vi kunde få hvila oss så mycket vi ville, ägde ingen mod eller styrka att företaga denna korta vandring. Våra ädelmodiga ledsagare, som sågo att vi icke voro i stånd att röra oss från stället, skickade Hottentotterne efter åkdon. Inom mindre än tvenne timmar sågo vi dem återkomma, med några vagnar och några ridhästar. Desse sista blefvo dock onyttiga för oss, ty ingen orkade begagna dem. Vi satte oss på vagnarne och kommo till den Holländska gården, som icke låg mer än en half mil derifrån. Vi tillbringade natten der på halm, med mera nöje än någonsin förut i den mjukaste säng. Men huru gladt var icke morgondagens uppvaknande, då vi betänkte att det förskräckliga lidande vi i trettioen dagar uthärdadt, nu vore öfverståndet.

Vår

Vår första omsorg var, att bedja Holländarne skicka en vagn och förfriskningar till de sju landsmän som vi nödsakats lemna efter oss på vägen. Sedan vi sett denna vagn afresa, begåfvo vi oss till en annan gård, belägen fyra eller fem mil från den på hvilken vi nu varit. Vi voro knappt anlande, förrän vi sågo åtföljiga soldater ankomma, hvilka blifvit skickade af Guvernören att tjena oss som escort, och tvenne ridhästar för de begge Ambasadörerne; men de voro så sjuka att de icke kunde begagna dem. Viingo derföre alla vagnar, och begåfvo oss på dem till den fästning, Holländarne hafva vid Goda Hoppsudden. Kommendanten, som blifvit underrättad om vår ankomst, skickade sin Sekreterare emot Ambasadörerne att lyckönska dem på des vägnar. Vi vandrade in uti fästningen emellan omkring tjugo soldater, som voro uppställda på tvenne leder. Derpå blefvo vi förde till Kommendantens hus, och denne Herre emottog med största aktning och artighet, så väl Ambasadörerne som de Mandariner hvilka åtföljde dem. Han införde oss i en sal, der han erböd oss allehanda förfriskningar, under det han lät skjuta elfva kanonskott för att ära Konungen i Siam, i hans sändebuds personer. Vi besvuro honom att med största skyndsambhet sända någon undsättning till den första Ambasadören, som vi lemnat på stranden nära intill det ställe der vårt skepp förolyckats. Han svarade, att detta under regnråstiden, som ännu varade, icke vore möjligt, men att han, så snart den förflutit, icke skulle under-

underlåta att i detta affeende använda allt sitt bemödande. Han sade oss att vi gjorde ganska väl som följdt kusten; ty om vi hade gått inåt skogarne hade vi säkert råkat Caffrare, som utan barmhertighet skulle hafva dödat oss.

Då vi vid annalkandet till Cap, sågo flere skepp i hamnen, tände sig åter hos oss hoppet att ännu en gång få se vårt kära fädernesland och våra vänner. Kommendantens utlåtelse bekräftade denna glada förmodan, och kommo oss att nästan glömma hvad vi utstått. Hans Sekreterare fick nu befallning att föra oss till ett hus, som blifvit hyrdt för vår räkning, och man lemnade oss i öfverflöd allt hvad vi behöfde. Dock lät han hålla noga räkning öfver alla våra utgifter, och uppsatte till och med hushyran samt de foldaters arvode som blifvit skickade emot oss, och som varit på vakt vid vårt hus, under vårt vistande i Cap. Denna räkning öfversändes till Konungens Minister och blef af honom betalt.

Portugiserne hade ankommit åtta dagar före oss, och hade ändå nästan mera lidit. En Portugisisk Munk af Sit Augustini-orden, som på sin Konungs befallning åtföljde de Ambasadörer, hvilka ämnat sig till det Portugisiska hofvet, gjorde oss en målning på deras lidanden, som lockade tårar ur våra ögon. En tiger, sade han oss, hade kunnat blifva rörd af deras rop och jämmer, som föllo under vägen, utmattade af smärta och hunger. De åkallade sina kamraters och vänner's hjälp. Men alla voro känslösa för deras böner.

ner. Det enda tecken till menisklighet man tillkännagaf, då man såg dem falla, var att man befallte deras själar i Guds händer. Man afvände ögonen och tilltöppe sina öron, på det man icke måtte plågas af de jämmerrop man hörde, och af deras åsyn, som nästan hvarje timma af dagen föllo. De hade förlorat under denna resa, sedan de skildt sig från oss, mellan femtio och sextio personer af olika ålder och stånd, utan att räkna dem som förut aflidit, bland hvilka en gammal och sjuklig Jesuit var.

Men den bedröfligaste händelse man kan föreställa sig, och hvars make kanske icke finnes, var den som hände skeppets Kapiten. Han var en man af börd, förmögenhet och dygd. Han hade bevisat sin Konung utmärkte tjänster och värderades af honom för sin tapperhet och sin trohet. Han hade tagit sin enda son, som var omkring tio eller tolf år gammal, med sig till Ostindien, antingen han derigenom åsyftat att i tid vänja honom vid sjömanslifvet, eller icke vågat anförtro någon annan sitt älskade barns uppfostran. Denna yngling hade också alla de goda egenskaper som förtjena högaktning och vänskap. Han var väl skapad, väl uppfostrad, kunnig för sin ålder, och visade emot sin far den mest exemplariska vördnad, ömhet och tillgifvenhet. Kapitenen hade själf bergat honom från skeppet, och lät honom under vägen bäras af slafvar. Men då äntligen desla slafvar antingen blifvit döda, eller så utmattade att de knappt själfva orkade släpa sig fram, måste detta stackars barn

barn äfvenfom de andra gå, och blef en dag efter middagen, då han lagt sig att hvila på en kulle, så svag, att han icke mera var istånd att uppstå; han förblef liggande och hans ben voro så styfva att han icke mera kunde böja dem; denna händelse var ett åskeslag för hans far: han lät hjälpa honom och hjälpte honom sjelf att gå; men hans ben hade förlorat sin böjlighet, så att man måste alldeles släpa honom, och de som hans far bedt göra sig denna tjänst, förklarade ändtligen, att de icke förmådde föra honom längre, utan att sjelfva alldeles upptröttna och omkomma med honom. Den olyckliga Kapitenen ville nu förföka att bära sin son, och lät upplyfta honom på sina axlar, men han orkade icke gå något steg, utan stupade under sin börda. Gosfen syntes mindre bedröfvad öfver sitt eget öde än öfver sin fars sorg; han besvor honom ofta att låta sig dö, föreställande honom att de tårar, han såg honom utgjuta ökade hans smärta, utan att kunna förlänga hans lif. Man hoppades icke heller att han skulle kunna lefva till aftonen. Då han till slut såg att hans far af hans tal blef allt mer och mer rörd, så att han icke ville aflägsna sig utan dö med honom, besvor han Portugiserne, med uttryck, hvars minnen ännu ömt rörde dem, att föra honom ur defs åsyn och vårda defs lif. Tvenne andelige män föreställde Kapitenen, att det vore en Christelig pligt af honom att befordra sitt eget lifs räddning. Sedermera förenade sig Portugiserne att föra honom från sin son, hvilken man flyttat till

till ett affides rum, der han samma natt afled. Denna skilsmessa var så smärtande för Kapiten, att han icke kunde njuta någon tröst, och dog af sorg några dagar efter sin ankomst till Cap.

Vi tillbringade nära fyra månader på Goda Hoppsudden, att invänta något Holländskt skepp, som gick till Batavia. Tvenne deraf förflöto innan vi återfingo våra krafter. En skicklig läkare, som åtagit sig att sköta oss, ålade oss i början en ganska besvärlig diet. Oaktadt vår starka matlust, fingo vi under de första dagarne ganska litet att äta, och ledo af hunger midt under det öfverflöd hvaraf vi omgäfvos.

Innan vi afreste från Cap, fingo vi veta att andra Styrman på vårt skepp frälst sig om bord på ett Engelskt fartyg. Första Styrman ville följa hans efterdöme, men han blef af Högbåtsmannen och den öfriga besättningen, som ville föra honom till Portugal att der straffas för sin försumlighet, så noga agtad, att han icke kunde undkomma. De mästa Portugiser gingo om bord på Holländska skepp, som skulle föra dem till Amsterdam, hvarifrån de ämnade återvända till sitt fädernesland. De andra gingo med oss på ett Holländska Kompaniet tillhörigt skepp, med hvilket vi lyckligen ankommo till Batavia. Sedan vi tillbringat sex månader i denna stad, affeglade vi till Siam i Juni månad, och ankommo dit i September. Konungen, vår Herre, emottog oss med serdeles ömhet och godhet; han lät genast gifva oss kläder och pengar, samt försäkrade oss om sin nåd och att han icke skulle glömma att förja för vår lycka.

*Beskrifning om tvenne Engelska Skepps
strandande på klippor nära ön Ma-
jotte, en af Commoriske öarne, år 1701.*

Pater Tachard, hvilken vi hafva att tacka för Occum Chamnans ofvananföorde relation, återvände sista gången till Indien i början af adertonde århundradet. Man åtföljdes af åtskilliga Jesuiter, som afgingo till Misfioner i Ostindien och China. Skeppet Prinsesfan, på hvilket de befunno sig, lemnade Port Louis den 7:de Mars 1701.

Resan var lycklig till dess man kommit på höjden af de Commoriske öarne, då man nödgades länge ligga till ankars på kusten af ön Anjouan och sedan under en hel månad kryssa i Mosambiks fund.

Om skeppet fortsatt sin resa med samma lycka som det börjat den, skulle man hafva inkommit i Indiska Ocean, i en årstid, under hvilken orkaner merendels rafa på Indostans kuster, nemligen i Augusti och September månader. Flere olyckor som händt de skepp hvilka först seglade till Ostindien, hafva gjordt senare tiders sjömän varsammare: då de komma för bittida från Europeiska hamnar till Mosambikska fundet, dröja de der, till dess denna farliga årstid är förbi.

Vilstandet p ön Anjouan, hvarest lusten är fund och förfriskningar i öfversöd äro att tillgå,
åter

återfällde snart besättningens hälfa; men många af dem som vid ditkomsten mådde väl, blefvo snart sjuka, somliga derföre att de förtärdt för mycket af landets starka drycker, andra åter emedan de ätit för mycket frukt och druckit omåttligt af det kalla vatten som rinner från bergen. Febrarne voro rötaktige, åtföljde af utfot och hufvudyra; desfa uppkommande sjukdommar, hvars följder man med skäl fruktade, emedan de kunde blifva smittosamma, gjorde att man lernade denna behagliga ö förrän man eljest ämnat. Skeppet gick till segels den 14:de Augusti med en gynnande vind, men hvilken icke blef varaktig; man hade knappt kommit sju eller åtta mil, förrän man öfverfölls af stilltie. Strömmen fattedå till ön Moali, och sedermera till ön Angafias östra kust; denna ö är den största bland Comorerne. Man uppehöll sig der några timmar.

Denna händelse, säger Pater Tachard, var en lycklig ödets skickelse för två olyckliga Engelmän, som i tvenne år, under största elände och utfatte för ett barbariskt folks misshandlingar och grymhet, vistats på denna ö. Vi hade skickat vår slup i land att hämta någonting som felades oss, man lade derföre bi och väntade på den två eller tre timmar. Då den återkom blefvo vi ganska förundrade att i den se tvenne nakna, utmagrade och nästan halfdöda menniskor. Den ena var omkring trettio, den andra omkring tjugo år gammal. Då vi frågade dem, erforo vi att de lidit skeppsbrott nära ön Majotte, derigenom att strömmen fört dem på obekanta, under

der vattnet belägne klippor; den första hade varit om bord på ett stort, Engelska Ostindiska Kompaniet tillhörande skepp, den andra åter på ett Engelskt kapare-fartyg. Desä begge skepp förgingos derföre att Styrmännerne mistagit sig på ön Majotte och ön Moali. De af besättning och passagerare som kunde frälsa sig i land, blefvo af landets invånare ganska väl behandlade så länge deras antal gjorde dem fruktansvärda. Men sedan åtskilliga sjukdommar, som hos somliga uppkommit genom osund luft och utsväfningar och hos de andra af sorg, förminskat deras antal, så att de icke utgjorde mer än femton man; fruktade desä barbarer dem icke mera, utan sökte snart utvägar att beröfva dem hvad de med mycken möda efter sitt skeppsbrott bergat, och till och med lifvet.

Bland desä olyckliga befunnos sju Fransmän och trenne Tyskar, de andra voro Engelsmän eller Holländare. Som deras antal aftog med hvarje dag, och de funno att den ena efter den andra omkom af elände, beslöto de att till hvad pris som häldst öfvergifva denna ö, dit de icke hoppades att något Europeiskt skepp någonsin skulle komma, emedan hamnen var otillgänglig äfven för de mindre af dem. I denna affigt byggde de af skeppets lemningar en slup, stor nog att bära dem alla, samt de silfverkistor de ännu hade i behåll. De ämnade dagen derpå gå till segels, då öns Konung, som blifvit underrättad om deras företag, lät begära deras slup, som han sade sig mycket tycka om. Detta var dock på-

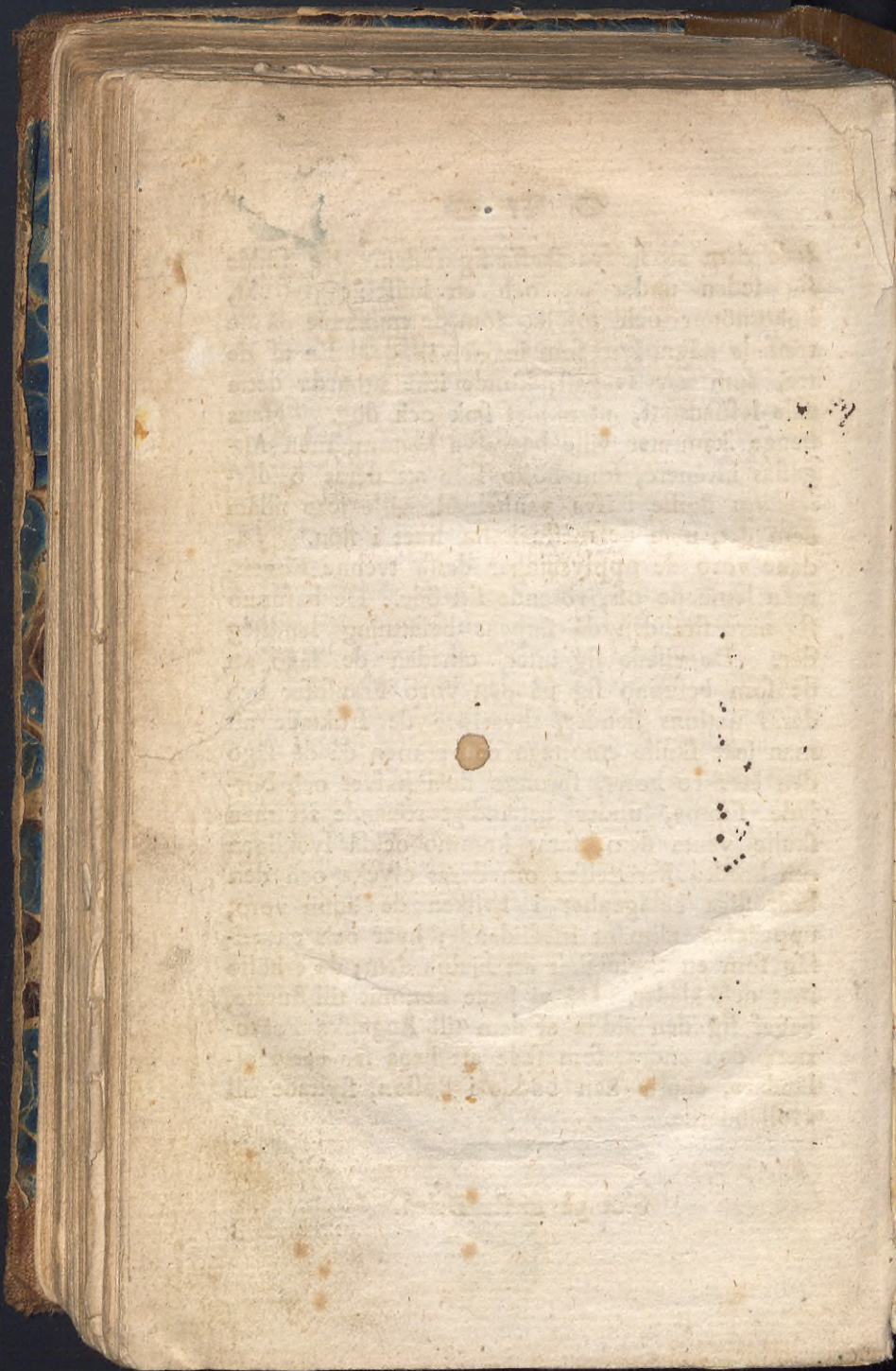
påtagligen endast en förevändning för att åtkomma deras penningar. Europeerne samlade sig då i sin koja på hafsstranden och afgjorde att man på det mest höfliga sätt skulle neka Konungen af Majotte slupen. Desse olycklige förstodo väl att man efter en sådan förklaring skulle föka att öfverfalla den, och att de derföre nu mer än någonsin borde vara på sin vakt. Men vildarne, som märkt att krutet började felas dem, efter de icke så ofta som förut gingo på jagt, dröjde icke att i mängd församla sig; de kringrände dem och anföllo dem med raseri i deras koja; men de belägrade, som ännu hade litet krut, försvarade sig länge med framgång.

Förtviflade öfver att de inom denna förskansning icke kunde öfvervinna dem, beslöto desä vildar att tända eld på kojans, hvilken, emedan den endast var byggd af grofva mattor samt täckt med halm och bark, snart stod i ljusan låga. Största delen af dem som voro derinne, blefvo nu jämmerligen förbrände, och de som undkommo voro icke mera lyckliga, ty de blefvo alla grymt dödade, med undantag af trenne Engelmän, som gömde sig till desä striden och blodbadet var förbi. Man hyste medlidande för dem, och de blefvo i en liten båt, som roddes af fyra man, förde till Angasia, den betydligaste af desä öar.

Desä olyckliga blefvo väl emottagne af Konungen på den del af ön der man landsatte dem. Han födde dem först på egen bekostnad, men ledsnade snart vid denna gästfrihet och tillfede

fade dem att sjelfva skaffa sig födan. De födde sig sedan under ett och ett halft år af frukt, kokosnötter och mjölk, som de mjölkade då de träffade några kor som ingen vallade. En af de tre, som var svagast, kunde icke uthärda detta usla lefnadsfatt, utan blef sjuk och dog. Hans begge kamrater ville begrafva honom, men Angasias invånare, som höllo före att deras ö derigenom skulle blifva vanhelgad, ville icke tillåta dem det, utan de måste kasta liket i sjön. Sådane voro de upplysningar desä tvenne Engelmän lemnade oss, rörande sitt öde. De besunno sig nära stranden då stupens besättning landsteg der. De visade sig intet, emedan de sågo att de som besunno sig på den voro Fransoser och deras nations fiender, hvarföre de fruktade att man icke skulle emottaga dem; men då de sågo den åter ro bortt, sprungo de i hafvet och började sinna, under beständigt ropande att man skulle vänta dem, samt kommo också lyckligen om bord. Berättelsen om deras olycka och den bedröfliga belägenhet i hvilken de ännu voro, uppväckte allmänt medlidande; hvar och en ansåg som en skyldighet att hjälpa dem; de erhöillo mat och kläder. Då vi hade kommit till Surate, begaf sig den äldsta af dem till Engelska Faktoret; den andra, som sade att hans far var Holländare, ehuru han bodde i Boston, flyttade till Holländarne.

Slut på första Delea.

ENDAST VALVLÄN

Allmänna Sektionen

Kommunik.
Sjöfart

1001851362

